

รายงานการวิจัย

เรื่อง*

ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก
ของภาครัฐ และเอกชน ในปัจจุบัน

โดย

ศ. ดร. อุทุมพร จามรมาน

รศ. ดร. จีระพันธุ์ พูลพัฒน์

---

* เป็นโครงการที่ 2 ในชุดโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาสถานเลี้ยงดูเด็กของประเทศไทย

รายงานการวิจัย

เรื่อง*

ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก
ของภาครัฐ และเอกชน ในปัจจุบัน

โดย

ศ. ดร. อุทุมพร จามรมาน

รศ. ดร. จีระพันธ์ พูลพัฒน์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

* เป็นโครงการที่ 2 ในชุดโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาสถานเลี้ยงดูเด็กของประเทศไทย

สารบัญเนื้อหา

	หน้า
คำนำ	ก
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ปัญหาวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ทั่วไป	5
1.3 วัตถุประสงค์เฉพาะ	5
1.4 คำจำกัดความ	5
1.5 ขอบเขตการวิจัย	6
1.6 สมมุติฐานการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 สถานเลี้ยงดูเด็ก	8
2.2 นโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา	20
2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	23
2.4 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดูแลและจัดการศึกษา เพื่อเด็กวัย 0-6 ปี	86
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและการจัดการศึกษา ให้แก่เด็กวัย 0-6 ปี	91
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	
3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	101
3.2 ตัวแปรที่ศึกษา	103
3.3 การออกแบบการวิจัย	103
3.4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	104
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	104
3.6 เครื่องมือวิจัย	116
3.7 การรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 และ 2	121
3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล	123

บทที่ 4 ผลวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1

4.1	ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารหน่วยงาน	125
4.2	ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหาร โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	144
4.3	ผลวิเคราะห์ข้อมูลครู/ผู้ดูแลเด็ก	159
4.4	ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้ปกครอง	165

บทที่ 5 ผลวิเคราะห์ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ

ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชน 19 แห่ง

5.1	รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่อยู่ในข่ายที่ศึกษา	170
5.2	การรวบรวมข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	171
5.3	ตัวบ่งชี้ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ	172
5.4	ผลวิเคราะห์เป็นรายโรง/แห่ง	174
5.4.1	โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์	174
5.4.2	โรงเรียนตรีศเทพ	182
5.4.3	โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย	189
5.4.4	โรงเรียนอนุบาลวรรณสว่างจิต	199
5.4.5	ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวัดธรรมมงคล	207
5.4.6	ศูนย์เด็กชุมชนพื้นนครรมเกล้าระยะ 1 (โซน 7)	213
5.4.7	สถานเลี้ยงดูเด็กบ้านแสนสุขแฟมมีลี้เคย์แคร์	218
5.4.8	ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข	224
5.4.9	สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กองทัพอเรือ เกลิมพระเกียรติ ปีกาณจนานิกษก พ.ศ. 2539	229
5.4.10	โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร	238
5.4.11	โรงเรียนอนุบาลลพบุรี	246
5.4.12	โรงเรียนพิบูลสงเคราะห์ 1	252
5.4.13	โรงเรียนบรรจงรัตน์	257
5.4.14	โรงเรียนจาริกล่อมวิทยา	263
5.4.15	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้าน โคกลำพาน	268
5.4.16	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนศูนย์สงครามพิเศษ	273
5.4.17	สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเด็ก	277
5.4.18	สถานรับเลี้ยงเด็กเย็นศิระเนอสเซอร์	282
5.4.19	โรงเรียนคำจรวิทย์	286

บทที่ 6 เปรียบเทียบผลวิเคราะห์ 19 แห่ง

6.1	แนวทางการเปรียบเทียบ	294
6.2	โรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร	294
6.3	โรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี	299
6.4	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร	304
6.5	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี	309
6.6	ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ของกรุงเทพมหานครกับจังหวัดลพบุรี	314
6.7	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล/ สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานครและ จังหวัดลพบุรี	316

บทที่ 7 สรุป อภิปราย และเสนอแนะ

7.1	สรุปผลวิจัย	323
7.1.1	ในภาพรวม	323
7.1.2	ในภาพย่อย 19 แห่ง	323
7.2	อภิปรายผล	324
7.3	ข้อเสนอแนะ	332
7.3.1	การนำผลวิจัยไปใช้	334
7.3.2	การนำผลวิจัยไปวิจัยต่อ	334

บรรณานุกรม	335
------------	-----

ภาคผนวก

เครื่องมือวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	101
ตารางที่ 3.2	สรุปจำนวน โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามจังหวัด และสังกัดเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	104
ตารางที่ 3.3	สรุปจำนวน โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามสังกัดและ จังหวัดเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	106
ตารางที่ 3.4	รายชื่อในกรุงเทพมหานครและจำนวนผู้ให้ข้อมูล	107
ตารางที่ 3.5	รายชื่อในจังหวัดเชียงใหม่และจำนวนผู้ให้ข้อมูล	109
ตารางที่ 3.6	รายชื่อในจังหวัดสงขลาและจำนวนผู้ให้ข้อมูล	110
ตารางที่ 3.7	รายชื่อในจังหวัดขอนแก่นและจำนวนผู้ให้ข้อมูล	111
ตารางที่ 3.8	รายชื่อในจังหวัดลพบุรีและจำนวนผู้ให้ข้อมูล	112
ตารางที่ 3.9	รายชื่อในจังหวัดชลบุรีและจำนวนผู้ให้ข้อมูล	113
ตารางที่ 3.10	ตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารหน่วยงาน	115
ตารางที่ 3.11	สรุปจำนวนผู้ที่คาดว่าจะให้ข้อมูลระยะที่ 1	116
ตารางที่ 3.12	จำนวนแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับ	121
ตารางที่ 4.1	จำนวนและตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์ของหน่วยงานจำแนกตามสังกัด	125
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารหน่วยงาน	126
ตารางที่ 4.3	ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ	128
ตารางที่ 4.4	นโยบายการดำเนินงานและปัญหา	130
ตารางที่ 4.5	การสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก	132
ตารางที่ 4.6	อาคาร สถานที่ (ห้องและสนามเด็กเล่น)	134
ตารางที่ 4.7	จำนวน/คุณภาพของครูและผู้เลี้ยงดูเด็ก	136
ตารางที่ 4.8	จำนวนอุปกรณ์ของเล่น สื่อการเรียนการสอน การผลิต การใช้ และการดูแลรักษา	138
ตารางที่ 4.9	เงินงบประมาณ (เฉพาะที่เป็นของภาครัฐ)	141
ตารางที่ 4.10	ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น	142
ตารางที่ 4.11	จำนวน โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ที่ให้ข้อมูล	144
ตารางที่ 4.12	จำนวนผู้บริหาร โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามสังกัด และจังหวัด	150

ตารางที่ 4.13	ลักษณะผู้บริหาร โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	151
ตารางที่ 4.14	ระบบ กลไก และประสิทธิผล	153
ตารางที่ 4.15	จำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กผู้ให้ข้อมูล	159
ตารางที่ 4.16	จำนวนและร้อยละของครูในโรงเรียนอนุบาล/ผู้ดูแลเด็ก	160
ตารางที่ 4.17	ลักษณะของครู/ผู้ดูแลเด็ก (มาตรฐานประมาณค่า 5 ช่วง)	162
ตารางที่ 4.18	จำนวนผู้ปกครองที่ให้ข้อมูล	165
ตารางที่ 4.19	ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ปกครองเด็ก	165
ตารางที่ 5.1	รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	170
ตารางที่ 5.2	จำนวนผู้ให้ข้อมูล	171
ตารางที่ 5.3	ข้อมูลที่ได้รับจากเครื่องมือวิจัย	171
ตารางที่ 5.4	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล	172
ตารางที่ 5.5	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของโรงเรียนอนุบาล พิบูลเวศม์	180
ตารางที่ 5.6	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของโรงเรียนศรีทศเทพ	187
ตารางที่ 5.7	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของโรงเรียนอนุบาล หนูน้อย	197
ตารางที่ 5.8	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของโรงเรียนอนุบาล วรรณสว่างจิต	205
ตารางที่ 5.9	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของศูนย์พัฒนาเด็ก ก่อนวัยเรียนวัดธรรมมงคล	211
ตารางที่ 5.10	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของศูนย์เด็ก พื้นนคร่วมเกล้าระยะ 1 (โซน 7)	216
ตารางที่ 5.11	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของสถานเลี้ยงดูเด็ก บ้านแสนสุขแจ่มมีลีเคย์แคร์	222
ตารางที่ 5.12	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของศูนย์เด็ก ชุมชนวิมานสุข	227
ตารางที่ 5.13	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของสถานรับเลี้ยง และพัฒนาเด็ก กองทัพอเรือ เจริญพระเกียรติ ปีกาญจนากิเชก พ.ศ. 2539	236

ตารางที่ 5.14	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล คหกรรมศาสตร์เกษตร	244
ตารางที่ 5.15	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน อนุบาลลพบุรี	250
ตารางที่ 5.16	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน พิบูลสงเคราะห์ 1	255
ตารางที่ 5.17	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน บรรจงรัตน์	261
ตารางที่ 5.18	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน จารีกล่อมวิทยา	266
ตารางที่ 5.19	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์พัฒนาเด็ก บ้านโคกลำพาน	271
ตารางที่ 5.20	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กก่อนวัยเรียนศูนย์สงครามพิเศษ	275
ตารางที่ 5.21	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานรับเลี้ยงเด็ก บ้านเด็ก	280
ตารางที่ 5.22	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานรับเลี้ยงเด็ก เย็นศิระเนอสเซอร์	284
ตารางที่ 5.23	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนกำจรวิทย์	292
ตารางที่ 6.1	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร	295
ตารางที่ 6.2	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี	300
ตารางที่ 6.3	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร	305
ตารางที่ 6.4	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี	310
ตารางที่ 6.5	เปรียบเทียบค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ของกรุงเทพมหานครกับจังหวัดลพบุรี	315

ตารางที่ 6.6	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชน ในกรุงเทพมหานครและลพบุรี	317
ตารางที่ 6.7	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชน และสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ของรัฐกับเอกชน	319
ตารางที่ 6.8	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก และประสิทธิภาพเป็นรายโรงเรียน/ สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	320
ตารางที่ 6.9	สรุปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชน ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดลพบุรี ที่มีค่าระบบ กลไก และประสิทธิภาพ เกินร้อยละ 60	321
ตารางที่ 6.10	เปรียบเทียบประสิทธิภาพเป็นรายโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	322

คำนำ

โครงการวิจัยนี้ เป็นโครงการที่ 2 ในชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาสถาน
เลี้ยงดูเด็กของประเทศไทย ซึ่งเมื่อโครงการต่างๆ ดำเนินงานเสร็จแล้ว จะต้องมีการ
การประมวลผลวิจัยเพื่อตอบคำถามชุดโครงการใหญ่ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ปัญหาวิจัย

การอบรมเลี้ยงดูเด็กรุ่นแรกเกิดถึง 6 ปีนั้น มีความสำคัญยิ่งในการสร้างพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ เป็นภาระหน้าที่ที่ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์และบุคคลในชุมชนควรให้ความร่วมมือในการอบรมเลี้ยงดู ปลูกฝังการประพฤติปฏิบัติ จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้เด็กมีความอบอุ่น มั่นคงในอารมณ์ ทำคนให้มีคุณค่า มีประโยชน์ในสังคมได้เหมาะสมตามวัย และมีความพร้อมที่จะเรียนต่อในชั้นสูงขึ้น หากเด็กในวัยนี้ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างถูกต้องในวันนี้ ประเทศชาติก็จะได้พลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคตข้างหน้าอย่างแน่นอน (สุชาดา วัชวุฒิ, 2539 : 42)

ด้วยเหตุที่การศึกษาในระดับก่อนวัยเรียน หรือการศึกษาในระดับปฐมวัย (0-6 ปี) มีความสำคัญในการเป็นรากฐานของชีวิตมนุษย์นี้เองทำให้แต่ละประเทศต่างให้ความสำคัญต่อการจัดบริการให้การศึกษาในระดับนี้ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ดังจะเห็นได้จากการวางนโยบายด้านการศึกษาของประเทศ ที่มีเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 2 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา (แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระยะที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544)

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติปี พ.ศ. 2540 จำนวนเด็กไทยอายุตั้งแต่ 0-6 ปี มีทั้งหมด 6,403,359 คน ดังนั้น การที่จะจัดการศึกษาให้แก่เด็กในวัยนี้ให้ครอบคลุมได้ จึงต้องอาศัยหน่วยงานหลายหน่วยงานเพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และจากการศึกษาของไทยที่ผ่านมา พบว่า มีหน่วยงานที่จัดบริการแก่เด็กในวัยก่อนเรียน ทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนี้

1. หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กอายุ 0-3 ปี ส่วนใหญ่จะจัดอยู่ในรูปของศูนย์สวัสดิการเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานสงเคราะห์เด็ก รวมทั้งสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันที่มีในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยหน่วยงานที่จัดบริการให้เด็กกลุ่มนี้ เป็นหน่วยงานที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรเอกชน

2. หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กอายุ 4-6 ปี มีรูปแบบการจัดบริการเป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1 ศูนย์พัฒนาเด็ก สำหรับเด็กอายุ 2 ปีครึ่งถึง 6 ปี หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานในสังกัดของกระทรวงกลาโหม และกรุงเทพมหานคร

- 2.2 โรงเรียนอนุบาลสำหรับเด็กอายุ 3 ถึง 6 ปี หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กรมการฝึกหัดครู ของกระทรวงศึกษาธิการ กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

โดยสรุปแล้วหน่วยงานภาครัฐที่จัดบริการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน มี 6 กระทรวง คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงกลาโหม และทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิต่างๆ ที่จัดการศึกษาระดับนี้ ส่วนหน่วยงานที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนมากที่สุด คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้วางเป้าหมายให้จัดการศึกษาระดับนี้ร้อยละ 96 ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย และกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาประเภทศูนย์เด็กมากที่สุด

จากข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่จัดบริการให้แก่เด็กวัย 0-6 ปี โดยการศึกษาที่จัดทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนนั้นมีหน่วยงานของรัฐเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญ ส่วนหน่วยงานของภาคเอกชนมีบทบาทน้อย ดังจะเห็นได้จากรายงานเกี่ยวกับสภาพการรับนักเรียนนักศึกษาปี 2540 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) พบว่า ในระดับการศึกษาก่อนประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียนในหน่วยงานรัฐ ร้อยละ 81 ขณะที่จำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานเอกชนมีเพียงร้อยละ 19 (สกศ. สภาพการรับนักเรียนนักศึกษา 2540) ซึ่งในภาครัฐเองก็ยังแบ่งหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนอีกหลายหน่วยงาน หากมองในแง่ดีจะเห็นว่ากระทรวงและกรมต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก และทำให้มีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งบางหน่วยงานก็มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่จะจัดบริการในด้านนั้นๆ แต่ถ้ามองในแง่ประสิทธิภาพการบริหารจัดการก็อาจมองได้ว่าเป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อนและกระจัดกระจายมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถระดมทรัพยากรมาใช้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังขาดความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย ทำให้เพิ่มความยุ่งยากในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาให้มีเอกภาพ (รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2540, 2541 : 39)

ทิศทางการพัฒนาการศึกษาที่ไม่มีความเป็นเอกภาพเพียงพอ ย่อมทำให้การดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่เด็กขาดการประสานสอดคล้องและร่วมมือกัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเด็กในที่สุด และจากการประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) ของ สกศ. พบว่ามีการขยายบริการการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะในรูปแบบชั้นอนุบาล (หลักสูตร 2 ปี) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของกรมการศาสนา แต่โดยรวมแล้วการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กวัย 3-5 ปี ยังไม่สามารถทำได้ทั่วถึง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กด้อยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มเด็กในพื้นที่ทุรกันดารไกลคมนาคม และกลุ่มเด็กด้อยความ

สามารถทางร่างกายและสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ กุศล สุนทรธาดา (2540) ที่พบว่า การจัดบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่จัดได้อย่างเพียงพอ ยกเว้นในกลุ่มของเด็กด้อยโอกาสซึ่งจำเป็นที่รัฐจะต้องขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กกลุ่มนี้ต่อไป ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการที่มีหน่วยงานจัดบริการให้แก่เด็กหลากหลายหน่วยงานก็ยังไม่สามารถทำให้การดำเนินการจัดบริการเป็นไปอย่างทั่วถึงและครอบคลุมแก่เด็กทุกกลุ่มประเภทได้ แต่หากหน่วยงานต่างๆ ดำเนินการให้ประสานกันได้อย่างมีเอกภาพ ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อน และสิ้นเปลืองทรัพยากร รวมทั้งยังเป็นการประหยัดงบประมาณของหน่วยงาน และในขณะเดียวกันก็สามารถจัดบริการให้แก่เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

ในด้านคุณภาพของการจัดบริการการศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียน พบว่าเด็กที่รับบริการมีพัฒนาการด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น แต่การพัฒนาด้านสติปัญญา หรือผลการวัดความพร้อมของพัฒนาการด้านสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยจากการประเมินความพร้อมตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการในด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ที่ถือเกณฑ์ผ่านที่คะแนนร้อยละ 60 ของแบบทดสอบ ปรากฏว่าด้านร่างกายเด็กผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 98 ด้านสติปัญญาร้อยละ 30 ด้านจิตใจ อารมณ์และสังคมน้อยละ 56 (สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ 2537 อ้างถึงใน กุศล สุนทรธาดา, 2540 รายงานสถานะการศึกษาไทยปี 2540, 2541) ทำให้เห็นได้ว่า การขยายตัวของการศึกษาระดับนี้ไปในด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ

สาเหตุของปัญหาในด้านคุณภาพนี้ พบว่า มีสาเหตุมาจากตัวครูเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะในการจัดบริการแก่เด็กก่อนวัยเรียน มักขาดครูและผู้ดูแลที่มีความรู้ด้านเด็กปฐมวัยโดยตรง ทำให้ครูและผู้ดูแลเด็กไม่มีความเข้าใจเรื่องหลักจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก ซึ่งมีผลต่อการฝึกเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญาของเด็กวัยนี้ แม้ว่าครูที่สอนในระดับนี้จะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีถึงร้อยละ 52.7 (สกส., 2541) แต่ก็มีที่จะเป็นสาขาอื่น และมีความคิดแบบเก่าที่ว่า การเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญาแก่เด็กคือ การสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และนอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากสภาพการจัดประสบการณ์ที่ครูมักจะเน้นการบรรยายมากกว่าให้เด็กได้คิดเอง มีเหตุผลและมีทักษะการแก้ปัญหา รวมทั้งการใช้สื่อประกอบการสอนของครูที่นับว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนในด้านนี้ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกล

นอกจากนี้สัดส่วนของครูหรือผู้ดูแลเด็กต่อเด็กยังอยู่ในระดับที่สูงในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลความเจริญ ทำให้ครูหรือผู้ดูแลต้องรับภาระหนักทั้งในด้านการสอนและการผลิตสื่อ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน รวมทั้งค่าตอบแทนต่ำทำให้ครูขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

จากการประเมินผลด้านคุณภาพการจัดบริการที่กล่าวข้างต้น ดูเหมือนว่าการขยายตัวของการจัดบริการให้แก่เด็กวัยนี้ เป็นการขยายตัวด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ โดยเฉพาะในชุมชนระดับตำบล และหมู่บ้านที่ห่างจากตัวจังหวัดใหญ่ๆ ออกไป ซึ่งมักจะมิงงบประมาณจำกัด จ้างครูที่ไม่ค่อยมีคุณภาพและคุณภาพทำให้สถานที่ยังจัดบริการแก่เด็ก มีสภาพเหมือนสถานเลี้ยงเด็ก ที่มีพ่อแม่ต้องทำงานนิยมนาฝากเลี้ยงไว้ ซึ่ง

โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเหล่านี้ ทำได้แค่เพียงให้เด็กหัดอ่าน หัดท่องจำ มากกว่าที่จะเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและกระตุ้นพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก

เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนงบประมาณการศึกษา จำแนกตามระดับหรือประเภทการศึกษา ปีงบประมาณ 2541 พบว่า การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาได้รับงบประมาณการศึกษาในสัดส่วนที่สูงสุดคือ ร้อยละ 48.8 (รายงานเรื่อง “วิกฤตเศรษฐกิจกับการศึกษา : ทางออกเพื่อการพัฒนาประเทศ” อ้างถึงใน รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2540, 2541 : 84) เนื่องจากจำนวนเด็กในวัยนี้มีมาก และการศึกษาระดับนี้นับเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชน และโดยทั่วไปแล้วการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้จากการจัดสรรนี้ ค่าใช้จ่ายมากที่สุดของการจัดการศึกษาก็คือ งบประมาณเดือนครูอาจารย์และบุคลากรที่สนับสนุน แต่เทียบกับกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วก็พบว่า เงินเดือนของครูไทยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศอื่นค่อนข้างมาก สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่มีระบบการพัฒนาครูที่เพียงพอ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเด็กในที่สุด

นางเยาว์ แข็งเพ็ญแข (2538 : 69) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การพัฒนาเด็กจะไม่สำเร็จลงได้ด้วยตัวครูผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว ความสำเร็จต้องเกิดจากผู้เกี่ยวข้อง 5 ฝ่าย คือ ครอบครัว รัฐ นักวิชาการ องค์กรชุมชน และภาคเอกชน ร่วมมือกันเพื่อนำศักยภาพของทุกฝ่ายมาผสมผสานกัน หากดูคร่าวๆ ที่เป็นอุดมการณ์เพื่อเด็ก แล้ววางแผนดำเนินการร่วมกัน และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จึงจะทำให้งานสำเร็จ

จากความคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า นอกจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก ก็คือ ครอบครัวและชุมชน เพราะหากพ่อแม่ ผู้ปกครองขาดความร่วมมือ ไม่ส่งเด็กเข้ารับบริการตามสถานที่จัดบริการแล้ว เด็กย่อมไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนา และจากการวิจัยของ กุศลสุนทรธาดา (2540) พบว่า ศูนย์ดูแลเด็กเล็กทั้งในชนบทและในเมืองยังขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และกรรมการพัฒนาเด็ก ทั้งนี้เนื่องมาจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งไม่ได้เกิดจากความต้องการอย่างแท้จริงของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชี้แจงทำความเข้าใจถึงหลักและวิธิดำเนินงานของศูนย์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ (ฉวีเสฐ โพธิ์ศรีทอง, 2537 ; กองสังคมสงเคราะห์ กทม., 2535 ; ทัดดาว ลออโรจน์วงศ์, 2532 อ้างถึงใน กุศล สุนทรธาดา, 2540)

นอกจากนี้ ยังมีผู้ปกครองบางส่วนที่มีความต้องการให้เด็กได้รับความรู้ทางวิชาการ โดยไม่เข้าใจว่าเด็กในวัยนี้ควรได้รับการเตรียมความพร้อมและกระตุ้นพัฒนาการด้านต่างๆ ก่อนจะได้เรียนรู้ทางด้านวิชาการต่อไปในระดับประถมศึกษา ทำให้มีผู้ปกครองที่ไม่พอใจกับการให้บริการแบบเตรียมความพร้อมแก่เด็ก นำเด็กไปเข้าสถานบริการของเอกชนที่จำเป็นต้องปรับรูปแบบการสอนเป็นแบบวิชาการ ตามค่านิยมและความต้องการของผู้ปกครอง

จากการทบทวนสถานการณ์และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย (กุศลสุนทรธาดา, 2540) พบว่า สาธารณชนที่เกี่ยวข้องกับสถานเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยที่ได้จากการศึกษาวิจัยที่มีอยู่ ทำให้ทราบเพียงว่า สถานเลี้ยงดูเด็กขาดประสิทธิภาพในการสอน เพราะมุ่งการอ่านเขียนมากกว่าการเตรียม

ความพร้อมของเด็ก การคัดเลือกครูที่ขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขาดการควบคุมคุณภาพ การให้บริการที่ไม่ครอบคลุมกลุ่มเด็ก ตลอดจนการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนการขาดงานวิจัยที่จะสามารถอธิบายได้อย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงเป็นระบบ ให้เห็นว่าปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตของสถานเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีประสิทธิภาพหรือด้อยประสิทธิภาพ ดังนั้นการวิจัยระบบ กลไกและประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน จึงเป็นงานวิจัยที่จะให้คำตอบในการพัฒนาสถานเลี้ยงดูเด็กให้เหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษา ระบบ กลไกและประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน

1.3 วัตถุประสงค์เฉพาะ

เพื่อศึกษาว่า

1. ระบบและกลไกในโรงเรียนอนุบาล/ศูนย์/สถานเลี้ยงดูเด็กดำเนินการอย่างไร เป็นระบบหรือไม่ และกลไกดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่
2. สถานศึกษาดังกล่าวของภาครัฐและเอกชน มีระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่างกันมากน้อยเพียงใด

1.4 คำจำกัดความ

เด็ก ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 0-6 ปี ที่อยู่ในสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ

สถานเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ลงทะเบียนไว้กับกระทรวงศึกษาธิการ/กระทรวงสาธารณสุข/กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม/กระทรวงมหาดไทย/ทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงกลาโหม เพื่อทำหน้าที่อุปถัมภ์ดูแลเด็กอายุ 0-6 ปี ไม่ว่าจะเป็นการจัดในรูปแบบใด ทั้งที่จัดเป็นโรงเรียนและไม่ได้จัดเป็นโรงเรียน ในที่นี้ได้แก่ โรงเรียนอนุบาล สถานเลี้ยงดูเด็ก และศูนย์พัฒนาเด็ก

ระบบ (System) หมายถึง เฉพาะระบบการบริหารจัดการในโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่เชื่อมโยงระหว่าง ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต มีตัวชี้ 2 ตัว

กลไก (Mechanism) หมายถึง กลไกในการบริหารจัดการในโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก เพื่อให้เกิดการดำเนินงานในทิศทางที่ทำให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อม มีตัวชี้ 14 ตัว

ประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง การแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือทำให้เด็กเกิดความพร้อมทุกด้าน มีตัวชี้ 7 ตัว

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ค่าที่แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเตรียมความพร้อมทุกด้านอย่างสูงสุดให้กับเด็กภายใต้ความจำกัดด้าน คน เวลา แรงงาน เงิน ที่น้อยที่สุด มีตัวชี้ 2 ตัว คำนวณเป็นบาทต่อประสิทธิผล

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเฉพาะเด็กในโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก
2. กลุ่มเฉพาะผู้บริหาร ผู้ปกครอง และครู ตลอดจนผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก
3. กลุ่มเฉพาะเรื่อง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของการดำเนินงานของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ของภาครัฐ และเอกชน
4. การคำนวณประสิทธิภาพ (Efficiency) จะไม่รวมสิ่งต่อไปนี้
  - (1) ไม่รวมค่าเสื่อมราคา (Depreciation)
  - (2) ค่าชำระหนี้
  - (3) ค่าดอกเบี้ย
  - (4) ค่าภาษี
  - (5) รายจ่ายสำรอง
  - (6) รายจ่ายทดแทน
  - (7) ต้นทุน
  - (8) ค่าเสียโอกาส
- (5). ในการคำนวณค่าประสิทธิภาพของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก จะใช้สูตร

$$Ef = \frac{\text{ค่าเฉลี่ยร้อยละของประสิทธิผล}}{\text{ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี}} \times 100$$

1.6 สมมุติฐานการวิจัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยในบทที่ 2 ซึ่งสรุปได้ว่า คุณภาพครู/ผู้ดูแลเด็กยังมีปัญหา ผู้บริหารไม่ค่อยมีเวลา และไม่คอยให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ นอกจากนี้ ยังมีการขยายปริมาณสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กออกไปยังภูมิภาคระดับตำบล ทำให้เป็นแนวทางในการตั้งสมมุติฐานการวิจัยดังนี้ คือ

โรงเรียนอนุบาลน่าจะมี ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพมากกว่าของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์เด็ก และโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็กของรัฐน่าจะมี ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ มากกว่าของเอกชน

1.7 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

หน่วยงานที่ดำเนินการในการดูแลและจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัย 0-6 ปี ไม่ว่าจะจัดในรูปแบบใด ทั้งที่จัดเป็นโรงเรียนและไม่ได้จัดเป็นโรงเรียน จะได้ภาพรวมของระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในการที่จะปรับ พัฒนาการดูแลและจัดการศึกษาในระดับนี้ให้ประสานสอดคล้องและลดความซ้ำซ้อน โดยถือเด็กเป็นศูนย์กลางเพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาเด็กทุกด้านต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ รายละเอียดคนนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สถานเลี้ยงดูเด็ก
  - 1.1 ความหมาย
  - 1.2 จุดมุ่งหมายของสถานเลี้ยงดูเด็ก
  - 1.3 ประเภทของโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็ก
  - 1.4 ความเป็นมาของสถานเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย
  - 1.5 รูปแบบการจัดบริการให้แก่เด็กปฐมวัย
2. นโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินการดูแลและจัดการศึกษาเพื่อเด็กวัย 0-6 ปี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สถานเลี้ยงดูเด็ก

ความต้องการสถานเลี้ยงดูเด็ก มีสูงขึ้นเนื่องจากทั้งพ่อ-แม่ต้องไปทำงาน รูปแบบของครอบครัวที่เปลี่ยนไป และการเปลี่ยนแปลงไปของรูปแบบการเลี้ยงดูเด็ก โดยเฉพาะความต้องการการดูแลเด็กวัยทารกมีมากขึ้น แต่การรองรับในจุดนี้ยังมีไม่เพียงพอ ที่มีอยู่ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งต่างจากโปรแกรมสำหรับเด็กวัย 3-5 ปี ที่จะให้ทั้งจัดดูแลครึ่งวันและเต็มวัน เพื่อรองรับผู้ปกครองของเด็กที่ต้องทำงานทั้งวัน

1. ความหมายของคำว่าสถานเลี้ยงดูเด็ก (Child Care)

Morrison (1998 : 428) กล่าวถึงคำว่าสถานเลี้ยงดูเด็กเป็นคำที่ใช้เปลี่ยนกันไปมากับคำอื่น เช่น การบริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว (Family Daycare) การรับจ้างดูแลเด็ก (Baby-Sitting) และการศึกษาปฐมวัย (Early Childhood Education) แต่ความหมายที่น่าจะเหมาะสมที่สุดสำหรับสถานเลี้ยงดูเด็ก (Child Care) น่าจะเป็นสถานเลี้ยงดูเด็กกลางวัน (Daycare) เพราะเด็กเป็นจุดศูนย์กลางในการจัดโปรแกรมต่างๆ เพื่อเด็ก

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าสถานเลี้ยงดูเด็กเป็นการให้บริการดูแลเด็กและครอบครัว โดยการที่ดูแลเด็กเช่นเดียวกับการที่เด็กได้รับการดูแลจากครอบครัว การดูแลเด็กด้วยการที่ครอบครัวได้มอบหมายความรับผิดชอบในการดูแลเด็กให้แก่ผู้ดูแลเด็ก ในการดูแลและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้แก่เด็กในขณะที่ไม่ได้อยู่กับผู้ปกครอง

2. จุดมุ่งหมายของสถานเลี้ยงดูเด็กและศูนย์เด็ก

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2537 : 67) กล่าวถึงความมุ่งหวังของการให้การเลี้ยงดูเด็ก 3 ด้าน ดังนี้

1. สำหรับเด็ก เป็นการให้การเลี้ยงดูและส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยผู้เลี้ยงดูเด็กที่ผ่านการฝึกอบรม มีประสบการณ์ในการเลี้ยงดู และให้การศึกษาสำหรับเด็ก ซึ่งจะมีผลให้เด็กสามารถพัฒนาไปได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
2. สำหรับผู้ปกครอง เป็นการให้การเลี้ยงดูและส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็ก ในสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองความต้องการของทั้งเด็กและผู้ปกครองด้วยวิธีการเลี้ยงดู การรู้จักเลือกใช้สื่อ อุปกรณ์ โดยผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีความสามารถในการเลี้ยงดูเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองได้ในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก
3. สำหรับครู ผู้ดูแลเด็กและพี่เลี้ยงเด็ก เป็นการจัดให้มีสภาพแวดล้อมของการทำงาน ซึ่งกำหนดความต้องการของเด็กวัยทารกและเด็กวัยเตาะแตะ ให้ผู้เลี้ยงดูเด็กสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้การเลี้ยงดูเด็กทุกคน สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กและครอบครัว

3. ประเภทของโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็ก

Morrison (1998 : 428-462) ได้กล่าวถึงสถานเลี้ยงดูเด็กมีการจัดบริการอยู่ทั่วไป โดยบุคคลและหน่วยงานซึ่งจัดรูปแบบการดูแลและให้บริการที่แตกต่างกันออกไป โปรแกรมอาจจะปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีศูนย์หรือบ้านเปิดรับเด็กในช่วงเวลาใดก็ได้ บางแห่งมีการจัดบริการทั้งวันเริ่มจาก 6.30 น.-18.00 น. เพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้ปกครองที่ทำงาน โปรแกรมครึ่งวัน จาก 8.30 น. หรือ 9.00 น. ถึง 13.00 น. หรือ 14.00 น. แต่หลายแห่งก็เริ่มเป็นโปรแกรมเต็มวัน ผู้ปกครองที่ทำงานจะจัดเสริมจากการนำลูกไปฝากไว้กับโปรแกรมครึ่งวัน โดยไปอยู่ต่อกับสถานเลี้ยงดูเด็กรูปแบบอื่นหรือจ้างคนเข้ามาดูแล โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กมี 12 ประเภท ดังนี้

(1) โปรแกรมการให้บริการเต็มรูปแบบสำหรับเด็กและครอบครัว

โปรแกรมแบบครอบครัวเป็นศูนย์กลางจัดให้บริการมากกว่าการเลี้ยงดูเด็ก เนื่องจากได้ช่วยผู้ปกครองให้สามารถเผชิญกับปัญหาที่พบประจำวัน และช่วยเสริมทักษะในการเป็นผู้ปกครอง รวมทั้งช่วยเหลือแนะนำในประเด็นนี้ โปรแกรมเด็กและครอบครัวจะได้รับการเชื่อมโยงกับหน่วยอื่น เช่น คลินิกสุขภาพ เพื่อที่ว่าจะได้สนองความต้องการของผู้ปกครอง และครอบครัว

(2) การเลี้ยงดูเด็กโดยครอบครัวและญาติพี่น้อง

การดูแลเด็กที่จัดกันโดยทั่วไป ผู้ปกครองจะจัดออกมาหลายแนวทาง พ่อแม่บางคนทำงานกันคนละช่วงเวลา ก็จะสลับกันในการดูแลเด็ก ครอบครัวแบบนี้ก็ไม่จำเป็นที่จะใช้บริการการดูแลเด็กนอกบ้าน ในบางกรณี เด็กก็จะได้รับการดูแลโดย ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือญาติคนอื่น การจัดแบบนี้ผู้ปกครองจะพอใจเพราะคนที่ช่วยดูแลเด็กจะเป็นกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตและค่านิยมคล้ายคลึงกัน ค่าใช้จ่ายน้อย และอาจจะมีการตอบแทนด้วยวิธีการอื่นมากกว่าการจ่ายเงิน เช่น มีห้องในบ้านให้น้ำ อา อาศัยอยู่ด้วยฟรี แต่ขอให้ช่วยดูแลลูกวัย 2 ขวบ วิธีการนี้ช่วยให้เด็กยังคงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคยกับคนที่รู้จัก การดูแลเด็กโดยสมาชิกของครอบครัว ช่วยให้เด็กมีความต่อเนื่องและเกิดความรู้สึกที่ปลอดภัยและมั่นคง

(3) การบริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว

ถ้าการเลี้ยงดูเด็กจัดที่บ้านของเด็กเอง หรือสภาพที่บ้าน ก็จะเรียกว่าการบริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว การจัดแบบนี้ผู้ดูแลเด็กจะจัดการดูแลและให้การศึกษาแก่เด็กกลุ่มเล็กๆ ภายในบ้านของตนเอง การให้บริการดูแลเด็กในรูปแบบนี้จะมี 3 แบบ ด้วยกัน จัดในบ้านและไม่ได้มีการขออนุญาตจัดตั้ง และไม่ได้มีการดูแลจากรัฐหรือหน่วยใดในท้องถิ่น จัดในบ้านและได้รับอนุญาตให้จัดตั้งโดยหน่วยงาน และจัดในบ้านโดยได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง และเกี่ยวกับหน่วยงานตามสายการบริหารงาน ปฏิบัติได้ตามมาตรฐานของรัฐและหน่วยงานที่ประเมินมาตรฐาน จะได้รับความช่วยเหลือ การฝึกอบรมและการดูแลอย่างต่อเนื่อง

(4) การเลี้ยงดูเด็กจากคนต่างช่วงอายุ

การเลี้ยงดูเด็กระหว่างกลุ่มคนต่างช่วงอายุ มี 2 แบบ คือ

แบบที่หนึ่ง เป็นการนำเด็กและผู้สูงอายุมารวมกันในสถานดูแลเด็กและผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุจะมีความสุขเพลิดเพลินและรู้สึกว่ามีความสามารถจากการได้ช่วยดูแลและปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และเด็กก็จะได้รับความสนใจและความรักจากผู้สูงอายุที่ดูแล ยุคปัจจุบันนี้บางครั้งความเป็นอยู่ทำให้เด็กอยู่ห่างไกลจาก ปู่ ย่า ตา ยาย ทำให้ไม่ได้รับการดูแลจากคนกลุ่มนี้ วิธีการนี้จะช่วยนำคนสองวัยมาสัมพันธ์กัน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะได้รับการดูแลและความสนใจในสิ่งแวดล้อมที่ให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน

แบบที่สอง จะใช้ผู้สูงอายุ ปกติจะเป็นผู้ที่เกษียณแล้ว ว่าจ้างหรืออาสาเข้ามาช่วยดูแลเด็ก ผู้สูงอายุเหล่านี้มีคุณค่า มีทักษะและความรู้มากมายที่จะมอบให้แก่เด็กและ โปรแกรมที่จัดขึ้น

(5) ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก

มีการจัดเป็นรูปแบบเฉพาะเป็นศูนย์ในโบสถ์ YMCAs และ YWCAs และสถานที่อื่นๆ แต่ละแห่งก็จะมีชื่อเฉพาะของโปรแกรม ซึ่งในรัฐฟลอริดา ให้คำจำกัดความไว้ว่า “เป็นการดูแลเด็กเป็นกลุ่ม 6 คนขึ้นไป อาจจะแยกกลุ่มตามอายุและความต้องการพิเศษ มีการจัดประสบการณ์และการเรียนรู้ให้เมื่อมีการคละอายุ ศูนย์ดูแลเด็กกลางวันเป็นกลุ่ม อาจจะรับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปีได้ ในกรณีที่มีข้อกำหนดพิเศษ สำหรับความต้องการของเด็กที่จะได้รับการดูแลจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างสม่ำเสมอเพียงบุคคลเดียว มากกว่าการดูแลจากบุคคลหลายคนเปลี่ยนไปมา เพื่อเป็นการให้เด็กทารกได้พัฒนาความสัมพันธ์ที่มั่นคง และอบอุ่นจากตัวแทนของแม่เท่าเทียมกับความสัมพันธ์ที่แม่ให้การดูแลแก่เด็กทารก”

ในรัฐเท็กซัสได้กำหนดว่า ศูนย์เลี้ยงดูเด็กกลางวันเป็นสถานดูแลเด็กที่จัดการดูแลเด็กน้อยกว่า 24 ชั่วโมงต่อวัน และดูแลเด็กมากกว่า 12 คน ที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปี

ศูนย์ต่างๆ จะดูแลเด็กโดยให้บริการอย่างเต็มที่ หลายศูนย์จะมีทั้งโปรแกรมการรับจ้างดูแลเด็ก คุณภาพของการให้บริการก็ขึ้นอยู่กับใครเป็นผู้ดำเนินการ และมีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ทำให้ยากในการให้คำจำกัดความ

(6) โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กสับสนุนโดยนายจ้าง

นายจ้างสามารถจัดให้บริการเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กได้หลายวิธีการ เช่น

- (1) บริการในการเป็นแหล่งวิทยากร โดยการให้บริการข้อมูล ให้คำแนะนำแก่พ่อแม่ในการเลือกสถานดูแลเด็กที่มีคุณภาพ และส่งต่อไปยังหน่วยดูแลในท้องถิ่น
- (2) จัดบริการเลี้ยงดูเด็กในบริเวณสถานที่ทำงานหรือสถานที่ใกล้เคียงกับที่ทำงานสำหรับลูกจ้าง เช่น จัดหาสถานที่ว่าง เครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ คนมาทำงานเลี้ยงดูเด็ก บางหน่วยงานอาจจะติดต่อกับหน่วยงานภายนอกให้มาจัดบริการดูแลเด็กให้ บางแห่งก็อาจจะติดต่อกับการบริการเลี้ยงดูเด็กกลางวันในครอบครัวของสถานที่ โดยอาจจะช่วยในเรื่องวัสดุจำเป็นต่างๆ ให้ช่วยในการดูแลเด็ก
- (3) การช่วยเหลือโดยตรง ด้วยการให้เงินช่วยเหลือค่าเลี้ยงดูบุตร
- (4) หน่วยงานให้ใบรับรองแก่ลูกจ้างที่จะนำไปใช้บริการที่ศูนย์เลี้ยงดูเด็กได้
- (5) หน่วยงานซื้อที่ที่สถานเลี้ยงดูเด็ก ให้ลูกจ้างเข้าไปเรียนได้ฟรี หรือจ่ายเพียงครั้งเดียว
- (6) หน่วยงาน 2-3 แห่ง ช่วยกันในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อจัดการให้บริการที่หน่วยงาน หรือใกล้ที่ทำงาน

- (7) ร่วมมือกับศูนย์เลี้ยงดูเด็กที่ถูกจ้างส่วนใหญ่ นำลูกไปเข้ารับบริการ เพื่อการขอลดหย่อนค่าใช้จ่าย หรือขอมีโอกาสเข้าไปใช้บริการได้ก่อนในกรณีที่มีการจองเข้าไปใช้บริการ

(7) สถานเลี้ยงดูเด็กที่เป็นนิติบุคคล

สถานเลี้ยงดูเด็กบางแห่งดำเนินการโดย บริษัท หน่วยธุรกิจต่างๆ หรือบุคคล โดยมุ่งหวังที่จะหาผลกำไร บางแห่งจะมีการดูแลเด็ก มีระดับอนุบาลและประถมศึกษา

(8) สถานสงเคราะห์เด็ก

เด็กที่เข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็ก เนื่องจากพ่อแม่ไม่สามารถให้การดูแลแก่เด็กได้หรือจะไม่ดูแลเด็ก หรือเพราะว่าเด็กถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกทอดทิ้ง

(9) ผู้รับจ้างดูแลเด็ก

การเลือกผู้มาดูแลเด็กในรูปแบบนี้ ผู้ปกครอง พ่อแม่เด็กจะต้องแสวงหาคนที่มีคุณภาพมาเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กของตน

(10) สถานรับฝากเลี้ยงเด็ก

พ่อแม่บางคนทำงานเพียงบางส่วนของเวลาหรือมีตารางเวลาที่ยืดหยุ่นก็จะต้องใช้บริการสถานที่ดูแลเด็กเป็นเพียงบางช่วงของเวลา ก็ได้มีการจัดสถานรับฝากเลี้ยงเด็กเพื่อสนองความต้องการนี้เช่นกัน เช่น การบริการรับฝากเลี้ยงเด็กบริเวณห้างสรรพสินค้า หรือตามบ้านรับดูแลให้เป็นครั้งคราว การบริการเช่นนี้ถือว่าให้ความสะดวกแต่คุณภาพของการดูแลเด็กมักจะต่ำ และสร้างความเครียดให้แก่เด็กในการที่จะต้องอยู่กับคนแปลกหน้า

(11) สถานเลี้ยงดูเด็กของทหาร

ทางกองทัพต่างๆ ทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ รวมถึงหน่วยงานส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง จะมีการจัดโปรแกรมพัฒนาเด็กขึ้นมา เพื่อดูแลเด็กทั้งเป็นชั่วโมง ครึ่งวัน เต็มวัน ก่อนและหลังเวลาเรียน ตอนเย็นและวันหยุดสุดสัปดาห์ การให้บริการมีขนาดตั้งแต่รับเด็กได้ 29 คน ถึง 450 คน และได้เงินสนับสนุนจากกองทัพในเรื่องของสถานที่ เครื่องอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ ค่าเล่าเรียนก็จะเป็นค่าจ้างคนทำงาน

(12) สถานเลี้ยงดูเด็กสำหรับเด็กที่ต้องการการรักษาพยาบาล

ได้มีโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กที่ป่วย ทั้งด้วยวิธีการเข้าไปช่วยเหลือที่บ้านของเด็กป่วย หรือการช่วยเหลือเด็กป่วยที่โรงพยาบาล หรือมีเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์ดูแลเด็กปกติ แต่มีห้องแยกออกไปต่างหาก หรือมีสถานที่อำนวยความสะดวกเป็นพิเศษ มีการออกแบบ ก่อสร้างและมีบุคลากรเข้าไปทำงาน เพื่อให้การดูแลเด็กตามความต้องการของเด็กที่เจ็บป่วย หรือเป็นการบริการดูแลเด็กโดยครอบครัว ผู้ที่ทำงานกับเด็กกลุ่มนี้ก็ควรจะได้รับบริการฝึกอบรมเป็นพิเศษ เพื่อดูแลเด็กที่มีการเจ็บป่วย และรู้จักในการที่จะจัด

โอกาสในการเรียนรู้ให้แก่เด็กตามข้อจำกัดของการเจ็บป่วยชนิดนั้นๆ ตลอดจนรู้จักการควบคุมการเผยแพร่กระจายของเชื้อโรค

4. ความเป็นมาของสถานเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539 : 116-134) ได้สรุปสาระเกี่ยวกับประวัติการปฐมวัยศึกษาในประเทศไทย มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องดังนี้

1 ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงทำหน้าที่ในการให้การศึกษายอบรมสั่งสอนแก่เด็กดั่งเดิม แต่งานปฐมวัยศึกษาก็ได้พัฒนาขึ้น โดยการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้จัดตั้งโรงเรียนราชกุมาร ในปี ร.ศ. 111 (พ.ศ. 2435) และโรงเรียนราชกุมารี ใน ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436) ขึ้นสำหรับเป็นสถานศึกษาของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ที่ยังทรงพระเยาว์และมีแนวความคิดในการจัดที่มุ่งส่งเสริมให้มีการสร้างแรงจูงใจแก่เด็ก ให้ใช้วิธีการสอนที่ทำให้เด็กเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งในพิธีเปิดโรงเรียนว่า

“เมื่อได้มาเห็นการเล่าเรียนของลูกที่จัดขึ้นใหม่ในเวลานี้ ทำให้มีใจฟูขึ้นด้วยความยินดีพาให้นึกถึงเมื่อครั้งที่พ่อเล่าเรียนอยู่ แต่ตอนนั้นคิดกันกับเด็ยนี้มาก การเล่าเรียนครั้งนั้นเป็นการยากลำบากเรียนเหมือนอย่างอาจารย์บอกหนังสือพระ และไม่มีใครมีเครื่องจูงใจให้รื่นเริงในการเล่าเรียนเหมือนเด็ยนี้..”

สำหรับวิชาที่เรียนและวิธีการสอน นอกจากจะส่งเสริมให้เด็กอยากเรียนรู้แล้ว ยังใช้วิธีสอนแบบเรียนปนเล่น และสนับสนุนเด็กให้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง ดังตอนหนึ่งในจดหมายของเจ้าพระยาภาสกรวงศ์

ลักษณะการศึกษาสำหรับราชกุมารีที่ยังทรงพระเยาว์นั้น ต้องอาศัยฝึกหัดแนะนำโดยทางเครื่องเล่นชักจูงความเข้าใจให้ง่ายขึ้น และฝึกหัดกำลังกายมากกว่าที่จะฝึกหัดกำลังปัญญาในชั้นแรกเด็กจึงไม่ค่อยระอาในการฝึกหัดเหมือนดังเรียนแต่หนังสืออย่างเดียว และฝึกหัดกิริยาการประพฤติกให้ระเบียบเรียบร้อยให้เป็นไปตามลำดับอายุ....

การจัดชั้นเรียน การจัดชั้นเรียนกำหนดได้ 3 ชั้นคือ ชั้นที่ 1 นับเป็นชั้นต้น ชั้นที่ 2 และชั้นที่ 3 สูงขึ้นเป็นลำดับ ชั้นที่ 1 เทียบได้กับชั้นมูล ตำราเรียนที่ใช้ในชั้นแรกหรือชั้นที่ 1 ใช้แบบเรียนเร็วเล่ม 1 เล่ม 2 และเล่ม 3 ตามลำดับ วิชาที่เรียนมีทั้ง อ่าน เขียน และเลข ส่วนเวลาเรียนกำหนดไว้ 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เรียนตั้งแต่ 4 โมงเช้าจนถึงเที่ยง ตอนที่ 2 เรียนตั้งแต่บ่ายโมงถึงบ่าย 2 โมงครึ่ง ตอนที่ 3 เรียนตั้งแต่บ่าย 3 โมงถึงบ่าย 4 โมง

การปฐมวัยศึกษาของไทย ได้พัฒนาต่อมาในรูปของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนเด็กในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ โดยพระอัครชายาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมขุนสุนทรสาสนีนาถ ในรัชกาลที่ 5 เป็นผู้ดำริก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2433 การอบรมเลี้ยงดูเด็กของโรงเรียนเด็กของพระอัครชายาเธอในระยะแรกก็มุ่งสนองตอบความต้องการพื้นฐานของเด็กเป็นสำคัญ ในเรื่องอาหารการพักผ่อนและ

สุขภาพ แล้วจึงฝึกอบรมมารยาทและเรียนหนังสือเมื่อเด็กค่อยเจริญเติบโตขึ้น ในด้านการสอนก็มีครูอาจารย์มาอบรมสั่งสอนครบถ้วน การให้การศึกษาให้มีการจูงใจเด็กให้เกิดอยากเรียนรู้ด้วยการสอนเกี่ยวกับการเล่น การร้องรำทำเพลง มีของเล่น มีตุ๊กตาให้เด็กได้เล่นและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างดี

การศึกษาปฐมวัยสมัยมีระบบโรงเรียนเริ่มนับตั้งแต่มีโครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2441 เป็นต้นมา ซึ่งโครงการศึกษานี้ได้กล่าวถึง “โรงเรียนมูลศึกษา” อันเป็นการศึกษาเบื้องต้น หรือเบื้องต้น ซึ่งเทียบได้กับการปฐมวัยศึกษา โรงเรียนมูลศึกษาแบ่งออกเป็น

1. โรงเรียนบูรพบท โรงเรียนบูรพบทมูลศึกษาอาจจัดเป็นโรงเรียนต่างหาก หรือเป็นสาขาของโรงเรียนประถมก็ได้ รับเด็กอายุภายใน 7 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกเด็กให้มีความรู้ในชั้นสูงเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป
2. โรงเรียน ก. ข น โม
3. โรงเรียน กินเคอคาเตน

สำหรับโรงเรียน ก.ข น โม และกินเคอคาเตนนั้น รับผู้เข้าเรียนไม่จำกัดอายุ และให้เรียนเขียน อ่าน คิดคำนวณ ตามวิธีเรียนอย่างเก่า ส่วนสถานที่เรียนก็จัดให้เรียนตามวัดบ้าง ตามบ้านบ้าง

อนึ่ง การจัดชั้นมูลศึกษาในเวลานั้น นิยมฝากไว้ในโรงเรียนประถมศึกษาและเป็นการจัดเพื่อเตรียมเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา จึงจัดกันเองไม่มีหลักสูตร ไม่มีระเบียบการสอน

ในปี พ.ศ. 2445 ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2441 ขึ้น ทั้งนี้เพราะได้รับอิทธิพลจากการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น โดยเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) พระยาอนุกิจวิธูร (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) และพระยาชีวบรรณาคม ได้กลับจากการดูงานการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น และได้้นำเอาแผนการศึกษาของญี่ปุ่นมาดัดแปลงใช้ให้เหมาะกับประเทศไทย

ตามโครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2445 ที่เกี่ยวข้องกับการปฐมวัยศึกษาได้แก่ การกำหนดให้มีชั้นการศึกษาเบื้องต้นขึ้นเรียกว่า *ประโยคมูลศึกษา* เพื่อสอนเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเพื่อเรียนต่อในชั้นประถมศึกษา การกำหนดให้มีการสอบไล่ประโยคมูลศึกษา และกำหนดวิชาเรียนให้อ่านเขียนและเรียนเลข เป็นต้น

โครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2450 ได้กำหนดให้โรงเรียนประถมที่ไม่มีแผนกมูลศึกษาให้จัดชั้นเตรียมอีก 1 ชั้นก็ได้

ปี พ.ศ. 2452 ได้ประกาศใช้หลักสูตรมูลศึกษาและกล่าวถึงเวลาเรียนซึ่งกำหนดไว้ 2-3 ปี และอายุเด็กที่เข้าเรียนตั้งแต่ 7-9 ปี วิชาที่บังคับให้เรียนได้แก่ ภาษาไทย จรรยา วิชาเลือกได้แก่ ศิลปะ ซึ่งรวมวาดเขียน ขับร้อง และการบริหาร เป็นต้น

โครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2456 และ พ.ศ. 2464 มิได้ระบุเรื่องการจัดชั้นมูลไว้ แต่ได้มีการจัดชั้นเรียนที่เรียกว่า *เตรียมประถมสำหรับเตรียมเด็กเพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*

การปฐมวัยศึกษาได้พัฒนาเรื่อยมาจัดในรูปของชั้นมูลหรือโรงเรียนอนุบาลหรือชั้นเตรียมประถมศึกษา ต่อมาการปฐมวัยศึกษาในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็ได้พัฒนาขึ้นมาในรูปของอนุบาล (Kindergarten) ตามแนวความคิดของเฟรเบลและมอนเตสซอรี ซึ่งได้นำเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังปรากฏหลักการเกี่ยวกับการสอนเด็กในหนังสือ “นราภุโรบาท” เมื่อ ร.ศ. 129 (พ.ศ. 2453) โดยผู้เขียนใช้นามปากกาว่า “ประเสริฐอักษร” ได้กล่าวถึงการสอนเด็กอายุระหว่าง 1-7 ขวบ ดังนี้

- ทารกประจวบขวบครึ่งจึงพอสอน เปรียบเหมือนป้อนข้าวกล้วยช่วยถนอม ทำของเล่นเป็นท่อนๆ อักษรพร้อม ทาสีสันหวานล่อมช่อมให้จำ จงหาเหตุให้สังเกตประเภทของเรียกไรต้องมีให้ยากถลากลดล่อ ล่อให้ชี้สีแสงว่าแดงดำ เล่นลูกประคำคำลูกปัทม์หัดประเมิน
- สองขวบแล้วแคล้วคล่องต้องหาเลข ให้รู้เหตุผลแท้แต่เดินเดิน เช่นรู้ช้อนป้อนข้าวเรากินเพลิน ไฟร้อนเกินจับได้อย่าใกล้กราย หัดนับหนึ่งสองสามตามสะดวก หัดลบบวกเทียบเคียงเพียงง่าย ๆ ขวนให้คิดลูกปัทม์สีอธิบาย ทั้งลงทนายอักษรสะกดกระดกไป
- ได้สามขวบรู้จักควบคุมพยัญชนะ กับสระเชี่ยวชาญพออ่านได้ ร้อยลูกปัทม์หัดเขียนเพียรตามใจ รู้จักใช้สิ่งของที่ต้องการ ให้รู้จักกลัวชั่วช้าอำมหิตหรือหุบตีแมวหมาหน้าสงสารของของเขาย่าเข้าปองเป็นพ้องการ เลิกคิดอ่านพูดเท็จเจ็ดอาญา ให้เอื้อเพื่อเอื้อแม่แก่ใครๆ มีอะไรให้ป็นหัดหันหา ห้ามส่อเสียดเกียดกันฉันทา ชั่วปรารถนานิยมอย่างทางที่ดี
- สี่ขวบถ้วนควรอ่านหนังสือออก ให้หัดลอกเขียนหนังสือหรือภาพสี ล่อทำงานอย่าให้กร้านเบื่องานดี เล่นเครื่องเล่นเห็นวิธีในทางเรียน
- ถึงห้าขวบรวบรัดหัดให้คล่อง พอจัดห้องจัดให้คล้ายเสมียน แขนงรูปหรุ่นาคูชูความเพียร ตั้งโต๊ะเขียนหนังสือไว้ให้นิยม ทั้งกระดาษดินสอมีสีต่างๆ จะได้ว่าร่างจะได้เขียนเรียนขรม ผู้สมุคชุนิตานอ่านตะบม รูปภาพสมฝีมือนักเล็กเล็กกลอกกลาย ให้ปลื้มปลุกสนุกสนานการศึกษา จูงสมัครรักวิชาอย่าเสียหลาย ถึงเล่นจนผละเล่นเป็นอุบาย รู้แบบคายแต่ข้างหนูนคุณวิชา
- หกเจ็ดขวบจวบสมัยไปโรงเรียน ต้องฝึกเพียรประหยัดตัวกลัวโทษา เข้าหลักสอนตอนคำตามตำรา ทารกอายุควรเหมือนพรวนดิน แลโรยปุ๋ยคูน่วนสงวนลูก ถึงจะปลูกพืชเพาะก็เหมาะสม คงออกงามตามเฉลยเขวารินทร์ ชุมธรณินทร์โอฆารสสดงคางม ถึงจะปลูกพืชเพาะก็เหมาะสมก็พิพูนภิญโญโคอร่าม เช่น เด็กหัดกระหายวิชาพยายาม ต้องมีความรู้กล้าปรึกษาชาญ

จากหลักฐานแสดงให้เห็นว่า ความคิดเรื่องการอนุบาลศึกษาเริ่มเข้ามาสู่ประเทศไทย ตั้งแต่ สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ เนื่องจากพระองค์ได้เคยเสด็จประพาสทวีปยุโรป และโปรดเกล้าให้ผู้ มีหน้าที่จัดการศึกษาไปศึกษาและดูงานต่างประเทศ และนอกจากนี้ในรัชสมัยของพระองค์ได้มีสัมพันธไมตรี กับต่างประเทศ และพวกมิชชันนารีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งในการศึกษาของไทย

การจัดการปฐมวัยศึกษาในรูปของอนุบาล ตามแนวคิดของเฟรเดอริคและมอนเตสซอรี ได้ เข้าสู่ประเทศไทยและเริ่มจัดดำเนินงานโดยโรงเรียนราษฎร์เป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนราษฎร์ที่ได้เปิดแผนก อนุบาลขึ้นก็ได้แก่ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย โรงเรียนราชินี และโรงเรียนมาร์แตร์เดอี

โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย หรือโรงเรียนวังหลัง ได้จัดตั้งขึ้นโดยศาสนทูตอเมริกันที่เข้ามาเผย แพร่คริสต์ศาสนาในเมืองไทย ครั้งแรกได้จัดการศึกษาสำหรับเด็กชายและขยายต่อมาถึงการศึกษาสำหรับเด็ก หญิง หลายปีต่อมาโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยจึงได้จัดตั้งแผนกอนุบาลขึ้นใน พ.ศ. 2454 นับเป็นโรงเรียน อนุบาลแห่งแรกที่เปิดขึ้นและดำเนินการโดย นางสาวโคลด์ (Miss Edna Sana Cold) จัดการสอนตามแนว ของเฟรเดอริค โรงเรียนอนุบาลแห่งนี้มีครูไทยที่สำเร็จการอนุบาลศึกษาเป็นคนแรกจากประเทศสหรัฐอเมริกา และได้นำความรู้และแนวคิดมาปรับปรุงการจัดการปฐมวัยศึกษาให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ยิ่งขึ้น ทั้งในด้าน วัสดุ ครุภัณฑ์ และการเรียนการสอน นับได้ว่าโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นอนุบาล ศึกษาโดยครูสตรีไทยคนแรกสำเร็จการศึกษามาโดยตรง

เกณฑ์การรับและอบรมเด็ก แม้ว่าโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยจะเป็นโรงเรียนสตรี แต่ก็รับเด็ก ชายหญิงที่มีอายุ 3-6 ขวบมาฝึกหัด อบรมในเรื่องต่างๆ เช่น มารยาทในการรับประทานอาหาร การอบรม และสร้างสุขนิสัยแก่เด็ก เป็นต้น ส่วนวิธีสอนก็ฝึกตามแบบของเฟรเดอริคที่เรียกว่า *เรียนปนเล่น* มีการนำเอา วิชา ศิลป การร้องรำ เพลง ดนตรี และมีฝึกความพร้อมทางด้านสายตาและกล้ามเนื้อให้ประสานสัมพันธ์ กันดังที่ *ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช* ได้เล่าว่า

...ไปถึงเห็นแหม่มมีหนังสือพิมพ์ฝรั่งเก่าๆ อยู่หอบหนึ่ง ในนั้นมีรูปยออะ แหม่มเอา หนังสือวางที่โต๊ะ พร้อมกับสมุดเปล่าอีกเล่มหนึ่ง กรรไกรคู่หนึ่ง ขวดแป้งเปียกอีกขวดหนึ่ง แล้วก็บอกให้ ผมตัดรูปที่ผมชอบใจปิดสมุด แล้วแหม่มก็ทิ้งผมไว้คนเดียว ผมก็นั่งตัดรูปไป ปิดไป ตัดขาดๆ วินๆ ติดตี บ้าง คิดเลอะเทอะบ้าง คิดถึงบ้านขึ้นมาหุ่ยร้องไห้เสียหน่วยพอเป็นกำลังใจ แล้วก็ตัดรูป ปิดรูปอีก.....

โรงเรียนราชินี นับเป็นโรงเรียนแห่งที่ 2 ที่เปิดแผนกอนุบาลขึ้น เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2466 และเป็นอนุบาลแห่งแรกที่ดำเนินการโดยคนไทย คือ *ม.จ.หญิง พิจิตร จิราภา เทวกุล* ซึ่งเป็นศิษย์ ของ *มิสโคลด์* รับเด็กอายุ 3-5 ขวบ และทำการสอนตามแนวของมอนเตสซอรีและเฟรเดอริคตามที่ได้ ศึกษาจากประเทศญี่ปุ่นมุ่งสอนให้เด็กช่วยตัวเอง เช่น ถ้างหน้า แปรงฟัน ใส่-ถอดกระดุมเสื้อ เอาใจใส่ดูแลเรื่องอาหาร การพักผ่อน การออกกำลังกาย ฝึกการฟ้อน รำ และศิลปะแบบไทย โรงเรียนอนุบาลราชินี แผนกอนุบาลมีชื่อเสียงมากเกี่ยวกับการฟ้อนรำ และการละคร นำออกแสดงให้ชาวต่างประเทศชมและได้รับ คำชมเชยเสมอ

โรงเรียนราชินีก็เช่นเดียวกับโรงเรียนวังหลังหรือวัดนาวิฑาลัย คือเป็นโรงเรียนสำหรับสตรี แต่สำหรับแผนกอนุบาลรับทั้งเด็กชายและหญิงเพื่อรับการอบรมตั้งได้กล่าวแล้ว

โรงเรียนมาร์แตร์เดอี ใค้เปิดรับนักเรียนอนุบาลในปี พ.ศ. 2470 นับเป็นโรงเรียนแห่งที่ 3 ที่เปิดแผนกอนุบาล รับนักเรียนชาย-หญิง โดยใช้แนวการสอนตามแบบอย่างของประเทศอังกฤษ ซึ่งก็ได้แก่แบบเฟรอเบล ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะมาเมรีเทเรซา ชาวเบลเยียม ได้เคยเป็นครูสอน ณ ประเทศอังกฤษ จึงได้นำเอาวิธีสอนตลอดจนระเบียบการจัดชั้นเรียนมาเป็นแนวการสอนของโรงเรียน และที่โรงเรียนนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้ง 2 พระองค์คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในสมัยทรงพระเยาว์ได้ทรงศึกษาเล่าเรียนชั้นอนุบาล

2. หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา การศึกษาปฐมวัยได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น บรรดานักการศึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสมัยนั้นได้สังเกตเห็น และตระหนักถึงความสำคัญของวัยเด็ก จึงได้จัดการศึกษาแก่เด็กในวัยนี้กว้างขวางขึ้น ดังนั้น คำว่า มูลศึกษา หรือการศึกษาเบื้องต้น ก็ยังคงปรากฏอยู่ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 ซึ่งได้กำหนด “มูลศึกษา” เป็นการศึกษาสำหรับเด็กอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ และเป็นการศึกษาเบื้องต้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับโครงการศึกษาสำหรับชาติ พ.ศ. 2494 โดยรวมแนวความคิดเรื่องอนุบาลศึกษา หรือที่เรียกว่ามูลศึกษา ซึ่งเดิมแบ่งเป็นโรงเรียนบูรพบท โรงเรียน ก ข น โม และกินเดอคาเตน เข้าไว้ด้วยกันและเปลี่ยนจาก มูลศึกษาเป็นอนุบาลศึกษาในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 และกำหนดอายุของเด็กต่ำกว่า 8 ขวบลงมา หรือในระหว่างอายุ 3-7 ปีเข้าเรียนในชั้นมูลศึกษา

ดังนั้นจะเห็นว่า ชั้นมูลศึกษา หรือการศึกษาวัยก่อนเกณฑ์บังคับเรียนนั้น ยังไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมแก่เด็ก หากแต่มุ่งเตรียมให้เด็กอ่านออก เขียนได้ เป็นสำคัญ

ส่วนอายุเด็กนั้น กำหนดอายุนักเรียนที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไว้ว่าอย่างเข้าปีที่ 8 ดังนั้น เด็กชั้นมูลศึกษา มีอายุต่ำกว่า 8 ขวบลงมา หรือในระหว่างอายุ 3-7 ปี

การศึกษาปฐมวัยได้รับความสนใจและสนับสนุนจากรัฐบาล ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จำนวนโรงเรียนอนุบาลในรูปแบบต่างๆ ก็เกิดขึ้นมาก และตั้งได้กล่าวมาแล้ว ในปี พ.ศ. 2511 ก็ได้มีโรงเรียนอนุบาลครบทุกจังหวัด ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ตั้งแต่เริ่มดำเนินการศึกษา

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 มีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฐมวัยศึกษา คงได้มีการระบุและกล่าวถึงการปฐมวัยศึกษา สรุปสาระสำคัญดังนี้

1. การอนุบาลศึกษา เป็นระดับหนึ่งของการศึกษาและเป็นการศึกษาก่อนการศึกษาภาคบังคับ อาจจัดเป็นอนุบาลที่มี 2 ชั้น หรือ 3 ชั้น หรือชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา

2. การอบรมเบื้องต้น เพื่อให้กุลบุตร กุลธิดา พร้อมทั้งจะรับการศึกษาในระดับประถมศึกษา
3. อายุ กำหนดอายุเด็กปฐมวัยระหว่าง 3-6 ปี

ในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาชาติใหม่ และมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฐมวัยศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับหนึ่ง
2. รัฐพึงเร่งรัดและสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อนประถมศึกษา รัฐจะสนับสนุนให้ท้องถิ่นและภาคเอกชนจัดให้มาก รัฐจะจัดเป็นตัวอย่าง และเพื่อการค้นคว้าวิจัยเท่านั้น
3. การศึกษาก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็ก ก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านพอที่จะรับการศึกษาต่อไป
4. การจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา อาจจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือการศึกษานอกโรงเรียน โดยอาจจัดเป็นสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือศูนย์เด็กปฐมวัยหรืออาจจัดเป็นชั้นเด็กเล็ก หรือโรงเรียนอนุบาล

เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าการศึกษาปฐมวัยตั้งแต่ พ.ศ. 2501-2520 รัฐเน้นความสำคัญของการศึกษาระดับนี้มากขึ้น และให้มีความยืดหยุ่นในการจัดในรูปแบบต่างๆ ได้ ทั้งนี้เพื่อให้มีการบริการเด็กในลักษณะหรือรูปแบบต่างๆ ให้มากขึ้น และปรากฏว่าหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนก็ได้ให้ความสนใจ และช่วยกันจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อช่วยเหลือเด็กมากขึ้น

5. รูปแบบการจัดบริการให้แก่เด็กปฐมวัย

กุศล สุนทรธาดา และคณะ (2540 : 58-61) ได้สรุปสาระเกี่ยวกับรูปแบบการจัดบริการให้แก่เด็กปฐมวัยไว้ 3 รูปแบบ และหน่วยงานที่จัดบริการแก่เด็กในวัยนี้เป็น 2 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. บริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว (Family Day Care) ซึ่งอาจจะมีบริการเลี้ยงเด็กที่บ้าน และบริการเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นกลุ่ม โดยที่การดำเนินการไม่ค่อยเป็นทางการ ทั้งในด้านบุคลากรและสถานที่ (จะมีเป็นทางการอยู่บ้างแต่มีสัดส่วนไม่มากนัก) บริการในลักษณะนี้มีได้ทำอย่างถาวรเป็นลำเป็นต้น เกณฑ์อายุของเด็กที่มารับบริการก็ไม่แน่นอน อาจจะมีอายุตั้งแต่ 0-6 ปี ยกเว้นบริการในลักษณะที่เป็นเนอสเซอรี่ ซึ่งต้องมีการขออนุญาตจัดตั้งให้ถูกต้อง แต่อัตราค่าบริการที่สูงมาก การจัดบริการลักษณะนี้มักเป็นทางหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเด็กถูกละทิ้ง ผู้รับเลี้ยง

เด็กจะเป็นแม่บ้านที่มีเวลาว่างในช่วงกลางวัน จัดบริการเลี้ยงเด็กขึ้นในบ้านของคน ผู้ปกครองที่นำเด็กมาฝากเลี้ยงก็มักจะรู้จักคุ้นเคยกัน และอยู่ในละแวกที่อยู่อาศัย เดียวกัน เพราะสะดวกต่อการรับ-ส่ง การจัดบริการลักษณะนี้มีอยู่กระจัดกระจาย และราคาค่าบริการก็ไม่แพง ดังนั้นคุณภาพบริการจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้ให้บริการ จำนวนเด็กที่มาใช้บริการและสภาพแวดล้อมค่อนข้างมาก ถ้าเปรียบเทียบกับศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน คุณภาพก็จะด้อยกว่า

2. ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน (Day Care Center) เป็นศูนย์ก่อนวัยเรียนที่มีเด็กมาอยู่รวมกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป โดยกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่เข้ามาใช้บริการตั้งแต่ 2-6 ปี บริการนี้มักจัดบริการรับเลี้ยงเด็กสำหรับมารดาที่ออกไปทำงานนอกบ้าน การจัดบริการเน้นการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโต ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ขณะเดียวกันก็เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ด้วย การดำเนินงานของศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน ส่วนใหญ่ดำเนินงานโดยหน่วยงานภาครัฐ สำหรับศูนย์ ที่ดำเนินงานโดยเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรการกุศล และชุมชน ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและส่งเสริมของกรมประชาสงเคราะห์ โดยศูนย์เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่จะมีบุคลากรประจำและบุคลากรเสริม ได้แก่ อาสาสมัครมาช่วยงานหรือช่วยจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เด็ก ศูนย์บางแห่งจะรับเด็กตั้งแต่ทารก สถานบริการส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้ที่ทำงานของมารดา ซึ่งจะทำให้มารดาที่ยังให้นมบุตรสามารถมาให้นมบุตรได้ในช่วงพักงาน โดยในปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายให้สถานประกอบการที่มีพนักงานมากกว่า 100 คน จัดศูนย์ดูแลเด็กเล็กในสถานประกอบการ (กรมประชาสงเคราะห์, 2538)
3. การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (Pre-School Program) เป็นบริการในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อมของเด็กทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม จริยธรรม สติปัญญาและบุคลิกภาพ รูปแบบการจัดการศึกษาในระดับนี้มี 3 รูปแบบ คือ ชั้นอนุบาลใช้เวลาเรียน 2-3 ปี ชั้นเด็กเล็กหรือเตรียมประถมศึกษาใช้เวลาเรียน 1 ปี และจัดในลักษณะที่ไม่เป็นระบบโรงเรียน คือจัดในลักษณะศูนย์พัฒนาเด็ก ในปัจจุบันเด็กประมาณร้อยละ 80 ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา รัฐบาลได้มีนโยบายที่จะให้เด็กปฐมวัย ได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ภายในปี พ.ศ. 2544 และมีแนวทางการจัดโดยให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงทั้งของรัฐ เอกชน และชุมชน ร่วมกันจัดโดยให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2538)

นอกจากนี้ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนอื่นๆ มูลนิธิต่างๆ ที่จัดการศึกษาระดับนี้ ในจำนวนหน่วยงานทั้งหมดนี้ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาประเภทอนุบาลและเด็กเล็กมากที่สุด สำหรับประเภทศูนย์เด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน เป็นหน่วยงานที่จัดบริการประเภทนี้มากที่สุด

2.2 นโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

นโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของประเทศไทยแต่เดิมนั้นมิได้กำหนดไว้อย่างเป็นทางการ การจัดการศึกษาในระยะต่อมา คือช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จึงมีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติขึ้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530) ได้สรุปนโยบายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) กำหนดไว้ว่าจะปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนอนุบาลที่มีอยู่แล้ว 74 โรงเรียนให้ดีขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างแก่เอกชนที่จัดการศึกษาระดับนี้ โดยเฉพาะในด้านการปรับปรุงคุณภาพครู อำเภอที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและมีประชากรหนาแน่น จะพิจารณาเปิดโรงเรียนอนุบาลเป็นตัวอย่างตามความเหมาะสม โดยมุ่งให้กรมสามัญศึกษาจัดการศึกษาเพื่อเป็นตัวอย่างให้เอกชนและให้หน่วยงานอื่นไปจัดทำ และเน้นในด้านการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนอนุบาลเป็นสำคัญ

ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตามรายงานการประเมินผลงานทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในช่วงระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 3 พบว่า การดำเนินการด้านอนุบาลและเด็กเล็กยังไม่บรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ ทั้งนี้เพราะว่า รัฐไม่สามารถขยายงานด้านอนุบาลหรือเด็กเล็กออกไปให้กว้างขวางเท่าที่ควร จึงมีแนวความคิดที่จะส่งเสริมงานด้านอนุบาลให้เพิ่มจำนวนมากขึ้นในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

2. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ได้วางนโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไว้ว่า เพื่อส่งเสริมการศึกษาก่อนภาคบังคับให้สอดคล้องกับความจำเป็นของท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับในรูปแบบต่างๆ ตามความจำเป็นของท้องถิ่น สำหรับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษานั้นรัฐจะไม่เข้าดำเนินการเอง แต่จะกำหนดระเบียบในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษายิ่งขึ้น นอกจากนี้รัฐยังมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ท้องถิ่น เอกชน ชุมชนจัดศูนย์ปฐมวัยโดยเฉพาะในชนบท ในแหล่งเสื่อมโทรมและในชุมชนที่หนาแน่น

ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พบว่า การจัดศูนย์หรือโรงเรียนเด็กวัยก่อนประถมศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ยังมีลักษณะต่างคนต่างจัดจึงเกิดความซ้ำซ้อนในวัตถุประสงค์การดำเนินงานและแหล่งชุมชนที่ให้บริการ ซึ่งไม่เป็นการประหยัดและยากแก่การที่จะพัฒนาการดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น คุณภาพของสถานที่ให้บริการบุคลากร วิธีการอบรมเลี้ยงดู วัสดุอุปกรณ์ยังไม่ได้มาตรฐาน และมีความแตกต่างกันมากระหว่างศูนย์หรือโรงเรียนในชุมชนที่ประชากรส่วน

ใหญ่ยากจนกับศูนย์หรือโรงเรียนในชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ร่ำรวย นอกจากนี้การบริการของศูนย์หรือโรงเรียนยังไม่ครอบคลุมถึงเด็กยากจนในชนบท แหล่งเสื่อมโทรม และเด็กที่ด้อยโอกาสประเภทต่างๆ

3. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้กำหนดนโยบายของการพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไว้ว่า

1. รัฐจะเร่งรัดและสนับสนุนให้ชุมชนร่วมรับภาระกับหน่วยงานของรัฐ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน โดยมุ่งกระจายไปยังชนบท ท้องถิ่นห่างไกล และแหล่งเสื่อมโทรมก่อน สำหรับชั้นเด็กเล็กให้เน้นการจัดในท้องถิ่นที่นักเรียนพูดภาษาถิ่น หมายถึง ภาษายาวี ส่วย เขมร และชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่มีปัญหาการเรียนให้ทั่วถึงทุกโรงเรียน ส่วนระดับก่อนประถมศึกษารัฐจะดำเนินการเป็นตัวอย่างและการวิจัยเท่านั้น
2. รัฐจะทำการปรับปรุงคุณภาพการจัดการอบรมเลี้ยงดูเด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพอนามัย โภชนาการ สติปัญญา บุคลิกภาพ และจริยธรรม เป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กเพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา และสังคม
3. วิจัยและพัฒนาารูปแบบ กำหนดมาตรฐานการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา และอบรมผู้ดูแลเด็กให้สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

จากการวิเคราะห์การจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 พบว่า การจัดการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีปัญหาดังนี้

- (1) ปัญหาความเสมอเสมอทางการศึกษาในด้านโอกาสทางการศึกษา และความแตกต่างกันในระดับมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา ทำให้ไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมทางการศึกษาให้เกิดขึ้นได้ จำนวนผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษายังมีอยู่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนกลุ่มอายุเยาวชนในเมืองที่มีโอกาสเข้ารับการศึกษามากกว่าเยาวชนในชนบท และยังมีคุณภาพแตกต่างอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในชนบทห่างไกล การคมนาคมยังด้อยโอกาสในการศึกษาเป็นอย่างมาก
- (2) ปัญหาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษายังไม่อาจจัดการศึกษาให้ตรงกับปรัชญาหลักการของการศึกษาได้ ทั้งนี้เนื่องจาก ขาดการประสานงานอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้มีการช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน

4. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, (2539) ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ไว้ดังนี้

- (1) เร่งขยายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม รวมทั้งดูแลด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการแก่เด็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะในเขตนอกเมือง พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบการจัดบริการให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และพัฒนาการของเด็กพิเศษประเภทต่างๆ
- (2) เร่งปรับปรุงคุณภาพ บริการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการถูกต้องตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กและให้มีบริการที่ได้มาตรฐานทัดเทียมกัน
- (3) พัฒนาระบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลเพื่อให้การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้ผลบรรลุตามเป้าหมาย
- (4) ให้มีการประสานงานและร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการให้บริการแก่เด็กในพื้นที่เป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ
- (5) สนับสนุนให้ชุมชนและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและรูปแบบที่จัดบริการให้มากยิ่งขึ้น

2.5 การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ไว้ดังนี้

- (1) เร่งการขยายศูนย์พัฒนาเด็กให้กว้างขวาง จะเปิดชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาให้ครบด้วย จะประสานและร่วมมือกับเอกชนในการจัดชั้นอนุบาลให้มากขึ้น ดำเนินการในโครงการให้ความรู้ผู้ปกครอง และประสานกับสถาบันสังคมอื่นๆ เพื่อจัดกิจกรรมอย่างกว้างขวาง
- (2) เน้นการปรับปรุงคุณภาพการจัดกิจกรรม ให้สนองตอบตามความต้องการพื้นฐานในการพัฒนาบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย สมอง จิตใจ อารมณ์ และสังคม รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมไทย ส่งเสริมบทบาทของสถาบันสังคมต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายปฏิรูปการศึกษา และดำเนินโครงการจัดการศึกษาชั้นอนุบาล 3 ขวบ

6. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) รัฐก็ยังให้ความสำคัญเช่นเดียวกับแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ผ่านมา กล่าวคือ มีนโยบายที่จะจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้กับเด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และเน้นการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กเป็นสำคัญ

นโยบายการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า จากอดีตมาจนถึงปัจจุบันรัฐได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้มุ่งหวังเพื่อเตรียมความพร้อมพื้นฐานแก่เด็กในระดับก่อนประถมศึกษาให้เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ และพร้อมที่จะรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

กระทรวง/ทบวงฯ	กรม/สำนัก	กอง/สำนัก
1. ศึกษาธิการ	1.1 สปช. 1.2 สช. 1.3 สรภ. 1.4 ศน. 1.5 สค.	
2. ทบวงมหาวิทยาลัย	2.1 มหาวิทยาลัย	โรงเรียนสาธิต
3. กระทรวงมหาดไทย	3.1 กรมการพัฒนาชุมชน 3.2 กรมการปกครอง 3.3 กรมตำรวจ 3.4 กทม.	3.1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3.2.1 สำนักบริหารท้องถิ่น 3.3.1 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน 3.4.1 สำนักการศึกษา 3.4.2 สำนักอนามัย 3.4.3 สำนักพัฒนาชุมชน 3.4.4 สำนักสวัสดิการสังคม
4. กระทรวงสาธารณสุข	4.1 กรมอนามัย 4.2 กรมการแพทย์	4.1.1 สำนักส่งเสริมสุขภาพ
5. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	5.1 กรมประชาสงเคราะห์	5.1.1 กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น 5.1.2 กองนิคมสร้างตนเอง 5.1.3 กองสงเคราะห์ชาวเขา 5.1.4 กองบริการชุมชน

กระทรวง/ทบวงฯ	กรม/สำนัก	กอง/สำนัก
6. กระทรวงกลาโหม	6.1 ทหารบก 6.2 ทหารเรือ 6.3 ทหารอากาศ	
7. ภาคเอกชน	7.1 มูลนิธิเด็ก 7.2 มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก 7.3 พิริยานุเคราะห์มูลนิธิ 7.4 สหทัยมูลนิธิ 7.5 สมาคมสงเคราะห์เด็กกำพร้า แห่งประเทศไทย 7.6 มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม 7.7 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของ สภากาชาดไทย 7.8 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก 7.9 โสตะมูลนิธิแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ 7.10 มูลนิธิแสงสวรรค์สงเคราะห์ 7.11 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กกำพร้าอนดา 7.12 มูลนิธิเด็กกำพร้าอีสาน 7.13 มูลนิธิภราดรเด็กกำพร้าบ้าน ศรีธรรมราช 7.14 โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน	

1. กระทรวงศึกษาธิการ

มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5 หน่วยงาน คือ

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาลและ
ชั้นเด็กเล็ก โดยเรียนชั้นอนุบาล 2 ปี ซึ่งจะรับนักเรียนอายุ 4-6 ปี ในบางแห่งจะ
เรียน 3 ปี โดยรับนักเรียนอายุ 5-6 ปี เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

นโยบาย

- ส่งเสริมการจัดเตรียมความพร้อมเด็กก่อนวัยเรียน ในการเข้าเรียนระดับประถม
ศึกษาอย่างเสมอภาค โดยเฉพาะในชนบทห่างไกลและชุมชนแออัด

2. เร่งรัดการเกณฑ์เด็กวัยเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ให้ได้รับการบริการทางการศึกษาทุกคน โดยเฉพาะเด็กคือโอกาสในชนบทห่างไกล กันดารและพัฒนาารูปแบบการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา
3. ส่งเสริมการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
4. เร่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด โดยมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ คุณธรรม และสุขภาพอนามัยที่ดี
5. ปรับปรุงระบบการบริหารและการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
6. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีจิตสำนึกและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา 3 ระดับ ดังนี้

1. จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้แก่เด็กวัย 3-5 ปี ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เพื่อให้เด็กในวัยดังกล่าวได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้ตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความพร้อมในการเรียนระดับประถมศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
2. จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เพื่อให้เด็กในวัยดังกล่าวทุกคนได้เรียนจนจบหลักสูตร มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้แก่นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสศึกษาต่อชั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี อย่างทั่วถึงตามนโยบายของรัฐบาล ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2534 เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะอาชีพที่เพียงพอต่อการออกมาประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ระดับก่อนประถมศึกษา

เพื่อจัดการศึกษาให้เด็กก่อนประถมศึกษาหรืออนุบาลได้มีพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ สติ-ปัญญา อารมณ์ สังคม รวมทั้งมีความพร้อมในการเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การบริหารและดำเนินงาน

1. การแบ่งส่วนราชการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 สำนัก 3 กอง 3 หน่วยงานภายในเทียบเท่ากอง รวมทั้งสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักงานการศึกษาจังหวัด 75 แห่ง ดังนี้ (1) สำนักพัฒนาระบบบริหาร (2) สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (3) กองนโยบายและแผน (4) กองคลัง (5) สำนักเลขานุการกรม (6) หน่วยตรวจสอบภายใน (7) สำนักงานโครงการพิเศษ (8) สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (9) สำนักงานการศึกษาจังหวัด จำนวน 75 จังหวัด
2. ระบบบริหารงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีรูปแบบการบริหารงานในลักษณะองค์คณะบุคคลหรือคณะกรรมการในทุกระดับ ทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน ดังนี้
  - (1) ระดับชาติ มีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กปช.) ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน มีคณะกรรมการทั้งหมด 31 คน ประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่ง 13 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี 6 คน และผู้แทนข้าราชการครูที่ได้รับการเลือกตั้งจากเขตการศึกษา จำนวน 12 คน โดยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา การพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปี การกำหนดมาตรฐานด้านวิชาการ การเสนอแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และการแต่งตั้งผู้อำนวยการการศึกษาจังหวัด การยับยั้งและแก้ไขการกระทำของคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด การออกระเบียบและปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
  - (2) ระดับจังหวัด มีคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด (กปจ.) มีผู้ว่าการจังหวัดเป็นประธาน มีคณะกรรมการทั้งหมดจำนวน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่ง 4 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2 คน และเลือกจากประชาชนในจังหวัด 3 คน และผู้แทนข้าราชการครูที่ได้รับการเลือกตั้ง 6

คน โดยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด (ผอ.ปจ.) เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา การพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปี การจัดตั้ง เลิกตั้งและบริหารโรงเรียน การแต่งตั้งหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และผู้บริหารสถานศึกษา การพิจารณาความคิดเห็นความชอบ การออกระเบียบและปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

- (3) ระดับอำเภอ มีคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ (กปอ.ก.) ประกอบด้วย นายอำเภอเป็นประธาน มีคณะกรรมการจำนวนที่แตกต่างกันตามเลือกตั้งจากกลุ่มโรงเรียนๆ ละ 1 คน และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ (หน.ปอ/ก.) เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการประสานการดำเนินงานการประถมศึกษาของโรงเรียน เสนอแต่งตั้งหัวหน้าสถานศึกษา พิจารณาความคิดเห็นความชอบประจำปี และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
- (4) ระดับกลุ่มโรงเรียน มีคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทุกโรงเรียนและผู้แทนข้าราชการครูที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนโรงเรียน คณะกรรมการกลุ่มมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบแผนงานและโครงการของกลุ่มโรงเรียน กำหนดแนวทางการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน กำหนดแนวปฏิบัติงานและปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย
- (5) ระดับโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วยคณะครูในโรงเรียน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน ผู้นำชุมชนและหรือข้าราชการอื่นๆ ในสัดส่วนที่เท่ากัน คณะกรรมการโรงเรียนมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ประสานงานกับองค์กรภายในทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาโรงเรียน และรับทราบความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของโรงเรียน

สภาพจำนวนนักเรียนปัจจุบัน

ระดับก่อนประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียน	1,499,775 คน แบ่งเป็น
อนุบาล 1 (3 ขวบ)	55,353 คน
อนุบาล 2 (4 ขวบ)	703,543 คน
อนุบาล 3 (5 ขวบ)	740,876 คน

จากผลการดำเนินงานปีการศึกษา 2541 ระดับก่อนประถมศึกษาเข้ารับนักเรียนอายุ 3-5 ปี เข้าเรียนได้ 1,494,996 คน คิดเป็นร้อยละ 6.84 ของประชากรกลุ่มอายุ (3,192,000 คน)

งบประมาณ

ให้การสนับสนุนนักเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่ อาหารเสริม (นม) ค่าอาหารกลางวัน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และค่าบริการสุขภาพนักเรียน รวมทั้งรายจ่ายประจำ และรายจ่ายประเภทลงทุนและพัฒนา งบประมาณส่วนใหญ่เป็นเงินเดือนและค่าจ้างบุคลากร

สภาพและปัญหาการดำเนินงาน

1. เด็กวัย 3-5 ปี ในชนบทอีกประมาณร้อยละ 13 ของประชากรกลุ่มอายุ ที่ยังไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจากยังไม่สามารถขยายบริการได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากขาดแคลนครู ขาดแคลนห้องเรียน และอาคารเรียน
2. พบว่าเด็กผ่านการเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาร้อยละ 5 ยังไม่มีความพร้อมตามเกณฑ์
3. เด็กอายุ 4-5 ปี ที่อยู่ในชนบทร้อยละ 25-30 มีปัญหาภาวะโลหิตจาง ขาดสารอาหาร เช่น ไอโอดีน ธาตุเหล็ก ซึ่งส่งผลถึงการพัฒนาร่างกายและสติปัญญาในระยะยาว
4. อัตราค่าจ้างข้าราชการครูยังไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก
5. ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีปัญหาหนี้สิน ซึ่งเกิดจากความจำเป็นพื้นฐานในการครองชีพ ทำให้ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน
6. ครูส่วนใหญ่ยังใช้รูปแบบการสอนแบบเดิม พฤติกรรมการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร
7. การพัฒนามาตรฐานคุณภาพของโรงเรียน ยังมีความจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีระดับมาตรฐาน
8. การจัดสรรทรัพยากรมีข้อจำกัด เนื่องจากมีโรงเรียนและบุคลากรเป็นจำนวนมาก และอยู่กระจัดกระจาย มีอัตราครูต่อนักเรียนค่อนข้างต่ำ

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

นโยบายในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลในโรงเรียนเอกชน

1. เพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนอายุ 3-6 ปี
2. เพื่อให้การเตรียมความพร้อมต้องจัดให้บูรณาการเหมาะสมกับวัยของนักเรียนทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจ
3. เพื่อให้การพัฒนาการเตรียมความพร้อมของนักเรียนได้รับการดูแลจากบุคลากรที่มีความรู้ ประสบการณ์ และผ่านการอบรมมาโดยเฉพาะ
4. เพื่อพัฒนาแนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ คู่มือครู สื่อการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่เด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักการ

1. เป็นการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมเด็กทุกประเภท ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี
2. เป็นการพัฒนาเด็กโดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา
3. เป็นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. เป็นการจัดประสบการณ์ที่让孩子สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. เป็นการพัฒนาเด็กโดยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
6. เป็นการพัฒนาเด็กโดยให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้เด็กอายุ 3-6 ปี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัยดังต่อไปนี้
คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัยและมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย
6. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบ-
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย
8. ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
9. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยและมีเจตคติที่ดีต่อการ
เรียนรู้สิ่งต่างๆ
10. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การบริหารดำเนินงาน

มีคณะกรรมการหลายระดับ คือ คณะกรรมการการศึกษาเอกชน คณะกรรมการอำนวยการ
โรงเรียน คณะกรรมการคุ้มครองการทำงาน และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเอกชน เช่น สมาคม
สมาพันธ์การศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย สมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ เป็นต้น โดยหน่วยงานดังกล่าว
ทำหน้าที่บริหารจัดการการจัดการศึกษาเอกชนให้เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ของรัฐ

สำหรับการแบ่งส่วนราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แบ่งออกเป็น 8
กอง และ 1 หน่วย ส่วนกองที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชนโดยตรง
คือ กองโรงเรียนสามัญศึกษา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ส่งเสริมพัฒนา กำกับและดูแลโรงเรียนเอกชนประเภท
สามัญศึกษา โรงเรียนการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ที่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียน และมีหน่วย
งานศึกษานิเทศก์ ทำหน้าที่นิเทศการสอนและการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการ
เรียนการสอนในโรงเรียนเอกชน

ส่วนการจัดการศึกษาในภูมิภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการอนุญาตเกี่ยวกับ
การดำเนินการโรงเรียนเอกชนในส่วนภูมิภาค โดยผ่านมาทางศึกษาธิการจังหวัดและอำเภอไปสู่โรงเรียนตาม
ลำดับ

ในการดำเนินงานภายในโรงเรียน ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีครูที่จบการศึกษาอนุบาล ห้อง
เรียนละ 1 คนต่อนักเรียน 30 คน ถ้านักเรียนเกิน 30 คน ต้องมีพี่เลี้ยงอีก 1 คน ช่วยดูแล โดยที่พี่เลี้ยง
ต้องเป็นเพศหญิง มีความรู้ไม่ต่ำกว่า ม. 3 และผ่านการอบรมตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
กำหนด

หลักสูตรและการสอน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นผู้จัดทำหลักสูตรก่อนประถมศึกษาสำหรับโรงเรียนอนุบาลเอกชนขึ้น โดยยึดหลักสูตรก่อนประถมศึกษาของกรมวิชาการเป็นแนวทาง การสอนในระดับก่อนประถมศึกษาไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดเป็นกิจกรรมบูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น และการทำงานกิจกรรมเป็นหลัก ครูต้องเขียนแผนการจัดประสบการณ์ขึ้น ด้วยการเลือกหัวข้อซึ่งอาจได้มาจากเด็ก ครูและเด็กร่วมกันกำหนด หรือ ครูเป็นผู้กำหนดหัวข้อ โดยทั้งนี้ต้องเป็นหัวข้อที่เด็กสนใจและเหมาะสมกับวัย พัฒนาการของเด็ก รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก และผนวกคุณธรรมและจริยธรรมได้อย่างกลมกลืน

สำหรับการประเมินพัฒนาการของเด็ก ให้จัดเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ และเป็นกระบวนการต่อเนื่อง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

งบประมาณ

การอุดหนุนด้านการเงินแก่สถานศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชนให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนต่อปี และให้สวัสดิการอาหารกลางวันแก่นักเรียนใน โรงเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน แต่งบประมาณส่วนใหญ่ของโรงเรียนมาจากการจัดเก็บค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครองของเด็ก ซึ่งมีอัตราแตกต่างกันไปตามแต่โรงเรียน

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. แนวการจัดประสบการณ์ที่ใช้ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ส่วนใหญ่จะเป็นแนวการจัดที่โรงเรียนจัดทำเอง อาจมีข้อเสียถ้าหากโรงเรียนขาดความรับผิดชอบและไม่มี ความเข้าใจ หลักการก็จะสอนอย่างไม่ถูกต้องและไม่เป็นการพัฒนาเด็กตามวัย
2. โรงเรียนบางแห่งเน้นการสอนหนังสือให้เกิดแก่เด็ก ในขณะที่เด็กยังไม่มี ความพร้อม
3. ผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ประสงค์จะให้เด็กเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นใน โรงเรียนที่มีชื่อเสียง จะต้องการให้ทางโรงเรียนสอนเด็กให้อ่านออกเขียนได้เพื่อให้สอบแข่งขันได้
4. โรงเรียนอนุบาลเอกชนที่มีขนาดเล็ก มักมีปัญหาในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในโรงเรียน

1.3 สถาบันราชภัฏ (สรภ.)

จัดให้มีโรงเรียนสาธิตโดยรับเด็กตั้งแต่อายุ 3 ปี เข้าเรียนในชั้นเตรียมอนุบาล บางแห่งรับเด็กอายุประมาณ 4 ปี นอกจากนี้กรมการฝึกหัดครูยังได้จัดทำโครงการฝึกอบรมเด็กเล็กในโครงการฝึกหัดครูชนบท โดยได้ทดลองทำในชนบทที่มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน และจัดทำที่โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ ส่วนมากเด็กจะมีอายุระหว่าง 3-6 ปี ทั้งนี้เพื่อเผยแพร่แนวการอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กในชนบท และสนับสนุนให้ชุมชนสามารถดำเนินงานต่อไปได้

วัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า และฝึกหัดการสอนหรือเป็นแหล่งฝึกงานสำหรับนักศึกษาครูที่เรียนวิชาเอกอนุบาลศึกษา รวมทั้งเป็นการเตรียมสภาพเด็กให้พร้อมที่จะช่วยเหลือตนเองได้ ปลูกฝังนิสัยอันดีงาม

รูปแบบ มีการจัดการเรียนการสอนแบบเดียวกับ โรงเรียนอนุบาลทั่วไปที่มุ่งเตรียมความพร้อมเพื่อให้เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา

เนื่องด้วยสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ เป็นหน่วยงานที่ผลิตและพัฒนาครู จึงจำเป็นต้องมีสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติในการสอนประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษา ค้นคว้าและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน สถาบันราชภัฏทั่วประเทศซึ่งมีอยู่ 27 แห่ง จึงมีการจัดตั้งโรงเรียนสาธิต สังกัดสถาบันราชภัฏขึ้น และสำหรับสถาบันราชภัฏที่มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยหรือการศึกษาก่อนประถมศึกษา ได้จัดให้มีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 21 แห่ง ทั้งในรูปของบริหารทารกและอนุบาลศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมในทุกด้าน ก่อนจะเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป
2. เพื่อใช้เป็นสถานฝึกปฏิบัติจริงของนักศึกษาครูด้านการศึกษาก่อนประถมศึกษา

การดำเนินงาน

เป็นรูปแบบของโรงเรียนที่มีการบริหารดำเนินงานภายใน โดยคณะกรรมการบริหารของโรงเรียน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความดูแลของคณะศึกษาศาสตร์ของสถาบันราชภัฏนั้นๆ

หลักสูตรและการสอน

มีการจัดทำหลักสูตรและการสอนขึ้นเอง โดยยึดแนวพัฒนาการของเด็กในวัยต่างๆ

1.4 กรมการศาสนา

นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาและศาสนาของรัฐบาลที่มุ่งขยายโอกาสทางการศึกษาให้เด็กได้รับการพัฒนาความพร้อมในทุกด้านก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้วางแนวทางดำเนินงานการศึกษาก่อนประถมศึกษา ดังนี้

- 1) ขยายบริการการอบรมเลี้ยงดูและจัดการศึกษาแก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อให้โอกาสแก่เด็กทั้งในเมืองและชนบทอย่างเท่าเทียมกัน
- 2) จัดประสบการณ์สำหรับเด็ก โดยส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างครบถ้วนและเหมาะสมกับวัยด้วยกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 3) ให้มีการประสานนโยบายและการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ พร้อมทั้งเชิญชวนให้ชุมชนและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนเกณฑ์

กรมการศาสนาให้การอุดหนุนวัดและมัสยิด ซึ่งมีพระภิกษุและนักบวชที่มีความพร้อมในการจัดตั้งและดำเนินการ โครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามให้แก่เด็ก เตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็ก ส่งเสริมให้พระภิกษุได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มขึ้นและเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้านโดยใช้เด็กเป็นสื่อกลาง นอกจากนี้ผู้ปกครองยังได้มีเวลาไปประกอบอาชีพ

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ที่กรมการศาสนาให้การสนับสนุนมี 2 ประเภท คือ ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสำหรับศาสนาพุทธ และศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดสำหรับศาสนาอิสลาม การจัดการศึกษาในระดับนี้เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้เด็กยากจน และเด็กในท้องที่ใกล้เคียงวัดและมัสยิด วัย 3-5 ขวบ ได้เตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาอย่างถูกหลักวิชาการ เพื่อจะได้เป็นผู้มีสุขภาพพลานามัยดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และพร้อมที่จะแสวงหาความรู้ตามความเหมาะสมของการศึกษาในแต่ละระดับต่อไป

การดำเนินงานของศูนย์ฯ บริหารงานโดยเจ้าอาวาสวัดและอิหม่ามประจำมัสยิด โดยจะดูแลเรื่องการจัดสร้างหรือจัดหาอาคารเรียน การจัดการเรียนการสอน การจ้างครูที่เลี้ยงเป็นผู้ดูแลเด็ก โดยกรมการศาสนาสนับสนุนงบประมาณในส่วนของค่าจ้างครูที่เลี้ยงประมาณ 3,000 บาท ต่อเดือนต่อคน ค่าอาหารเสริม (นม) สำหรับเด็กทุกวัน ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอนและสนับสนุนการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้เรื่องการสอนเด็กปฐมวัยแก่ครูที่เลี้ยง และความรู้เรื่องการจัดการและการบริหารศูนย์ฯ แก่ผู้บริหารศูนย์

หลักการ

1. ให้เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการกุศล ไม่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนแต่อย่างใด
2. ให้สอนเด็กก่อนเกณฑ์ทั้งชาย-หญิง ตั้งแต่อายุ 3 ปี ถึงย่างปีที่ 6
3. มีครูผู้สอนคือพระภิกษุสามเณร และให้ฆราวาสเป็นครูช่วยสอนด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการวางรากฐานการศึกษาของเด็กก่อนเกณฑ์ให้มีพื้นฐานความรู้เพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไปด้วย
2. เพื่อเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของไทยให้แก่เด็ก
3. เพื่อเป็นการปลูกฝังธรรมะให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัย
4. เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้าน โดยอาศัยเด็กเป็นสื่อสัมพันธ์
5. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีสุขนิสัยร่าเริง รู้จักออกกำลังกาย และพักผ่อนที่ถูกต้อง ตลอดจนการป้องกันโรคภัยที่มาเบียดเบียน
6. เพื่อให้สามารถช่วยตนเองได้ และสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองได้
7. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักการสังเกตและมีไหวพริบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งที่ตั้งถาม
8. เพื่อส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม
9. เพื่อเป็นการสนองนโยบายของคณะสงฆ์และกระทรวงศึกษาธิการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและประจำมัสยิด

หัวเรื่อง	วัด	มัสยิด
คำจำกัดความ	<p>“ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด” หมายถึง สถานที่ที่ซึ่งวัดจัดตั้งขึ้นในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิทางประเพณีอันดีงามของไทย รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนภาคบังคับในระดับประถมศึกษา มีชื่อย่อว่า “ศคว.”</p> <p>“เจ้าอาวาส” หมายถึง เจ้าอาวาสวัดที่จัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด</p> <p>“ครูใหญ่” หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีเด็กไม่เกิน 100 คน</p> <p>“อาจารย์ใหญ่” หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีเด็กตั้งแต่ 101 คน ถึง 200 คน</p> <p>“ผู้อำนวยการ” หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีเด็กตั้งแต่ 201 คนขึ้นไป</p> <p>“ครูผู้สอน” หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด</p> <p>“ครูพี่เลี้ยง” หมายถึง คฤหัสถ์ผู้ทำหน้าที่สอน พร้อมกับดูแลช่วยเหลือเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด</p> <p>“ผู้ดูแลเด็ก” หมายถึง คฤหัสถ์ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด</p> <p>“เด็ก” หมายถึง เด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนภาคบังคับในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีอายุระหว่าง 3-5 ปี และอยู่ในการดูแลอบรมของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด</p> <p>“การจัดการศึกษา” หมายถึง การเรียนการสอนขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนภาคบังคับในระดับประถมศึกษา</p> <p>“การประเมินพัฒนาการ” หมายถึง กระบวนการวัดความสามารถของพฤติกรรมทาง</p>	<p>“ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด” หมายถึง สถานที่ ซึ่งจัดตั้งขึ้นในบริเวณมัสยิดหรือที่ดินของมัสยิด เพื่อให้การเตรียมความพร้อมและการศึกษาอบรมปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กก่อนเกณฑ์ เข้าสู่วัยเรียนในระดับประถมศึกษา เรียกโดยย่อว่า “ศคม.”</p> <p>“อิหม่าม” หมายความว่า อิหม่ามประจำมัสยิดที่จัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด</p> <p>“ครูพี่เลี้ยง” หมายความว่า ผู้ทำหน้าที่สอนพร้อมกับดูแลช่วยเหลือเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด</p> <p>“เด็ก” หมายความว่า เด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีอายุระหว่าง 3-5 ปี และอยู่ในการดูแลของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด</p> <p><u>หมายเหตุ</u> คำจำกัดความอื่น เช่นเดียวกับคำจำกัดความในส่วนของวัด</p>

หัวเรื่อง	วัด	มัสยิด
	<p>กาช อารมณฺ์ สังกม และสติปัญญา เพื่อเปรียบเทียบกับการประเมินที่กำหนด</p> <p>“การประเมินพัฒนาการ” หมายความว่า กระบวนการวัดความสามารถของพฤติกรรมทางกาช อารมณฺ์ สังกม และสติปัญญา เพื่อเปรียบเทียบกับการประเมินที่กำหนด</p>	
<p>การจัดตั้งและการดำเนินการ</p>	<p>การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวันจะต้องพร้อมด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) มีคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด (2) มีเจ้าอาวาสเป็นครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ แล้วแต่กรณี (3) มีครูผู้สอนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ (4) มีครูผู้สอน หรือครูพี่เลี้ยง 1 คน ต่อเด็ก 20 คน <p>สำหรับครูผู้สอนที่เป็นคฤหัสถ์ และครูพี่เลี้ยงต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3</p> <ol style="list-style-type: none"> (5) มีผู้ดูแลเด็ก (6) มีเจ้าหน้าที่ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด (7) มีอาคารสถานที่เหมาะสมปลอดภัย และเพียงพอกับจำนวนเด็ก (8) มีเด็กที่พร้อมจะเข้ารับการดูแลอบรมจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน <p>เจ้าอาวาสเป็นผู้เสนอรายงานขอจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ไปยังกรมการศาสนา การเสนอรายงานในส่วนกลาง ต้องผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะเขต และเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร ในส่วนภูมิภาค ต้องผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด</p> <p>เมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบด้วยแล้ว จะออกหนังสืออนุญาตให้ไว้เป็นหลักฐาน</p>	<p>การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด จะต้องมียหลักเกณฑ์ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เป็นมัสยิดที่จัดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย (2) มีคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด ย่อว่า “คณะกรรมการบริหาร สดม.” (3) มีอิหม่ามเป็นประธานคณะกรรมการบริหาร สดม. (4) มีครูพี่เลี้ยง 1 คน ต่อเด็ก 20 คน ครูพี่เลี้ยงต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมีความรู้พื้นฐานด้านศาสนาอิสลาม (5) มีอาคารสถานที่เหมาะสมปลอดภัย และเพียงพอกับจำนวนเด็ก (6) มีเด็กที่พร้อมจะเข้ารับการดูแลอบรมจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน (7) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดแต่ละแห่ง หรือศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ที่หน่วยงานของรัฐจัดตั้งขึ้น ซึ่งมีอยู่เดิม (ยกเว้นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด) จะต้องมียระยะห่างซึ่งกันและกันไม่น้อยกว่า 3 กิโลเมตร <p>การขออนุญาตจัดตั้ง สดม. ให้อิหม่ามเป็นผู้เสนอรายงานขอจัดตั้งผ่านความเห็นชอบจากประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ผู้อำนวยความสะดวก/นายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัด ไปยังกรมการศาสนา</p>

หัวเรื่อง	วัด	มัสยิด
	<p>คณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ประกอบด้วย เจ้าอาวาสเป็นประธาน เจ้าคณะแขวงหรือเจ้าคณะตำบลเจ้าสังคิก เป็นกรรมการที่ปรึกษา ผู้แทนครูผู้สอน ผู้แทนครูที่เลี้ยง ผู้แทนชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ</p> <p>ให้ประธานกรรมการเลือกกระบวนกรคนหนึ่งเป็นเลขานุการ</p>	<p>เมื่อกรรมการศาสนาเห็นชอบแล้ว จะออกหนังสืออนุญาตให้ไว้เป็นหลักฐาน</p> <p>คณะกรรมการบริหาร ศคม. ประกอบด้วย อิมามเป็นประธานคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ผู้แทนครูที่เลี้ยง 1 คน ผู้แทนผู้ปกครอง 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 3 คน เป็นกรรมการ และกรรมการที่ปรึกษาตามที่เห็นสมควร</p> <p>ให้ประธานเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ</p>
<p>การจัดการศึกษาและเตรียมความพร้อม</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้จัดการศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของไทย รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอย่างเหมาะสมตามวัย 2. ให้จัดประสบการณ์และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน 3. ให้จัดประเมินพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกพัฒนาการ 4. ให้มีการพัฒนาปรับปรุงวิธีการจัดองค์ประกอบการสอน การจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้เกื้อหนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 5. การจัดการศึกษาและเตรียมความพร้อมตามหมวดนี้ ให้ใช้หลักสูตรและแนวการจัดของกรรมการศาสนา 	<p>เช่นเดียวกับกับการจัดการศึกษาและเตรียมความพร้อมในส่วนของวัด</p>

หลักสูตรและแนวการจัดประสบการณ์

ใช้แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และประจำมัสยิด ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อใช้ในการพัฒนาเด็กวัย 3-6 ปี ให้เกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการครบทุกด้าน โดยมีเนื้อหาสาระทั้งหมดแบ่งเป็นเรื่องใหญ่ๆ 9 เรื่อง และแนวการจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับครูที่เลี้ยงของศูนย์

สำหรับแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ใช้แนวทาง
 ธรรมชาติโดย ซึ่งมุ่งหวังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย ดังนี้

1. มีลักษณะของคนไทย
2. มีศาสนา
3. มีพฤติกรรมที่นำไปสู่การเป็นคนดี คนเก่ง
4. มีความพร้อมที่จะรับจริยศึกษา
5. มีความเฉลียวฉลาด สุขภาพจิตดี และเรียนรู้เกี่ยวกับคนรอบตัว

สำหรับขอบข่ายและเนื้อหาสาระ มวลประสบการณ์ที่จัดให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย
 ทักษะพื้นฐานการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. การเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย
2. การเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์
3. การเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์
4. การเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย

แนวการประเมินผล

ใช้หลายวิธีร่วมกันในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก คือ การสังเกต การสนทนา การ
 ตรวจสอบผลงาน การใช้ข้อสอบปากเปล่า และการใช้ข้อทดสอบ โดยการเลือกใช้วิธีประเมินผลแบบใดขึ้นอยู่กับ
 ลักษณะวิชา วัยของเด็ก ตลอดจนจุดมุ่งหมายของการประเมินผลแต่ละคราว

สภาพและปัญหาการดำเนินการ

1. จำนวนเด็กบางศูนย์ฯ มีมากเกินศักยภาพของศูนย์ ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการ
 จัดการและการเรียนรู้ของเด็ก
2. อัตราเงินเดือนของครูพี่เลี้ยงต่ำ คือ ประมาณ 2,000-3,000 บาทต่อเดือน ขาดแรง
 จูงใจในการปฏิบัติงาน
3. งบประมาณที่ได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการไม่เพียงพอ วัดต้องพึ่งตนเองด้วย
4. คุณวุฒิทางการศึกษาของครูพี่เลี้ยงส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติหน้าที่
5. วัดบางแห่งไม่เข้าใจจุดประสงค์ในการเปิดศูนย์ฯ ทำให้ดำเนินการไม่สอดคล้องกับ
 นโยบาย
6. ขาดความพร้อมด้านสถานที่และบุคลากร
7. นโยบายไม่สอดคล้องกับงบประมาณ

1.5 กรมสามัญศึกษา (สศ.)

ได้ดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และการศึกษาพิเศษ โดยเปิดชั้นอนุบาล 2 ปี และชั้นเด็กเล็ก 1 ปี ทั้งยังสนับสนุนให้เด็กพิการได้เรียนร่วมกับนักเรียนในโรงเรียนปกติอีกด้วย

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความพิการในด้านต่างๆ เช่น ทางตา ทางหู เป็นต้น
- (2) จัดให้เป็นตัวอย่างและค้นคว้าทางวิชาการ

รูปแบบ จัดให้มีโรงเรียนเฉพาะความพิการแต่ละประเภท และจัดในรูปแบบของการเรียนร่วม คือ จัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ หรือในหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์เด็กพิการ เป็นต้น

2. ทบวงมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้เปิดสอนชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาลขึ้นในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ซึ่งบางแห่งเปิดรับเด็กอายุ 3 ปี โดยจะเรียนชั้นอนุบาล 3 ปี หรือจะรับเด็กอายุ 4 ปี เพื่อเรียนชั้นอนุบาล 2 ปี และรับเด็กอายุ 5 ปี เข้าเรียนชั้นเด็กเล็ก 1 ปี

หลักการและเหตุผล

จากแนวคิดของการศึกษาสมัยใหม่ที่เน้นบทบาทของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในกระบวนการเรียนการสอน จึงมีแนวความคิดที่จัดโรงเรียนในลักษณะรูปแบบดังกล่าวขึ้นให้ปรากฏชัด โรงเรียนสาธิตจึงเกิดขึ้นเพื่อสนองแนวทางการศึกษาแผนใหม่ ให้เด็กได้แสดงออกมาและเติบโตตามความสามารถของตนเอง

เมื่อแนวคิดการศึกษาแผนใหม่แพร่หลายขึ้น การฝึกหัดครูแนวใหม่ก็ได้รับการพัฒนาเช่นกัน โดยมีการเปิดสอนฝึกหัดครูในระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก เมื่อสถาบันฝึกหัดครูได้เติบโตขึ้นเป็นวิชาชีพชั้นสูง จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการเตรียมการสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย ตลอดจนการทดลองเพื่อพัฒนาโรงเรียนและกระบวนการ ได้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โรงเรียนสำหรับศึกษาค้นคว้าวิจัยจึงเกิดขึ้นในรูปของโรงเรียนสาธิต โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เป็นสถานที่ฝึกหัดการปฏิบัติงานครู
2. เป็นสถานที่สาธิตการจัดการศึกษาแนวใหม่
3. เป็นสถานที่วิจัยค้นคว้าวิชาชีพครูชั้นสูง
4. เป็นสถานที่ให้การศึกษากุลบุตรกุลธิดาของชาติ

วัตถุประสงค์

1. สำหรับมหาวิทยาลัยที่มีคณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หรืออนุบาล จะมีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต (ฝ่ายประถม) เพื่อใช้เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติ และศึกษา ค้นคว้า วิจัย
2. เพื่อเป็นสวัสดิการแก่ข้าราชการและบุคลากรของมหาวิทยาลัย

การดำเนินงาน

การดำเนินงานของโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยจะขึ้นอยู่กับคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ โดยโรงเรียนสาธิตเองจะมีคณะผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่ดูแลรักษารับผิดชอบกิจการภายในโรงเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียนสาธิตแต่ละแห่ง สำหรับปัจจุบันมีโรงเรียนสาธิตที่เปิดทำการสอนระดับอนุบาลศึกษา ซึ่งจัดอยู่ในรูปของชั้นเด็กเล็กและอนุบาลทั้งหมด 5 แห่ง คือ

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฝ่ายประถม)

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม)

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ยังมีหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไม่ได้อยู่ในรูปแบบของโรงเรียนสาธิตอีก เช่น

1. โรงเรียนอนุบาลทက္ขรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีชั้นเตรียมอนุบาล และอนุบาล 1 อนุบาล 2
2. ศูนย์ปฏิบัติการสังคมสงเคราะห์คล่องจัน ของคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ดูแลเด็กอายุ 2 ½ - 5 ปี
3. บ้านเด็ก ของสโมสรอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้บริการดูแลเด็กวัยเตาะแตะและระดับอนุบาลศึกษา เพื่อให้บริการการดูแลบุตร-หลานของบุคลากรในมหาวิทยาลัย และเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติงานของนิสิตด้วย

3. กระทรวงมหาดไทย

มีหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดให้บริการ หรือจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่

- 3.1 กรมการพัฒนาชุมชน
- 3.2 กรมการปกครอง
- 3.3 กรมตำรวจ
- 3.4 กรุงเทพมหานคร

มีรายละเอียดดังนี้

- 3.1 กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้าน โดยรับเด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะตั้งอยู่ในหมู่บ้านเขตพัฒนาโดยรับเด็กในหมู่บ้านเข้าเรียน และส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยมีกรมการพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุนและประสานงาน

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ในเขตพัฒนาได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตัวเองและร่วมมือกันพัฒนาเด็ก โดยเผยแพร่วิชาการแผนใหม่ไปสู่บิดามารดา ผู้ปกครองเด็กและชุมชน

รูปแบบ เน้นที่การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมีบุคลากรหรือผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ปฏิบัติงาน โดยการคัดเลือกจากบุคคลในท้องถิ่นที่ศรัทธาในการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งทางกรมการพัฒนาชุมชนจะทำการฝึกอบรมให้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชน

นโยบาย

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยได้เริ่มดำเนินงานพัฒนาเด็ก มาตั้งแต่ พ.ศ. 2510 โดยสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล ตามความต้องการและขีดความสามารถของประชาชน เพื่อรับเด็กเล็กในชนบทอายุระหว่าง 3-6 ปี เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และให้อยู่ในความรับผิดชอบ ควบคุมดูแลของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. คณะกรรมการสภาพตำบล และคณะกรรมการอื่นๆ ซึ่งช่วยเหลือและสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การดำเนินงานได้ยึดหลักความต้องการและความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก กรมการพัฒนาชุมชนจะให้การสนับสนุนในด้านวิชาการและงบประมาณ ในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน รวมทั้งการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านมา ปรากฏว่าเด็กที่เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูตามวิธีการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีความเจริญเติบโต ทั้งทางร่างกาย และจิตใจอย่างถูกต้องและเหมาะสม แต่การพัฒนาเด็กยังไม่สามารถขยายการจัดบริการครอบคลุมเด็กยากจนได้เท่าที่ควร เนื่องจากยังมีเด็กยากจนอีกจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสเข้ารับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เนื่องจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะยากจน ฉะนั้นตั้งแต่ปี 2527 เป็นต้นมา กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้ขยายการดำเนินงานพัฒนาเด็ก โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรเอกชนทั้งในและต่างประเทศในด้านการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และวิทยากรในการพัฒนาเด็กอายุระหว่าง 0-6 ปี ทั้งในและนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควบคู่กันไป (สำหรับกิจกรรมในการพัฒนาเด็กนอกศูนย์ ได้แก่กิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเคลื่อนที่ กิจกรรมการพัฒนาเด็กโดยครอบครัว และกิจกรรมการผลิตและการใช้สื่อเพื่อการพัฒนาเด็ก)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างถูกต้อง และมีความพร้อมในการเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาต่อไป
2. เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระเลี้ยงดูให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองได้ใช้เวลาในการประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่
3. เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี กลมเกลียว และความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสภาตำบลกับราษฎรในหมู่บ้าน
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างถูกต้อง
5. เพื่อช่วยสนับสนุนแผนอาหาร และโภชนาการแห่งชาติในส่วนที่เป็นเขตการพัฒนาชุมชน

หลักในการดำเนินการ

1. ยึดความพร้อม และความสนใจของประชาชนในท้องถิ่น และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด
2. พ่อ แม่ และผู้ปกครองเด็กจะต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูเด็กและอื่นๆ ตามความจำเป็น
3. เน้นความพร้อมของเด็ก และการฝึกให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยการสอนแบบเล่นปนเรียน เด็กสามารถช่วยเหลือตนเอง และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
4. คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาเด็ก และคณะกรรมการพัฒนาตำบล รวมทั้งคณะกรรมการอื่นๆ ช่วยเหลือ สนับสนุน และหาทางแก้ไขให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมสำหรับเลี้ยงดูเด็กและเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และราษฎรทั่วไป

5. ให้ผู้ดูแลเด็กศูนย์ละ 2 คน ต่อจำนวนเด็ก 30-50 คน โดยมีคุณสมบัติเหมาะสม
6. ให้หน่วยงานราชการ หรือองค์กรเอกชนอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ
7. สมาชิกกลุ่มอาชีพต่างๆ และผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับผู้ดูแลเด็ก โดยใช้เวลาว่างทำกิจกรรมให้กับศูนย์ เช่น ปลูกพืชผักสวนครัว ประกอบอาหารเสริม และกิจกรรมอื่นๆ

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. ดำรวจจำนวนเด็กอายุ 0-6 ปี เพื่อจะได้ทราบว่าในแต่ละปีจะมีเด็กอายุ 3-6 ปี เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกี่คน
2. พัฒนาการ ประชุมชี้แจงการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเด็กให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน และให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล จังหวัด อำเภอ ร่วมกันคัดเลือกสถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้จัดตั้งอยู่ในศูนย์กลางของหมู่บ้าน ใกล้สถานอนามัย หรือสถานที่อื่นๆ ที่เหมาะสม และสะดวกในการรับเลี้ยงเด็ก
4. คัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาเด็กจำนวน 5 คน เพื่อทำหน้าที่บริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการพัฒนาเด็กให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี ในกรณีที่ยังไม่ได้รับการอบรมก่อนประจำการตามโครงการของ กรมการพัฒนาชุมชนให้ทำการปฐมนิเทศ คณะกรรมการพัฒนาเด็กให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ พอที่จะบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และช่วยเหลือการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้
5. คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาเด็ก และผู้ดูแลเด็กร่วมกันคัดเลือกผู้ดูแลเด็กตามหลักเกณฑ์เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลเด็ก ในกรณีที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมก่อนประจำการตามโครงการของกรมการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนให้ทำการปฐมนิเทศผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนที่จะปฏิบัติงาน
6. คณะกรรมการพัฒนาเด็ก คณะกรรมการสภาตำบล และผู้ดูแลเด็กร่วมกันคัดเลือกเด็กอายุ 3-6 ปี มารับการเลี้ยงดูแบบเข้าไป เย็นกลับ
7. สนับสนุนให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็กเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น การเลี้ยงดูเด็ก การทำอาหารเสริม การตกแต่งทำความสะอาด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดทำอุปกรณ์เครื่องเล่นสำหรับเด็ก

แนวการสร้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและวิธีการดำเนินงาน

กรมการพัฒนาชุมชน มีนโยบายที่จะมอบความรับผิดชอบในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเด็กเล็กให้แก่ชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือของกรมการพัฒนาหมู่บ้าน กรมการพัฒนาตำบลกับประชาชนในหมู่บ้านให้ช่วยกันดำเนินงานไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยพัฒนากรเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการชี้แจง ทำความเข้าใจกับประชาชนให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง พร้อมทั้งจะสละทรัพย์สิน วัสดุ แรงงาน และกำลังความคิด เพื่อทำการสร้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นซึ่งควรเป็นแบบที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนพร้อมทั้งพยายามจัดหาวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาทำการก่อสร้าง ไม่จำเป็นที่จะต้องสร้งให้ใหญ่โตหรูหรามากเกินไป สำหรับทางราชการจะให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในส่วนที่จำเป็น และเกินกำลังความสามารถของประชาชน ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นอาคารที่สามารถรับเด็กได้ประมาณ 50 คน
2. เป็นอาคารชั้นเดียว มียกพื้นสำหรับเป็นที่นอนของเด็ก มีห้องน้ำ ห้องส้วมสำหรับเด็ก รวมทั้งมีห้องครัว และห้องเก็บของด้วย

สำหรับวิธีการในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชนมีนโยบายที่จะให้ประชาชนเป็นผู้รับผิดชอบด้วยตนเอง และมุ่งที่จะให้ผู้ปกครองเด็กมีทรรศนะในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง และพยายามที่จะหาทางปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ตลอดจนเป็นการพัฒนาร่างกาย และจิตใจของเด็กให้เติบโตตามวัย และมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาทันต่อเหตุการณ์ กรมการพัฒนาชุมชนจึงกำหนดแนวทางในการดำเนินการไว้ ดังนี้

1. ให้คณะกรรมการพัฒนาเด็กกำหนดอัตราค่าอาหารเด็ก และค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็กที่ผู้ปกครองจะต้องจ่ายให้กับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยพิจารณาถึงความสามารถ และสภาพทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองเด็กแต่ละครอบครัว
2. ให้ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้เก็บเงินค่าอาหารเด็ก และค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็กจากผู้ปกครองเด็ก ซึ่งควรทำในสำคัญการรับเงินด้วย แล้วจะต้องจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายไว้เป็นหลักฐานให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งจะให้คณะกรรมการพัฒนาเด็กตรวจสอบได้เสมอ
3. สำหรับเครื่องแบบของเด็กที่เข้ามารับการเลี้ยงดู ไม่ควรกำหนดแบบเป็นการตายตัว ควรให้มีลักษณะเป็นไปตามสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้มากที่สุด
4. ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก นอกเหนือจากผู้ดูแลเด็กที่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กแล้วจำเป็นต้องให้มีผู้ปกครองอาสาสมัคร เข้าร่วมในการเลี้ยงดู เอาใจใส่เด็กวันละ 1-2 คน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีให้กับผู้ปกครองเด็ก ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างผู้ปกครองเด็กด้วยกันด้วย

5. พัฒนาการควรจะได้หาทางสนับสนุนให้คณะกรรมการพัฒนาเด็ก และผู้ดูแลเด็กจัดให้มีกิจกรรมพิเศษขึ้นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น พิธีไหว้ครู งานวันเด็ก การจัด การประกวดสุขภาพ โดยเชิญผู้ปกครองเด็กมาร่วมด้วยทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อการจูงใจ ให้ผู้ปกครองให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ
6. ให้ผู้ดูแลเด็ก เอาใจใส่ในการเลี้ยงดูเด็กทั้งทางด้านสุขภาพอนามัย ทางจิตใจและ สมอง ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโตเหมาะสมตามอายุ
7. ผู้ดูแลเด็กจะต้องทำหน้าที่ประกอบอาหารกลางวัน และอาหารว่างที่มีคุณภาพโภชนา ค้านโภชนาการ และมีปริมาณเพียงพอ โดยใช้เงินค่าอาหารไปดำเนินการ ชกเว้น กรณีที่ผู้ปกครองจัดหาอาหารมาเอง ก็จะต้องคอยให้คำแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับการ ประกอบอาหารที่มีคุณภาพด้วย
8. การให้เด็กได้เข้าไปรับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ควรกำหนดเวลาไป-กลับ เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์อบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีสภาพแตกต่างจากโรงเรียน อนุบาล เด็กจะมาตอนไหน หรือกลับตอนไหนขึ้นอยู่กับผู้ปกครอง

สำหรับการพิจารณาคัดเลือกเด็กเข้ารับการเลี้ยงดูให้คณะกรรมการพัฒนาเด็ก ผู้ดูแลเด็กและ กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน พิจารณาจัดหา และคัดเลือกเด็กอายุ 3-6 ปี ไปเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้าไป เย็นกลับ โดยยึดหลักเกณฑ์ดังนี้

1. เด็กที่เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูจะต้องมีความพร้อม 3 ประการ คือ พร้อมทางร่างกาย ทางจิตใจ และทางกิจกรรม เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ผู้ดูแลเด็กมากเกินไป
2. เด็กต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งอยู่ หรืออยู่ในบริเวณใกล้ เคียง เด็กสามารถเดินมาเอง หรือผู้ปกครองมาส่งได้สะดวก
3. ผู้ปกครองของเด็กสมัครใจที่จะนำเด็กมาเข้ารับการอบรมเลี้ยงดู
4. ผู้ปกครองของเด็ก อยู่ในฐานะที่สามารถจะเข้าไปช่วยปฏิบัติการดูแลบุตรหลานภายใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้บ้างเป็นครั้งคราว

ลักษณะการจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็กอายุระหว่าง 3-6 ปี เป็นระยะที่จะต้องดูแลเอาใจใส่อย่าง ใกล้ชิด ผู้ปฏิบัติงาน 1 คน จะรับผิดชอบดูแลเด็กประมาณ 20 คน เป็นอย่างมาก ซึ่งจำนวนเด็กในศูนย์มี ความสำคัญต่อการบริหารงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอาจแบ่งได้ตามขนาด ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดเล็ก มีเด็กประมาณ 40 คน
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดกลาง มีเด็กประมาณ 60 คน
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่ มีเด็กประมาณ 80 คน

สถานที่ และอาคาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรตั้งอยู่ใกล้ชุมชน ใกล้โรงเรียน ใกล้สถานีอนามัย หรือใกล้วัด เพื่อที่เด็กจะได้สะดวกในการเดินทางไปที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บริเวณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีสถานที่เด็กสามารถวิ่งเล่นได้ มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา ขนาดของบริเวณขึ้นอยู่กับขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีพื้นที่อย่างน้อยประมาณ 100 ตารางวา และควรมีรั้วรอบขอบชิดจัดตกแต่งให้ร่มรื่นสวยงาม

อาคาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเป็นอาคารชั้นเดียว มีขนาดใหญ่ตามจำนวนเด็ก อาจสร้างติดพื้นดิน หรือถ้าสร้างสูงกว่าพื้นดินควรมีบันได บันไดชั้นหนึ่งสูงประมาณ 15 ซม. และควรมีระเบียงยาวตลอดอาคาร ซึ่งเด็กสามารถใช้เป็นที่เล่นในร่ม หรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้ดูแลเด็ก (ผดค.) คัดเลือกจากบุคคลในหมู่บ้านมาทำหน้าที่ผู้ดูแลเด็ก โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1. มีความรู้ จบการศึกษาภาคบังคับเป็นอย่างน้อย
2. มีภูมิลำเนาในหมู่บ้านที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือหมู่บ้านใกล้เคียง
3. เป็นชายหรือหญิงอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี
4. มีลักษณะเป็นผู้นำ สุภาพ อ่อนโยน รักเด็กและมีความรับผิดชอบ
5. มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ไม่เป็นโรคติดต่อ
6. มีความสมัครใจเข้ารับการศึกษาอบรมเป็น ผดค. ทั้งได้รับการยินยอมจากพ่อแม่ผู้ปกครอง และยอมทำตามสัญญาระยะเวลาทำงานอย่างน้อย 2 ปี

คณะกรรมการพัฒนาเด็ก (กพด.) หมายถึง คณะกรรมการซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนาเด็ก ประกอบด้วยกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้ง ศพด. เป็นกรรมการ โดยตำแหน่งและบุคคลอื่น ซึ่งควรเป็นผู้อุปถัมภ์ หรือผู้ปกครองเด็กเป็นกรรมการพัฒนาเด็ก ศูนย์ละ 5 คน และคัดเลือกประธาน รองประธาน เลขานุการ ทรัพยากร ตามความเหมาะสม โดยมีพัฒนาการเป็นที่ปรึกษา (กรรมการอื่นนอกจากกรรมการโดยตำแหน่ง ควรจะเลือกบุคคลที่มีความตั้งใจทำงาน มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม และมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี)

หน้าที่ของ กพด.

1. ควบคุมดูแลการดำเนินงาน ศพด.
2. ควบคุมการเงิน มีหลักฐานทั้งการรับ-จ่าย
3. ชี้แจงประชาชนให้เข้าใจ และให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงาน ศพด. ให้ก้าวหน้า

4. พิจารณาคัดเลือกสถานที่ตั้ง ศพด. รวมทั้ง ผคด. และเด็กที่จะเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์
5. ควบคุมการปฏิบัติงานของ ผคด.
6. ให้คำแนะนำและช่วยเหลือการปฏิบัติงานแก่ ผคด.
7. ดูแลรักษาและซ่อมแซม ศพด. ให้อยู่ในสภาพดี และพร้อมที่จะให้บริการแก่ราษฎร
8. พิจารณาแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องและอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนพัฒนา ร่วมกับ กม. กสค.
9. ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่อนามัยในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อขอความช่วยเหลือในการตรวจสุขภาพ และบำบัดโรคเป็นครั้งคราว และติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ต่างๆ เพื่อขอรับความช่วยเหลือ และสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรรมการหมู่บ้านและกรรมการสภาตำบล (กม. กสค.) มีหน้าที่

1. คัดเลือกสถานที่จัดตั้ง ศพด.
2. คัดเลือก ผคด. และเด็ก
3. สนับสนุนและหาทางแก้ไขปัญหาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเด็ก
4. ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ต่างๆ เพื่อขอรับความช่วยเหลือ

ผู้ปกครองเด็ก ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ศพด. คือ

1. การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก ควรให้อาชีพผู้ปกครองใช้เวลาว่างผลัดเปลี่ยนกัน มาร่วมและศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง วันละ 1 คน เพื่อช่วยเหลือ ผคด. และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. หมั่นติดต่อกับ ผคด. เพื่อทราบพฤติกรรมของเด็กว่ามีปัญหาอะไร และสิ่งใดควรปรับปรุงแก้ไข
3. ใช้เวลาว่างทำประโยชน์ให้ศูนย์ เช่น ปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อใช้ประกอบอาหารสำหรับเด็ก ซ่อมแซมตกแต่ง หรือทำความสะอาดบริเวณศูนย์ฯ เป็นต้น
4. การเตรียมอาหาร
5. การรับ-ส่งเด็ก ผู้ปกครองมีหน้าที่โดยตรงในการรับ-ส่งเด็ก เพื่อจะได้พบกับ ผคด. และทราบพฤติกรรมของเด็ก และจะได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาก่ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการชักนำให้ผู้ปกครองใกล้ชิดกับศูนย์ฯ มากขึ้น
6. จ่ายค่าตอบแทนตามข้อตกลง
7. การจัดหา ดูแลรักษาและซ่อมอุปกรณ์เครื่องเล่นของเด็ก

แนวการอบรมเลี้ยงดู

มุ่งจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีแนวการจัดกิจกรรมให้กับเด็กโดยให้มีการปฏิบัติจริง การเล่น การใช้อุปกรณ์จริง ของจำลอง หัดให้เด็กได้ช่วยตนเอง เรียนภาษาโดยการพูดและสนทนา ฟังนิทาน เล่าเรื่อง กิจกรรมครั้งหนึ่งๆ ไม่เกิน 20 นาที

สำหรับการประเมินผล ผู้ดูแลเด็กจะวัดผลความเจริญเติบโตของเด็กเป็นรายบุคคลและเป็นรายหมู่ โดยการสังเกต พิจารณา สนทนา ให้ทำกิจกรรมแล้วจดบันทึกรวบรวมไว้

งบประมาณดำเนินงาน

ได้รับการสนับสนุนค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก อัตราละ 3,000/เดือน จัดหาอาหารเสริม (นม) และอาหารกลางวันสำหรับเด็ก และเงินสมทบกองทุนประกันสังคม

สภาพและปัญหาการดำเนินงาน

1. คุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขึ้นอยู่กับความสามารถในการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก และความร่วมมือของผู้ปกครอง
2. ผู้ปกครองบางส่วนยังมีความเห็นว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งขึ้นโดยความต้องการของราชการ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของทางราชการที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงในด้านการเงิน อาหารเสริม ไม่เห็นความจำเป็นที่ผู้ปกครองต้องเข้าไปช่วยเหลือ
3. ส่วนใหญ่พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มุ่งเน้นให้เด็กเรียนอ่านหนังสือมากเกินไป และให้เด็กเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งของผู้สอนหรือผู้ดูแลเป็นสำคัญ

3.2 * กรมการปกครอง

โรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น

หลักการและเหตุผล

กระทรวงมหาดไทยและเทศบาลสนับสนุนการจัดการศึกษาก่อนการศึกษาระดับชั้น เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในเขตเมืองอันเป็นการดูแลและพัฒนาเด็ก เยาวชนของชาติก่อนเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ และเป็นการช่วยลดภาระในการดูแลเด็กเล็กให้แก่ผู้ปกครองในเขตเมือง โดยเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบอนุบาลศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมของเด็กทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม สำหรับการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป

แนวทางการดำเนินงาน

กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา ซึ่งมีเทศบาลเป็นหน่วยงานในการบริหารงาน ดังนี้

1. กำหนดชั้นเรียนระดับอนุบาลศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยาเป็น 2 ระดับชั้นตามกลุ่มอายุ คือ
  - ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 สำหรับเด็กกลุ่มอายุ 4-5 ปี
  - ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 สำหรับเด็กกลุ่มอายุ 5-6 ปี

ในกรณีที่เทศบาลหรือเมืองพัทยาประสงค์จะจัดมากกว่า 2 ระดับชั้นตามที่กำหนด ก็สามารถดำเนินการได้ โดยที่เทศบาลต้องใช้งบประมาณดำเนินการเองทั้งหมด และไม่ผูกพันการขอรับการสนับสนุนงบประมาณอาคารสถานที่และบุคลากรจากส่วนกลาง

2. การจัดกิจกรรมเตรียมประสบการณ์สำหรับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 และ 2 ให้ใช้แผนการจัดกิจกรรมเตรียมประสบการณ์ที่กรมการปกครองกำหนด ส่วนกรณีที่เทศบาลและเมืองพัทยาจะจัดมากกว่า 2 ระดับชั้นตามที่กำหนดจะต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องตามแนวการจัดประสบการณ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
3. ให้จัดครูอนุบาลสอนเด็กในระดับอนุบาลศึกษา
4. ให้จัดชั้นเรียนอนุบาลไม่เกินห้องละ 25 คน
5. ห้ามมิให้กำหนดให้ผู้ปกครองซื้อหนังสือแบบฝึกหัด เอกสารหรืออื่นใดนอกเหนือจากที่กรมวิชาการหรือกรมการปกครองกำหนดให้มี

หลักการและการสอน

ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยาโดยเป็นการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับแนวการจัดประสบการณ์ของกระทรวงศึกษาธิการตามหลักพัฒนาการของเด็กตามวัย เพื่อให้เป็นต้นแบบของครูในการปฏิบัติการสอน โดยเสนอแนวทางสำหรับครูที่จะจัดกิจกรรมประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กชั้นอนุบาลศึกษาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ชั้นละ 2 เล่มตลอดปีการศึกษา โดยมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1. ตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อครูจะได้ใช้เป็นแนวทางว่าในแต่ละวัน ควรจะจัดกิจกรรมประสบการณ์เตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอย่างไรและเมื่อใด

2. กรอบโครงสร้างเนื้อหา แนวคิด หลักการ จุดประสงค์ และคุณสมบัติที่ต้องการเน้น ซึ่งเป็นสาระสำคัญที่พึงจัดให้เกิดการพัฒนาการในเด็กวัย 4-6 ปี โดยกำหนดเป็นหน่วยประสบการณ์จำนวน 10 หน่วย และกำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหน่วยย่อยของหน่วยประสบการณ์จำนวน 38 หน่วย ใช้เวลาในการจัด 38 สัปดาห์ โดยจัดกิจกรรมประสบการณ์หน่วยการเรียนรู้ละ 1 สัปดาห์
3. กิจกรรมการจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมในแต่ละวัน ประกอบด้วย
  - (1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
  - (2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมในวงกลม)
  - (3) กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี
  - (4) กิจกรรมกลางแจ้ง
  - (5) เกมการศึกษา

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. จำนวนเด็กในแต่ละห้องส่วนใหญ่เกินกว่า 25 คน ต่อห้องเรียน ซึ่งทำให้ครูไม่สามารถดูแลเด็กแต่ละคนได้ทั่วถึง ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษา
2. ครูที่สอนในระดับอนุบาลศึกษาอีกจำนวนมากที่ไม่ได้จบวุฒิการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัยโดยตรง ทำให้ขาดความรู้ด้านพัฒนาการตามวัยของเด็กและเทคนิควิธีการสอนเด็กปฐมวัย
3. ในกรณีที่เทศบาลบางแห่งมีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อายุต่ำกว่า 4 ปี) ซึ่งเป็นส่วนที่นอกเหนือจากแนวทางกระทรวงมหาดไทยกำหนด เทศบาลต้องรับผิดชอบในส่วนนี้เองทั้งหมด ทั้งในด้านงบประมาณและการจ้างผู้ดูแลเด็ก ทำให้ไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการดำเนินการได้
4. ไม่มีการกำหนดการวัดผลการเรียนการสอน

3.3 กรมตำรวจ

โดยกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาในระดับนี้ โดยรับเด็กอายุระหว่าง 2 ปีครึ่ง – 6 ปี ซึ่งจะจัดขึ้นในพื้นที่ตามที่เห็นเหมาะสม และได้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ไปสอนครูพี่เลี้ยงเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กในท้องถิ่นห่างไกลให้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม และร่วมมือกันพัฒนาเด็กให้พร้อมที่จะเรียนในระดับประถมศึกษา

ฉบับที่ 104/25
จนก่อนปี 2524

รูปแบบ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ ชั้นก่อนอนุบาล ซึ่งจะรับเด็กอายุประมาณ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี เข้าไว้ดูแลในสถานสงเคราะห์เด็ก ซึ่งตั้งอยู่บริเวณกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และระดับชั้นก่อนประถมศึกษา จะรับเด็กอายุประมาณ 4-5 ปีเข้าเรียน โดยเปิดชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน มีผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายโรงเรียนอนุบาล ฝ่ายสาธารณสุข และฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเลือกบุคคลซึ่งอาจเป็นพระ พัฒนาการ เกษตร ตำบล พนักงานอนามัย ครู เป็นผู้นำโครงการเฉพาะพื้นที่ตามที่เห็นเหมาะสม โดยมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ไปสอนครู พี่เลี้ยงเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการอบรมเด็ก

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

หลักการและเหตุผล

เนื่องด้วยตำรวจตระเวนชายแดน เป็นตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ตามแนวชายแดนด้วยการลาดตระเวนไปตามพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารทั่วประเทศ ได้พบเห็นชาวเขาและประชาชนที่ประสบปัญหาความยากจน ความเจ็บไข้ได้ป่วย รวมทั้งตามหมู่บ้านต่างๆ มีเด็กซึ่งอยู่ในวัยที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทางการศึกษาจำนวนมากซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษาไม่สามารถเข้าจัดตั้งโรงเรียนได้เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่เป็นป่าเขาทุรกันดาร บางพื้นที่เป็นชุมชนเกิดใหม่ อีกทั้งบางพื้นที่มีสถานการณ์ของฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จึงได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น เพื่อเติมเต็มให้กับการจัดการศึกษาของชาติในแง่ความเสมอภาคและ โอกาสทางการศึกษาของประชาชนไทยทั่วทุกท้องที่ นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2499 เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้เยาวชนที่อยู่ในถิ่นห่างไกลทุรกันดารได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ช่วยให้ชาวเขาและประชาชนที่ห่างไกลรู้หนังสือไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย ให้มีความสำนึกในความเป็นไทย เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

1. ต้องเป็นหมู่บ้านห่างไกลตามแนวชายแดนในพื้นที่รับผิดชอบ
2. ไม่มีโรงเรียนประชาบาลตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง
3. ให้คัดเลือก ตชด. ที่สมัครใจ ทำหน้าที่เป็นครูสอนโรงเรียนละ 2 นาย ทำหน้าที่ครูใหญ่ 1 นาย และครูน้อย 1 นาย
4. จะจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในหมู่บ้านใด เปิดทำการสอนเมื่อใด ให้ใครทำหน้าที่ครู ให้รายงานให้ทราบโดยด่วน

การดำเนินงาน

ตำรวจชายแดนจะสำรวจและดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนในท้องที่ที่ไม่มีโรงเรียนประชาบาล โดยจะแจ้งให้อำเภอท้องที่ทราบ เพื่อร่วมพิจารณาและร่วมมือในการดำเนินการ โดยในส่วนของงานวิชาการ ของโรงเรียน ให้เจ้าหน้าที่ศึกษาธิการจังหวัดและอำเภอช่วยอบรมครูที่สอน แนะนำการสอนในโรงเรียนและ พิจารณาช่วยเหลือด้านอื่นๆ เพื่อให้งานวิชาการของโรงเรียนได้ระดับตามหลักสูตร

การเรียกชื่อโรงเรียน จะมีการเรียกแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแหล่งที่มาของเงินก่อสร้างและวิธี การก่อสร้าง โดยสรุปแล้วจะเป็นการตั้งชื่อให้เกียรติแก่ผู้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งโรงเรียน

โรงเรียน ดชด. บำรุง เป็นโรงเรียนซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยความเสียดสละของชาวบ้านและตำรวจ ตระเวนชายแดน ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ตามหมวดต่างๆ ทั้งในด้านการเงิน วัสดุและแรงงานก่อสร้างเป็นโรงเรียน ชั่วคราวพอเปิดสอนได้ ใช้วัสดุและแรงงานในหมู่บ้าน เมื่อไปสร้าง ณ ที่แห่งใหม่ก็ให้อันดับก่อนหลังต่อไป อีก

โรงเรียน ดชด. สงเคราะห์ โรงเรียนแบบนี้แทนที่จะเป็นโรงเรียนซึ่งเจ้าหน้าที่หมวดตำรวจ ตระเวนชายแดนเป็นผู้ร่วมก่อสร้างกับชาวบ้าน แต่เป็นโรงเรียนซึ่งเจ้าหน้าที่กองกำกับการตำรวจตระเวนชาย แคนเขตต่างๆ ร่วมกับชาวบ้าน เป็นผู้บริจาคเงิน วัสดุ และแรงงานทำการก่อสร้าง ทั้งนี้เพื่อเสริมการปฏิบัติ แก่เจ้าหน้าที่หมวดตำรวจตระเวนชายแดนต่างๆ อาคารโรงเรียนเป็นแบบชั่วคราว มีการให้เลขอันดับก่อน หลังประจำทุกโรงเรียนเช่นเดียวกับโรงเรียน ดชด. บำรุง

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นโรงเรียนซึ่งกระทรวงศึกษาธิการให้เงินทุนในการก่อสร้าง สภာของโรงเรียนดีกว่าโรงเรียน ดชด. บำรุง และ ดชด. สงเคราะห์

โรงเรียนมิตรตำรวจบำรุง ทั้งตำรวจตระเวนชายแดนและกระทรวงศึกษาธิการได้พยายาม สร้างโรงเรียนให้มากขึ้น แต่ก็ยังไม่เป็นการเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้นตำรวจตระเวนชาย แคนจึงได้จัดงานกุศล เพื่อหารายได้สร้างโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม อาทิเช่น การจัดฉาย ภาพยนตร์ จัดการชกมวย ฯลฯ เนื่องจากเงินนี้ได้มาจากประชาชนผู้มีความเห็นใจและสนใจในการจัดตั้งโรง เรียน จึงได้ชื่อโรงเรียนแบบนี้ว่า โรงเรียนมิตรตำรวจบำรุง

โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ เป็นโรงเรียนซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทาน เงินก่อสร้าง เป็นอาคารเรียนแบบถาวร สำหรับเด็กนักเรียนชาวเขา

โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ เป็นโรงเรียนซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานเงินก่อสร้าง เป็นอาคารแบบถาวรสำหรับเด็กนักเรียนชาวเขา

โรงเรียนในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นโรงเรียนที่พระองค์ ท่านพระราชทานราชทรัพย์ส่วนพระองค์และมีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล ซึ่งจะได้รับพระ ราชทานชื่อโรงเรียน เช่น โรงเรียนสังวาลย์วิท โรงเรียนกัลยาณีวัฒนา โรงเรียนอนันท์ โรงเรียนมหิคล โรงเรียนนวลย์ โรงเรียนสระปทุม โรงเรียนจุฬา-ธรรมศาสตร์ โรงเรียนมิตรมวถชน โรงเรียนไทยทนุ ฯลฯ

โรงเรียนที่ตั้งชื่อตามหมู่บ้าน เป็นโรงเรียนที่ทางตำรวจตระเวนชายแดนและประชาชนในพื้นที่ร่วมกันก่อสร้างอาคาร และจัดครู utsch. ไปสอนจะใช้ชื่อโรงเรียนตามชื่อบ้านนั้นๆ

หลักสูตรและแนวการสอน

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนดำเนินการสอน ดังนี้

- ก. ในท้องถิ่นหรือในโรงเรียนที่เด็กพูดภาษาไทย ให้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ
- ข. ในท้องถิ่นหรือโรงเรียนที่เด็กมิได้พูดภาษาไทย จัดการเรียนการสอนตามรายละเอียดของชั้นเริ่มเรียนและชั้นกลาง ตามที่ได้ประชุมยอมรับกัน จนเมื่อเด็กสามารถพูดไทยได้บ้างและพอจะเรียนต่อไปได้แล้ว จึงจัดสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

1. ครูผู้สอน เป็นตำรวจตระเวนชายแดนที่ทำหน้าที่เป็นครูสอนชาวเขาและประชาชนห่างไกลโดยไม่ได้รับการศึกษาวิชาครูก่อน แต่มีการจัดอบรมครู utsch. โดยกระทรวงศึกษาธิการ และมีการอบรมพิเศษที่ศูนย์อบรมศึกษาผู้ใหญ่ ทำให้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนามัย การช่าง การเกษตรเพิ่มขึ้น เพื่อไปพัฒนาช่วยเหลือประชาชนให้มีความเป็นอยู่ดีกว่าเดิม
2. ครูพลเรือน เป็นผู้ที่มีความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือปีที่ 6 ขึ้นไป เป็นครูช่วยสอน
3. ผู้ดูแลเด็ก ทำหน้าที่ช่วยครูผู้สอนและครูพลเรือนในการดูแลเด็ก ส่วนมากจะเป็นคนในพื้นที่

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. โรงเรียนบางพื้นที่อยู่ในเขตสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ทำให้ทั้งครูและเด็กเกิดความไม่มั่นคงและปลอดภัย และทำให้การเรียนการสอนขาดความต่อเนื่อง
2. ครูต้องรับภาระหนักทั้งสอนหนังสือเด็ก และพัฒนาคุณภาพคนในพื้นที่ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น

3.4 กทม.

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

สำนักการศึกษา มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับเป็นหลัก ในปี 2529 ได้เริ่มจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในรูปแบบชั้นเด็กเล็ก ในโรงเรียนที่มีความพร้อม เนื่องจากกรุงเทพมหานครไม่มีงบประมาณสนับสนุนในด้านอาคารสถานที่ อัตราค่าจ้างครู เป็นต้น ต่อมาในปี 2530 คณะรัฐมนตรีได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2531 ให้ความเห็นชอบให้มีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กทุกคนก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาอย่างน้อย 1 ปี ดังนั้น กรุงเทพมหานครจึงได้งบประมาณรัฐบาลในการดำเนินงานระดับก่อนประถมศึกษาเป็นต้นมา

ปัจจุบัน โรงเรียนของกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็ก จำนวน 430 โรงเรียน มีนักเรียน 47,133 คน

โรงเรียนที่ไม่เปิดสอนชั้นเด็กเล็ก ส่วนใหญ่ไม่สามารถเปิดสอนได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องอาคารสถานที่คับแคบ ไม่มีห้องเรียนเพียงพอ ครูไม่เพียงพอหรืออยู่ในบริเวณวัด ซึ่งวัดมีศูนย์พัฒนาเด็กในวัดอยู่แล้ว

วัตถุประสงค์

เพื่อขยายบริการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนประถมศึกษาให้กว้างขวางมากขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับการพัฒนา ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจให้เหมาะสมกับวัย

แนวทางการดำเนินงาน

เป็นการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาในรูปแบบชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาลศึกษา 2 ปี โดยการจัดการศึกษาในรูปแบบอนุบาลศึกษาจะจัดในโรงเรียนที่มีความพร้อม รับเด็กอายุ 4 ปี ในชั้นอนุบาล และเด็กอายุ 5 ปี ในชั้นอนุบาล 2 ส่วนโรงเรียนที่ยังไม่พร้อม แต่มีห้องเรียนพอจะเปิดรับเป็นชั้นเด็กเล็ก โดยกำหนดจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนไม่เกิน 30-35 คน สำหรับการดูแลรับผิดชอบโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาขึ้นอยู่กับสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งหน่วยงานรับผิดชอบดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์ ให้การอบรมครู พัฒนาการครู นิเทศการศึกษา จัดทำเอกสาร คู่มือการอบรมเอกสารแนะแนว

กองวิชาการ ผลิตเอกสาร หนังสือให้ครู แบบฝึกหัดให้เด็ก

กองโรงเรียน จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ทุกอย่างให้แก่โรงเรียนตามที่ครูต้องการ

งานคลัง จัดสรรงบประมาณจากกรุงเทพมหานคร

งานโยธา ก่อสร้าง รับผิดชอบอาคารสถานที่

งานการเจ้าหน้าที่ บรรจุ แต่งตั้งบุคลากร

สำหรับค่าเล่าเรียนเก็บจากผู้ปกครองเด็ก 300 บาทต่อปี อนุมัติให้เก็บเพิ่มได้ไม่เกิน 1,000 บาท โดยมีกรรมการการศึกษาเป็นผู้ดูแล

หลักสูตรและการสอน

ใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนแผนการจัดประสบการณ์ สำนักการศึกษาจัดทำขึ้นเองตามแนวของ สปช. โดยมุ่งพัฒนาความพร้อมทุกด้านแก่เด็ก ใช้การสอนแบบบูรณาการ และสอนให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

ครูอนุบาลของกรุงเทพมหานคร ส่วนมากไม่ได้จบการศึกษาด้านอนุบาลโดยตรง แต่จะได้รับการอบรมจากหน่วยศึกษานิเทศก์ เพิ่งจะมีการเปิดรับสมัครสอบบรรจุครูที่จบด้านการศึกษาอนุบาลโดยตรง ปีการศึกษา 2540 แต่ยังมีจำนวนน้อย

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ได้รับการจัดสรรยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการ
2. คุณภาพและประสิทธิภาพของครู ส่วนมากไม่เน้นให้เด็กเกิดการคิดวิเคราะห์ห้อย่างเป็นระบบและมีเหตุผล
3. การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เป็นระบบที่แยกส่วนตามภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วย เป็นเหตุให้ระบบการจัดการศึกษาขาดความเป็นเอกภาพในเชิงนโยบาย ทำให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ

สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

สำนักอนามัยมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องสุขภาพอนามัยของประชาชนตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้สูงอายุ โดยการจัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขทั่วกรุงเทพมหานคร ขณะนี้มีจำนวน 60 แห่ง และให้ความสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร โดยเฉพาะในเด็กแรกเกิด -6 ปี ซึ่งเป็นวัยสำคัญที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติสืบต่อไป จึงได้ดำเนินการเปิดสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันครั้งแรกในปี พ.ศ. 2504 ในบริเวณศูนย์บริการสาธารณสุข 6 สโมสรวัฒนธรรมหญิง ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวที่มีรายได้น้อยและปัญหาขาดผู้เลี้ยงดูเด็ก หลังจากนั้นสำนักอนามัยได้ดำเนินการเปิดสถานรับเลี้ยงเด็กในบริเวณศูนย์บริการสาธารณสุขเพิ่มขึ้นในปีต่อๆ มา และบางแห่งจำเป็นต้องปิดทำการ

จากสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น เจ้าของกิจการที่ดินคืน หรือบางแห่งราชการเวนคืนเพื่อทำทางด่วน เป็นต้น

จนถึงปัจจุบัน สำนักอนามัยเปิดบริการด้านสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันรวมทั้งหมด 12 แห่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นรูปแบบในการดำเนินงานด้านสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของภาครัฐและเอกชน
2. เพื่อให้การดูแลเด็กอายุตั้งแต่ 2 1/2 - 6 ปี ที่มีปัญหาเกี่ยวกับ
  - ครอบครัวยากจนและขาดผู้เลี้ยงดู
  - ปัญหาด้านสุขภาพโภชนาการ
  - ปัญหาด้านสติปัญญาพัฒนาการช้า

แนวทางการดำเนินงาน

1. เด็กที่รับไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์บริการสาธารณสุข จะมาจากหลายกรณีคือจากการเยี่ยมบ้านของนักสังคมสงเคราะห์หรือพยาบาลเยี่ยมบ้านและพบปัญหาต่างๆ จึงดำเนินการส่งสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือผู้ปกครองมาสมัครที่สถานรับเลี้ยงเด็กและพยาบาลของสถานรับเลี้ยงเด็กจะทำการเยี่ยมบ้านเพื่อพิจารณาความจำเป็นต่างๆ ก่อนที่จะรับเด็ก
2. เมื่อเด็กผ่านการพิจารณาและรับไว้จะได้รับการตรวจสุขภาพจากแพทย์ ได้รับการดูแลด้านทันตสุขภาพ ตลอดจนการให้ภูมิคุ้มกันโรคและเด็กที่มีปัญหาด้านสุขภาพโภชนาการหรือด้านสติปัญญาจะได้รับการเฝ้าระวังและดูแลเป็นพิเศษ
3. มีการดำเนินงานการสอนปูพื้นฐานด้านต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษาต่อไป
4. เมื่อเด็กถึงวัยที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษาจะมีการประสานงานเพื่อส่งต่อเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่อยู่ในพื้นที่ต่อไป
5. มีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการต่างๆ ให้กับเด็ก เช่น ในวันเด็กแห่งชาติจะมีการจัดนิทรรศการในศูนย์บริการสาธารณสุขและสถานรับเลี้ยงเด็กตลอดสัปดาห์และมีการจัดกิจกรรมรื่นเริงสังสรรค์สำหรับเด็กในเทศกาลต่างๆ
6. จัดอาหารเสริมและอาหารกลางวันที่มีคุณค่าสำหรับเด็ก

การบริหารดำเนินงาน

หัวหน้าสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นข้าราชการประจำที่เป็นพยาบาลวิชาชีพ มีหน้าที่รับผิดชอบงานต่างๆ ของสถานรับเลี้ยง รวมทั้งต้องจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเด็กตั้งแต่เริ่มเข้า และทำเป็นประจำปีละ 1-2 ครั้ง สำหรับลักษณะการดำเนินงานจะแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กเล็ก (3-4 ปี) เด็กกลาง (4-5 ปี) เด็กโต (5-6 ปี) เพื่อจัดประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ ให้แก่เด็กได้เหมาะสมตามวัย

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

หัวหน้าสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เป็นพยาบาลวิชาชีพ ที่ทำหน้าที่เหมือนข้าราชการประจำ มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องต่างๆ ของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของคุณย์

พี่เลี้ยงเด็ก จบคุณวุฒิทางการศึกษาชั้นต่ำ ม. 6 เป็นลูกจ้างประจำ จะได้รับการอบรมหลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นประจำหลังจากบรรจุงาน โดยกำหนดให้อัตราร่วมของพี่เลี้ยงเด็กต่อเด็กไม่เกิน 1 : 15-20

หลักสูตรและการสอน

ใช้คู่มือการสอนปูพื้นฐานวิชาสัมพันธ์ สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งจัดทำโดยงานเลี้ยงเด็กกลางวัน กองส่งเสริมสุขภาพ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแนวการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อมและตามพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย

งบประมาณ

ทางกองส่งเสริมสุขภาพจะสนับสนุนเงินงบประมาณต่างๆ ให้แก่สถานเลี้ยงเด็กกลางวันของคุณย์ ที่เปิดให้บริการด้านนี้ ตั้งแต่ค่าก่อสร้างอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ค่าตอบแทนพี่เลี้ยงเด็กซึ่งได้รับตามอัตราลูกจ้างประจำ ค่าอาหารแก่เด็กวันละ 3 บาทต่อคน โดยในส่วนค่าอาหารนี้จะเก็บจากผู้ปกครองวันละ 5 บาท หากวันใดเด็กไม่มากก็ไม่ต้องเสีย ส่วนงบประมาณด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนได้ปีละ 45,000 บาท สำหรับที่กองส่งเสริมสุขภาพจะทำการจัดซื้อให้กับสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันทั้ง 12 แห่ง นอกจากในการจัดอบรมผู้ดูแลเด็กหรือหัวหน้าสถานรับเลี้ยงเด็ก ก็จะได้รับ การสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้ตลอดการจัดอบรม

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

ยังไม่ได้รับงบประมาณในส่วนของการเสริม ทำให้เด็กไม่ได้คัมมุนฟรีตามนโยบายของรัฐบาล จำเป็นต้องนำเงินค่าอาหารซึ่งเก็บจากผู้ปกครอง 5 บาทต่อวัน และจากการสนับสนุนของกองส่งเสริมสุขภาพ 3 บาทต่อวันมาใช้จ่ายในการซื้อนมให้แก่เด็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร

ความเป็นมา

จากสภาพสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะในเขตเมืองแม่บ้านส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว นอกเหนือไปจากรายได้ที่พ่อบ้านได้มาจากการประกอบอาชีพแล้ว ดังนั้นภาระการเลี้ยงดูบุตรหลานที่อายุยังไม่ถึงวัยเข้าเรียนจึงตกเป็นหน้าที่ของญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งสูงอายุเกินกว่าจะเลี้ยงดูเด็กเล็ก หรือเป็นหน้าที่ของญาติหรือผู้อยู่อาศัยในครัวเรือน ซึ่งประกอบอาชีพอยู่กับบ้านแต่ไม่มีเวลาดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด หรือขาดความรู้ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง มีปัญหาทั้งในด้านโภชนาการ พฤติกรรม และจิตใจ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในชุมชนแออัดจึงได้ร่วมกันจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนขึ้น โดยมีอาสาสมัครในชุมชนเป็นผู้ดูแลเด็ก ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกร้าน

อย่างไรก็ตาม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จัดตั้งขึ้นในชุมชนหลายแห่งยังขาดงบประมาณในการดำเนินการผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังนั้น จึงมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าไปให้การสนับสนุน ทั้งในเรื่องของงบประมาณ อาหารเสริม สื่อการเรียน การสอน อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กและอื่นๆ กรุงเทพมหานครจึงเริ่มดำเนินการให้การสนับสนุนเพื่อสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนตั้งแต่ พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร คือ สถานที่เลี้ยงและดูแลเด็กในชุมชนที่เกิดจากความคิดริเริ่มของประชาชนในชุมชน โดยมีการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งเป็นประชาชนในชุมชน ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการชุมชน มีสถานที่ตั้งอยู่ในชุมชนรับเลี้ยงเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 2-6 ปี เพื่อพัฒนาความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้เหมาะสมตามวัยตามหลักจิตวิทยาการพัฒนาเด็ก รวมทั้งเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียน ทั้งนี้ผู้ปกครองจะต้องมีส่วนร่วมในการเสียค่าใช้จ่ายสมทบเป็นค่าอาหารสำหรับเด็กตามความเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก และลดอัตราทุพโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน
2. เพื่อแบ่งเบาภาระบิดามารดาหรือผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ขณะออกไปประกอบอาชีพและช่วยเหลือเด็กคือโอกาสให้มีโอกาสเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียน
3. เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกระบวนการพัฒนาชุมชน

ขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

1. คณะกรรมการชุมชนสำรวจความต้องการ จำนวนเด็กเล็ก และจัดเตรียมสถานที่ตั้ง หากเป็นสถานที่สาธารณะจะต้องมีเอกสารสิทธิหรือหนังสือแสดงความยินยอมให้ใช้ประโยชน์ถูกต้องตามกฎหมาย กรณีการเช่าที่ดินกรรมการชุมชนจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ค่าเช่าที่ดิน และอาจขอรับการสนับสนุนวัสดุก่อสร้างจากสำนักงานเขต (ควรเป็นสถานที่โปร่ง สะอาด ปลอดภัย อากาศถ่ายเทสะดวก รับเด็กได้อย่างน้อย 30 คน หากเป็นไปได้ควรจัดให้มีบริเวณสนามเด็กเล่นด้วย)
2. ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนในชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียง นำเด็กเล็กอายุ 2-6 ปี เข้ารับการบริการ
3. คณะกรรมการชุมชนร่วมพิจารณาคัดเลือกอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์ โดยใช้หลักเกณฑ์จำนวนเด็กต่ออาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ในอัตรา 15 : 1 และประสานสำนักงานเขตเพื่อร่วมพิจารณาด้วย และจะพิจารณาอาสาสมัครที่เป็นเพศหญิงก่อน
4. คณะกรรมการชุมชนแจ้งความประสงค์การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน และขอรับการสนับสนุนเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอต่อสำนักงานเขต และสำนักงานเขตเป็นผู้พิจารณาตามความเหมาะสม
5. สำนักงานเขตดำเนินการขอจัดตั้งศูนย์ฯ และแต่งตั้งอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์ โดยให้การสนับสนุนค่าตอบแทนอัตราคนละ 3,000 บาทต่อเดือน ตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน พร้อมทั้งสนับสนุนอาหารเสริม นมผงและวัสดุอุปกรณ์ตามความเหมาะสม

บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. เด็ก

- 1.1 มีภูมิลำเนาในชุมชนที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนตั้งอยู่ หรือบริเวณใกล้เคียง สามารถเดินทางไป-กลับเองได้ โดยมีบิดามารดาหรือผู้ปกครองรับผิดชอบ
- 1.2 ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง หรือพิการจนเป็นสาเหตุให้เกิดปมค้อย หรือไม่สามารถช่วยตนเองได้
- 1.3 บิดามารดาหรือผู้ปกครองยินยอมให้เข้ารับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

2. อาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก

2.1 คุณสมบัติ

- 1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ ในวันสมัคร
- 2) มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนที่ตั้งศูนย์ฯ หรือชุมชนใกล้เคียง
- 3) มีสุขภาพจิตดี ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง
- 4) มีความสุภาพเรียบร้อย อ่อนโยน ร่าเริงแจ่มใส ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เห็นแก่ตัว รักเด็ก
- 5) มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความกระตือรือร้น มีลักษณะเป็นผู้นำและมีมนุษยสัมพันธ์ดี

2.2 หน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) รับเด็กจากผู้ปกครองจนกระทั่งส่งเด็กคืนให้ผู้ปกครองอย่างเรียบร้อย
- 2) สำรวจจำนวนเด็กประจำวัน และติดตามหาสาเหตุในกรณีที่เด็กไม่ได้มาศูนย์ฯ ติดต่อกันเกินกว่า 3 วัน
- 3) จัดเตรียมสถานที่เรียนให้สะอาดเรียบร้อย ร่มรื่นปลอดภัย เตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน อาหารเสริม ผลไม้เพื่อการสอน จัดทำทะเบียนเด็ก วัสดุอุปกรณ์ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน รวมทั้งการจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน
- 4) ให้ลงเวลาการปฏิบัติงานประจำวัน ตามแบบฟอร์มที่สำนักงานเขตกำหนด และถ้ามีเหตุจำเป็นในการลาหยุดงาน อันเนื่องมาจากการเจ็บป่วย หรือมีกิจธุระจำเป็น การลานั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของกรรมการบริหารศูนย์ฯ หรือกรรมการชุมชน
- 5) เลี้ยงดูเด็กตามตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน
- 6) เยี่ยมเยียนปรึกษาหารือขอคำแนะนำจากผู้ปกครอง กรรมการชุมชน องค์กรต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์
- 7) ศึกษาหาความรู้และเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

หมายเหตุ

ให้อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กมาปฏิบัติงานที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในช่วงปิดภาคเรียนประจำปี

3. คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

3.1 หน้าที่

- 1) สำรวจความต้องการ จัดเตรียมสถานที่ตั้งศูนย์
- 2) ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้ปกครองนำเด็กเข้ามารับบริการ
- 3) พิจารณาคัดเลือกอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ตามคุณสมบัติที่กำหนด
- 4) ประสานงานสำนักงานเขตขออนุมัติจัดตั้งศูนย์ฯ และขอรับการสนับสนุนค่าตอบแทนอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก อาหารเสริม นมผง และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น
- 5) ควบคุม กำกับดูแล บริหารการดำเนินงานศูนย์ฯ จัดทำหลักฐานการรับ-จ่ายเงิน และอุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องครัว
- 6) ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์
- 7) ดูแลบำรุงรักษา ซ่อมแซมอาคาร และอาคารส่วนประกอบ วัสดุอุปกรณ์ศูนย์ฯ ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี
- 8) พิจารณาแก้ไขข้อขัดข้อง ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานศูนย์ฯ จัดทำรายงานสรุปเสนอสำนักงานเขต
- 9) ประสานกับศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อขอความช่วยเหลือตรวจสอบสภาพอนามัยเด็กเล็กในศูนย์ฯ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

กิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ให้แบ่งกลุ่มเพื่อความสะดวกในการดูแล โดยแบ่งตามอายุหรือความสามารถ โดยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้
  - 1.1 ให้เด็กมีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัย มีสุขนิสัยดี มีความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง
  - 1.2 ให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเอง และใช้ภาษาสื่อได้ตามสมควรแก่วัย มีเหตุผลแก้ปัญหาได้ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
  - 1.3 ให้เด็กมีความรู้ มีความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ตามความสามารถ และได้รับการตอบสนองตามความต้องการพื้นฐาน

2. แนวการจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ สอดคล้องตามหลักจิตวิทยา พัฒนาการให้มีโอกาสเลือกเล่นตามความสนใจ ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้มีการพัฒนาของกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการทำงานประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่างๆ พัฒนาการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ สร้างบรรยากาศให้มีความอบอุ่นคล้ายบ้าน ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมดังนี้

- 2.1 กิจกรรมเสรี
- 2.2 กิจกรรมสร้างสรรค์
- 2.3 เกมการศึกษา
- 2.4 กิจกรรมเสริมประสบการณ์
- 2.5 กิจกรรมกลางแจ้ง
- 2.6 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

3. การจัดกิจกรรมประจำวัน

07.30-08.30 น.	รับเด็ก
08.30-08.45 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.45-09.00 น.	ตรวจสอบสุขภาพ
09.00-09.20 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.20-10.20 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี
10.20-10.30 น.	พัก (อาหารว่าง)
10.30-10.45 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.45-11.30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30-12.00 น.	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.20 น.	ตื่นนอน/เก็บที่นอน/ล้างหน้าและทำความสะอาดร่างกาย
14.20-14.30 น.	พัก (อาหารว่าง)
14.30-14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50-15.30 น.	สรุปบททวน สนทนา เตรียมตัวกลับบ้าน

หมายเหตุ

กิจกรรมประจำวันสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

การคัดเลือกอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก

1. วิธีการรับสมัครอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก

- 1.1 ให้คณะกรรมการบริการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ประกาศรับสมัครอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กภายในชุมชนที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนตั้งอยู่ก่อนเปิดทำการประมาณ 30 วัน เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความตั้งใจจริง และมีความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นผู้ดูแลเด็กได้เข้ามาปฏิบัติงานตามความสามารถ
- 1.2 ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ กำหนดวันรับสมัคร วันสอบคัดเลือก และวันประกาศผลสอบให้ผู้สมัครได้รับทราบ
- 1.3 ผู้สมัครต้องส่งหลักฐาน เอกสารในวันรับสมัครดังนี้
  1. รูปถ่ายขนาด 1" จำนวน 2 รูป หน้าตรงไม่สวมแว่นตา
  2. สำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน 1 ฉบับ
  3. สำเนาใบรับรองผลการศึกษา หรือใบรับรองการปฏิบัติงาน จำนวน 1 ฉบับ
  4. ใบรับรองแพทย์ จำนวน 1 ฉบับ
  5. ใบรับรองความประพฤติ รับรองโดยประธานชุมชน หรือกรรมการชุมชน หรือประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

2. คณะกรรมการสอบคัดเลือก

ประกอบด้วยคณะกรรมการอย่างน้อย 2 คน คือ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนหรือคณะกรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตพื้นที่ทำการพิจารณาคัดเลือกอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก และเมื่อได้บุคคลที่มีความเหมาะสมแล้วให้ คณะกรรมการฯ ชี้แจงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของอาสาสมัครฯ ให้ทราบก่อนปฏิบัติหน้าที่

3. ระเบียบการคัดเลือก

ดำเนินการดังนี้

- 3.1 สอบสัมภาษณ์เพื่อสังเกตความตั้งใจในการปฏิบัติงานของผู้สมัคร และทดสอบพื้นฐานอารมณ์จิตใจ ด้านการรักเด็ก มีเมตตากรุณา มีความรับผิดชอบ ฯลฯ เป็นต้น

- 3.2 สอบข้อเขียนเพื่อทดสอบความรู้ทางด้านภาษา และการเขียนภาษาไทยที่ถูกต้อง โดยให้อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กเขียนเรียงความ หรือข้อความใดก็ได้ ความยาวและการกำหนดหัวข้อเรื่องให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการสอบ

การฝึกอบรมอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก

การเพิ่มพูนประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ประกอบด้วยหลักสูตรการฝึกอบรมดังนี้

1. หลักสูตรการปฐมนิเทศอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก (3 วัน) สำหรับอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก
2. หลักสูตรการปฐมนิเทศอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก (3 วัน) สำหรับอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก
3. หลักสูตรการปฐมนิเทศอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก (เพิ่มพูนทักษะผู้ดูแลเด็ก) (5 วัน) สำหรับอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติหน้าที่มาแล้ว 1 ปี

สำนักพัฒนาชุมชนเป็นผู้ดำเนินการจัดอบรมสัมมนา โดยคัดเลือกจากผู้ดูแลเด็กที่มีผลงานดีเด่น เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนให้มีมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้นจึงให้ทุกสำนักงานเขตจัดอบรมอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กตามหลักสูตรที่กำหนดให้คือ 1, 2 และ 3 ตามความเหมาะสม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยใช้งบประมาณประจำปีของสำนักงานเขต หรือขอรับการช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนในพื้นที่

คณะวิทยากร อาจพิจารณาได้ตามความเหมาะสมกับหลักสูตร โดยติดต่อขอรับการสนับสนุนวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนที่เปิดให้บริการประชาชนในชุมชนต่างๆ อยู่จำนวน 130 ศูนย์ ในพื้นที่ 34 เขตและ 1 สาขา มีเด็กอยู่ในความดูแล 7,544 คน จำนวนครุ 333 คน ซึ่งเป็นผู้ดูแลเด็กที่รับการสนับสนุนค่าตอบแทนจากกรุงเทพมหานคร 308 คน เมื่อแบ่งตามกลุ่มพื้นที่ของกรุงเทพมหานครแล้ว ปรากฏว่ามีศูนย์เด็กอยู่ในพื้นที่กลุ่มบูรพามากที่สุด คือคิดเป็นร้อยละ 44.62 (58 ศูนย์) รองลงไปคือ กลุ่มเจ้าพระยา ร้อยละ 26.15 (34 ศูนย์) และกลุ่มกรุงธน ร้อยละ 20.77 (27 ศูนย์) ส่วนในพื้นที่ใจกลางกรุงเทพมหานคร หรือกลุ่มวังหลวงนั้นมีจำนวนศูนย์เพียง 11 ศูนย์ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.46 เท่านั้น ดังรายละเอียดตามตาราง

สรุปจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน จำนวนเด็ก จำนวนครู ของกรุงเทพมหานคร

ที่	กลุ่มพื้นที่ *	จำนวนศูนย์	จำนวนเด็ก	จำนวนครู*		
				ผดด. กทม.*	ผดด. ชุมชน*	รวม
1	กลุ่มวังหลวง	11	665	25	2	27
2	กลุ่มบูรพา	58	3,212	147	1	148
3	กลุ่มเจ้าพระยา	34	2,087	77	7	84
4	กลุ่มกรุงธน	27	1,580	59	15	74
	รวม	130	7,544	308	25	333

* กลุ่มพื้นที่ คือ การแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานครเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

กลุ่มวังหลวง ได้แก่ เขตพญาไท บางซื่อ คูสิต ป้อมปราบศัตรูพ่าย ราชเทวี ปทุมวัน พระนคร สัมพันธวงศ์ บางรัก

กลุ่มบูรพา ได้แก่ เขตบางเขน ลาดพร้าว จตุจักร ลาดกระบัง ดอนเมือง มีนบุรี บางกะปิ บึงกุ่ม หนองจอก

กลุ่มเจ้าพระยา ได้แก่ เขตสาทร พระโขนง คลองเตย ห้วยขวาง บางคอแหลม ยานนาวา ประเวศ สวนหลวง ดินแดง และเขตคลองเตย สาขา 1

กลุ่มกรุงธน ได้แก่ เขตภาษีเจริญ บางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ คลิ่งชัน บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ บางพลัด หนองแขม จอมทอง คลองสาน ธนบุรี และ เขตภาษีเจริญ สาขาบางแค

* จำนวนครู หมายถึง จำนวนอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กทั้งหมดทั้งที่ได้รับการสนับสนุนและไม่ได้รับการสนับสนุนค่าตอบแทนจากกรุงเทพมหานคร

* ผดด. กทม. หมายถึง อาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ที่รับการสนับสนุนค่าตอบแทนจากกรุงเทพมหานคร

* ผดด.ชุมชน หมายถึง อาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ที่รับการสนับสนุนค่าตอบแทนจากชุมชน

ศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง

สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

แผนงานสวัสดิการสังคมจากแผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540-2544)

หลักการและเหตุผล

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เป็นศูนย์กลางของการบริหารราชการแผ่นดิน ศูนย์รวมทางธุรกิจการพาณิชย์ การบริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการการศึกษา รวมทั้งเป็นตลาดแรงงานที่สำคัญที่สุด จึงเป็นปัจจัยดึงดูดคนจากส่วนต่างๆ ของประเทศเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา กรุงเทพมหานครจึงกลายเป็นเมืองที่มีประชากรหนาแน่นมาก ซึ่งในปี พ.ศ. 2538 มีอัตราความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยประมาณ 4,410 คน/ตารางกิโลเมตร (ข้อมูลจากกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ณ มีนาคม 2538) ภาวะการเจริญเติบโตของเมือง (Urbanization) และการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้การบริการทางสังคมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนทั้งหมดได้ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและความมั่นคงของสถาบันทางสังคมซึ่งนำไปสู่ปัญหาทางด้านสังคมต่างๆ ดังนี้

1. ประชาชนจำนวนมากโดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยในเขตกรุงเทพมหานคร ยังขาดแคลนสถานที่ให้บริการด้านการค้นคว้าหาความรู้ ความบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจ และการกีฬา เนื่องจากการจัดสวัสดิการสังคม อันได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สนามกีฬา สวนสาธารณะ และศูนย์เยาวชนของรัฐที่จะจัดบริการให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสยังมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนที่เพิ่มขึ้น
2. ระบบความสัมพันธ์ ความอบอุ่น และความเป็นปึกแผ่นของสมาชิกในครอบครัวอันเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมอ่อนกำลังลง โดยเฉพาะกลุ่มผู้อพยพย้ายถิ่นที่ต้องแยกตัวออกจากพ่อแม่ ญาติพี่น้องในชนบทเข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพมหานคร ประกอบกับสภาพการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เคยอบอุ่นหมดไป ส่งผลต่อเด็ก คนชราและทุกคนในครอบครัว พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนลูกทำให้เด็กถูกชักจูงไปในทางเสื่อมเสียและสร้างปัญหาให้แก่สังคมได้ง่าย
3. สถานการณ์ปัญหาเด็กในสภาวะลำบากมีความรุนแรงขึ้น มีแนวโน้มที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้มีกลุ่มเด็กด้อยโอกาสจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของสังคมตามความต้องการพื้นฐานของเด็กและไม่ได้รับการช่วยเหลือคุ้มครองพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์จากหน่วยงานของรัฐ

กรุงเทพมหานครในฐานะหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น มีหน้าที่ต้องจัดสวัสดิการสังคม (Social Welfare) ให้แก่ประชาชนทั่วไปผู้ด้อยโอกาสทั้งเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ประสบปัญหาต่างๆ อันได้แก่บริการด้านสังคมสงเคราะห์ (Social Work Service) การเสริมสร้างความรู้ การกีฬา คนครี นันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน รวมทั้งช่วยป้องกัน แก้ไข และบรรเทาปัญหาสังคมต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน กรุงเทพมหานครให้ดีขึ้น และพัฒนาสังคมให้น่าอยู่ ดังนั้น กรุงเทพมหานครจะต้องเร่งพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมในรูปแบบต่างๆ ให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในด้านคุณภาพและ ปริมาณให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนที่ทวีเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการบริการและการจัดสวัสดิการสังคมให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ กับความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจและ สังคม
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพของประชาชน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ ในสังคมได้อย่างปกติสุข
3. เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนา พินิจ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิ โดยเฉพาะเด็กในสภาวะยากลำบากพิเศษทุกกลุ่มและทุกพื้นที่ โดยให้ได้รับการพัฒนา แบบองค์รวมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญาและสังคม

นโยบาย

1. เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาส เพื่อให้ เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพเพียงพอในการพัฒนาประเทศ
2. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งให้ภาครัฐบาล องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจ องค์กรประชาชน และนักวิชาการมีบทบาทและมีส่วนร่วมใน การจัดสวัสดิการสังคม
3. ส่งเสริมและให้ความคุ้มครองเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หัวหน้าครอบครัวที่ ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ได้แก่ ผู้พิการ ผู้ติดยาเสพติด ผู้ป่วยโรคเอดส์ ฯลฯ ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมต่อไป
4. เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของประเทศ ต้องได้รับการดูแล พัฒนา ปกป้อง และคุ้มครอง ตามแนวทางอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ความเป็นมาของศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง

การขยายตัวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องของอุตสาหกรรมก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้ความต้องการด้านแรงงานในการก่อสร้างมีมากขึ้น แรงงานที่เข้ามาทำงานก่อสร้างส่วนใหญ่อพยพมาจากชนบท ซึ่งส่วนหนึ่งก็มีการย้ายมาทั้งครอบครัว และมีเด็กเล็กเข้ามาอยู่ด้วย ครอบครัวเหล่านี้อาศัยอยู่รวมกันตามบ้านพักคนงานในแหล่งก่อสร้าง ในช่วงเวลากลางวันที่พ่อแม่ทำงานก่อสร้างแล้ว เด็กเล็กส่วนใหญ่ก็ถูกปล่อยให้อยู่กันตามลำพังในบ้านพักบริเวณที่กำลังก่อสร้างอยู่ ทำให้เกิดความเสี่ยงในการได้รับอันตรายและขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาและพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย ประกอบกับพ่อแม่ก็ไม่สามารถที่จะหาผู้ดูแลเด็กที่เหมาะสมได้ หรือส่งเข้าโรงเรียนได้ เนื่องจากฐานะยากจนและต้องเคลื่อนย้ายตามแหล่งงาน

กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบด้านสวัสดิการสังคม จึงได้ประสานงานกับบริษัทรับเหมาก่อสร้างและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง ตั้งแต่ปี 2534 โดยเปิดดำเนินการไปแล้ว 20 แห่ง และได้ปิดดำเนินการไปแล้ว 14 แห่ง เนื่องจากการก่อสร้างแล้วเสร็จ ขณะนี้เปิดดำเนินการ 6 แห่ง ดังนี้

1. บริษัท ซี.อี.เอส จำกัด (เขตยานนาวา) เด็กจำนวน 26 คน ครู 3 พี่เลี้ยง 1
2. บริษัท อิตาเลียนไทย จำกัด (เขตห้วยขวาง) เด็กจำนวน 20 คน ครู 2 พี่เลี้ยง 1
3. บริษัท อิตาเลียนไทย จำกัด (เขตราษฎร์บูรณะ) เด็กจำนวน 23 คน ครู 2 พี่เลี้ยง 1
4. บริษัท B.K.K. จำกัด (เปิด 30 มีนาคม 2541) เด็กจำนวน 44 คน ครู 2 พี่เลี้ยง 1
5. บริษัท โนเบิล นีโอ ซิตี จำกัด (เขตดอนเมือง) เด็กจำนวน 43 คน ครู 2 พี่เลี้ยง 1
6. บริษัท วรารมย์ จำกัด (เขตมีนบุรี) เด็กจำนวน 67 คน (เปิด 2 มิถุนายน 2540) ครู 2 พี่เลี้ยง 1

วัตถุประสงค์ของการดำเนินการศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง

1. เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ในการดูแลเด็กเล็กในช่วงเวลากลางวันและสามารถใช้เวลาในการทำงานอาชีพได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้เด็กเล็กในแหล่งก่อสร้างได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อป้องกันภาวะเสี่ยงที่เด็กอาจได้รับอันตรายหรืออุบัติเหตุจากการก่อสร้าง แนวทางการดำเนินงาน จะเป็นลักษณะการประสานความร่วมมือระหว่างกองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม (กทม.) ร่วมกับบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ดังนี้
  - 1) ประสานงานกับบริษัทรับเหมาก่อสร้าง เพื่อเตรียมการจัดตั้งศูนย์เด็กในแหล่งก่อสร้าง
  - 2) เจ้าหน้าที่กองสังคมสงเคราะห์สำรวจครอบครัวกรรมกรก่อสร้าง เพื่อศึกษาเด็กก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ฯ

- 3) เปิดรับสมัครเด็ก โดยมีครูอาสาสมัคร ครูพี่เลี้ยงเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลเด็ก ทั้งนี้ ครูควรมีที่พักอยู่ในบริเวณศูนย์ เพื่อสามารถรับ-ส่งเด็กได้ตามเวลาเริ่มและเลิกทำงานของผู้ปกครองเด็กในวันจันทร์-ศุกร์
- 4) ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์และในแหล่งก่อสร้างตามที่กำหนดการในศูนย์ฯ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา การฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองได้ตามช่วงวัย ฝึกระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกันการออกกำลังกาย กิจกรรมเข้าจังหวะ ทัศนศึกษา การแข่งขันกีฬา การจัดงานวันสำคัญต่างๆ
- 5) จัดอาหารเสริมและอาหารกลางวันที่มีคุณค่าแก่เด็ก เพื่อให้มีร่างกายแข็งแรง และเป็นการป้องกันภาวะทุพโภชนาการอีกด้วย
- 6) จัดบริการด้านตรวจสุขภาพให้แก่เด็กเป็นประจำ โดยประสานศูนย์บริการสาธารณสุขที่ใกล้ศูนย์ และหากเกิดกรณีเจ็บป่วยรุนแรงจะส่งต่อเด็กไปยังโรงพยาบาลทันที
- 7) นักสังคมสงเคราะห์ ครูอาสาสอนเยี่ยมบ้านเพื่อพูดคุยกับผู้ปกครองเด็ก ให้คำปรึกษาแนะนำครอบครัวที่มีปัญหาเดือดร้อน การจัดกิจกรรมในชุมชนก่อสร้าง การให้ความรู้ในด้านต่างๆ และส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาตนเองและครอบครัวต่อไป
- 8) เมื่อถึงวัยเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาจะประสานงานเพื่อส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครที่ใกล้ศูนย์และให้ความช่วยเหลือด้านเสื้อผ้านักเรียน อุปกรณ์การเรียนตามความจำเป็นและเหมาะสม

หลักเกณฑ์การจัดตั้งศูนย์ฯ

1. บริษัทมีระยะเวลาดำเนินการก่อสร้าง ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป
2. มีเด็กเล็กวัย 2-6 ปี ตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป

การประสานความร่วมมือและความรับผิดชอบระหว่างหน่วยงาน

1. การสนับสนุนของกรุงเทพมหานคร

สำนักสวัสดิการสังคม โดยกองสังคมสงเคราะห์ให้การสนับสนุนและดำเนินการ

ในเรื่อง

- 1.1 ครูอาสาสอน ด้านการศึกษาวุฒิปริญญาตรี ซึ่งผ่านการอบรมที่กองสังคมสงเคราะห์ จัดขึ้นศูนย์ละ 1.2 คน
- 1.2 จัดทำหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน เช่น หนังสือ แบบฝึกหัด ของเล่น และอุปกรณ์เสริมทักษะ ฯลฯ

- 1.3 อาหารเสริมและอาหารกลางวันที่มีคุณค่าแก่เด็ก เพื่อให้มีร่างกายแข็งแรง เป็นการป้องกันภาวะทุพโภชนาการอีกทางหนึ่ง
- 1.4 นักสังคมสงเคราะห์ ให้คำปรึกษาแนะนำครอบครัวที่มีปัญหาความเดือดร้อนและให้การสงเคราะห์ตามความจำเป็น ส่งต่อผู้เดือดร้อนไปรับบริการจากหน่วยงานอื่น เช่น ศูนย์บริการสาธารณสุขหรือโรงพยาบาล
- 1.5 นักสังคมสงเคราะห์สังเกตและปรับพฤติกรรมของเด็กให้เหมาะสมตามวัย
- 1.6 ประสานงานเพื่อการส่งต่อเด็กไปรับบริการจากหน่วยงานอื่น
- 1.7 สร้างสัมพันธภาพกับบุคคล ในสถานที่ประกอบการก่อสร้าง เช่น ครอบครัวกรรมกรก่อสร้าง ผู้ปกครอง บริษัทก่อสร้างและอื่นๆ
- 1.8 ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. การสนับสนุนของบริษัทรับเหมาก่อสร้าง

- 2.1 อาคารชั่วคราวแบบเอนกประสงค์สามารถใช้เป็นห้องนอน ห้องครัว ห้องเรียนได้
- 2.2 ห้องน้ำ-ห้องส้วม
- 2.3 ตู้เก็บของหรือห้องเก็บของ
- 2.4 ชั้นสำหรับวางของของเด็กและของเล่นเด็ก
- 2.5 ชั้นวางรองเท้า
- 2.6 โต๊ะเก้าอี้สำหรับเด็ก
- 2.7 อุปกรณ์ไฟฟ้า เช่น หลอดไฟ พัดลม วิทยุเทป
- 2.8 อุปกรณ์เครื่องนอน เช่น เสื่อ หมอน ฯลฯ
- 2.9 อุปกรณ์เครื่องครัว เช่น เตารีด หม้อ ฯลฯ
- 2.10 กระดานดำ
- 2.11 โต๊ะเก้าอี้สำหรับครูอาสาสอน
- 2.12 ห้องพักครูอาสาสอนในบริเวณของศูนย์ฯ หรือบริเวณใกล้เคียงศูนย์ฯ
- 2.13 วัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาเด็ก
- 2.14 ค่าจ้างครูพี่เลี้ยงประจำศูนย์จำนวน 1 หรือ 2 คนตามความเหมาะสมโดยจ่ายค่าจ้างตามวุฒิการศึกษาวุฒิไม่ต่ำกว่า ม. 3
- 2.15 ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารเสริม (อาจให้ผู้ปกครองเด็กมีส่วนรับผิดชอบ)
- 2.16 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดประจำเดือนตามความเหมาะสม
- 2.17 ค่าไฟฟ้า น้ำประปาของศูนย์ฯ
- 2.18 บริการอื่นๆ ตามความเหมาะสม เช่น จัดรถรับ-ส่งเด็กเมื่อมีกิจกรรมทัศนศึกษาออกสถานที่ เป็นต้น

การสนับสนุนของผู้ปกครองในแหล่งก่อสร้าง

1. ร่วมแรงก่อสร้างและจัดทำสถานที่เรียน โต๊ะ เก้าอี้ และบอร์ดไม้อัดเพื่อติดอุปกรณ์การสอน
2. ส่งลูกเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ฯ และดูแลให้เด็กได้ทำกิจกรรมตามคำแนะนำของครูอาสาสอน
3. จัดเตรียมอาหารกลางวันให้ลูกก่อนไปที่ศูนย์
4. ร่วมทำกิจกรรมกับศูนย์ฯ เพื่อให้เด็กมีความอบอุ่น
5. ผลัดเปลี่ยนการดูแลศูนย์เด็กเพื่อให้มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ
6. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กปฏิบัติตามกฎระเบียบของศูนย์ฯ

กิจกรรมที่จัดในศูนย์สงเคราะห์เด็ก

1. กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าชั้นประถมศึกษา เมื่อถึงวัยเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาจะประสานงานส่งเด็กเข้าเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่อยู่ใกล้ศูนย์สงเคราะห์ฯ และให้สงเคราะห์ด้านเสื้อผ้านักเรียน อุปกรณ์การเรียนตามความจำเป็น
2. ฝึกระเบียบวินัยในการร่วมกัน ตลอดจนเสริมมารยาทและจริยธรรมให้เด็ก
3. ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองได้ตามช่วงวัย
4. การออกกำลังกายกิจกรรมเข้าจังหวะ
5. จัดกิจกรรมในวัยสำคัญต่างๆ การแข่งขันกีฬาและทัศนศึกษา
6. จัดบริการด้านตรวจสุขภาพให้แก่เด็กเป็นประจำ
7. จัดทำประวัติเด็กตามแบบฟอร์ม

หน้าที่ครูอาสาสอน

1. รับผิดชอบการบริหารงานศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง
2. จัดห้องเรียนบริเวณศูนย์ฯ ให้เหมาะสมและสวยงาม
3. จัดทำแผนการสอน สื่อการสอน และกิจกรรมและดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการเรียนการสอน
4. จัดทำประวัติเด็กตามแบบฟอร์ม
5. จัดให้มีการตรวจสุขภาพเด็ก โดยประสานงานกับศูนย์บริการสาธารณสุขใกล้ศูนย์

6. ประสานงานเพื่อการส่งต่อเด็ก ไปรับบริการตามที่ต่างตามสภาพปัญหาเด็ก
7. ร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์ สังเกตและปรับพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามวัยและเหมาะสม
8. ประเมินผลเด็กในด้านต่างๆ
9. จัดทำรายงานการปฏิบัติงานเสนอกองสังคมสงเคราะห์
10. สร้างสัมพันธภาพกับบุคคลในสถานที่ประกอบการก่อสร้าง ประกอบด้วยครอบครัวกรรมกรก่อสร้าง ผู้ปกครองเด็ก บริษัทก่อสร้าง หน่วยงานที่เข้ามาติดต่อ เพื่อขอความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก
11. ดูแลเด็ก ให้ความรู้ และเตรียมความพร้อมเด็ก ตลอดจนเสริมสร้างมารยาทและจริยธรรมให้เด็ก

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. เนื่องจากศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้างเป็นศูนย์ที่ให้บริการแก่บุตรหลานคนงานก่อสร้าง ซึ่งรับจ้างทำงานตามโครงการก่อสร้างต่างๆ เมื่อหมดหน้าที่งานที่รับผิดชอบ จำเป็นต้องย้ายสถานที่ทำงานและที่อยู่อาศัย ทำให้เด็กต้องออกจากศูนย์ และไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
  2. สภาพแวดล้อมของศูนย์อยู่ในแหล่งก่อสร้าง มีผลต่อปัญหาทางด้านสุขภาพและอนามัยของเด็ก
  3. การดำเนินงานของศูนย์ขึ้นอยู่กับภาระเล็งเห็นความสำคัญและการให้ความสนับสนุนของบริษัทรับเหมาก่อสร้างเป็นสำคัญ
  4. ผู้ปกครองบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการส่งเด็กเข้าศูนย์ เนื่องจากมีผู้เลี้ยงดูเด็กอยู่แล้ว เช่น ให้พี่เลี้ยงน้องอยู่ตามแหล่งก่อสร้างหรือบริเวณที่พักอาศัย
  5. ค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่ผู้ดูแลเด็กไม่สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพในปัจจุบัน (ประมาณ 6,000 บาท) ส่งผลต่อความมั่นคงและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้มีผลกระทบต่อคุณภาพการทำงาน
4. กระทรวงสาธารณสุข มี 2 หน่วยงาน ได้แก่
- 4.1 กรมอนามัย จัดในรูปแบบของศูนย์โภชนาการ โดยรับเด็กอายุประมาณ 3-5 ปี เข้าเรียนจนอายุถึงเกณฑ์เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ โดยใช้อาคารของสถานีนอนามัยอำเภอ หรือสร้างอาคารเรียนใกล้ๆ กับสถานีนอนามัยอำเภอ

4.2 กรมการแพทย์ ให้บริการแก่เด็กระดับอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 14 ปี สำหรับเด็กเล็กจะให้คำแนะนำในด้านการอบรมเลี้ยงดู การให้ความรู้ด้านจิตวิทยา และพัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจ

มีรายละเอียดดังนี้

4.1 กรมอนามัย

ศูนย์สาธิตเด็กเล็กของสำนักส่งเสริมสุขภาพ

หลักการและเหตุผล

กรมอนามัยเป็นกรมวิชาการกรมหนึ่งของกระทรวงสาธารณสุข มีภารกิจสำคัญในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน รับผิดชอบการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและปรับปรุงการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีก้าวหน้า มีพฤติกรรมอนามัยที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ปลอดภัยในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปราศจากมลพิษ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ภารกิจที่กรมอนามัยได้รับมอบหมายเป็นงานที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชน นับตั้งแต่การปฏิสนธิ การเกิด การเริ่มมีชีวิตเจริญเติบโตเข้าสู่วัยเรียน วัยทำงาน จบจนล่วงสู่วัยสูงอายุ

กรมอนามัยได้แบ่งส่วนราชการออกเป็นหลายหน่วยงาน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบงานในส่วนส่งเสริมสุขภาพกลุ่มแม่และเด็ก คือ สำนักส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลาง โดยบริหารงานผ่านหน่วยงานส่วนภูมิภาค คือ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 1-12 (12 หน่วยงาน) ซึ่งดูแลศูนย์สาธิตเด็กเล็กจำนวน 24 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 29 แห่ง ที่ได้รับโอนมาจากศูนย์โภชนาการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540

วัตถุประสงค์

เพื่อให้เด็กซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญและมีค่า ได้พัฒนาเป็นประชากรที่มีคุณภาพ โดยได้รับการเลี้ยงดูให้มีพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสม

การดำเนินงาน

ศูนย์สาธิตเด็กเล็กทั้งหมด 29 แห่ง ซึ่งเดิมเป็นศูนย์โภชนาการเด็ก ของกองโภชนาการและได้โอนย้ายมาอยู่ในความดูแลของส่วนอนามัยแม่และเด็ก ของสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ได้รับการส่งเสริมด้านวิชาการและสนับสนุนด้านงบประมาณในส่วนค่าตอบแทนที่เลี้ยงเด็กและค่าอาหารแก่เด็กจากสำนักส่งเสริมสุขภาพ โดยผ่านศูนย์ส่งเสริมสุขภาพทั้ง 12 เขต

สำหรับการดำเนินการและการบริหารงานของศูนย์สาธิตเด็กเล็กแต่ละแห่ง ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการดำเนินการประจำศูนย์ โดยทางกรมอนามัยไม่ได้กำหนดรูปแบบหรือระเบียบกฎเกณฑ์แต่อย่างใด เนื่องจากเป็นศูนย์ที่มีอยู่ก่อนแล้ว แต่รูปแบบโดยทั่วไปเป็นลักษณะเดียวกับสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

เด็กที่อยู่ในศูนย์สาริตเด็กเล็ก เป็นเด็กอายุตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 3 ปี

พี่เลี้ยงเด็ก เป็นผู้ดูแลเด็กภายในศูนย์สาริตเด็กเล็ก ไม่ได้กำหนดคุณวุฒิทางการศึกษา

งบประมาณ

กรมอนามัยได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์สาริตเด็กเล็ก โดยให้ค่าตอบแทนแก่พี่เลี้ยงเด็ก 3,000 บาทต่อเดือน และค่าอาหารแก่เด็กวันละ 10 บาทต่อวัน

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. เนื่องจากเป็นศูนย์ที่เพิ่งได้รับการโอนมาจากกองโภชนาการเด็ก ทำให้ระบบการบริหารและดำเนินการศูนย์ยังไม่มีความเป็นเอกภาพ
2. ส่วนอนามัยแม่และเด็กซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบศูนย์สาริตเด็กเล็ก ยังไม่มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับศูนย์แต่ละแห่ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนและพัฒนา
3. ศูนย์สาริตเด็กเล็กแต่ละแห่งไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลส่งกลับผลการดำเนินการต่อส่วนกลาง
4. งบประมาณค่าอาหารแก่เด็กไม่เพียงพอแก่ความต้องการ ให้การสนับสนุนได้ 600 คน ในขณะที่มีเด็กจำนวน 732 คน (ปีงบประมาณ 2541)
5. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

หน่วยงานในสังกัดที่จัดบริการมีเพียงแห่งเดียวคือ กรมประชาสงเคราะห์ โดยจะให้บริการในรูปของศูนย์พัฒนาเด็ก ชั้นเด็กเล็ก และชั้นอนุบาล มีกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น ทำหน้าที่ดูแลสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน กองคุ้มครองเด็ก รับผิดชอบจัดสถานสงเคราะห์แรกรับเด็กชาย-หญิง กองนิคมสร้างตนเอง ให้การสนับสนุนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในนิคมสร้างตนเอง กองสงเคราะห์ชาวเขาจัดบริการการศึกษาให้แก่ชาวเขาตามพื้นที่ต่างๆ และกองบริการชุมชนที่ดูแลให้การส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กของศูนย์บริการชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

สถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

หลักการและเหตุผล

ให้บริการอบรมเลี้ยงดูเด็กแทนบิดามารดาที่ต้องการไปประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัวและช่วยเหลือเด็กถูกทอดทิ้ง ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูให้มีที่พักอาศัยและได้รับการบริการทางสังคม โดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมกับภาครัฐบาลในการช่วยเหลือเด็ก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมตามวัย
2. แบ่งเบาภาระของพ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กขณะออกไปทำงาน

ศูนย์บริการชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร กองบริการชุมชน

หลักการและเหตุผล

กองบริการชุมชนเป็นหน่วยงานที่ให้บริการแก่ชุมชนเคหะ (แฟลต) โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนมีความร่วมมือ ประสานการทำงานกันภายในชุมชน เพื่อสร้างความสามัคคีและประสานประโยชน์ส่วนรวมแก่ชุมชนโดยเท่าเทียมกัน

วัตถุประสงค์

ศูนย์บริการชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งรวมของกิจกรรมภาครัฐภายในชุมชน และป็นการจัดบริการรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 2 1/2-6 ปี) ที่พ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนต้องออกไปทำงาน ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ปัจจุบันมีอยู่ 6 ศูนย์

แนวทางการดำเนินงาน

สถานรับเลี้ยงเด็ก หมายความว่า สถานที่รับเลี้ยงเด็กซึ่งมีอายุไม่เกิน 7 ปีบริบูรณ์ และมีจำนวนเกิน 5 คน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องเป็นญาติกับผู้เลี้ยง แต่ไม่รวมถึงสถานพยาบาลหรือโรงเรียนอนุบาล

สถานสงเคราะห์เด็ก หมายความว่า สถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งพึงได้รับการสงเคราะห์อายุแรกเกิด-18 ปีบริบูรณ์ และมีจำนวนเกิน 7 คน จัดตั้งในนามนิติบุคคล

โดยคุณสมบัติของผู้ขอ หรือดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็ก และสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน มีดังนี้

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (3) ไม่เป็นผู้วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (4) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- (5) ไม่เป็นผู้เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อน วัณโรค ในระยะอันตราย โรคเท้าช้าง ในระยะปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง หรือโรคพิษสุราเรื้อรัง

ส่วนคุณสมบัติของผู้ทำการ (ผู้ดำเนินการ) สถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็ก
 เอกชนต้องมีคุณสมบัติเพิ่มเติม คือ ต้องมีคุณวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยหรือจบการศึกษาอย่างต่ำชั้นมัธยม
 ศึกษาปีที่ 3 และผ่านการอบรมหลักสูตรก่อนประจำการของกรมประชาสงเคราะห์หรือหน่วยงานที่กรม-
 ประชาสงเคราะห์พิจารณาเห็นสมควร

คุณสมบัติของพี่เลี้ยงเด็ก มีดังนี้

1. ต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 15 ปีบริบูรณ์
2. มีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ ต้องผ่านการตรวจสุขภาพก่อนปฏิบัติงาน
3. มีวุฒิการศึกษาภาคบังคับเป็นอย่างน้อย และต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรพี่เลี้ยง
 เด็ก

ส่วนการดำเนินการในเรื่องอื่นให้เป็นไปตามนี้ คือ

1. การเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 ปี ต้องจัดให้มีแพทย์หรือพยาบาลอย่างน้อย 1
 คน ดูแลเป็นประจำ
2. อัตราส่วนจำนวนเด็กต่อพี่เลี้ยงเด็ก

เด็กอายุ 0-2 ปี	พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน	ต่อเด็กไม่เกิน 3 คน
เด็กอายุ 2-3 ปี	พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน	ต่อเด็กไม่เกิน 8 คน
เด็กอายุ 3-4 ปี	พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน	ต่อเด็กไม่เกิน 12 คน
เด็กอายุ 4-6 ปี	พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน	ต่อเด็กไม่เกิน 20 คน
3. สถานสงเคราะห์เด็กเอกชนจะต้องมีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาอย่างน้อย
 1 คน อยู่ดูแลเป็นประจำ
4. จะต้องจัดตารางกิจกรรมประจำวัน ตารางอาหารประจำวัน บันทึกรายการอาหาร
 ประจำวัน ทะเบียนรับจำหน่ายเด็ก บันทึกเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ชั่งน้ำหนักและ
 วัดส่วนสูงทุกเดือน พร้อมทั้งจัดทำบัญชีรายชื่อเด็กส่งกรมประชาสงเคราะห์ทุก
 เดือน

หลักสูตรและการสอน

ใช้เอกสารประกอบการบรรยายการฝึกอบรมพี่เลี้ยงเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็กและสถาน
 สงเคราะห์เด็กเอกชน ซึ่งจัดโดยกรมประชาสงเคราะห์ โดยมีการจัดทำปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ทุกปี
 โดยจะมีเนื้อหาการอบรมในด้านพัฒนาการของเด็ก แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการสอน เทคนิคและวิธีการ
 สอนแบบบูรณาการ เพลงและกิจกรรมเข้าจังหวะสำหรับเด็ก และการประเมินพัฒนาการเด็ก ซึ่งเนื้อหาต่างๆ
 เหล่านี้บรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาปฐมวัย

งบประมาณ

ได้รับงบประมาณสนับสนุนในด้านอาหารเสริมและเครื่องเล่นในการพัฒนาเด็ก ส่งเสริมการจัดฝึกอบรมพี่เลี้ยง จัดสัมมนาเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็ก

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนบางแห่งมีคุณภาพต่ำ ไม่ได้พัฒนาเด็กเท่าที่ควรจะเป็นทำหน้าที่ยุติเหมือนรับดูแลเด็กเฉยๆ
2. สถานสงเคราะห์เด็กเอกชนส่วนมากยังขาดแคลนด้านงบประมาณ

สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนของกรมประชาสงเคราะห์

หลักการและเหตุผล

งานสงเคราะห์และจัดสวัสดิการเด็กและเยาวชน มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดสวัสดิการแก่เด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 18 ปี ประสบปัญหาถูกทอดทิ้ง เร่ร่อน ประพฤติตนไม่สมควร แก้วัย ถูกกระทำทารุณ ถูกใช้แรงงาน กรมประชาสงเคราะห์มุ่งเน้นให้บริการ และพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคมที่ดี

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคมที่ดีให้แก่เด็กที่กำพร้า ถูกทอดทิ้งไร้ที่พึ่ง หรือเด็กขาดผู้ปกครอง

การดำเนินงาน

ปัจจุบันมีสถานแรกรับเด็กชาย เด็กหญิง 3 แห่ง โดยมีชื่อเรียกว่า “สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน” ดังนี้ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท กรุงเทพมหานคร สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ที่ถูกทอดทิ้งตามโรงพยาบาล หรือตามสถานที่ต่างๆ เป็นการรับเลี้ยงดูแลแบบอยู่ประจำ และได้รับการดูแลโดยพี่เลี้ยงเด็กของสถานสงเคราะห์ จนเมื่อเด็กอายุ 6 ปีขึ้นไป จึงจัดส่งต่อไปให้แก่สถานสงเคราะห์เด็กหญิงหรือเด็กชายต่อไป โดยในขณะเดียวกันก็มีการสนับสนุนให้บุคคลที่มีความพร้อมสามารถรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมประชาสงเคราะห์

หลักสูตรและการสอน

โดยมากจะเน้นให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ และมีพัฒนาการด้านต่างๆ ตามวัย

สภาพและปัญหาการดำเนินงาน

1. งบประมาณที่ได้รับ ไม่เพียงพอแก่ความต้องการและจำนวนเด็ก
2. คุณภาพและคุณภาพทางการศึกษาของพี่เลี้ยงเด็กอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ
3. จำนวนพี่เลี้ยงเด็กต่อจำนวนเด็ก อยู่ในสัดส่วนไม่เหมาะสม เด็กได้รับการดูแลไม่ทั่วถึง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตนิคมสร้างตนเอง กองนิคมสร้างตนเอง

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศจะประสบผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในชาติเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องเริ่มการตั้งแต่ประชากรในวัยเด็กและเยาวชน แต่ปรากฏว่าประชากรวัยเด็กในชนบทยังไม่ได้รับการเลี้ยงดูและคุ้มครองจากครอบครัว ชุมชน สังคม และรัฐอย่างเพียงพอและทั่วถึง เป็นผลทำให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ช้ากว่าเด็กในเมือง กรมประชาสงเคราะห์จึงได้ดำเนินงานพัฒนาเด็กอายุระหว่าง 0-12 ปี โดยเน้นการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กก่อนวัยเรียนและเด็กที่ศึกษาในชั้นประถมศึกษาให้ได้รับการสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กในนิคมที่มีอายุระหว่าง 0-12 ปี ได้รับการเลี้ยงดูให้เจริญเติบโต ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
2. เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่บิดามารดา ผู้ปกครองให้ใช้เวลาประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่
3. เพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตนเองและร่วมมือกันพัฒนาเด็ก พัฒนาท้องถิ่นของตน โดยเผยแพร่วิทยาการแผนใหม่ไปสู่บิดามารดา ผู้ปกครองเด็ก และชุมชน
4. เพื่อช่วยสนับสนุนแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติให้ส่วนของหมู่บ้านในเขตนิคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทุพโภชนาการ
5. เพื่อพัฒนาและเพิ่มพูนประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

แนวทางการดำเนินงาน

1. การพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 3-6 ปี) ทำการอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กให้มีความเจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พร้อมทั้งจะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไป

2. การพัฒนาเด็กนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 0-6 ปี) เพื่อช่วยให้เด็กที่ขาดโอกาสเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์ฯ ได้มีโอกาสพัฒนา โดยการใช้สื่อและคู่มือสอนลูกให้ฉลาดเป็นเครื่องมือ ในการสอนและเล่นกับเด็กในชีวิตประจำวัน
3. การพัฒนาเด็กที่บ้าน (อายุ 0-12 ปี) สนับสนุนให้ผู้ปกครองเด็กทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็ก โดยใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันพูดคุยกับบุตรหลานให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนา
4. จัดทำโครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กอายุระหว่าง 0-12 ปี โดยการประสานงานกับหน่วยงานประจำหมู่บ้านต่างๆ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้เข้ามีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนอาหารกลางวัน
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ยังไม่มีโครงการอาหารกลางวันดำเนินการโดยการประสานงานกับกลุ่มแม่บ้าน และครูพี่เลี้ยงเด็กจัดทำโครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กในศูนย์ฯ
6. โรงเรียนที่ยังไม่มีโครงการอาหารกลางวันดำเนินการโดยการประสานงานกับครูใหญ่หรือผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กในโรงเรียน
7. ในกรณีที่นิคมฯ นั้นไม่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนจะดำเนินการโดยการประสานงานระหว่างกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน และขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านกำนัน ในพื้นที่ให้การสนับสนุน และจัดทำโครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กที่ขาดสารอาหารต่อไป
8. ฝึกอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารงานของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก และเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กเล็ก
9. ประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี.เอฟ. เพื่อช่วยเหลือเด็กและครอบครัวยากจนในนิคมเป้าหมาย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. ส่วนกลาง (ฝ่ายพัฒนาสังคม กองนิคมสร้างตนเอง)
2. ศูนย์พัฒนานิคมภาคฯ ทั้ง 4 แห่ง (ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ)
3. นิคมสร้างตนเอง 43 แห่ง รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตนิคมสร้างตนเองทั้งสิ้น 136 แห่ง

โครงการและกิจกรรม

โครงการจัดตั้งและสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กในชนบทที่มีอายุระหว่าง 0-6 ปี ได้รับการเลี้ยงดูให้เจริญเติบโต ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาต่อไป
2. เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่บิดามารดา ผู้ปกครองใช้เวลาประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่
3. เพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตนเองและร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่นของตน โดยเผยแพร่วิทยากรแผนใหม่ไปสู่บิดามารดา ผู้ปกครองเด็ก และชุมชน
4. เพื่อช่วยสนับสนุนแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติ ในส่วนที่เป็นเขตนิคมสร้างตนเองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุพโภชนาการ

กิจกรรม

1. งานจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ส่งเสริมและสนับสนุนให้นิคมฯ จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อรับเด็กเล็กในหมู่บ้านของนิคมฯ เข้ามารับการอบรมเลี้ยงดูให้มีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาต่อไป
2. งานสนับสนุนการดำเนินงาน
  - จัดตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - ฝึกอบรมคณะกรรมการเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหารงาน
  - ฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กเล็กเพื่อเพิ่มพูนทักษะในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
  - จัดอาหารกลางวัน
  - จัดนันทนาการ
  - ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

วิธีการดำเนินงาน

1. การพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 0-6 ปี) ทำการอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กให้มีความเจริญเติบโตทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พร้อมที่จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไป

2. การพัฒนาเด็กนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 0-6 ปี) เพื่อช่วยให้เด็กที่ขาดโอกาส เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์ฯ ได้มีโอกาสพัฒนาโดยการใช้สื่อและคู่มือสอนลูก ให้ฉลาดเป็นเครื่องมือ ในการสอนและเล่นกับเด็กในชีวิตประจำวัน
3. การพัฒนาเด็กที่บ้าน (อายุ 0-6 ปี) สนับสนุนให้ผู้ปกครองเด็กทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กโดยใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน พุศุคกับบุตรหลานให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดการพัฒนา
4. นิคมฯ ร่วมกับสมาชิกนิคมคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ดูแลเด็ก และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรดังกล่าวได้รับการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ โดยการฝึกอบรม สัมมนาที่ศนศึกษาดูงาน ฯลฯ

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นกลุ่มบุคคลในชุมชนที่รวมตัวกันขึ้นเพื่อดำเนินการ บริหารงานเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในนิคมสร้างตนเอง โดยเน้นให้ชุมชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการ พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้ดูแลเด็ก เป็นสตรีหรือแม่บ้านในชุมชนที่เป็นสมาชิกของนิคมสร้างตนเองที่ผ่านการอบรม หลักสูตรผู้ดูแลเด็กของกรมประชาสงเคราะห์

สภาพการดำเนินการ

เจ้าหน้าที่จากกองนิคมสร้างตนเองทำการสำรวจจำนวนเด็กอายุ 0-6 ปี ในเขตนิคม หากมี จำนวนเกิน 15 คนขึ้นไป และชุมชนมีความต้องการจะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้น ก็จะทำการสนับสนุนให้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการ โดยทางกองนิคมสร้างตนเอง จะสนับสนุนงบประมาณในด้านค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก ซึ่งเป็นจำนวน 3,000 บาทต่อคนต่อเดือน และค่า อาหารเสริมรวมทั้งอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็ก ส่วนอาคารสถานที่ที่จัดตั้งศูนย์ส่วนมากเป็น อาคารเก่าที่มีอยู่เดิม และทำการปรับปรุงซ่อมแซมใหม่ให้เหมาะสมขึ้น หรือเป็นอาคารที่ก่อสร้างใหม่โดย แรงงานชาวบ้านในชุมชน ซึ่งทางกองจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนนี้ให้

สำหรับบางศูนย์ฯ อาจมีการเก็บค่าเลี้ยงดูเด็กเป็นรายเดือนประมาณ 10-20 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่ง

หลักสูตรและการสอน

ไม่มีหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ที่เป็นรูปแบบ ใช้คู่มือการอบรมผู้ดูแลเด็กของ กองสงเคราะห์เด็กและสังคมวัยรุ่น ซึ่งกล่าวถึงพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กเป็นแนวการปฏิบัติ ส่วนสื่อการเรียนการสอนส่วนมากเป็นการผลิตจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น โดยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ดูแลเด็ก ในภาพรวมแล้วศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตนิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่ทำหน้าที่เสมือนสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. ผู้ดูแลเด็กได้รับค่าตอบแทนต่ำ (3,000 บาท/เดือน) ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจ และไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยจะไปประกอบอาชีพอื่นที่ได้รับค่าตอบแทนสูงกว่า
2. งบประมาณในการสนับสนุนด้านอาหารเสริม สื่อและวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ
3. สถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ไม่เหมาะสม เป็นการใช้อาคารนอกประสงค์ที่มีอยู่เดิมตามอัตรภาพ ส่งผลให้สื่อและวัสดุการเรียนการสอนสูญหาย
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตนิคมสร้างตนเอง เป็นหน่วยงานที่ตั้งชั่วคราว ไม่มีการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนในด้านงบประมาณและครุภัณฑ์
5. จำนวนเด็กในบางศูนย์ฯ มีจำนวนมาก สัดส่วนไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้ดูแลเด็ก ทำให้ผู้ดูแลเด็กได้ไม่ทั่วถึง ส่งผลต่อคุณภาพของเด็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกองสงเคราะห์ชาวเขา

หลักการและเหตุผล

กรมประชาสงเคราะห์ได้รับมอบหมายจากรัฐให้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานและพัฒนาสงเคราะห์ชาวเขา ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ค่านิยม ความเชื่อถือ วัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ จากการสำรวจของกรมประชาสงเคราะห์เมื่อปี 2540 พบว่าประชากรชาวเขามีจำนวน 774,316 คน ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน บริการของรัฐยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในชุมชนชาวเขา ทำให้เกิดการด้อยโอกาสในการได้รับบริการของรัฐ ในอันที่จะพัฒนามาตรฐานความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น

งานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จึงเป็นภารกิจหลักที่สำคัญสำหรับกรมประชาสงเคราะห์ในการที่จะช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาแก่ชาวเขา โดยยึดหลักการดำเนินงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาชาวเขาในปัจจุบันและแนวโน้มของปัญหาในอนาคต

วัตถุประสงค์

การศึกษาเป็นสวนสำคัญที่ให้ชาวเขารู้หนังสือ ลดอุปสรรคในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งช่วยเอื้อโอกาสในการเข้าสู่ตลาดแรงงานในเมืองได้ และเพื่อให้คนเหล่านี้ได้มีโอกาสเข้าสู่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น

การดำเนินงาน

เจ้าหน้าที่ของกองสงเคราะห์ชาวเขา เข้าทำการสำรวจจำนวนเด็กอายุ 1-6 ปี ในพื้นที่หมู่บ้านชาวเขา แล้วดำเนินการประชุมบุคคลต่างๆ ในหมู่บ้าน เพื่อพูดคุยชี้แจงถึงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานในด้านแรงงานในการจัดสร้างอาคารสถานที่ สนามเด็กเล่น เครื่องเล่นต่างๆ แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สำหรับการบริหารดำเนินการจะขึ้นต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของจังหวัดมีทั้งหมด 20 จังหวัด ซึ่งจะมีการจัดส่งเจ้าหน้าที่มาดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามพื้นที่หมู่บ้านชาวเขาแต่ละแห่ง รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในด้านค่าตอบแทนครูผู้สอน ซึ่งถือเป็นลูกจ้างประจำ ค่าอาหารและวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน

หลักสูตรและการสอน

ใช้แนวทางเดียวกับแนวการจัดประสบการณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมของเด็กชาวเขาแตกต่างออกไป ครูจึงต้องปรับเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับพื้นที่และลักษณะเด็ก การเรียนการสอนส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้เด็กสามารถพูดและสื่อสารภาษาไทยได้ เพราะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาชุมชน

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

ครู ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาที่ได้รับการศึกษามาแล้ว วุฒิการศึกษาขั้นต่ำจบประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับเงินเดือนในฐานะลูกจ้างประจำเดือนละ 3,000 บาท

เจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประจำจังหวัดที่จะเข้ามาดูแลเรื่อง การจัดการ การดำเนินการ ให้คำปรึกษาแนะนำ และสำรวจสภาพความต้องการของชุมชนหมู่บ้านชาวเขา เพื่อติดต่อประสานงานกับศูนย์ประจำจังหวัด

ผู้ปกครอง เป็นผู้ปกครองของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้านชาวเขา มีส่วนร่วมในการปลูกและดูแลพืชผัก เพื่อนำมาประกอบอาหารกลางวันแก่เด็กในศูนย์ โดยจะผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ รวมทั้งช่วยกันผลิตสื่อของเล่น เครื่องเล่นแก่ศูนย์ และช่วยครูดูแลเด็กในศูนย์

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. มีปัญหาในเรื่องการคมนาคม เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านชาวเขาบางหมู่บ้าน
2. งบประมาณจากรัฐที่สนับสนุนไม่เพียงพอ ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพเด็กเป็นไปตามอัตรา
3. เนื่องจากชาวเขาส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับสัญชาติ ทำให้ขาดโอกาสในการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ และการเข้ารับบริการในระบบปกติ

4. ครูที่สอนบางคนเป็นชาวเขา จึงมักใช้การสื่อสารภาษาชาวเขากับเด็ก ทำให้เด็กสามารถพัฒนาทางภาษาไทยได้ช้า
5. ครูไม่ได้จบด้านการศึกษาโดยตรง แต่ผ่านการอบรมหลักสูตรระยะสั้น ทำให้มีผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน
6. ครูได้รับเงินเดือนต่ำ รวมทั้งต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่
7. การเรียนการสอนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการอ่านออกเขียนได้มากกว่ากระตุ้นพัฒนาการตามวัยของเด็ก

6. กระทรวงกลาโหม

หน่วยในสังกัดของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ได้มีการจัดให้บริการดูแลและให้การศึกษาแก่เด็กก่อนระดับประถมศึกษาเช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐหลายแห่ง โดยแต่ละหน่วยจะจัดให้บริการแก่บุตรหลานในหน่วยงานของตนที่ต้องการดูแลรวมถึงบริการแก่ข้าราชการและประชาชนทั่วไปด้วย โดยจัดออกมาในรูปแบบของ สถานรับเลี้ยงดูเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก และในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาล โดยใช้งบประมาณดำเนินการจากการจัดหาด้วยวิธีการต่างๆ เงินสมทบจากกองทุนสวัสดิการภายใน และจากผู้ปกครอง

วัตถุประสงค์

เพื่อช่วยเหลือในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่บิดามารดาไปทำงานนอกบ้าน ส่งเสริมให้เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการให้สมวัย ถือเป็นภารกิจสวัสดิการในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของข้าราชการ ลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ต่างๆ ในกองทัพ ตลอดจนข้าราชการและประชาชนทั่วไป โดยไม่หวังผลกำไรในการดำเนินงาน

นโยบายการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

1. ประชาสัมพันธ์ให้ข้าราชการของกองทัพ ร่วมรับใช้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กในแต่ละหน่วย
2. จัดเจ้าหน้าที่ให้บริการในกิจการของสถานรับเลี้ยงเด็ก ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสถานที่อุปกรณ์และระบบการปฏิบัติงานให้ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ในการพัฒนาเด็ก
4. ดำเนินการวางระเบียบให้ชัดเจน และแก้ไขระเบียบเดิมให้ทันต่อเหตุการณ์ ให้สามารถปฏิบัติงานด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพโดยไม่ขัดต่อแนวทางและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

7. หน่วยงานภาคเอกชน

หน่วยงานภาคเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและจัดการศึกษาให้แก่เด็กในระดับก่อนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละหน่วยงาน ในการเข้าไปร่วมในการดูแลและพัฒนาการเด็ก กุศ สุนทรธาดา และคณะ (2540 : 122-123) ได้นำเสนอไว้ 14 หน่วยงาน ดังนี้

1. มูลนิธิเด็ก มีโครงการจัดทำเพื่อเด็กวัย 0-3 ปี คือ โครงการบ้านทานตะวัน รับเลี้ยงเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี ที่มีความผิดปกติในเรื่องการขาดสารอาหาร หรือเด็กที่น้ำหนักตัวผิดปกติมาตั้งแต่แรกเกิด ให้การเลี้ยงดูเด็กจนกระทั่งเด็กที่สุขภาพสมบูรณ์ จึงส่งคืนให้พ่อแม่ หรือสถานรับเลี้ยงเด็กต่อไป
2. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก จัดโครงการแค่น้องผู้หิวโหย ให้ความช่วยเหลือเด็กตั้งแต่แรกเกิดในด้านการให้อาหารเสริม
3. พิริยานุเคราะห์มูลนิธิ จัดโครงการให้ความช่วยเหลือแม่และเด็ก โดยการให้คำแนะนำแก่สตรีนอกสมรสที่ตั้งครรภ์ และขาดผู้อุปการะ มูลนิธิฯ จะให้ที่พัก ทำคลอดให้ และถ้าสตรีนั้นปฏิเสธเด็ก มูลนิธิฯ จะรับเลี้ยงเด็กไว้
4. สหทัยมูลนิธิ มีโครงการสำหรับเด็ก 4 โครงการคือ
  - (1) โครงการครอบครัวอุปการะ จัดสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี ให้คำปรึกษาพ่อแม่ที่มีลูกและประสบปัญหา ให้มีทางเลือก ถ้าปฏิเสธเด็กทางมูลนิธิฯ จะรับเลี้ยงไว้
  - (2) โครงการเลี้ยงเด็กกลางวันให้แก่ผู้มีรายได้น้อยจัดสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี
  - (3) โครงการสงเคราะห์คนไข้เด็กในโรงพยาบาล
  - (4) โครงการส่งเสริมและพัฒนาเด็กอ่อนปากเกร็ด จัดสำหรับเด็กอายุ 2-5 ปี
5. สมาคมสงเคราะห์เด็กกำพร้าแห่งประเทศไทย ให้การเลี้ยงดู ให้การศึกษา ให้ที่พักอาศัย ตลอดจนจัดหาอาชีพให้แก่เด็กกำพร้าอายุ 2-10 ปี
6. มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม ช่วยเหลือให้เด็กอ่อนในสลัมได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้องและบางกรณีรับเลี้ยงดูเด็กอ่อนแทนพ่อแม่ ซึ่งต้องไปประกอบอาชีพ มีโครงการ 2 โครงการ
  - (1) โครงการรับเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี
  - (2) โครงการการให้ความรู้แก่มารดา เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง
7. มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย รับเลี้ยงดูเด็กกำพร้า และสืบหาบิดามารดาหรือญาติของเด็ก เพื่อให้เด็กได้อยู่กับครอบครัวของตน

8. มูลนิธิมิตรมวลเด็ก ช่วยเหลือเด็กกำพร้า และหาแม่บุญธรรมให้ ถ้าเป็นเด็กจากครอบครัวที่ยากจนในชุมชนแออัด มูลนิธิจะให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำในด้านอาหารเสริมและนม
9. โสตะมูลนิธิแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.สมุทรปราการ รับเลี้ยงดูเด็กที่ขาดที่พึ่งตั้งแต่แรกเกิด ให้ที่อยู่ ให้การศึกษาจนเด็กโตช่วยเหลือตนเองและประกอบอาชีพได้
10. มูลนิธิแสงสวรรค์สงเคราะห์ จ.นครสวรรค์ มีโครงการให้ความรู้แก่มารดาในการเลี้ยงดูบุตร ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำแก่แม่ในการเลี้ยงดูบุตร รวมทั้งอุปการะเด็กที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู
11. มูลนิธิสงเคราะห์เด็กกำพร้าอนาถา นครเชียงใหม่ ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กกำพร้า หรืออนาถาที่มีผู้มาอุปการะ
12. มูลนิธิเด็กกำพร้าอีสาน จ.อุบลราชธานี ให้การอบรมและเลี้ยงดูเด็กกำพร้า และเด็กที่พ่อแม่ยากจน ตั้งแต่แรกเกิดเป็นต้นไป
13. มูลนิธิภราดรบำเพ็ญเด็กกำพร้าบ้านศรีธรรมราช จ.นครศรีธรรมราช ให้การเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็กที่ขาดผู้อุปการะ
14. โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน หน่วยฝากเลี้ยง รับเลี้ยงเด็กทั่วไป และบุตรเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน เพื่อแบ่งเบาภาระของบิดามารดา โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาน้ำหนักน้อย

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานเอกชนที่ให้ความรู้ คำแนะนำและบริการ และส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่เด็ก ได้แก่ สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นต้น

2.4 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดูแลและจัดการศึกษาเพื่อเด็กวัย 0-6 ปี

2.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับเด็กและการพัฒนาเด็ก

คณะกรรมการการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก (2535 อ้างถึงในทิสนา แจมมณี และคณะ, 2535) ได้สรุปปัญหาวิกฤติของเด็กไทยในระดับปฐมวัย เป็น 5 ด้านสำคัญๆ ดังนี้

1. ปัญหาด้านตัวเด็ก มีทั้งปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาด้านสติปัญญา และความสามารถในการรู้จัก และปัญหาด้านสวัสดิภาพและสิทธิพื้นฐาน

ปัญหาสุขภาพอนามัย ทำให้อัตราการตายของทารกและเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ยังอยู่ในระดับสูง การขาดสารอาหาร พิษุ โรคทางพันธุกรรม โรคติดเชื้อที่ได้รับจากพ่อแม่ โรคที่เกิดจากการได้รับสารพิษ อุบัติเหตุและสุขภาพจิต

ปัญหาทางด้านสติปัญญา และความสามารถในการรู้จัก ได้มีการศึกษาถึงพัฒนาการด้านความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนการแก้ปัญหาของเด็ก นับตั้งแต่เรื่องที่เข้าใจได้ง่าย มองเห็นได้ ค่ายตา ไปถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมด้านการให้เหตุผล และเชื่อมโยงถึงผลสรุปของเรื่องราวต่างๆ พบว่าเด็กไทยมีพัฒนาการค่อนข้างช้า โดยที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่ำ มีความโน้มเอียงที่จะมีอัตราของพัฒนาการทางสติปัญญาช้ากว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง

ปัญหาทางด้านสวัสดิภาพและสิทธิพื้นฐาน เด็กไทยจำนวนไม่น้อยยังมีปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิภาพ การขาดการคุ้มครองสิทธิของเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ ปัญหาเหล่านี้ ได้แก่ เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กพิการทางร่างกายและสติปัญญา เด็กถูกทารุณ

2. ปัญหาด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

สถาบันครอบครัว มีความมั่นคงน้อยลง ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น เนื่องจากมีปัญหาครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง เป็นผลทำให้เด็กไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร และเกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา ปัญหาเศรษฐกิจทำให้มีการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเมืองในอัตราสูง ทำให้เด็กถูกทอดทิ้งอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเลี้ยงดูไปตามความขัดสนของครอบครัว

นอกจากนี้ พ่อแม่ผู้เลี้ยงดูเด็ก ขาดความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็ก ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสุขนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก และใช้ความเชื่อที่ส่งผลเสียต่อตัวเด็กในการเลี้ยงดูเด็ก รวมถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ใหญ่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กเท่าที่ควร

3. ปัญหาด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

เด็กวัย 3-6 ปี ควรได้รับการเตรียมความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ที่ให้บริการแก่เด็กวัย 3-5 ปี สามารถจัดบริการให้ได้เพียงร้อยละ 40 ของเด็กทั้งหมดในกลุ่มอายุนี้นั้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการศึกษาในระดับนี้ยังไม่ใช้การศึกษาภาคบังคับ จึงไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ และงบประมาณอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดตั้งขึ้นในเขตที่ประชาชนเจ้าของศูนย์ยากจน การสนับสนุนการศึกษาในศูนย์ก็ถูกจำกัดไปด้วย ทำให้ไม่อาจจัดหาเงินเดือนให้แก่ผู้ดูแลเด็กได้ตามควรแก่การครองชีพ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนผู้ดูแลเด็กบ่อยๆ ผู้ดูแลเด็กเองก็ยังมี ความจำกัดในเรื่องความสามารถในการให้การศึกษแก่เด็กปฐมวัย

ความจำกัดเรื่องงบประมาณ ส่งผลกระทบถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและการจัดหาอาหารเสริมให้แก่เด็กในศูนย์

แม้ปัจจุบันจะมีการส่งเสริมจากหน่วยงานต่างๆ โดยให้การสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ พัฒนาเด็กในชุมชน และในเขตเมืองก็มีการจัดในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาล แต่ก็พบว่ายังไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมทุกด้านแก่เด็กอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่ยังมุ่งเร่งเด็กให้เรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ กิ ดเลขเป็น โดยไม่ได้วางรากฐานที่สำคัญ และจำเป็นต่อการเขียน ซึ่งเป็นการฝืนธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กวัย ดังกล่าว เด็กถูกฝึกท่องจำ และเรียนวิชาการที่เห็นผลเป็นรูปธรรมได้ในระยะสั้น เช่น อ่านและเขียน ก-ช โดยไม่ได้รับการฝึกกระบวนการแสวงหาความรู้ รวบรวม จัดระบบ และใช้ประโยชน์จากข้อมูล ซึ่งเป็น เครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิตและเรียนรู้ในระยะยาว นอกจากนี้หน่วยงานจำนวนมากยังให้บริการใน ลักษณะเป็นที่ฝากเลี้ยงเด็กให้แก่ผู้ปกครอง โดยไม่ได้มีการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กด้วย

4. ปัญหาด้านการบริการและการจัดการในการพัฒนาเด็ก

นโยบายและการดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่ให้ความสำคัญชัดเจนในเรื่องการ ส่งเสริมสุขภาพและการควบคุมโรค งบประมาณของรัฐในการพัฒนาสุขภาพอนามัยของเด็ก และคุณภาพ ชีวิตของครอบครัวยังไม่เพียงพอ งบประมาณส่วนใหญ่ใช้เพื่อการรักษาพยาบาลผู้ป่วยเจ็บ ส่วนน้อยใช้ใน ด้านการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค

ในสภาพการณ์ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าระบบข้อมูล และการรายงานเกี่ยวกับเด็กมีมาก มาย แต่ข้อมูลที่ได้รับยังไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้ในการวางแผน และประเมิน สถานการณ์ได้

5. ปัญหาด้านอื่นๆ

ปัญหาเรื่องสิทธิเด็กและสตรีนั้น สังคมยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิที่เด็ก และสตรี พึ่งมีพึ่งได้ เด็กยังถูกทอดทิ้ง และถูกกดขี่ทางร่างกายและจิตใจ สตรียังมีสถานภาพด้อยกว่าชายใน สังคม ในเรื่องโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาตนเอง สตรีและเด็กควรได้รับความเป็นธรรมเพื่อให้การมี ส่วนร่วมในการพัฒนาต่างๆ เป็นไปอย่างมีคุณภาพ

บทบาทของพ่อในการอบรมเลี้ยงดูลูกมีน้อย จึงควรส่งเสริมให้พ่อเข้ามามีบทบาท ในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้มากขึ้น

สรุป เด็กไทยในปัจจุบันยังประสบปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านการพัฒนาเด็กจากสถาบันครอบครัวและสังคม ความไม่รู้บทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ ความยากจน ความไม่รู้ของพ่อแม่เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนการดูแลแบบอย่างที่ไม่ดี มีผลต่อการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจของเด็กโดยตรง ซึ่งส่งผลทำให้เด็กไทยเจริญเติบโตยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควรในเรื่องความแข็งแรง สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาของเด็กๆ ในฐานะที่จะเป็นพลเมืองที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตของสังคมไทยในภายภาคหน้าต่อไป

2.4.2 ปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของประเทศไทย มีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ได้จัดบริการด้วยจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญหลายประการ ซึ่งได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับนี้ได้ทำการวิจัยหลายชิ้นซึ่งได้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกัน เช่น อรพินทร์ หงวนศิริ (2534) ได้ทำวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาระดับประถมมัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้กล่าวถึงปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ไว้ดังนี้

1. ด้านการบริหาร

เนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับนี้ ทำให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานพัฒนาเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอายุเดียวกันในพื้นที่ หมู่บ้านหรือตำบลเดียวกันจากหลายหน่วยงาน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น และหน่วยงานต่างๆ ก็ยังไม่มีประสานสัมพันธ์กัน

2. ด้านหลักสูตร

เนื่องจากการจัดการศึกษาในระดับนี้ไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ ดังนั้น แต่ละหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับนี้จึงมีรูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป โดยไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและเนื้องานจัดประสบการณ์ว่าจะยึดรูปแบบใด

3. ด้านนโยบาย

- 3.1 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดเป็นศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีหน้าที่ให้การอบรม นิเทศ การจัดสื่อการเรียนการสอน และวางแผนร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในการศึกษาค้นคว้า และจัดศูนย์วิชาการขึ้นในโรงเรียนนั้น แต่ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไม่ได้ให้การสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณแก่ทางโรงเรียนเท่าที่ควร จึงทำให้การบริหารงานวิชาการด้านอนุบาลไม่

คล่องตัว เพราะครูและผู้บริหาร โรงเรียนต้องรับภาระงานทั้ง โรงเรียนและงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาด้วย

- 3.2 รัฐบาลกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในสัดส่วนหรือบทบาทที่เอกชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับนี้ทำให้มีผลกระทบต่อการลงทุน เอกชนเกิดความไม่แน่ใจในแนวนโยบายของรัฐเพราะขณะที่รัฐมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาช่วยจัดการศึกษาระดับนี้ แต่ขณะเดียวกันรัฐก็เปิดดำเนินการ โดยหน่วยงานของรัฐพร้อมกันไปด้วย

4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

- 4.1 พฤติกรรมการเรียนการสอน ครูเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุด และเป็นศูนย์กลางชั้นเรียน ครูใช้วิธีบรรยายและการใช้คำสั่ง ส่วนนักเรียนก็จะมีพฤติกรรมตอบสนองตามคำสั่งครู ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิด และกล้าแสดงออกเท่าที่ควร
- 4.2 ปัญหาด้านการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอน อาคารสถานที่ส่วนใหญ่ยังคับแคบ สนามเด็กเล่นมีไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก
- 4.3 ด้านการเรียนการสอน ครูยังขาดการพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 4.4 ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่จบวุฒิด้านอนุบาล ส่วนหนึ่งเนื่องจากปัญหาการโอนย้าย ทำให้โรงเรียนไม่ได้ครูผู้สอนตรงกับวุฒิที่ทางโรงเรียนต้องการ
- 4.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล มีปัญหาเรื่องรูปแบบ เกณฑ์การประเมิน แนวปฏิบัติที่แน่นอน และเครื่องมือที่เหมาะสม เนื่องจากการเรียนการสอนในระดับนี้ไม่ได้เป็นการวัดสติปัญญาหรือการตัดสินใจได้-ตก แต่เป็นการนำผลจากการประเมินมาเพื่อพิจารณาจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กตามความเหมาะสม

5. ด้านผู้ปกครอง

- 5.1 ผู้ปกครองขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ส่วนใหญ่ต้องการให้โรงเรียนสอนเด็กให้อ่านออกเขียนได้ คำว่านี้ได้มากกว่าการพัฒนาการด้านอื่นๆ
- 5.2 ค่านิยมของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของโรงเรียนในการรับเด็กเข้าเรียน ทำให้เป็นภาระหนักของครูและเกิดปัญหาตามมา ได้แก่ อุปกรณ์การเรียนการสอน

ไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก การควบคุมชั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก สถานที่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนคับแคบไม่เพียงพอ เหล่านี้ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าจะมีการให้บริการที่หลากหลายรูปแบบ และมีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการก็ตาม แต่การจัดการศึกษาระดับนี้เป็นการให้บริการแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งจัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และจัดให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น และทุกหน่วยงานมีจุดมุ่งหมายปลายทางที่สอดคล้องกัน คือ การร่วมมือพัฒนาเด็กอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติ (สถาพร กริธาธร, 2540)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัย 0-6 ปี

ศิลาปชัย เทศนา (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีความแตกต่างกัน โดยผู้ปกครองที่อยู่ในเขตเทศบาลมีปัญหาในการเลี้ยงดูเด็ก และมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากกว่าผู้ปกครองนอกเขตเทศบาล ในขณะที่ผู้ปกครองในเขตเทศบาลมีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากกว่าผู้ปกครองนอกเขตเทศบาล

บุญเยี่ยม ประกอบแสง (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเองในการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ในเขตพื้นที่ของกลุ่มโรงเรียนที่ยังไม่ได้เปิดสอนชั้นเด็กเล็ก ผู้ปกครองเพศหญิงมีบทบาทส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายมากกว่าผู้ปกครองเพศชาย ส่วนผู้ปกครองเพศชายมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญามากกว่า ส่วนพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมมีบทบาทที่ไม่แตกต่างกัน

ชูลี ช่วยเอื้อ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาล สังกัดคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการแปลงแนวการจัดประสบการณ์ไปสู่การจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่มีเป้าหมายหลัก เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กมีโรงเรียนเป็นส่วนน้อยที่จัดประสบการณ์เพื่อมุ่งให้เด็กอ่าน เขียน และคิดเลขได้

วัชรีย์ ร่วมคิด (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2411-2538 พบว่า จุดเริ่มต้นของการศึกษาปฐมวัยที่เป็นระบบคือ เริ่มในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 สำหรับหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยมีการปรับปรุงและพัฒนาขึ้นตามแต่หน่วยงานที่จัดการศึกษา แต่โดยส่วนใหญ่จะยึดแนวหลักสูตรของสำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นหลัก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538) ได้ศึกษาสภาพการจัดบริการเพื่อพัฒนาเด็กอายุ 0-6 ปี สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

(1) การกระจายของเด็กวัยก่อนประถมศึกษาที่อยู่นอกเขตเทศบาล

เด็กวัยก่อนประถมศึกษา (0-6 ปี) ที่อยู่นอกเขตเทศบาลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีประมาณ 3.5 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นเด็กที่มีอายุ 0, 1, 2, 3 และ 4 ปี ในจำนวนใกล้เคียงกันคือ 4.2-4.7 แสนคน และเมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า เป็นเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มากที่สุดคือ 1.4 ล้านคน รองลงมาเป็นภาคกลาง 8.3 แสนคน ภาคเหนือ 6.6 แสนคน และน้อยที่สุดคือ ภาคใต้ 5.8 แสนคน

(2) การกระจายของบริการที่จัดให้แก่เด็กวัยก่อนประถมศึกษาที่อยู่นอกเขตเทศบาล

(2.1) จำนวนศูนย์บริการในตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาล

จำนวนศูนย์บริการทุกประเภทมี 26,608 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนสังกัด สปช. ร้อยละ 82 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร้อยละ 10 ที่เหลือออกนั้นมีจำนวนใกล้เคียงกันระหว่างศูนย์โภชนาการ และโรงเรียนเอกชน (ร้อยละ 3) และน้อยที่สุดคือ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ (ร้อยละ 2) และเมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคเหนือมีศูนย์โภชนาการและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าทุกภาค ในขณะที่ภาคกลางมีโรงเรียนวัดสอนก่อนเกณฑ์และโรงเรียนเอกชนมากกว่าภาคอื่น สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโรงเรียนสังกัด สปช. มากที่สุด ส่วนภาคใต้มีจำนวนศูนย์น้อยกว่าภาคอื่นๆ เกือบทุกประเภทของศูนย์ ยกเว้นประเภทเดี่ยว คือ โรงเรียนเอกชน ซึ่งมีมากเป็นลำดับที่สองรองจากภาคกลาง

(2.2) จำนวนตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาลที่จัดบริการให้แก่เด็ก 0-6 ปี

จำนวนตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาลทั่วประเทศมีทั้งสิ้น 6,443 ตำบล (ยกเว้น กรุงเทพมหานคร และมหาสารคาม) ซึ่งร้อยละ 58 ของตำบลดังกล่าวจัดบริการให้แก่เด็กเพียงบริการเดียว รองลงมาร้อยละ 29, 8 และ 1 ของตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาลจัดบริการให้แก่เด็ก 2, 3 และ 4 บริการตามลำดับ และไม่จัดบริการให้แก่เด็กเลยถึงร้อยละ 5 ตำบลที่ไม่จัดบริการให้แก่เด็กก่อนวัยประถมศึกษามากที่สุด และรองลงมาเป็นตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคเหนือตามลำดับ

(2.3) จำนวนเด็กในศูนย์บริการประเภทต่างๆ ในตำบลนอกเขตเทศบาล

จำนวนเด็กที่มารับบริการในศูนย์มีประมาณ 8.8 แสนคน ในจำนวนนี้เป็นเด็กที่มาใช้บริการจากโรงเรียนสังกัด สปช. ร้อยละ 75 นอกนั้นอยู่ในโรงเรียนเอกชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวนใกล้เคียงกันประมาณร้อยละ 9-11 สำหรับเด็กที่อยู่ในศูนย์โภชนาการ และโรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์มีประมาณร้อยละ 2-3 เท่านั้น

(2.4) จำนวนศูนย์ต่อตำบลจำแนกตามประเภทของศูนย์

ใน 1 ตำบลมีศูนย์ประมาณ 4 ศูนย์ ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนสังกัด สปช. 3 ศูนย์ ที่เหลือออกนั้นเป็นศูนย์อื่นๆ และเมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า ภาคเหนือ มีจำนวนศูนย์โดยเฉลี่ยต่อตำบลสูงสุดเท่ากับ 5 ศูนย์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ประมาณ 4 ศูนย์ และภาคกลางประมาณ 3 ศูนย์

(2.5) จำนวนเด็กต่อศูนย์

โดยเฉลี่ยมีเด็กประมาณ 35 คนต่อศูนย์ โดยมีค่าเฉลี่ยจำนวนเด็กต่อศูนย์ในแต่ละภาค มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ภาคเหนือ 33 คน ภาคใต้ 34 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 35 คน และภาคกลาง 36 คน และเมื่อพิจารณาตามประเภทของศูนย์พบว่า โรงเรียนเอกชนมีค่าเฉลี่ยจำนวนเด็กต่อศูนย์สูงกว่าประเภทอื่น (138 คน/ศูนย์) รองลงมาคือ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ (39 คน/ศูนย์) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (36 คน/ศูนย์) ศูนย์โภชนาการ (33 คน/ศูนย์) และต่ำสุดคือโรงเรียนสังกัด สปช. (32 คน/ศูนย์)

(2.6) จำนวนเด็กต่อบุคลากรในศูนย์ประเภทต่างๆ

จำนวนเด็กต่อบุคลากร โดยเฉลี่ยบุคลากร 1 คน รับผิดชอบเด็กประมาณ 24 คน และเมื่อพิจารณาตามประเภทของศูนย์พบว่า มีค่าใกล้เคียงกัน คือ สูงที่สุด โรงเรียนสังกัด สปช. (24 คน) รองลงมาเป็นศูนย์โภชนาการ (23 คน) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนเอกชนมีค่าเท่ากัน (21 คน) และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ (20 คน) เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคกลาง และโรงเรียนสังกัด สปช. ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รับผิดชอบเป็นจำนวนสูงกว่าบุคลากรในศูนย์เด็กเล็กประเภทอื่นๆ ในภาคอื่นๆ คือ 26 คน ในขณะที่บุคลากรโภชนาการภาคใต้ รับผิดชอบเด็กน้อยที่สุด 16 คน

(2.7) ประสิทธิภาพในการให้บริการของศูนย์

ประสิทธิภาพในการให้บริการของศูนย์โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 87 แสดงว่ายังให้บริการได้ไม่เต็มศักยภาพ สามารถที่จะให้บริการเพิ่มได้อีกร้อยละ 13 และเมื่อพิจารณาตามประเภทของศูนย์พบว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการของศูนย์ทุกประเภทต่ำกว่าศักยภาพ โดยที่โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์มีประสิทธิภาพในการให้บริการต่ำที่สุด (ร้อยละ 65) โรงเรียนสังกัด สปช. มีประสิทธิภาพในการให้บริการสูงที่สุด (ร้อยละ 90) และจากการพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า ศูนย์บริการในทุกภาคให้บริการไม่เต็มศักยภาพ ศูนย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้บริการได้สูงที่สุด (ร้อยละ 92) และศูนย์ในภาคกลางให้บริการต่ำสุด (ร้อยละ 82)

(3) โอกาสในการได้รับบริการของเด็กวัยก่อนประถมศึกษา

เด็กวัยก่อนประถมศึกษาเพียงร้อยละ 26 เท่านั้น ที่มีโอกาสเข้ารับบริการในศูนย์บริการต่างๆ และเมื่อพิจารณาเป็นรายอายุ พบว่า เด็กที่มีอายุน้อย โอกาสในการเข้ารับบริการจะต่ำกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า โดยที่เด็กอายุ 2 ขวบ มีโอกาสเข้ารับบริการในศูนย์เพียงร้อยละ 3 ในขณะที่เด็กอายุ 6 ปี มีโอกาสเข้ารับบริการร้อยละ 35 จากการพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า เด็กอายุ 0-6 ปี ของภาคเหนือมีโอกาสเข้ารับบริการมากที่สุด (ร้อยละ 31) รองลงมาเป็นภาคกลาง (ร้อยละ 26) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 25) และต่ำสุดคือ เด็กในภาคใต้ (ร้อยละ 22)

(4) ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับ/ไม่เข้ารับบริการ

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของพ่อแม่ที่จะนำเด็กเข้ารับบริการ คือ ไม่มีคนเลี้ยงดูเด็ก เพราะพ่อแม่ต้องออกไปประกอบอาชีพ และสถานบริการอยู่ใกล้บ้าน พ่อแม่รับ-ส่งได้สะดวก นอกจากนี้ยังทำให้เด็กมีพัฒนาการ และไม่ต้องห่วงใยในขณะที่ไปทำงาน สำหรับครอบครัวที่ไม่นำเด็กไปเข้ารับบริการในสถานบริการมีเป็นส่วนน้อย เนื่องจากมีญาติผู้ใหญ่คอยดูแล ยากจนหรือไม่มีเงินจ่ายให้กับสถานบริการ และตัวเด็กเองไม่ยอมไปรับบริการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538) ได้ทำการศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

- (1) เด็กเพศหญิงที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีน้ำหนักตัวแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และอยู่ในภาวะทุพโภชนาการมากกว่าเพศชาย โดยพบที่จังหวัดสุรินทร์มากกว่าจังหวัดอื่นๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
- (2) ภูมิหลังของบิดา-มารดา บิดามารดาส่วนใหญ่มีอายุ 21-35 ปี มีอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากกว่าร้อยละ 75 เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดปัตตานีที่เกือบทั้งหมด นับถือศาสนาอิสลาม และมารดาในจังหวัดปัตตานี ร้อยละ 50 ไม่ได้ทำงานนอกบ้าน ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ต้องการมีบุตร 2 คน ร้อยละ 16 ต้องการมีบุตรคนเดียว ส่วนครอบครัวในจังหวัดปัตตานี ต้องการมีบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป
- (3) การอบรมเลี้ยงดูเด็ก บิดามารดา ร้อยละ 90 มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติคนในขณะตั้งครรภ์ แหล่งความรู้ ได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง และเพื่อนๆ แต่ความยากจนและความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่สามารถทำตามความรู้ได้ สำหรับแพทย์ เจ้าหน้าที่อนามัย และสื่อมวลชน มีบทบาทในการให้ความรู้ค่อนข้างน้อย มารดาร้อยละ 87 ฝากครรภ์ที่สถานอนามัยหรือโรงพยาบาล มารดาร้อยละ 65 ให้อาหารลูกดื่มนมแม่เมื่อแรกเกิด และให้อาหารเสริมตามเกณฑ์ที่ทางการแพทย์กำหนด มีเพียงร้อยละ 10 ที่ยังไม่เข้าใจ และไม่เห็นความสำคัญของการให้วัคซีนป้องกันโรค เพราะเห็นว่า เด็กสบายดีไม่จำเป็นต้องฉีดยา นอกจากนี้ความเชื่อผิดๆ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านต่างๆ แตกต่างกันไปตามภาคภูมิศาสตร์ เช่น การรักษาเด็กคาเจ็บโดยใช้ใช้น้ำนมแม่หยอด การกวาดยาเพื่อรักษาอาการตัวร้อน การให้เด็กกินยาเขียวเพื่อกระตุ้นให้หัดออก เป็นต้น

- (4) การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่เด็กเล่นด้วยส่วนใหญ่ เป็นคนใกล้ชิดกับเด็ก และคนในครอบครัว นอกจากนี้ความเชื่อหรือระดับการศึกษาของบิดามารดา มีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก กล่าวคือ เด็กที่บิดามี การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จะฝึกให้เด็กคืบนมหรือน้ำจากแก้ว ดักอาหารเข้าปาก และบอกเมื่อต้องการขับถ่าย เมื่ออายุไม่เกิน 24 เดือน ส่วนเด็กที่มารดามีการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า หรือ ปวช. จะได้รับการฝึกให้คืบนม หรือน้ำจากแก้ว และบอกเมื่อต้องการขับถ่าย ตอนอายุไม่เกิน 24 เดือน และฝึก ให้แต่งตัวเองเมื่อเด็กอายุไม่เกิน 36 เดือน ขณะเดียวกันเด็กที่บิดามารดาไม่เชื่อว่าการฝึกนิสัยเป็นสิ่งจำเป็น โตขึ้นเด็กทำได้เอง จะได้รับการฝึกให้บอกเมื่อต้องการ ขับถ่าย อาบน้ำเอง และเก็บของเข้าที่ เมื่ออายุไม่เกิน 24 เดือน นอกจากนี้จากฝึก มารยาท การให้ช่วยเหลืองานบ้าน และการอบรมเด็กก็แตกต่างกันตามลักษณะ อาชีพของบิดามารดา กล่าวคือ เด็กที่บิดามีได้มีอาชีพเกษตรกรรม จะได้รับการฝึก ให้ช่วยเหลืองานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ฝึกให้พูดขอโทษ ฝึกให้มีเมตตาต่อสัตว์ รู้จักให้อภัยและมีระเบียบวินัย ส่วนเด็กที่บิดามารดาสังเกตพบว่า เจริญเติบโตช้าเมื่อเทียบกับเด็กวัยเดียวกัน จะได้รับการฝึกให้ช่วยเหลืองานบ้านเล็กๆ น้อยๆ การพูดขอโทษ และรู้จักให้อภัย สำหรับการฝึกด้านอื่นๆ ไม่เกี่ยวข้องกัอาชีพของบิดามารดาแต่อย่างใด

กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร (2538) ได้ศึกษาการดำเนิน กิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่กรุงเทพมหานครให้การสนับสนุนศึกษาเปรียบเทียบระหว่างศูนย์ที่ตั้งอยู่ในชุมชนแออัดกับชุมชนชนเมือง สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

(1) การดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ดินของเอกชน อาคารที่ตั้งเป็นของชุมชน และก่อตั้งขึ้นมาในช่วง 3-4 ปี โดยการริเริ่มของกรรมการชุมชน ศูนย์ส่วนใหญ่มีเด็กใช้ บริการจำนวน 41-60 คน เป็นเด็กในชุมชนและนอกชุมชน เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา มีเด็กใช้บริการ เพิ่มขึ้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา มีการจัดบริการอาหารกลางวัน อาหารเสริม ตรวจสอบสุขภาพอนามัย นำเด็กไปทัศนศึกษา ประชุมผู้ปกครองและประชุมกรรมการศูนย์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนแออัด ส่วนใหญ่เก็บค่าบริการวันละ 5 บาท ส่วนในชุมชนเมืองเก็บค่าบริการ เป็นรายเดือน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนแออัดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องสถานที่ มีเครื่องเล่น อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ ศูนย์ในชุมชนชนเมืองมีการจัดทำทะเบียนเอกสารต่างๆ พร้อมกว่าศูนย์ในชุมชน แออัด

(2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- (2.1) ผู้ปกครองเด็ก ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 21-30 ปี มีบุตรที่เป็นภาระเลี้ยงดู 1-2 คน เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เข้าบ้านอาศัยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนแออัดเข้าบ้านอยู่ถึงร้อยละ 40.2 ส่วนลักษณะทางเศรษฐกิจนั้น ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 2,001-3,000 บาท ร้อยละ 47.4 มีภาวะหนี้สิน ผู้ปกครองเด็กในชุมชนชานเมืองมีอาชีพแน่นอนและรายได้ที่สูงกว่าผู้ปกครองเด็กในชุมชนแออัด แต่เมื่อเปรียบเทียบครัวเรือนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ผู้ปกครองเด็กทั้งสองกลุ่มเป็นผู้มีรายได้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ที่ต้องการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่ส่งเด็กเข้าไปใช้บริการของศูนย์ เพราะต้องการให้เด็กได้เตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา แต่ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ค่อนข้างน้อย
- (2.2) ผู้ดูแลเด็ก ผลการศึกษาพบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี สถานภาพสมรสแล้วและเป็นโสดจำนวนเท่าๆ กัน เรียนจบชั้น ม.3-ม. 6 ร้อยละ 82.5 อาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งศูนย์ ประสบการณ์ทำงาน 1-3 ปี ร้อยละ 34.9 มีอาชีพรับจ้างก่อนเข้ามาทำหน้าที่ผู้ดูแลเด็ก เหตุผลที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่เป็นเพราะรักเด็ก ในด้านการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้ได้รับความร่วมมือในการทำงานจากฝ่ายต่างๆ ในระดับปานกลาง มีปัญหาในเรื่องเด็กมาใช้บริการไม่สม่ำเสมอ ผู้ปกครองคาดหวังให้สอนหนังสือมากกว่าที่เป็นอยู่ กรรมการศูนย์ไม่มีส่วนร่วมในการทำงาน ฯลฯ และมีความคาดหวังว่าถ้าผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น จะทำให้การดำเนินงานได้ผลดียิ่งขึ้น
- (2.3) กรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการศึกษาพบว่า กรรมการศูนย์ส่วนใหญ่เป็นกรรมการชุดเดียวกับกรรมการชุมชน ซึ่งประชาชนในชุมชนเป็นผู้เลือกตั้ง มีบทบาทเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ร่วมคัดเลือกผู้ดูแลเด็ก เป็นที่ปรึกษาของผู้ดูแลเด็ก ดูแลและตรวจสอบการใช้เงินของศูนย์และซ่อมแซมดูแลรักษาศูนย์ ซึ่งระดับบทบาทของกรรมการในแต่ละศูนย์มีความแตกต่างกันค่อนข้างสูง ศูนย์ที่กรรมการมีความตั้งใจในการทำงาน การดำเนินงานของศูนย์เป็นไปด้วยดี อย่างไรก็ตามกรรมการที่มีบทบาทจริงส่วนใหญ่มีเพียง 1-2 คนเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประธานชุมชน เจ้าของสถานที่ตั้งศูนย์ พระ โตะอิหม่าม และกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์ที่สามารถแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองและช่วยให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมสำหรับแนวทางการดำเนินงานต่อไปนั้น ควรมีการจัดหาเงินสนับสนุนกิจกรรม

ของศูนย์ เพิ่มเงินเดือนผู้ดูแลเด็ก จัดสร้างหรือซ่อมแซมศูนย์ และติดต่อหน่วยงาน ภายนอกมาสนับสนุนเพิ่มขึ้น

- (2.4) หน่วยงานภายนอกที่ให้การสนับสนุนและเข้ามาเกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า ใน ส่วนของกรุงเทพมหานคร สำนักสวัสดิการสังคมได้ให้การสนับสนุนค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก อาหารเสริม อุปกรณ์และจัดการฝึกอบรมดูแลเด็ก โดยมีเจ้าหน้าที่เขตทำหน้าที่ประสานงาน ศูนย์ในชุมชนชานเมืองเจ้าหน้าที่เขตมีบทบาทมากกว่าศูนย์ใน ชุมชนแออัด ส่วนภาคเอกชนที่มีบทบาทในการสนับสนุนศูนย์นั้น ส่วนใหญ่ สนับสนุนในชุมชนแออัด ซึ่งมีทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิ องค์กรกุศล และ บุคคล ลักษณะการให้การสนับสนุนส่วนใหญ่เป็นการให้การสนับสนุนด้านการเงิน และสิ่งของ มีเพียงบางองค์กรเท่านั้นที่ส่งเจ้าหน้าที่ไปช่วยทำงานพัฒนาชุมชน

กองวิจัยทางการศึกษา (2538) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า (ปี 2533-2543) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการดำเนินงานวิจัย 3 กิจกรรมหลักได้แก่ การสังเคราะห์เอกสาร กิจกรรมภาคสนามด้วยการ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ และการจัดประชุม เพื่อระดมความคิดเห็นในการทบทวนเป้าหมาย และคั้น คว้ายุทธวิธีเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสรุปภาพรวมของการจัดการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษาในทศวรรษหน้าได้ดังนี้

(1) เป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า

ให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกๆ ด้าน ทั้งด้านสติ ปัญญา ร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อให้เด็กมีความสุข ตามธรรมชาติ และตามวัย เป็นการวางรากฐานและ เตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา

- (1.1) ด้านสติปัญญา มุ่งสอนให้เด็กเข้าใจเหตุการณ์และจำแนกสิ่งต่างๆ รู้จักแยกแยะว่า สิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าทำอย่างมีเหตุผล รู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่น เป็นคนช่างสังเกต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง และแก้ปัญหา อย่างชาญฉลาด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักคุณค่าและความงามของศิลปะและ วัฒนธรรมไทย

- (1.2) ด้านร่างกาย มุ่งสอนให้เด็กรู้จักเลือกรับประทานอาหารถูกต้องตามหลัก โภชนาการ และดูแลรักษาสุขภาพของตนเองและครอบครัวให้แข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

(1.3) ด้านจิตใจและสังคม มุ่งสอนให้เด็กพึ่งตนเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งรู้จักการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

(2) ยุทธวิธีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า

เพื่อให้เป้าหมายของการจัดการศึกษาข้างต้นบรรลุผลอย่างสมบูรณ์ ยุทธวิธีซึ่งเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะจากการสังเคราะห์เอกสาร จากข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและการประชุมระดมความคิดของนักการศึกษา สรุปเป็น 5 ด้าน ดังนี้

(2.1) หลักสูตร

หลักสูตรหรือที่เรียกว่า แนวการจัดประสบการณ์ในระดับก่อนประถมศึกษานั้น ควรเน้นการจัดประสบการณ์มากกว่าเน้นด้านวิชาการ กิจกรรมควรจัดหลากหลายตามความต้องการ ความสนใจ และความเหมาะสม ทั้งของผู้เรียน ผู้สอนและท้องถิ่น โดยมุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ และสังคม ประเภทของกิจกรรมได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย กิจกรรมการทำงานกลุ่ม กิจกรรมที่สร้างความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมประเภทดนตรีและศิลปะ กิจกรรมส่งเสริมด้านคุณภาพและศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นต้น

(2.2) การจัดการเรียนการสอน

- การจัดการเรียนการสอนต้องให้บรรลุเอกลักษณ์ ศักยภาพ และอัจฉริยภาพของผู้เรียน ด้วยการบูรณาการวิธีเรียนด้วยประสาททุกส่วน ไม่ใช่บูรณาการเนื้อหา แต่เน้นการพัฒนากระบวนการคิดหลายลักษณะหลายมิติ และนิสัยในการคิดตลอดจนระบบอารมณ์ โดยให้เด็กเต็มในสิ่งที่เด็กยังขาด เช่น เด็กในเมืองควรเติมเต็มด้านความอบอุ่นทางจิตใจ และพัฒนาการด้านร่างกาย ส่วนเด็กในชนบท ควรเติมเต็มด้านความรู้ และพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นต้น
- เทคนิคการสอนให้คิด ควรทำทั้งรายบุคคลและกลุ่ม ให้มีบูรณาการวิธีเรียน เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ด้วยประสาททุกส่วน สัมผัสหลายๆ ด้านพร้อมๆ กัน หลักการสอนให้คิดคือ การป้อนคำถามตายตัว ฝึกให้เด็กคิดเอง หาคำตอบเอง ตั้งคำถามเป็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู ส่วนการสอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นั้น ควรกำหนดกรอบจำกัดที่ทำร้ายความคิดของเด็ก แล้วจึงปล่อยให้เพื่อนฟังเพื่อฝึกความกล้าแสดงออก สิ่ง que เด็กทำนั้นจะไม่มีผิด ไม่มีถูก

- การสอนเด็ก ควรถือว่าการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน โดยมุ่งสอนให้เด็กคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาได้ และควรใช้ของเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้ รวมถึงการจัดให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบด้านอย่างมีเหตุผล
- ใช้วิธีการเรียนรู้แบบอุปนัย ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ของเด็กเล็กๆ เน้นการคิดทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม ให้เพื่อนๆ ช่วยกันคิด ตัวเด็กคิดเองและครูเสริม
- ประเภทของกิจกรรมที่จัดควรส่งเสริมพัฒนาการและปลูกฝังสิ่งที่ต้องการให้แก่เด็ก เช่น ฝึกให้เด็กมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างเหมาะสม และมีเหตุผล สอนให้เด็กมีความซาบซึ้งในศิลปะ และชื่นชมต่อความงามของธรรมชาติ พร้อมทั้งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เด็กมีทักษะในการผ่อนคลายความตึงเครียดของตนเองอย่างเหมาะสม สร้างสรรค์และปลอดภัย ฯลฯ

(2.3) ผู้ปกครอง

ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการศึกษา และประสบการณ์ในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ โดยอาจจัดตั้งในรูปของกรรมการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ควรรณรงค์ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยต่างๆ ให้สอดคล้องกับการอบรมของโรงเรียนและบ้าน ซึ่งให้ผู้ปกครองเห็นคุณค่าของการจัดการศึกษาในระยะยาวเพื่อเป็นการสร้างลักษณะนิสัย ความคิดสร้างสรรค์ จริยธรรม และเป็นการปลูกฝังด้านจิตใจคุณธรรมมากกว่าเน้นการสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ นอกจากนี้ยังควรให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องครอบครัวศึกษา เพื่อให้รู้จักความสำคัญและความจำเป็นของความพร้อมที่จะมีบุตร การปฏิบัติตนระหว่างตั้งครรภ์ ฯลฯ เป็นต้น

(2.4) การใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนของชุมชน เน้นเครือข่ายความรู้หรือแหล่งความรู้ในท้องถิ่น เช่น ทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อมวลชน และสื่อต่างๆ ในท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรทั้งเงินทุน และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น ตั้งแต่การวางแผนนโยบาย วางแผน และการจัดการ

(2.5) การพัฒนาครู

ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูระดับก่อนประถมศึกษา ดังนั้นครูจึงควรได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ จิตใจ และความเป็นอยู่ โดยเร่งดำเนินการเพื่อการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ ในด้านการปรับเงินเดือนครูให้เหมาะสม การให้ขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอน การฝึกอบรมโดยใช้วิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้ครูมีบทบาทต่างๆ ที่เหมาะสม เช่น บทบาทในการเป็นเพื่อนของเด็กเป็นผู้อำนวยการควบคุมจัดการเรียนการสอนตรงตามความต้องการของ

เด็ก คัดค้นหาวิธีการผลิตสื่อและรูปแบบการสอนที่ทันสมัย สอนโดยเนให้เด็กปฏิบัติมากขึ้น ตลอดจนมีการ
จัดประกวดครูดีเด่นควรเน้นภาพรวมของครูทุกคนทั้งโรงเรียนไม่ใช่แค่คนเพียงคนเดียว เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่อยู่ในข่ายที่ศึกษาและเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็ก (day care) ในระดับกระทรวงมี 6 กระทรวง/เทียบเท่า และมีหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งได้แก่มูลนิธิต่างๆ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวง/ เทียบเท่า	กรม/กอง/สำนัก	ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์	จำนวน แห่ง	จำนวน ครู/พี่เลี้ยง	จำนวน นร./เด็ก
1. ศึกษาธิการ	1.1 สปช.	ร.ร. อนุบาล	31,279		1,499,775
	1.2 สช. กทม. ภูมิภาค	ร.ร. อนุบาล			
			733		
		1,583			
	1.3 สถาบันราชภัฏ	ร.ร. สาธิต	21		4,497
1.4 กรมศาสนา	ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ วัด มัชยิด		3,480	9,592	211,337
			300	667	14,243
2. ทบวงมหาวิทยาลัย	จุฬาลงกรณ์	(1) ร.ร. สาธิต	1		90
		(2) บ้านเด็ก	1		
	ขอนแก่น	ร.ร. สาธิต	1		995
	มศว.	ร.ร. สาธิต	1		220
	เกษตร	(1) ร.ร. อนุบาล คหกรรม ศ.	1		90
	รามคำแหง	ร.ร. สาธิต	1		129
	มช.	ศูนย์ปฏิบัติการ ของคณะสังคม	1		85
3. มหาดไทย	กรมพัฒนาชุมชน	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	7,130 (75 จว.)		323,743
	กรมการปกครอง	ร.ร. เทศบาลและ เมืองพัทยา	489	814	73,188

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

กระทรวง/ เทียบเท่า	กรม/กอง/สำนัก	ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์	จำนวน แห่ง	จำนวน ครู/พี่เลี้ยง	จำนวน นร./เด็ก	
4. สาธารณสุข	กรมตำรวจ	ร.ร. ตำรวจ	188		7,316	
		ตระเวนชายแดน				
	กทม.	ร.ร. ประถม	430		47,133	
		สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน	12			
		ศูนย์พัฒนาเด็ก ก่อนวัยเรียน	130	333	7,544	
		ศูนย์สงเคราะห์เด็ก ในแหล่งก่อสร้าง	6	18	243	
		ศูนย์สาธิตเด็กเล็ก	29			
	5. แรงงานและ สวัสดิการสังคม	กรมประชาสงเคราะห์	(1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	121	132	3,766
			(2) ศูนย์บริการชุมชน	5		815
			(3) ชั้นอนุบาล			
(3) สถานสงเคราะห์ เด็กอ่อน			3		765	
(4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในนิคมสร้างตนเอง			136	224	4,996	
6. กลาโหม	กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ	กทม.	461		21650	
		ภูมิภาค	877		59,905	
7. ภาคเอกชน	(1) มูลนิธิเด็ก (2) มูลนิธิเพื่อการพัฒนา เด็ก (3) พิริยานุเคราะห์ มูลนิธิ	โครงการบ้านทานตะวัน				
		โครงการแค่น้องผู้หิวโหย				
		โครงการให้ความช่วยเหลือแม่และเด็ก				

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

กระทรวง/ เทียบเท่า	กรม/กอง/สำนัก	ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์	จำนวน แห่ง	จำนวน ครู/พี่เลี้ยง	จำนวน นร./เด็ก
	(4) สหทัยมูลนิธิ	โครงการครอบครัว อุปถัมภ์ โครงการเลี้ยงเด็กกลางวัน โครงการส่งเสริมและ พัฒนาเด็กอ่อนปากเกล็ด			

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรสำคัญ 4 ตัวที่ศึกษา ได้แก่

- (1) ระบบ (System) (2) กลไก (Mechanism) (3) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) และ
(4) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการดำเนินงานเลี้ยงดูเด็ก

3.3 การออกแบบการวิจัย

การวิจัยนี้จะเก็บข้อมูล 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากคน 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหารหน่วยงาน ผู้บริหาร
โรงเรียน/สถานศึกษา/ศูนย์ ครู/พี่เลี้ยงดูเด็ก/พี่เลี้ยง และผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูล
เกี่ยวกับ

- (1) สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยทั่วไปใน โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
และที่บ้าน
- (2) ความพึงพอใจของผู้ปกครองและครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผลการ
อบรมเลี้ยงดูเด็ก
- (3) ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพต่างๆ ของโรงเรียน/สถาน
เลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำนวน 149 แห่ง ที่คลุมทุกภาคภูมิศาสตร์ ทุกสังกัดและ
ใน-นอกอำเภอเมือง

ระยะที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเป็นรายกรณีแบบเจาะลึก จำนวน 19 แห่ง ที่เป็นของรัฐ
และเอกชน

3.4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.4.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระยะที่ 1 ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหารหน่วยงานที่ส่วนกลาง
- 2) ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
- 3) ครูในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
- 4) ผู้ปกครองของเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

3.4.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระยะที่ 2 ในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก 19 แห่ง ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ที่อยู่ในภาครัฐและเอกชน
- 2) ครูและผู้ดูแลเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ดังกล่าว 9 แห่ง
- 3) ผู้ปกครองเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากหน่วยงานทั้งหมดที่อยู่ในข่ายที่ศึกษา 7 กระทรวง/ทบวง/เทียบเท่า 23 กรม/กอง/สำนัก/ ทั้งของภาครัฐและเอกชนใน กทม. และส่วนภูมิภาค ได้กำหนดสถานเลี้ยงดูเด็ก/โรงเรียน และศูนย์ที่จะเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไปตามเกณฑ์ดังนี้ คือ

เป็นตัวแทนของภาคภูมิศาสตร์ ซึ่งมีทั้งในเขตอำเภอเมือง และนอกอำเภอเมือง และเป็นตัวแทนของสังกัดของภาครัฐและเอกชน

เมื่อระบุเกณฑ์ดังกล่าวได้แล้ว ได้เลือกชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ได้ 149 แห่ง สรุปในตารางที่ 3.2 ดังนี้

ตารางที่ 3.2 สรุปจำนวน ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามจังหวัดและสังกัด เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

สังกัด	จำนวน ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์						
	กทม.	เชียงใหม่	สงขลา	ขอนแก่น	ชลบุรี	ลพบุรี	รวม
1. กระทรวงศึกษาธิการ							
1.1 สปช.	6 (38)	6 (984)	6 (479)	6 (1095)	6 (316)	6 (414)	36
1.2 สช.	6 (733)	6 (84)	6 (71)	6 (58)	6 (86)	6 (29)	36
1.3 ราชภัฏ	1 (5)	1 (1)	1 (1)	-	-	-	3
1.4 กรมการศาสนา	2 (34)	3 (113)	2 (54)	3 (54)	1 (29)	1 (2)	12

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

สังกัด	จำนวน ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์						
	กทม.	เชียงใหม่	สงขลา	ขอนแก่น	ชลบุรี	ลพบุรี	รวม
2. กระทรวงสาธารณสุข							
2.1 กรมอนามัย	1 (1)	-	-	1 (2)	1 (2)	-	3
3. กระทรวงมหาดไทย							
3.1 กทม.							
3.1.1 สำนักการศึกษา	6 (430)	-	-	-	-	-	6
3.1.2 สำนักพัฒนาชุมชน	2	-	-	-	-	-	2
3.1.3 สำนักอนามัย	1	-	-	-	-	-	1
3.1.4 สำนักสวัสดิการสังคม	1	-	-	-	-	-	1
3.2 กรมพัฒนาชุมชน	-	3 (44)	1 (89)	2 (133)	1 (49)	1	8
3.3 กรมการปกครอง	-	1 (11)	1 (12)	1 (14)	2 (32)	1	6
3.4 กรมตำรวจ	-	1 (18)	1 (18)	-	-	-	2
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม							
4.1 กรมประชาสงเคราะห์							
4.1.1 กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น	1 (3)	-	1	-	-	-	2
4.1.2 กองบริการชุมชน	1 (6)	-	-	-	-	-	1
4.1.3 กองคุ้มครองเด็ก	3 (148)	2 (111)	1 (17)	1 (12)	1 (41)	-	8
4.1.4 กองนิคมสร้างตนเอง	-	1 (10)	- (3)	1	-	1	3
4.1.5 กองสงเคราะห์ชาวเขา	-	1 (21)	-	-	-	-	1
5. หน่วยงานเอกชน	3	-	-	-	-	1	4
6. กระทรวงกลาโหม							
6.1 ทหารเรือ	1 (4)	-	1 (1)	-	1 (6)	-	3
6.2 ทหารบก	1 (3)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	1 (2)	1	6
6.3 ทหารอากาศ	1 (2)	1 (1)	1 (1)	-	-	1	4
7. ทบวงมหาวิทยาลัย							
7.1 ร.ร. สาคิต	-	-	-	1 (1)	-	-	1
รวม	37	27	23	23	20	19	149

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือ จำนวนทั้งหมด

จำนวนโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามสังกัด และจังหวัด อยู่ในตารางที่ 3.3 ดังนี้

ตารางที่ 3.3 สรุปจำนวนโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามสังกัดและจังหวัดเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

สังกัด	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	สงขลา	ขอนแก่น	ชลบุรี	ลพบุรี	
1. กระทรวงศึกษาธิการ							
1.1 สปช.	6	6	6	6	6	6	36
1.2 สช.	6	6	6	6	6	6	36
1.3 ราชภัฏ	1	1	1	-	-	-	3
1.4 กรมการศาสนา	2	3	2	3	1	1	12
2. กระทรวงสาธารณสุข							
2.1 กรมอนามัย	1	-	-	1	1	-	3
3. กระทรวงมหาดไทย							
3.1 กทม.	10	-	-	-	-	-	10
3.2 กรมพัฒนาชุมชน	-	3	1	2	1	1	8
3.3 กรมการปกครอง	-	1	1	1	2	1	6
3.4 กรมตำรวจ	-	1	1	-	-	-	2
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม							
4.1 กรมประชาสงเคราะห์	5	4	2	2	1	1	15
5. หน่วยงานเอกชน	3	-	-	-	-	1	4
6. กระทรวงกลาโหม							
6.1 กองทัพอากาศ	1	-	1	-	1	-	3
6.2 กองทัพบก	1	1	1	1	1	1	6
6.3 กองทัพเรือ	1	1	1	-	-	1	4
7. ทบวงมหาวิทยาลัย	-	-	-	1	-	-	1
รวม	37	27	23	23	20	19	149

รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ของแต่ละจังหวัด แสดงในตารางที่ 3.4-3.9 ดังนี้

ตารางที่ 3.4 รายชื่อในกรุงเทพมหานครและจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สอ./ศ.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
1. กระทรวงศึกษาธิการ					
- สปช.	1) ร.ร.อนุบาลพิบูลเวศม์	วัฒนา	1	16	32
	2) ร.ร.อนุบาลสามเสน	พญาไท	1	14	28
	3) ร.ร.สายน้ำทิพย์	คลองเตย	1	6	12
	4) ร.ร.บางบัว	จตุจักร	1	8	16
	5) ร.ร.วัดโสมนัส	ป้อมปราบ	1	6	12
	6) ร.ร.วัดชนะสงคราม	พระนคร	1	2	4
- สช.	1) ร.ร.อนุบาลห้วยน้อย	บางจาก	1	15	30
	2) ร.ร.อนุบาลปรางทิพย์	จตุจักร	1	10	20
	3) ร.ร.อนุบาลชีราณรงค์	ภาษีเจริญ	1	7	14
	4) ร.ร.อนุบาลจินดาภิรมย์	จอมทอง	1	8	16
	5) ร.ร.อนุบาลตรอกแก้ว	คูสิต	1	11	22
	6) ร.ร.อนุบาลวรรณสว่างจิต	บางขุนเทียน	1	9	18
- ราชภัฏ	1) ร.ร.สาธิตอนุบาลจันทระเกษม		1	8	16
- กรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดธรรมนงคผล	พระโขนง	1	13	26
	2) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดลาดพร้าว	ลาดพร้าว	1	5	10
2. กระทรวงสาธารณสุข					
- กรมอนามัย	1) ศูนย์เด็กเล็กกระทรวงสาธารณสุข	เมืองนนทบุรี	1	8	4
3. กระทรวงมหาดไทย (กรุงเทพมหานคร)					
- สำนักการศึกษา	1) ร.ร.บ้านบางกะปิ	บางกะปิ	1	11	22
	2) ร.ร.วัดราชสิทธิาราม	บางกอกใหญ่	1	10	20
	3) ร.ร.วัดสระบัว	ปทุมวัน	1	7	14
	4) ร.ร.วัดกำแพง	บางขุนเทียน	1	7	17
	5) ร.ร.สุเหร่าบ้านคอน	วัฒนา	1	6	12
	6) ร.ร.วัดศรีทศเทพ	พระนคร	1	6	12
- สำนักพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์เด็กชุมชนพื้นนคร่วมเกล้าระยะ 1 (โซน 7)		1	5	10
	2) ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข	บึงกุ่ม	1	2	4
- สำนักอนามัย	1) สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์ บริการสาธารณสุข 22 วัดปากท่อ	ประเวศ	1	3	6

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ศ.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผดต.	ผู้ปกครอง
- สำนักสวัสดิการสังคม	1) ศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง ของบริษัท โนเบิล นีโอ ซิตี จำกัด		1	3	6
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กรมประชาสงเคราะห์)					
- กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	1) สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด	ปากเกร็ด	1	30	60
- กองบริการชุมชน	1) ศูนย์บริการชุมชนห้วยขวาง	ห้วยขวาง	1	7	14
- กองคุ้มครองเด็ก	1) โบสถ์แม่พระฟาติมา 2) บ้านแสนสุข แฟมิลี่ เคร์ 3) คิตตี้เนอร์สเซอรี่	ดินแดง รามอินทรา บางพลัด	1 1 1	13 3 9	26 6 18
5. หน่วยงานเอกชน					
	1) มูลนิธิเด็ก "บ้านทานตะวัน"	คลองสาน	1	3	6
	2) มูลนิธิสงเคราะห์เด็กกำพร้าอนาถา	ปทุมวัน	1	4	8
	3) มูลนิธิมิตรมวลเด็ก		1	10	20
6. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพอากาศ	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก สท.ทร. 2259	พระโขนง	1	3	6
- กองทัพบก	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก มณฑลทหารบกที่ 11	คูสิต	1	3	6
- กองทัพเรือ	1) สถานรับเลี้ยงเด็กกรมช่างอากาศ	เทียนทอง	1	2	4
รวม			37	293	586

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.5 รายชื่อในจังหวัดเชียงใหม่และจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สศ./ศ.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
I. กระทรวงศึกษาธิการ					
- สปช.	1) ร.ร.อนุบาลเชียงใหม่	เมือง	1	15	30
	2) ร.ร.วัดสวนดอก	เมือง	1	15	30
	3) ร.ร.เจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 2	แมริม	1	15	30
	4) ร.ร.มูลนิธิมหาราช 5	แมริม	1	2	4
	5) ร.ร.สันกำแพงคันธาอนุสรณ์	แมริม	1	15	30
	6) ร.ร.บ้านบวกค้าง	สันกำแพง	1	15	30
- สช.	1) ร.ร.จอมทองวิทยา	จอมทอง	1	13	30
	2) ร.ร.คาราวินาลัย	เมือง	1	37	74
	3) ร.ร.พัฒนวิทย์ศึกษา	สันป่าดอง	1	14	28
	4) ร.ร.อนุบาลบ้านเด็ก	เมือง	1	29	58
	5) ร.ร.อนุบาลอำเภอ	แม่แตง	1	6	12
	6) ร.ร.อนุบาลธรรมรัตน์	แมริม	1	13	26
- ราชภัฏ	1) ร.ร.สาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่	เมือง	1	8	16
- กรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดคอกยสะเก็ด	คอกยสะเก็ด	1	3	6
	2) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ วัดพระเจ้าเหลื่อม	หางดง	1	2	4
	3) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดน้ำจ่า	สันกำแพง	1	4	8
2. กระทรวงมหาดไทย					
- กรมการพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านออนหลวย	กิ่ง อ.แม่ออน	1	2	4
	2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้ำตกแม่กลาง	จอมทอง	1	2	4
	3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าป๋วย	กิ่ง อ.คอกยหล่อ	1	2	4
- เทศบาล	1) ร.ร.เทศบาลวัดเกตุการาม	เมือง	1	7	14
- ร.ร.ตชด.	1) ร.ร.ต.ช.ด.รับป่าปอร์ต บ้านป่าเกี๊ยะ	สะเมิง	1	2	4
3. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม					
- กองคุ้มครองเด็ก	1) วิัยพัฒนา	สันกำแพง	1	8	16
	2) สุปราณีเบบีแคร์	สารภี	1	5	10
- กองนิคมสร้างตนเอง	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังหม้อ		1	2	4

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ศ.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผดต.	ผู้ปกครอง
- กองส่งเสริมวิชาชีพ	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคันลุง	แม่แตง	1	1	2
4. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพบก	1) สถานดูแลเด็กกมลชลาทหารบกที่ 33	เมือง	1	4	8
- กองทัพอากาศ	1) สถานดูแลเด็กกองบิน 41 กองพลบินที่ 3	เมือง	1	3	6
รวม			27	244	488

ตารางที่ 3.6 รายชื่อในจังหวัดสงขลาและจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ศ.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผดต.	ผู้ปกครอง
1 กระทรวงศึกษาธิการ					
- สปช.	1) ร.ร.อนุบาลสงขลา	เมือง	1	10	20
	2) ร.ร.วัดควนเนียง	หาดใหญ่	1	2	4
	3) ร.ร.บ้านบางคาน	เมือง	1	5	10
	4) ร.ร.ชุมชนบ้านด่าน	เมือง	1	5	10
	5) ร.ร.วิเชียรชม	เมือง	1	6	12
	6) ร.ร.วัดเขากลอย	หาดใหญ่	1	10	20
- สช.	1) ร.ร.สุวรรณวงศ์	หาดใหญ่	1	29	59
	2) ร.ร.อนุบาลนฤกุล	ควนเนียง	1	17	34
	3) ร.ร.หาดใหญ่อำนวยวิทย์	หาดใหญ่	1	7	14
	4) ร.ร.สงขลาวิทยามูลนิธิ	เมือง	1	8	16
	5) ร.ร.อนุบาลคิษฐพร	นาหม่อม	1	8	16
	6) ร.ร.อนุบาลสุทธิรักษ์	จะนะ	1	5	10
- ราชภัฏ	1) ร.ร.สาธิตสถาบันราชภัฏสงขลา	เมือง	1	10	20
- กรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มัธยมวัดหัวสะพาน	บางกล่ำ	1	8	16
	2) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มัธยมวัดยี่ระห์	เมือง	1	1	2
2. กระทรวงมหาดไทย					
- กรมการพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคลองกล่ำ	ควนเนียง	1	2	4
- เทศบาล	1) ร.ร.เทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย)	เมือง	1	6	12
- ร.ร. ศชค.	1) ร.ร. ศชค.เชิงวิ-พิศลยบุตร	นาทวี	1	11	22
	* โทรทัศน์ไปสัมภาษณ์				

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ศ.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
3. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม					
- กองนิคมสร้างตนเอง	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านพุทธนิมิตร์ * โทรศัพท์ไปสัมภาษณ์	เทพา	1	2	4
- กองคุ้มครองเด็ก	1) สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กุลจินต์เนอร์สเซอรี่	หาดใหญ่	1	3	6
4. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพเรือ	1) สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน รฐ.สข.	เมือง	1	6	12
- กองทัพบก	1) สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน มณฑล ทหารบกที่ 42 (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กค่ายเสนาณรงค์)	หาดใหญ่	1	10	20
- กองทัพอากาศ	1) สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน กองบิน 56 กองพลบินที่ 4	หาดใหญ่	1	2	4
รวม			23	173	346

ตารางที่ 3.7 รายชื่อในจังหวัดขอนแก่นและจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ศ.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
1 กระทรวงศึกษาธิการ					
- สปช.	1) ร.ร.สนามบิน	เมือง	1	12	24
	2) ร.ร.อนุบาลขอนแก่น	เมือง	1	16	32
	3) ร.ร.พระนุบ้านหินลาดประสาธ	พระยืน	1	2	4
	4) ร.ร.บ้านหนองกุงโนนทัน	เมืองพล	1	1	4
	5) ร.ร.บ้านหนองน้ำใส	บ้านไผ่	1	3	4
	6) ร.ร.บ้านเมืองเพี้ย	บ้านไผ่	1	3	6
- สข.	1) ร.ร.อนุบาลแก้วภุณา	เมือง	1	8	16
	2) ร.ร.อนุบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	เมือง	1	5	10
	3) ร.ร.อนุบาลเพชรรัตน์	เมือง	1	10	20
	4) ร.ร.อนุบาลศักดิ์สุภา	ชนบท	1	7	14
	5) ร.ร.อนุบาลกิตติคุณ	เมือง	1	6	12
	6) ร.ร.ขอนแก่นคริสเตียน	เมือง	1	8	16
- กรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดศรีสุข	เมือง	1	3	6
	2) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดศรีจันทร์	เมือง	1	10	20
	3) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดท่าซาวาส	เมือง	1	3	6
2. ทบวงมหาวิทยาลัย	1) ร.ร.สาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น	เมือง	1	28	56

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ท.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผดค.	ผู้ปกครอง
3. กระทรวงสาธารณสุข					
- กรมอนามัย	1) สถานรับเลี้ยงเด็กและพัฒนาเด็กของ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 6	เมือง	1	9	18
4. กระทรวงมหาดไทย					
- กรมการพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้าน โนนพันชาติ	มัญจาคีรี	1	2	4
	2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านชาด	พล	1	2	4
- เทศบาล	1) ร.ร.เทศบาลวัดกลาง	เมือง	1	12	24
5. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม					
- กองนิคมสร้างตนเอง	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้าน โนนสะอาด	จระเข้	1	2	4
- กองคุ้มครองเด็ก	1) เพื่อนเด็กเนอร์สเซอรี่	บ้านไผ่	1	9	18
6. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพบก	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก มณฑลทหารบกที่ 23 ค่ายศรีพัชรินทร	เมือง	1	3	16
รวม			23	164	328

ตารางที่ 3.8 รายชื่อในจังหวัดลพบุรีและจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ท.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผดค.	ผู้ปกครอง
1. กระทรวงศึกษาธิการ					
- สภช.	1) ร.ร.อนุบาลลพบุรี	เมือง	1	15	30
	2) ร.ร.บ้านโคกตูม	เมือง	1	5	10
	3) ร.ร.บ้านวังเพลิง	โคกสำโรง	1	2	4
	4) ร.ร.บ้านม่วงล้อม	ชัยบาดาล	1	2	4
	5) ร.ร.บ้านหนองแขม	เมือง	1	2	4
	6) ร.ร.พิบูลสงครามระพี 1	เมือง	1	2	4
- สช.	1) ร.ร.จารีกล้อมวิทยา	โคกสำโรง	1	6	12
	2) ร.ร.อนุบาลเย็นศิระ	เมือง	1	10	20
	3) ร.ร.บรรจงรัตน์	เมือง	1	17	34
	4) ร.ร.ศรีแก้วอนุกุล	เมือง	1	9	18
	5) ร.ร.กำจรวิทย์	เมือง	1	12	24
	6) ร.ร.จินดารัตน์	เมือง	1	11	26

ตารางที่ 3.8 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ศ.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
- กรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดชัยชนะ นิตยาราม	โคกสำโรง	1	2	4
2. กระทรวงมหาดไทย					
- กรมการพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคกลำพาน	เมือง	1	3	6
- เทศบาล	1) ร.ร.เทศบาล 3 วัดคลองสายบัว	เมือง	1	9	18
3. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม					
- กองนิคมสร้างตนเอง	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองนา		1	2	4
4. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพบก	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์สงเคราะห์พิเศษ	เมือง	1	6	12
- กองทัพอากาศ	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก กองบิน 2	เมือง	1	3	6
5. เอกชน					
	1) สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเด็ก		1	5	6
รวม			19	123	246

ตารางที่ 3.9 รายชื่อในจังหวัดชลบุรีและจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ศ.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
1. กระทรวงศึกษาธิการ					
- สปช.	1) ร.ร.อนุบาลชลบุรี	เมือง	1	20	40
	2) ร.ร.ชุมชนบ้านสวนอุดมวิทยา	เมือง	1	7	14
	3) ร.ร.วัดหนองเกตุน้อย	บางละมุง	1	2	4
	4) ร.ร.วัดเกาะลอย	พานทอง	1	3	6
	5) ร.ร.บ้านเขาบายศรี	สัตหีบ	1	4	8
	6) ร.ร.บ้านหินกอง	ศรีราชา	1	1	2
- สช.	1) ร.ร.เซนต์ปอลคอนแวนต์	ศรีราชา	1	23	46
	2) ร.ร.มารีวิทซ์	บางละมุง	1	20	40
	3) ร.ร.ราษฎร์ประดิษฐ์วิทยา	สัตหีบ	1	10	20
	4) ร.ร.อนุบาลบ้านรถไฟ	บางละมุง	1	11	22
	5) ร.ร.อนุบาลสุนันทา	เมือง	1	5	10
	6) ร.ร.กล่อมปฐมวัย	เมือง	1	3	6
- กรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดชัยมงคล	บางละมุง	1	20	40

ตารางที่ 3.9 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ศ.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผดค.	ผู้ปกครอง
2. กระทรวงมหาดไทย					
- กรมพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคอนสะแก	พนัสนิคม	1	3	6
- เทศบาล	1) ร.ร.เทศบาลชลราษฎรบุรีนคราห์	เมือง	1	4	8
	2) ร.ร.เทศบาลเมืองพญา 1	เมืองพญา	1	3	6
3. กระทรวงสาธารณสุข					
- กรมอนามัย	1) ศูนย์สาธิตเด็กเล็ก ม.2	มาบโป่ง	1	1	2
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม					
- กองคุ้มครองเด็ก	1) สถานรับเลี้ยงเด็กพรทิพย์	ศรีราชา	1	6	12
5. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพอเรือ	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกรมหลวงชุมพร เขตอุดมศักดิ์ สอ.รฝ	สัตหีบ	1	7	14
- กองทัพบก	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก มณฑลทหารบกที่ 14 ค่ายนวมินทราชินี	เมือง	1	4	8
รวม			20	241	482

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.10 ตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารหน่วยงาน

สังกัด	ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์
<p>1. กระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>1.1 สปช.</p> <p>1.2 สช.</p> <p>1.3 กรมการศาสนา</p> <p>1.4 สถาบันราชภัฏ</p>	<p>ผู้อำนวยการกอง</p> <p>ผู้อำนวยการกอง</p> <p>ผู้อำนวยการกอง</p> <p>ผู้อำนวยการกอง</p>
<p>2. กระทรวงสาธารณสุข</p> <p>2.1 กรมอนามัย</p>	<p>ผู้อำนวยการกอง</p>
<p>3. กระทรวงมหาดไทย</p> <p>3.1 กทม.</p> <p>3.2 กรมพัฒนาชุมชน</p> <p>3.3 กรมการปกครอง</p> <p>3.4 กรมตำรวจ</p>	<p>ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา</p> <p>สำนักพัฒนาชุมชน สำนักอนามัย</p> <p>สำนักสวัสดิการสังคม</p> <p>ผู้อำนวยการกองพัฒนาชุมชน</p> <p>ผู้อำนวยการกองที่เกี่ยวข้อง</p> <p>ผู้อำนวยการ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน</p>
<p>4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม</p> <p>4.1 กรมประชาสงเคราะห์</p>	<p>ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์</p> <p>เด็กและวัยรุ่น กองบริการชุมชน กองนิคมสร้างตนเอง</p> <p>และกองสงเคราะห์ชาวเขา</p>
<p>5. กระทรวงกลาโหม</p> <p>5.1 กองทัพอากาศ</p> <p>5.2 กองทัพบก</p> <p>5.3 กองทัพเรือ</p>	<p>ผู้บัญชาการ/ผู้ดูแลศูนย์เด็ก</p> <p>ผู้บัญชาการ/ผู้ดูแลศูนย์เด็ก</p> <p>ผู้บัญชาการ/ผู้ดูแลศูนย์เด็ก</p>
<p>6. ทบวงมหาวิทยาลัย</p>	<p>ผู้อำนวยการ โรงเรียนสาริต/รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์</p>
<p>7. หน่วยงานเอกชน</p>	<p>ผู้อำนวยการ/หัวหน้าฝ่าย</p>

ตารางที่ 3.11 สรุปจำนวนผู้ที่คาดว่าจะให้ข้อมูลระยะที่ 1

กลุ่ม	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	สงขลา	ขอนแก่น	ลพบุรี	ชลบุรี	
ผู้บริหารหน่วยงาน	18	-	-	-	-	-	18
ผู้บริหาร ร.ร./สอ./ศ.	37	27	23	23	19	20	149
ครู/ผู้ดูแลเด็ก/พี่เลี้ยง	293	244	173	164	123	241	1,238
ผู้ปกครอง	586	488	346	328	246	482	2,476
รวม	934	759	542	515	388	743	3,881

3.6 เครื่องมือวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์จากทุกกลุ่ม จึงกำหนดเครื่องมือวิจัยตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและระยะของการศึกษา ดังนี้

ระยะที่ 1 จะมีเครื่องมือ 2 ประเภทดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ลักษณะเครื่องมือวิจัย	ประเด็นหลักที่ต้องการข้อมูล
1. ผู้บริหารหน่วยงาน ระดับ กอง/กรม/สำนัก	แบบสัมภาษณ์	นโยบาย ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ ระดับหน่วยงาน
2. ผู้บริหาร โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์	แบบสัมภาษณ์	นโยบาย ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ ระดับโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์
3. ผู้ปกครอง/และชุมชน	แบบสอบถาม	พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก และการเลี้ยงดูที่บ้าน
4. ครูพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก	แบบสอบถาม	พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยของระยะที่ 1

เครื่องมือวิจัย 4 ฉบับ ได้ดำเนินการสร้างตามตารางโครงสร้างดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงาน

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ	
ประสบการณ์ทำงาน	1
การศึกษา แนวความคิด	1
เรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	2
2. นโยบายของหน่วยงานด้านการเลี้ยงดูเด็ก	1
3. การวางแผนของหน่วยงานด้านการเลี้ยงดูเด็ก	1
4. แนวคิดของหน่วยงานด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	1
5. การดำเนินงานตามนโยบายและแผนของหน่วยงาน	24

จากการทดลองใช้แบบสัมภาษณ์กับศึกษานิเทศก์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สรุปประเด็นดังนี้

1. การสัมภาษณ์ใช้เวลา 35 นาที
2. ตอนที่ 1 เข้าใจได้ง่าย ไม่ต้องแก้ไข
ตอนที่ 2 มีปัญหาตรงข้อ 4 ที่เป็นตาราง เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ยังไม่ค่อยเห็นภาพชัด อย่างเช่น ช่องระดับความสำเร็จ ก็เป็นการคาดประมาณจากความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนช่องงานที่จะทำต่อ ผู้ให้สัมภาษณ์มักจะตอบว่ายึดตามนโยบายของหน่วยงาน คอบรรวมๆ

ข้อเสนอแนะ

1. น่าจะมีช่องเพิ่ม เพื่อใช้เติม ลักษณะการดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. เพิ่มคำว่า “สื่อการเรียนการสอน” ตรงข้อ 5 ย่อย ในข้อ 4 ใหญ่
3. ตารางน่าจะมีขนาดใหญ่ เพิ่มเนื้อที่ให้บันทึกได้สะดวกกว่านี้

2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
หน้าปก	
ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง	1
ประเภทของสถานเลี้ยงดูเด็ก	1
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ	
ประสบการณ์บริหารงาน	1
ความรู้ ความสามารถ วุฒิการศึกษา	2
ลักษณะการบริหารจัดการ	2
ตอนที่ 2 นโยบายการอบรมเลี้ยงดูเด็กของสถานเลี้ยงดูเด็ก	1
นโยบายการพัฒนาเด็กของผู้บริหาร	1
ลักษณะการจัดหลักสูตร การรับเข้า การเรียนการสอน การวัด-ประเมินผล	6
การแก้ปัญหา การขาดแคลนอุปกรณ์	
ลักษณะการแก้ปัญหาในการบริหารจัดการ	3
ความมุ่งหวังในการพัฒนาเด็ก	3

จากการทดลองใช้ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ตอบได้ ใช้เวลาสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมง

3. แบบสอบถาม ครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ	
อายุ เพศ วุฒิการศึกษา ครอบครัว ประสบการณ์ ความสามารถพิเศษ	7
2. ลักษณะของผู้ตอบ	41
บุคลิก การเตรียมสอน วิธีสอน มนุษยสัมพันธ์	
3. การจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	15
4. ความมุ่งหวังในการทำงานด้านนี้ให้ดีขึ้น	11

การทดลองใช้กับครูและผู้ดูแลเด็ก 2 คน สรุปได้ว่า ใช้เวลาตอบ 12-15 นาที ตอนที่ 1 ข้อ 6 ให้แก้ไข นอกจากนั้นอ่านเข้าใจ และสามารถตอบได้

4. แบบสอบถามผู้ปกครองเด็ก

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
1. หน้าปก	
ประเภทของสถานเลี้ยงเด็ก/ร.ร./ศูนย์ ที่เกี่ยวข้องกับ	1
ความคาดหวังจากสถานเลี้ยงเด็ก/ร.ร./ศูนย์	1
2. ตอนที่ 1 ลักษณะพัฒนาการของเด็ก	15

การทดลองใช้กับผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองใช้เวลาตอบ 25 นาที ตัวเลือกในตอนที่ 1 ตอบยากควรแก้ไข

เมื่อนำผลจากการทดลองใช้มาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้ว ได้จัดพิมพ์ตามจำนวนที่ต้องการดังนี้

	ฉบับ
แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงาน	20
แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา/ร.ร./ศูนย์	149
แบบสอบถามครู/ผู้ดูแลเด็ก	1,490
แบบสอบถามผู้ปกครองเด็ก	2,980

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยระยะที่ 2

จำนวนเครื่องมือ มีทั้งหมด 5 แบบ คือ

- (1) แบบบันทึกค่าใช้จ่ายของโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก 3 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2539-41)
- (2) แบบสังเกตพฤติกรรมของครูและเด็กใน โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก
- (3) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก
- (4) แบบสัมภาษณ์ครู/พี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก
- (5) แบบสอบถามผู้ปกครอง

แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหารสถานเลี้ยงดูเด็ก มีเนื้อหาดังนี้

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
ระบบ	
1. ปัจจัยนำเข้า	6
2. กระบวนการบริหารจัดการ	10
3. ผลลัพธ์	5
กลไก	
1. โครงสร้างการบริหารจัดการ	4
2. วิธีดำเนินงาน	10
3. การตรวจสอบผลงาน	4
ประสิทธิภาพ	
1. จำนวนปัญหา และวิธีแก้ไข	3
2. การบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงดูเด็ก	2
3. ความพึงพอใจของผู้ปกครอง	2

แบบสัมภาษณ์ครู/ผู้ดูแลเด็ก

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
ระบบ	
1. ปัจจัยนำเข้า	1
2. กระบวนการบริหารจัดการ	2
3. ผลลัพธ์	2
กลไก	
1. โครงสร้างการบริหารจัดการ	1
2. วิธีดำเนินงาน	2
3. การตรวจสอบผลงาน	1
ประสิทธิภาพ	
1. วิธีการอบรมเลี้ยงดู	10
2. ลักษณะของเด็กเมื่อแรกเข้ากับเมื่อออกไป	3
3. การจัดหาสื่อการสอนและการใช้	2
4. คุณภาพของบุคลากร	3

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
5. ความพร้อมของการเงิน อาคารสถานที่ สื่อ	4
6. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	1
7. ความพึงพอใจของผู้ปกครอง	1
8. ปัญหา และวิธีแก้ปัญหของผู้บริหาร	1
9. ปัญหา และวิธีแก้ปัญหของตนเอง	1

แบบสอบถามผู้ปกครอง/ผู้นำชุมชน

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
1. วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครู/ร.ร./สท./ศ.	5
2. พัฒนาการของเด็กด้านต่างๆ	5
3. ความพร้อมของ ร.ร./สท./ศ.	5

3.7 การรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 และ 2

ระยะที่ 1 ได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 149 แห่ง โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มผู้บริหารหน่วยงาน (2) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ (3) กลุ่มครู/ผู้ดูแลเด็ก/พี่เลี้ยงเด็ก และ (4) กลุ่มผู้ปกครอง

การรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานและโรงเรียน/เทียบเท่า และส่งแบบสอบถามให้กลุ่มครูและกลุ่มผู้ปกครองตอบ

จำนวนผู้ให้ข้อมูลและแบบสอบถามที่ตอบกลับมีดังนี้

ตารางที่ 3.12 จำนวนแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับ

กลุ่ม	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	สงขลา	ขอนแก่น	ชลบุรี	ลพบุรี	
1. ผู้บริหารหน่วยงาน (สัมภาษณ์)	18						18
2. ผู้บริหาร โรงเรียน/เทียบเท่า (สัมภาษณ์)	37	27	23	23	20	19	149
3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก/พี่เลี้ยงเด็ก (สอบถาม)	175	146	103	98	73	201	796
4. ผู้ปกครอง (สอบถาม)	486	390	276	262	196	463	2,073

ระยะที่ 2 เป็นการรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ และครู สอบถามผู้ปกครองของนักเรียนของสถานที่ตั้งกล่าว และทำการสังเกตสภาพของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กและศูนย์ด้วย

การรวบรวมข้อมูลระยะที่ 2 จึงเป็นการเจาะลึกถึงระบบ กลไก และประสิทธิภาพของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ที่เลือกมา 2 จังหวัด คือ กทม. กับ ลพบุรี

การกำหนดชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เพื่อการเก็บข้อมูลระยะที่ 2 ใช้เกณฑ์ดังนี้

- (1) เป็นสถานที่ที่ผู้ปกครองและครูเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นแหล่งที่พัฒนาและเตรียมบุคลากร/นักเรียนของเขาให้มีความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
- (2) ผู้บริหารสถานทีนั้นๆ ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และลักษณะข้อมูลที่ทำให้แสดงถึงการทำงานที่เป็นระบบ

ได้โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ใน กทม. 10 แห่ง และในจังหวัดลพบุรี 9 แห่ง ได้คัดลอกข้อมูลด้านการเงิน 3 ปีย้อนหลัง ได้รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู/ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก 19 แห่งดังกล่าว เพื่อศึกษาระบบ กลไก และประสิทธิภาพ

รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ที่อยู่ในข่ายการศึกษาแบบเจาะลึก (ระยะที่ 2) มีดังนี้

1. ในเขต กทม. 10 แห่ง ได้แก่

รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์	1. โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย
2. โรงเรียนตรีศเทพ	2. โรงเรียนอนุบาลสว่างจิต
3. ศูนย์เด็กร่มเกล้า	3. บ้านแฟมมีลิเคย์แอนด์
4. ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดธรรมมงคล	4. ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข
5. สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปิ่นเกล้า กองทัพอเรือ	
6. โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์	

2. ในจังหวัดลพบุรี 9 แห่ง ได้แก่

รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาลลพบุรี	1. โรงเรียนอนุบาลกัจจวิทย์
2. โรงเรียนพิบูลย์สงคราม	2. โรงเรียนจากรีก้อมวิทยา
3. ศูนย์อบรมเด็กสงเคราะห์พิเศษ	3. บ้านเด็ก
4. บ้านเด็กโกลก่าพาน	4. เย็นศิระเนอสเซอร์รี่
	5. โรงเรียนอนุบาลบรรจงรัตน์

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณลักษณะ เพื่อให้ได้คำตอบว่า

- (1) ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของโรงเรียน/สถานศึกษา/ศูนย์ มากน้อยเพียงใด
- (2) การบริหารจัดการในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นระบบมากน้อยเพียงใด

เพื่อนำข้อมูลมาระบุชื่อของสถานเลี้ยงดูเด็ก/โรงเรียน/ศูนย์ สำหรับรวบรวมข้อมูลเจาะลึกต่อไปใน ระยะที่ 2

ระยะที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลรายโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เพื่อตอบคำถามว่า

- (1) มีระบบอะไร อย่างไร
- (2) มีกลไกอะไร อย่างไร
- (3) มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด
- (4) ทำการเปรียบเทียบประเด็นในข้อ (1)-(3) ระหว่างของภาครัฐกับเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 2 นี้ จะอิงตัวบ่งชี้ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังนี้

1. ระบบ มีดัชนี 2 ตัว ดังนี้
  - 1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี
  - 1.2 มีปรัชญา แนวคิด ที่มุ่งพัฒนาเด็ก
2. กลไก มีดัชนี 14 ข้อ ดังนี้
  - 2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก
  - 2.2 มีการเตรียมความพร้อมให้เด็กทุกด้าน

- 2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ
- 2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา
- 2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา
- 2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก
- 2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก
- 2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน
- 2.9 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารงาน
- 2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน
- 2.11 ครูและผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน
- 2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีของเล่น สื่อ ที่เหมาะสมเพียงพอ
- 2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้า ที่สะอาดเหมาะสม
- 2.14 ภายในห้องมีการวัดมุมต่างๆ ตามความสนใจของเด็ก

3. ประสิทธิภาพ มีดัชนี 7 ตัว ดังนี้

- 3.1 ผู้ปกครองพอใจที่ส่งบุตรหลานมาที่นี่
- 3.2 ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กมุ่งให้เด็กพัฒนา
- 3.3 ครูเอาใจใส่ดี
- 3.4 ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบบริหารงานดี
- 3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่
- 3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี
- 3.7 ครูเห็นว่า เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี

4. ประสิทธิภาพ มีดัชนี 2 ตัว ดังนี้

- 4.1 ประสิทธิภาพของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
- 4.2 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1

จากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็ก นโยบาย ระบบ กลไก และการพัฒนาเด็ก จากผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม คือ (1) ผู้บริหารหน่วยงาน (2) ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ (3) ครู และ (4) ผู้ปกครอง สรุปผลได้ในตารางดังนี้

4.1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารหน่วยงาน

ผู้บริหารหน่วยงานที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำนวน 18 คน มีตำแหน่งดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์ของหน่วยงานจำแนกตามสังกัด

สังกัด	ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์
1. กระทรวงศึกษาธิการ	
1.1 สปช.	1. นักวิชาการศึกษา 8 สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
1.2 กรมการศาสนา	1. ผู้อำนวยการกองศาสนศึกษา
2. กระทรวงสาธารณสุข	
2.1 กรมอนามัย	1. ผู้อำนวยการงานส่วนอนามัยแม่และเด็ก
3. กระทรวงมหาดไทย	
3.1 กทม.	1. ผอ. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา
	2. รอง ผอ. สำนักอนามัย
3.2 กรมพัฒนาชุมชน	1. ผอ. กองพัฒนาชุมชน
	2. นักสังคมสงเคราะห์ 6
3.3 กรมตำรวจ	1. ผอ. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	
4.1 กรมประชาสงเคราะห์	1. ผอ. กองสงเคราะห์ชาวเขา
	2. หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา
	3. ผอ. กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น
	4. เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ 2 คน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สังกัด	ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์
5. หน่วยงานเอกชน	1. ผอ. มูลนิธิมิตรมวลเด็ก 2. หัวหน้าฝ่ายสถานสงเคราะห์มูลนิธิสงเคราะห์เด็กสภากาชาดไทย
6. กระทรวงกลาโหม	
6.1 กองทัพอากาศ	1. ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน
6.2 กองทัพบก	2. ผู้บัญชาการกองพันทหารบก มณฑลทหารบกที่ 11
6.3 กองทัพเรือ	3. ผู้จัดการโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

จากตารางที่ 4.1 มีผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด จำนวน 18 คน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 คน คือ นักวิชาการ 8 สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา และผู้อำนวยการกองศาสนศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 1 คน คือ ผู้อำนวยการงานส่วนอนามัยแม่และเด็ก สังกัดกระทรวงมหาดไทย จำนวน 5 คน คือ ผอ. หน่วยงานนิเทศฯ สำนักการศึกษา, รอง ผอ. สำนักอนามัย, ผอ. กองพัฒนาชุมชน, นักสังคมสงเคราะห์ 6 และ ผอ. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม จำนวน 5 คน คือ ผอ. กองสงเคราะห์ชาวเขา, หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา, ผอ. กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น และเจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ (2 คน) และสังกัดกระทรวงกลาโหม จำนวน 3 คน คือ ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน ผู้บัญชาการกองพันทหารบก มณฑลทหารบกที่ 11 และผู้จัดการโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารหน่วยงาน

ข้อความ	จำนวน (คน)/ความถี่
1. ตำแหน่งปัจจุบัน	
1.1 ผู้อำนวยการ	9
1.2 รองผู้อำนวยการ	1
1.3 หัวหน้าฝ่าย	2
1.4 นักวิชาการ/นักสังคมสงเคราะห์	3
1.5 อื่นๆ (ผู้บังคับบัญชา, ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์เด็กฯ, เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์)	3
2. ดำรงตำแหน่งมานานกี่ปี	
2.1 น้อยกว่า 1 ปี	2
2.2 1-5 ปี	9
2.3 6-10 ปี	6
2.4 10 ปีขึ้นไป	1

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (คน)/ความถี่
3. ตำแหน่งในอดีต	
3.1 ผู้อำนวยการ	5
3.2 ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	1
3.3 หัวหน้าแผนก/สำนักงาน	4
3.4 นักวิชาการ/นักสังคมสงเคราะห์	2
3.5 อื่นๆ (พัฒนาการอำเภอ, ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 1, เจ้าหน้าที่ประจำแผนกกองการสงเคราะห์, ประชาสงเคราะห์จังหวัด, เจ้าหน้าที่บริหารงานด้านเยาวชน, รองสารวัตรกองกำกับการแผนก 2)	6
4. การศึกษา	
4.1 ต่ำกว่าวุฒิปริญญาตรี	0
4.2 วุฒิปริญญาตรี และสูงกว่าวุฒิปริญญาตรีในสาขาปฐมวัย	1
4.3 วุฒิปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรีในสาขาอื่น	17
5. ประสบการณ์ด้านเด็ก 0-6 ปี	
5.1 ไม่มีประสบการณ์	4
5.2 การดูแลบุตรของตน	1
5.3 การอบรมที่เกี่ยวข้อกับเด็กปฐมวัย	3
5.4 แพทย์/พยาบาลรักษาเด็ก	3
5.5 ทำโครงการ/ตั้งศูนย์เด็ก	4
5.6 สังคมสงเคราะห์เด็ก	1
5.7 การสอนเด็ก/ดูแลเด็กในโรงเรียน	2
6. หน่วยงานที่เน้นการดูแลเด็กอายุเท่าใด เพราะเหตุใด	
6.1 อายุเด็ก	
6.1.1 0-6 ปี	3
6.1.2 แรกเกิด - 6 ปี	4
6.1.3 2-6 ปี	2
6.1.4 2-3 ปี	1
6.1.5 3-6 ปี	4
6.1.6 3-5 ปี	2
6.1.7 3 ปีขึ้นไป	1
6.1.8 4-12 ปี	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (คน)/ความถี่
6.2 เหตุผล	
6.2.1 ทำตามนโยบาย/โครงการ	2
6.2.2 เด็กในวัยนี้อยู่ในช่วงของการเจริญเติบโตและพัฒนาการสูงสุด	3
6.2.3 ปกป้องคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่เด็ก	1
6.2.4 ปูพื้นฐานเพื่อการเตรียมความพร้อม เน้นพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน	3
6.2.5 ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ที่ต้องออกไปทำงาน ส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กอย่างถูกวิธี	5
6.2.6 ช่วยเหลือเด็กเสี่ยง และเด็กที่ตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก	3
6.2.7 ต้องการพัฒนาให้เด็กมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์	1

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นผู้อำนวยการระดับกองที่ทำงานมานาน 1-5 ปี มีการศึกษาวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ไม่มีประสบการณ์ด้านเด็กและทำโครงการ/ตั้งศูนย์เด็ก โดยหน่วยงานจะเน้นการดูแลเด็กแรกเกิด - 6 ปี หรือเด็ก 3-6 ปี เป็นส่วนใหญ่ ส่วนเหตุผลหลักของหน่วยงาน คือ ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ที่ต้องออกไปทำงาน ส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กอย่างถูกวิธี

ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารหน่วยงาน สรุปในตารางที่ 4.3-4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ระบบ กลไก และประสิทธิผล

ข้อความ	จำนวน (คน)/ความถี่
1. หน่วยงานมีนโยบายเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กอย่างไร (ตอบได้หลายข้อ)	
1.1 ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส/หาครอบครัวใหม่/ตามหาครอบครัว	2
1.2 ปกป้องให้มีคุณธรรม และจริยธรรม	1
1.3 ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา)	4
1.4 แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง	4
1.5 เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาเด็กตามศักยภาพ	2
1.6 ดูแลทางด้านความปลอดภัย สุขภาพอนามัย โภชนาการ	5
1.7 เน้นการดูแลพัฒนาการตามวัย	6
1.8 เตรียมความพร้อมเพื่อเรียนต่อ	2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (คน)/ความถี่
2. การวางแผนดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบาย (ตอบได้หลายข้อ)	
2.1 จัดทำเป็นแผนโครงการระยะสั้น/ระยะยาว/ประจำปี	4
2.2 แบ่งออกเป็นฝ่ายๆ ให้การปรึกษา และช่วยเหลือตามกรณี	2
2.3 สนับสนุนงบประมาณ และให้การอบรมครู/พี่เลี้ยงเด็ก	2
2.4 ตั้งคณะกรรมการ วางแผนการดำเนินการ ติดตามนิเทศ	3
2.5 จัดตั้งศูนย์โดยให้เงินงบประมาณ การดำเนินการภายในศูนย์เด็กเล็กจะกระทำโดยคณะกรรมการของแต่ละศูนย์	3
2.6 ตั้งโครงการจัดอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตั้งศูนย์สาธิต ส่งเสริมให้มีการใช้สมุดบันทึกสุขภาพ	3
2.7 สร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างผู้ปกครองเด็กและตชด. พัฒนาเด็กคือโอกาสในชุมชน	1
3. แนวคิดในการเลี้ยงดูเด็ก (ตอบได้หลายข้อ)	
3.1 ส่งเสริมเรื่องสุขภาพอนามัย และโภชนาการให้แก่เด็กเป็นสิ่งที่สำคัญ	3
3.2 จัดการเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก (วัย และวุฒิภาวะของเด็ก)	3
3.3 เตรียมความพร้อมในทุกด้าน	2
3.4 ให้เด็กได้รับการคุ้มครองตามสิทธิของเด็ก	1
3.5 เด็กเจริญเติบโตตามวัย มีพัฒนาการเต็มศักยภาพของตน โดยมีครอบครัวช่วยส่งเสริม	4
3.6 การจัดการเลี้ยงดูที่มีความสอดคล้องทั้งทางโรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็ก/ที่บ้าน	2
3.7 คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การเลี้ยงดูตามหลักทฤษฎีพัฒนา	2
3.8 เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กโดยผ่านสื่อต่างๆ	1

จากตารางที่ 4.3 สรุปได้ว่า หน่วยงานส่วนใหญ่มีนโยบายมุ่งเน้นการดูแลพัฒนาการตามวัย รองลงมา คือดูแลทางด้านความปลอดภัย สุขภาพอนามัย โภชนาการ และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา) รวมทั้งส่งเสริมแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่จะมีการวางแผนดำเนินการ จัดทำเป็นแผนโครงการระยะสั้น/ระยะยาว/ประจำปีให้สอดคล้องกับนโยบาย และมีแนวคิดในการเลี้ยงดูเด็กให้เด็กเจริญเติบโตตามวัย มีพัฒนาการเต็มศักยภาพของตน โดยมีครอบครัวช่วยส่งเสริม

ตารางที่ 4.4 นโยบายการดำเนินงานและปัญหา

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. จัดทำเป็นแผนโครงการ ระยะสั้น/ระยะยาว/แผน ประจำปี			
1.1 กองทัพ	70%	-	- ประกันคุณภาพครู
1.2 กองสภามหาวิทยาลัย (กทม.)	80%	- ภาวะเศรษฐกิจ, ต้องปิดศูนย์	- ปรับระบบใหม่ ให้การ ช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้
1.3 กองทัพเรือ	70%	- ผู้อบรมเลี้ยงดูเด็กต่อพื้นที่ เดินทางลำบาก	- ส่งเข้าอบรมในส่วน กลาง
1.4 กรมการพัฒนาชุมชน	80%	- งบประมาณน้อย	
2. แต่งออกเป็นฝ่ายๆ ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือตามกรณี			
2.1 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	90%	- ความไม่สมบูรณ์ของเด็ก ทำให้หาผู้อุปการะยาก	- จัดโครงการอาหารกลางวัน ให้ทุนการศึกษา
2.2 มูลนิธิสงเคราะห์เด็ก สภากาชาดไทย	100%	-	
3. สนับสนุนงบประมาณและให้ การอบรมที่เลี้ยงเด็ก			
3.1 กรมการศาสนา	60%	- งบประมาณน้อย	- เร่งพัฒนาคุณภาพมากกว่า ปริมาณ
3.2 กองสงเคราะห์ชาวเขา	80%	- งบประมาณไม่เพียงพอ	- ดึงเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนา
4. ตั้งคณะกรรมการ วางแผน ดำเนินงาน ดำเนินการ ติดตาม นิเทศ			
4.1 สำนักการศึกษา	เปิดครบ 100% คุณภาพ 30%	- ความเข้าใจของผู้ปกครอง เกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียน ศักยภาพของครูลดลง	- เพิ่มคุณภาพของครู - ให้ความรู้ผู้ปกครอง
4.2 สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	100%	-	-
4.3 สำนักพัฒนาชุมชน (กทม.)	80%	- ผู้ปกครองไม่เข้าใจนโยบาย ของศูนย์เด็กเล็ก	- อบรมผู้ดูแลเด็ก, อธิบายให้ ผู้ปกครองเข้าใจ

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
5. จัดตั้งศูนย์โดยให้เงินงบประมาณ การดำเนินงานภายในศูนย์เด็ก เล็ก ทำโดยคณะกรรมการภายใน ศูนย์			
5.1 กองทัพบก	70%	-	-
5.2 กองนิคมสร้างตนเอง	80%	- การเลี้ยงดูไม่ต่อเนื่องเพราะ ครูที่เลี้ยงลาออกบ่อย	- เพิ่มแรงจูงใจ, ให้เงินเดือน เพิ่ม
5.3 กองบริการชุมชน	70%	- งบประมาณหาครุไม่ได้	-
6. ตั้งโครงการจัดอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตั้งศูนย์สาธิต ส่งเสริมให้มีการ ใช้สมุดบันทึกสุขภาพ/พัฒนา การ			
6.1 กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	100%	-	-
6.2 สำนักอนามัย (กทม.)	90%	- ต้องการบุคลากรปฏิบัติงาน จำนวนมาก	-
6.3 กรมอนามัย : ส่วนอนามัย แม่และเด็ก	100%	-	-
7. สร้างความสัมพันธ์และความ เข้าใจระหว่างคนในชุมชน ผู้ปกครองและระหว่างคนใน ชุมชน พัฒนาเด็กค้อยโอกาส ในชุมชน ของกองบัญชาการ ตำรวจตระเวนชายแดน	80%	- แต่ละท้องถิ่น ดูแล เลี้ยงดูเด็ก แตกต่างกันไปตามสภาพ	-

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงมากกว่าร้อยละ 80 ยกเว้นการจัดทำแผนโครงการระยะสั้น/ระยะยาว/ประจำปีของกองทัพบกและกองทัพเรือ การจัดตั้งศูนย์โดยให้เงินงบประมาณการดำเนินงานภายในศูนย์เด็กเล็กของกองทัพบกและกองบริการชุมชน ที่ระดับความสำเร็จร้อยละ 70 อีกทั้งในด้านการสนับสนุนงบประมาณและให้การอบรมพี่เลี้ยงเด็กของกรมการศาสนา ที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 60 ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ งบประมาณสนับสนุน และคุณภาพของบุคลากร

ตารางที่ 4.5 การสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. ศูนย์เด็กเล็กดำเนินการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กเอง 1.1 กรมการศาสนา	40%	- ครูไม่มีวุฒิตามที่กำหนด	- ติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนา
2. ประกาศรับสมัครแบบจัดหางาน 2.1 กองทัพอากาศ	80%	- ความรับผิดชอบของครู	- จัดฝึกอบรมด้านความประพฤติที่เหมาะสมสำหรับศูนย์เด็กเล็กและผู้ดูแลเด็ก
3. ประกาศรับสมัครโดยการกำหนดคุณสมบัติและคุณสมบัติที่ต้องการ 3.1 กองบริการชุมชน	70%	- ระดับความรู้ของครูมีน้อย ความรู้สึกรัก อยากรู้อะไรเด็กมีน้อย	-
3.2 กองส่งเสริมเด็กและบุคคลวัยรุ่น	80%	-	-
3.3 สำนักอนามัย (กทม.)	70%	-	-
4. สอบข้อเขียน และสอบสัมภาษณ์ 4.1 กองสังคมสงเคราะห์ (กทม.)	70%	- ผู้ดูแลเด็กลาออกบ่อย เนื่องจากเป็นอัตราชั่วคราวเงินน้อย	-
4.2 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย	70%	-	- ใช้ที่เลี้ยงจากศูนย์ของคนในมูลนิธิ
4.3 กรมอนามัย (ส่วนอนามัยแม่และเด็ก)	100%	-	-
5. สอบบรรจุครู/จ้างครู 5.1 สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ	90%	- ครูไม่มีวุฒิอนุบาล	- เสนอกรมให้บรรจุครู
5.2 สำนักการศึกษา	70%	- ครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการนำความรู้ไปปฏิบัติให้ตรงตามทฤษฎี	- เพิ่มเติมความรู้ใหม่ๆ ให้แก่ครู

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
6. ชุมชนคัดเลือกคนในท้องถิ่นหรือคณะกรรมการคัดเลือกญาติ หรือมารดาของเด็กมาสอน			
6.1 กองทัพบก	90%	-	-
6.2 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	50%	- คุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็ก	- ฝึกอบรมเด็กวัยรุ่นในชุมชนให้เป็นที่เลี้ยงเด็ก
6.3 กองนิคมสร้างตนเอง	80%	- คุณสมบัติของครูเมื่อได้มาทำงาน แล้วไม่ได้เป็นอย่างที่คิดไว้	-
6.4 กองทัพอากาศ	80%	- ความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็ก	- เปิดอบรมที่ส่วนกลางของกองทัพอากาศ
6.5 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	40%	- จำนวนครูไม่เพียงพอ ส่วนมากเป็น ดชด. ไม่ได้จบครูโดยตรง	-
6.6 สำนักพัฒนาชุมชน (กทม.)	70%	-	-
6.7 กองสงเคราะห์ชาวเขา	80%	-	-
6.8 กองการพัฒนาชุมชน	100%	- ไม่มีงบประมาณจ้างครู/ผู้ดูแลเด็ก	-

จากตารางที่ 4.5 การสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก พบว่า ใช้ทั้งโรงเรียนและชุมชนในการสรรหา โดยระดับความสำเร็จส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงมากกว่าร้อยละ 80 คือ การสอบข้อเขียนและสัมภาษณ์ของกรมอนามัย สอบบรรจุครู/จ้างครูของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ชุมชนคัดเลือกคนในท้องถิ่น หรือคณะกรรมการคัดเลือกญาติหรือมารดาของเด็กมาสอนของกองการพัฒนาชุมชน กองทัพบก, กองนิคมสร้างตนเอง กองทัพอากาศ และกองสงเคราะห์ชาวเขา การประกาศรับสมัครแบบจัดหากึ่งราชการของกองทัพอากาศ และรับสมัครโดยการกำหนดคุณสมบัติและคุณสมบัติที่ต้องการของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

ส่วนการสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็กระดับความสำเร็จเท่ากับร้อยละ 70 คือ การรับสมัครโดยการกำหนดคุณสมบัติและคุณสมบัติที่ต้องการของกองบริการชุมชนและสำนักอนามัย การสอบข้อเขียนและสัมภาษณ์ของกองสังคมสงเคราะห์ และมูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย รวมทั้งการสอบบรรจุครู/จ้างครูของสำนักการศึกษา และชุมชนคัดเลือกคนในท้องถิ่นของสำนักพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ระดับความสำเร็จที่ไม่เกินร้อยละ 50 คือ ชุมชนคัดเลือกคนในท้องถิ่นหรือคณะกรรมการคัดเลือกญาติหรือมารดาเด็กมาสอนของมูลนิธิมิตรมวลเด็ก และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และศูนย์เด็กเล็กดำเนินการคัดเลือกเองของกรมศาสนา

ส่วนปัญหาการสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ ได้แก่ คุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็ก จำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการจ้าง

ตารางที่ 4.6 อาคาร สถานที่ (ห้องและสนามเด็กเล่น)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. ไร่ที่ของชุมชนดำเนินการจัดตั้งเองภายในท้องถิ่น โดยใช้แรงงานภายในท้องถิ่นจัดสร้างเอง			
1.1 กรมการศาสนา	50%	- ขาดอุปกรณ์ ห้องเรียนไม่เหมาะสม	- หางบประมาณ และขอทุนจากเอกชนเพิ่มเติม
1.2 กองสังคมสงเคราะห์ (กทม) สน.สวัสดิการสังคม	70%	-	-
1.3 กองสงเคราะห์ชาวเขากกรมประชาสงเคราะห์	70%	-	-
1.4 กรมการพัฒนาชุมชน	70%	-	-
1.5 กองบริการชุมชน กรมประชาสงเคราะห์	70%	- มีความจำกัดในรูปแบบของอาคารเพราะเป็นแฟลตเคหะ	- ขยายงานตามกำลังของแต่ละหน่วย
1.6 กองการพัฒนาชุมชน (กทม)	70%	- สิ่งแวดล้อมไม่ดี ไม่เหมาะสม	- เราไปช่วยปรับสิ่งแวดล้อม
2. ปรับจากอาคารเรียนเดิมของเด็กโต เป็นอาคารของเด็กเล็กโดยเฉพาะ			
2.1 สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ	90%	- ไม่มีสถานที่เพียงพอ	- ขอบประมาณและความร่วมมือจากชุมชน
2.2 สำนักงานการศึกษา (กทม.)	20%	- สถานที่ไม่เหมาะสม	- ปรับสถานที่ให้เหมาะกับเด็กอนุบาล และเด็กเรียนร่วม
2.3 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย	70%	- แคบลง	- ขยายห้องพักเจ้าหน้าที่ ปรับปรุงสนามเด็กเล่น

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
3. เป็นที่ของรัฐ/หน่วยงานของรัฐ และให้งบประมาณในการจัด สร้าง			
3.1 กรมอนามัย	100%	-	-
3.2 สำนักอนามัย (กทม.)	90%	-	-
3.3 กองทัพอากาศ	80%	-	-
3.4 กองทัพบก	60%	- ไม่มีพื้นที่ที่จะขยายเป็นห้อง ใช้สอนเด็ก	-
4. เป็นที่ของชุมชน แต่ให้งบ- ประมาณในการจัดสร้างโดย หน่วยงาน			
4.1 กองทัพเรือ	80%	- อาคารชำรุด ไม่มีงบซ่อมแซม	- ขอบเพิ่ม
4.2 กองนิคมสร้างตนเอง	80%	- ทรุดโทรม ขาดงบซ่อมแซม	- ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วน ช่วยในการซ่อมแซม
4.3 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	40%	- ไม่สามารถเลือกสถานที่ เหมาะสมได้ ปัจจุบันเป็น ที่เช่า ไม่สามารถขยายได้ เต็มที่	-
4.4 กองบัญชาการตำรวจ ตระเวนชายแดน	70%	- ภาครื้อ อาคารถูกเผา ทรุดโทรม	-
5. เป็นที่ของชุมชน ตั้งโดยชุมชน โดยมีหน่วยงานเข้าไปตรวจสอบ			
5.1 กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	70%	-	-

จากตารางที่ 4.6 สรุปว่า อาคาร สถานที่ ของศูนย์/สถานเลี้ยงดูเด็ก ส่วนใหญ่มักใช้ที่ของชุมชน และมีระดับความสำเร็จมากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้นการใช้ที่ของรัฐ/หน่วยงานรัฐของกองทัพบก, การใช้ที่ชุมชนโดยใช้แรงงานในท้องถิ่นของกรมการศาสนา, การใช้ที่ของชุมชนแต่งบประมาณโดยหน่วยงานของมูลนิธิมิตรมวลเด็ก และปรับอาคารเรียนเดิมของสำนักการศึกษา ที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 60, 50, 40 และ 20 ตามลำดับ ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ของอาคาร สถานที่ คือ ขาดอุปกรณ์, ห้องเรียน และสถานที่

ตารางที่ 4.7 จำนวน/คุณภาพของครูและผู้เลี้ยงดูเด็ก

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก : เด็ก			
1 : 10			
- กองทัพบก	100%	-	-
1 : 15			
- กองสังคมสงเคราะห์ สำนักงานสวัสดิการสังคม (กทม.)	70%	- การเปลี่ยนครูบ่อยๆ ขาดความ ต่อเนื่องในการดูแลเด็ก ส่งผล ต่อความสัมพันธ์ในชุมชน	-
- กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	80%	-	-
- สำนักพัฒนาชุมชน (กทม.)	80%	-	-
- กองทัพอากาศ	80%	-	-
- สำนักอนามัย (กทม.)	80%	-	-
1 : 25			
- กองนิคมสร้างตนเอง	60%	-	-
1 : 30			
- กองทัพอากาศ	70%	-	-
- สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	70%	-	-
1 : 45			
- กองบัญชาการตำรวจ ตระเวนชายแดน	60%	-	-
- สำนักการศึกษา (กทม.)	70%	- ครูไม่พอกับจำนวนเด็ก	- พิจารณาเพิ่มจำนวนครู อนุบาล
ไม่สามารถระบุจำนวนครู/ ผู้ดูแลเด็ก : เด็ก ได้อย่างแน่ชัด			
- กรมการศาสนา	80%	- จำนวน ไม่เพียงพอ	-
- กรมการพัฒนาชุมชน	70%	-	-
- มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของ สภาภชาชาติไทย	70%	-	-
- มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	50%	-	-
- กองบริการชุมชน	70%	-	-
- กรมอนามัย ส่วนอนามัย แม่และเด็ก	70%	-	-

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
- กองสงเคราะห์ชาวเขา	80%	- จำนวนครูไม่เพียงพอ	- ให้คนในหมู่บ้านเข้ามาช่วยครูทำงานอื่นๆ เช่น ทำอาหาร
2. ด้านคุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็ก			
1. ให้การอบรมโดยจัดเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้นไปอบรมเอง			
1.1 อบรมอนามัย ส่วนอนามัยแม่และเด็ก	70%	-	-
1.2 อบรมการพัฒนาชุมชน	70%	-	-
1.3 สำนักงานคณะกรรมการ	70%	-	- จัดอบรมให้แก่ครูเรื่องการจัดกิจกรรม ติดตามผล
1.4 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	70%	-	-
1.5 กองทัพเรือ	70%	- ผู้ที่มีความรู้ตรงสาขาหายาก	- พยายามจัดหาครูให้ตรงสาขามากที่สุด
1.6 สำนักอนามัย	80%	-	- ควบคุมและดูแล โดยกลุ่มผู้บริหารของแต่ละศูนย์
1.7 กองสภามหาวิทยาลัย สำนักสวัสดิการสังคม	70%	-	- จัดอบรมเอง และอาจมีหน่วยงานอื่นเข้ามาช่วยบ้าง
2. ให้การอบรมโดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น*ส่งเจ้าหน้าที่มาอบรมให้ นิเทศและติดตามผล			
2.1 กองสงเคราะห์ชาวเขา	80%	-	-
2.2 กองบริการชุมชน	70%	- ความหลากหลายของความรู้ที่แตกต่างกันของครู - ไม่มีความรู้	- จัดอบรมโดยสถาบันราชภัฏ
2.3 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	50%	- คุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร เพราะไม่ได้จำกัดวุฒิทางการศึกษา	- อบรมที่เลี้ยงรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นเด็กในชุมชน มูลนิธิ
2.4 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย	70%	-	-
2.5 กรมการศาสนา	80%	- ครูขาดความรู้ ประสบการณ์	- อบรม, พัฒนา
2.6 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	60%	-	- ส่งเข้าอบรมกับสถาบันราชภัฏ, สปช. ในกรุงเทพฯ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
2.7 กองนิคมสร้างตนเอง	60%	-	- ผู้ปกครองจ้างครูที่ตรงสาขาที่เกี่ยวข้องเอง
2.8 กองทัพอากาศ	80%	- พฤติกรรมของครูเรื่องการควบคุมอารมณ์	- จัดอบรมคุณธรรมทางวิชาการ
2.9 กองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาชุมชน	80%	- ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของครู	- จัดการอบรมโดยครูโรงเรียนอนุบาลสามเสน
2.10 กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	80%	-	-
2.11 กองทัพบก	100%	-	- อบรมโดยเจ้าหน้าที่จกโรงพยาบาลพระมงกุฎ

* หน่วยงานอื่น เช่น กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น, สถาบันราชภัฏ, โรงเรียนอนุบาลสามเสน, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นต้น

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ในด้านครูหรือผู้ดูแลเด็กต่อนักเรียนโดยเฉลี่ยมีค่า 1 : 35 เฉพาะในกรณีที่คำนวณได้ ซึ่งบางแห่งไม่สามารถระบุได้

ส่วนคุณภาพนั้น ใช้การอบรมเพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็กมีคุณภาพ

ซึ่งระดับความสำเร็จส่วนใหญ่จะมากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้น กองนิคมสร้างตนเอง กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 60 และมูลนิธิมูลเด็กที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 50

ส่วนปัญหาที่พบคือ ครูจำนวนไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ประสบการณ์ และคุณภาพ

ตารางที่ 4.8 จำนวนอุปกรณ์ของเล่น สื่อการเรียนการสอน การผลิต การใช้ และการดูแลรักษา

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. จัดซื้อโดยใช้เงินงบประมาณ ของเล่นที่ชำรุดแล้ว มีเจ้าหน้าที่ซ่อมแซมหรือทิ้งไป			
1.1 กรมอนามัย ส่วนอนามัย แม่และเด็ก	80%	-	-
1.2 กรมการศาสนา	30%	- งบประมาณไม่เพียงพอ	- ขอบประมาณเพิ่ม - ของจากเอกชน
1.3 สำนักอนามัย (กทม.)	80%	-	-

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
2. แต่ละห้องดินจัดหาเอง โดยปรับใช้ให้เป็นสื่อจากธรรมชาติหรือเก่าที่มี			
2.1 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	80%	-	-
2.2 กองสังคมสงเคราะห์ (กทม.)	80%	- งบประมาณมีจำกัด	- ขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานอื่น
3. ได้รับบริจาคจากหน่วยงานๆ รวมทั้งครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดหาและทำขึ้นมา			
3.1 กองสงเคราะห์ชาวเขา	80%	-	-
3.2 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	50%	- ของเล่นสูญหาย	- สอนให้เด็กรู้จักการเก็บ
3.3 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย	90%	- เด็กแย่งของเล่นกัน	-
3.4 กองทัพอากาศ	80%	- ไม่ทราบแหล่งจัดหา/ซื้อ	- ผลิตเองภายในศูนย์ - สมาคมภริยาทหารเรือนำมาบริจาค
3.5 กองนิคมสร้างตนเอง	70%	- ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ	- ของบประมาณในการจัดซื้อ - ขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในการให้ความช่วยเหลือเรื่องสื่อ อุปกรณ์
4. จัดซื้อโดยใช้เงินของหน่วยงานและครู/ผู้ดูแลเด็กจัดทำขึ้นเอง			
4.1 กองบริการชุมชน	70%	- ครูไม่ค่อยใช้สื่อที่มี	- คณะกรรมการดูแลศูนย์จะคอยดูแลอย่างใกล้ชิด
4.2 กรมการพัฒนาชุมชน	70%	- ยังไม่สามารถติดตามสำรวจได้ครบพื้นที่ - ใ้สื่อไปไม่ทั่วถึง	-
4.3 สำนักงานศึกษา (กทม.)	40%	- ครูไม่ค่อยนำสื่อไปใช้	- จัดอบรมเรื่องการทำสื่อการผลิตสื่อ

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
4.4 สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	70%	- งบประมาณไม่เพียงพอ	- ใช้สื่อธรรมชาติ - ขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง จัดทำของเล่น - จัดโปรแกรมยืมของเล่น แลกเปลี่ยนกัน
4.5 กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	80%	-	-
4.6 กองทัพอากาศ	90%	-	- จัดทำห้องศูนย์การเรียนรู้
4.7 กองการพัฒนารัฐบาล สำนักพัฒนาชุมชน (กทพ.)	70%	- สื่อไม่พอกับจำนวนเด็ก งบน้อย	-
4.8 กองทัพบก	60%	- ของเล่นสูญหาย	- ประกวดทำของเล่นโดย สมาชิกในชุมชนร่วม ประกวด

จากตารางที่ 4.8 พบว่า อุปกรณ์ของเล่นและสื่อการเรียนการสอนมาจากการจัดซื้อโดยใช้เงินงบประมาณ ท้องถิ่นจัดหาเอง จากการบริจาคหรือใช้เงินของหน่วยงาน โดยระดับความสำเร็จส่วนใหญ่จะมากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้นการจัดซื้อโดยใช้เงินของหน่วยงานของกองทัพบก, การได้รับบริจาคจากหน่วยงานอื่นๆ ของมูลนิธิมิตรมวลเด็ก, การจัดซื้อโดยใช้เงินของหน่วยงานของสำนักการศึกษาและการจัดซื้อโดยเงินงบประมาณของกรมศาสนา ที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 60, 50, 40 และ 30 ตามลำดับ

ส่วนปัญหาที่พบคือ งบประมาณไม่เพียงพอ สื่อและของเล่นไม่เพียงพอ ของเล่นสูญหาย และครูไม่รู้จักใช้สื่อให้เกิดประโยชน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.9 เงินงบประมาณ (เฉพาะที่เป็นของภาครัฐ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. ขอเงินงบประมาณแผ่นดินใช้ ในการจัดตั้งสร้างศูนย์ฯ, โรงเรียน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ			
1.1 สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	50%	-	-
1.2 กรมการศาสนา	40%	- ไม่สามารถดัดงบให้เพียงพอ ได้	- จัดงบเพิ่มเติม - หาเอกชนสนับสนุน
1.3 กรมอนามัย ส่วนอนามัย แม่และเด็ก	80%	-	-
1.4 กรมการพัฒนาชุมชน	70%	- งบประมาณไม่พอเพียงกับ ค่าใช้จ่าย	-
1.5 กองนิคมสร้างตนเอง	80%	- ถูกตัดงบประมาณทุกปี	-
2. ขอจากการบริจาคและเงินจาก ผู้ปกครองมาเป็นค่าใช้จ่าย รวมทั้งงบประมาณบางส่วน			
2.1 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	60%	-	-
2.2 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของ สภาภษชาติไทย	60%	- ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย	-
2.3 กองบัญชาการตำรวจ ตระเวนชายแดน	60%	- จ่ายล่าช้า	-
3. มีเงินงบประมาณ เงินจาก ผู้ปกครอง และจากศูนย์ฯ เป็นผู้จ่ายเอง			
3.1 กองสภกมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม (กทม.)	80%	-	-
3.2 กองทัพบก	100%	-	-
3.3 กองทัพอากาศ	100%	-	-
3.4 สำนักอนามัย	100%	- งบค่าอาหารค่อนข้างแพง	- เพิ่มขอเก็บจากผู้ปกครอง
3.5 กองบริการชุมชน	70%	- รายรับน้อยกว่ารายจ่าย	- จัดกิจกรรมพิเศษ หาเงินมา เพิ่มเป็นรายรับ

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
3.6 สำนักพัฒนาชุมชน กอง การพัฒนาชุมชน (กทม.)	70%	-	-
3.7 สำนักการศึกษา	70%	- ไม่พอเพียง	-
3.8 กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	80%	-	-
3.9 กองสงเคราะห์ชาวเขา	70%	-	-
4. ค่าใช้จ่ายทั้งหมด ศูนย์เด็กเล็ก จัดทำมาเอง โดยเก็บจาก ผู้ปกครอง และรับเงินช่วยเหลือ จากงบประมาณบางส่วน			
4.1 กองทัพเรือ	80%	- ถูกตัดเงินงบประมาณ	- ตั้งงบประมาณที่จะสร้างศูนย์ เพิ่มออกไป

จากตารางที่ 4.9 พบว่า งบประมาณส่วนใหญ่มาจากงบประมาณของแผ่นดิน เงินจากการบริจาค หรือเงินงบประมาณจากศูนย์และผู้ปกครอง โดยระดับความสำเร็จส่วนใหญ่จะมากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้นเงินจากการบริจาคจากผู้ปกครองของมูลนิธิมิตรมวลเด็ก, มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 60 ส่วนเงินงบประมาณแผ่นดินของสำนักงานคณะกรรมการงบประมาณแห่งชาติ และกรมศาสนา มีระดับความสำเร็จร้อยละ 50 และ 40 ตามลำดับ

นอกจากปัญหางบประมาณที่พบ คือ งบประมาณไม่เพียงพอ ถูกตัดงบประมาณและล่าช้า

ตารางที่ 4.10 ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น

* ลักษณะการดำเนินงาน	จำนวนหน่วยงาน
1. ขอความร่วมมือในเรื่อง สื่อ ทรัพยากร การจัดกิจกรรม จากสถาบันโพรเบล	2
2. ขอความร่วมมือจากกรมพัฒนาชุมชน ในเรื่องหลักสูตรและการอบรม	1
3. ขอความร่วมมือจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน	1
4. ขอความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เรื่องการสอน	2
5. ขอความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเรื่อง การสอน กิจกรรมการเรียน	2
6. ขอวิทยากรจากกรมประชาสัมพันธ์จัดอบรมครู/ผู้ดูแลเด็ก	4

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

	* ลักษณะการดำเนินงาน	จำนวนหน่วยงาน
7.	ขอความร่วมมือจากหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในการฉีดวัคซีนและตรวจสุขภาพ	4
8.	ขอความร่วมมือจากมูลนิธิต่างๆ ในการจัดงานวันสำคัญต่างๆ	2
9.	หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ในต่างประเทศ	1
10.	ขอวิทยากรจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในการอบรมทางวิชาการ	1
11.	ขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตในการรักษาความสะอาด กำจัดขยะ	2
12.	ขอวิทยากรจากสถาบันราชภัฏมาจัดอบรมให้ครู	2
13.	ขอความร่วมมือจากหน่วยบัญชาการอากาศโยธินและกรมช่างโยธาทหารอากาศ ในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	1
14.	ขอความร่วมมือจากองค์กรเอกชนในเรื่องอาหารเสริม	1
15.	ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่ทำโครงการพระราชดำริจัดสร้างโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ	1
16.	ขอความร่วมมือจากศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กในเรื่องช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส	1

* แต่ละหน่วยงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ หลายที่

จากตารางที่ 4.10 การขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่มักจะขอวิทยากรจากกลุ่มประชาสงเคราะห์มาจัดอบรมครู/ผู้ดูแลเด็ก และขอความร่วมมือจากหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในการฉีดวัคซีนและตรวจสุขภาพ และพบว่ามีบางหน่วยงานที่ขอความร่วมมือเรื่อง สื่อ ทรัพย์สิน การจัดกิจกรรมจากสถาบัน ขอความร่วมมือเรื่องการสอนจากสำนักงานของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และคณะกรรมการเยาวชนขอความร่วมมือจากมูลนิธิต่างๆ ในการจัดงานวันสำคัญต่างๆ ขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตในการรักษาความสะอาดและขอวิทยากรจากสถาบันราชภัฏมาอบรมครู

สรุปข้อมูลจากผู้บริหารหน่วยงานที่ส่วนกลาง คือ

- (1) ผู้บริหาร/ผู้ให้ข้อมูล 4 ใน 18 คน ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กอายุ 0-6 ปี
- (2) หน่วยงานที่ให้ข้อมูลเน้นพัฒนาการเด็กครบถ้วน
- (3) หน่วยงานมีนโยบาย แผนงาน โครงการ วิธีดำเนินงานชัดเจนพอควร
- (4) หน่วยงานมีกลไกการดำเนินงานและมีความสำเร็จในการดำเนินงานแตกต่างกัน
- (5) ปัญหาที่สำคัญ คือ ครู/ผู้ดูแลเด็ก มีจำนวนไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนเด็ก และมีคุณภาพแตกต่างกันตามหน่วยงาน

4.2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 149 คน จากโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ 149 แห่ง สรุปในตารางที่ 4.11-4.13 ส่วนผลวิเคราะห์ในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.11 จำนวนโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ที่ให้ข้อมูล

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
กรุงเทพมหานคร	1. ร.ร.อนุบาลพิบูลเวศน์
	2. ร.ร.อนุบาลสามเสน
	3. ร.ร.สายน้ำทิพย์
	4. ร.ร.บางบัว
	5. ร.ร.วัดโสมนัส
	6. ร.ร.วัดชนะสงคราม
	7. ร.ร.อนุบาลหनु้อย
	8. ร.ร.อนุบาลปรางทิพย์
	9. ร.ร.อนุบาลชีราณรงค์
	10. ร.ร.อนุบาลจินดาภิรมย์
	11. ร.ร.อนุบาลกรแก้ว
	12. ร.ร.อนุบาลวรรณสว่างจิต
	13. ร.ร.สาธิตอนุบาลจันทร์เกษม
	14. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดธรรมมงคล
	15. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดลาดพร้าว
	16. ศูนย์เด็กเล็กกระทรวงสาธารณสุข
	17. ร.ร.บ้านบางกะปิ
	18. ร.ร.วัดราชสิทธาราม
	19. ร.ร.วัดสระบัว
	20. ร.ร.วัดกำแพง
	21. ร.ร.สุกเห่าบ้านคอน
	22. ร.ร.วัดศรีเทพ
	23. ศูนย์เด็กชุมชนพื้นนครร่วมเกล้าระยะ 1 (โซน 7)
	24. ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข
	25. สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากท่อ
	26. ศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้างของบริษัท โนเบิล นีโอ ซิตี จำกัด

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
กรุงเทพมหานคร (ต่อ)	27. สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด 28. ศูนย์บริการชุมชนห้วยขวาง 29. โบสถ์แม่พระฟาติมา 30. บ้านแสนสุข แฟมิลี่ เคย์แคร์ 31. กิดดี้เนอร์สเซอร์รี่ 32. มูลนิธิเด็ก “บ้านทานตะวัน” 33. มูลนิธิสงเคราะห์เด็กกำพร้าอนาถา 34. มูลนิธิมิตรมวลเด็ก 35. สถานรับเลี้ยงเด็ก สพ.ทร. 2259 36. สถานรับเลี้ยงเด็ก มณฑลทหารบกที่ 11 37. สถานรับเลี้ยงเด็กกรมช่างอากาศ
เชียงใหม่	1. ร.ร.อนุบาลเชียงใหม่ 2. ร.ร.วัดสวนดอก 3. ร.ร.เจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 2 4. ร.ร.มูลนิธิมหาราช 5 5. ร.ร.สันกำแพงคันธาอนุสรณ์ 6. ร.ร.บ้านบวกค้าง 7. ร.ร.จอมทองวิทยา 8. ร.ร.คาราวิทยาลัย 9. ร.ร.พัฒนาวิทย์ศึกษา 10. ร.ร.อนุบาลบ้านเด็ก 11. ร.ร.อนุบาลอำเภอ 12. ร.ร.อนุบาลธรรมรัตน์ 13. ร.ร.สาริตสถานบันราชภัฏเชียงใหม่ 14. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดดอยสะเก็ด 15. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดพระเจ้าเหลื่อม 16. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดน้ำจ้ำ 17. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านออนหลวย 18. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้ำตกแม่กลาง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์
เชียงใหม่ (ต่อ)	19. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าป้าวย 20. ร.ร.เทศบาลวัดเกตการาม 21. ร.ร.คชด.รับป่าปอर्डบ้านป่าเกี๊ยะ 22. วิทยาลัยพัฒนา 23. สุปรารถณีเบบีแคร์ 24. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังหม้อ 25. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านต้นตุง 26. สถานดูแลเด็กมณฑลทหารราบที่ 33 27. สถานดูแลเด็กกองบิน 41 กองพลบินที่ 3
สงขลา	1. ร.ร.อนุบาลสงขลา 2. ร.ร.วัดควนเนียง 3. ร.ร.บ้านบางคาน 4. ร.ร.ชุมชนบ้านค่าน 5. ร.ร.วิเชียรชม 6. ร.ร.วัดเขากลอย 7. ร.ร.สุวรรณวงศ์ 8. ร.ร.อนุบาลนุกูล 9. ร.ร.หาดใหญ่อำนวยการวิทย์ 10. ร.ร.สงขลาวิทยามูลนิธิ 11. ร.ร.อนุบาลคิษฐพร 12. ร.ร.อนุบาลสุทธิรักษ์ 13. ร.ร.สาริศาสถาบันราชภัฏสงขลา 14. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มัธยมหัวสะพาน 15. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มัธยมยาริยะห์ 16. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคลองคล้า 17. ร.ร.เทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) 18. ร.ร.คชด.เจริญ-พิศลยบุตร 19. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านพุทธนิมิตร 20. สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนกุลจินต์เนอร์สเซอร์รี่

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
สงขลา (ต่อ)	21. สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน รุท.สข. 22. สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน มณฑลทหารบกที่ 42 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ค่ายเสนาณรงค์) 23. สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนกองบิน 26 กองพลบินที่ 4
ขอนแก่น	1. ร.ร.สนามบิน 2. ร.ร.อนุบาลขอนแก่น 3. ร.ร.พระนุบ้านหินลาดประสาธ 4. ร.ร.บ้านหนองคูโนนทัน 5. ร.ร.บ้านหนองน้ำใส 6. ร.ร.บ้านเมืองเพ็ช 7. ร.ร.อนุบาลแก้วกรุณา 8. ร.ร.อนุบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 9. ร.ร.อนุบาลเพชรรัตน์ 10. ร.ร.อนุบาลศักดิ์สุภา 11. ร.ร.อนุบาลกิตติคุณ 12. ร.ร.ขอนแก่นคริสเตียน 13. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดศรีสุข 14. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดศรีจันทร์ 15. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดท่าชราวาส 16. ร.ร.สาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น 17. สถานรับเลี้ยงเด็กและพัฒนาเด็กของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6 18. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนพันชาติ 19. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านชาด 20. ร.ร.เทศบาลวัดกลาง 21. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนสะอาด 22. เพื่อนเด็กเนอรัสเซอร์รี่ 23. สถานรับเลี้ยงเด็กมณฑลทหารบกที่ 23 ค่ายศรีพัชรินทร์

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
ลพบุรี	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร.ร.อนุบาลลพบุรี 2. ร.ร.บ้านโคกตูม 3. ร.ร.บ้านวังเพลิง 4. ร.ร.บ้านม่วงค่อม 5. ร.ร.บ้านหนองแขม 6. ร.ร.พิบูลสงครามที่ 1 7. ร.ร.จารีกล่อมวิทยา 8. ร.ร.อนุบาลเขนศิระ 9. ร.ร.บรรจงรัตน์ 10. ร.ร.ศรีแก้วอนุกุล 11. ร.ร.กำจรวิทย์ 12. ร.ร.จินดารัตน์ 13. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดธัญญะนิตยาราม 14. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้าน โลกคำพูน 15. ร.ร.เทศบาล 3 วัดคลองสายบัว 16. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองนา 17. สถานรับเลี้ยงเด็กศูนย์สงครามพิเศษ 18. สถานรับเลี้ยงเด็กกองบิน 2 19. สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเด็ก
ชลบุรี	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร.ร.อนุบาลชลบุรี 2. ร.ร.ชุมชนบ้านสวนอุดมวิทยา 3. ร.ร.วัดหนองกุดน้อย 4. ร.ร.วัดเกาะลอย 5. ร.ร.บ้านเขาบายศรี 6. ร.ร.บ้านหินกอง 7. ร.ร.เขนตโปลคอนแวนต์ 8. ร.ร.มารีวิทย์ 9. ร.ร.ราษฎร์ประดิษฐ์วิทยา 10. ร.ร.อนุบาลบ้านรถไฟ

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
ชลบุรี (ต่อ)	11. ร.ร.อนุบาลสุนันทา 12. ร.ร.กล่อมปฐมวัย 13. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดชัยมงคล 14. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคอนสะแก 15. ร.ร.เทศบาลชลราษฎรานุเคราะห์ 16. ร.ร.เทศบาลเมืองพัทยา 1 17. ศูนย์สาริตเด็กเล็ก ม.2 18. สถานรับเลี้ยงเด็กพรทิพย์ 19. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ สอ.รฝ. 20. สถานรับเลี้ยงเด็กมณฑลทหารบกที่ 14 ค่ายนวมินทราชินี

จากตารางที่ 4.11 สรุปได้ว่า โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ได้ข้อมูลมาจาก 6 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 37 โรงเรียน, เชียงใหม่ จำนวน 27 โรงเรียน, สงขลา จำนวน 23 โรงเรียน, ขอนแก่น จำนวน 23 โรงเรียน, ลพบุรี จำนวน 19 โรงเรียน และชลบุรี จำนวน 20 โรงเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.12 จำนวนผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามสังกัดและจังหวัด

สังกัด	จังหวัด											
	กทม.		เชียงใหม่		สงขลา		ขอนแก่น		ชลบุรี		ลพบุรี	
	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ
1. กระทรวงศึกษาธิการ	5	10	7	10	7	9	6	9	7	7	6	7
2. กระทรวงสาธารณสุข	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
3. กระทรวงมหาดไทย	-	10	-	5	-	3	-	3	-	3	-	3
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	3	2	1	2	-	1	1	1	-	-	1	-
5. กระทรวงกลาโหม	-	3	-	2	-	3	-	1	-	2	-	2
6. ทบวงมหาวิทยาลัย	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
7. หน่วยงานเอกชน	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	11	26	8	19	7	16	7	16	7	13	7	12

จากตารางที่ 4.12 จำนวนของตัวอย่างผู้บริหารในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานเอกชนและทบวงมหาวิทยาลัย มีจำนวน 90, 27, 13, 12, 3, 3 และ 1 คน ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่จะสังกัดรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร รองลงมาคือสังกัดรัฐบาลในเชียงใหม่, สงขลา, ขอนแก่น, ชลบุรี และลพบุรี ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสังกัดเอกชนในกรุงเทพมหานครมีมากที่สุด รองลงมาคือ เชียงใหม่ ส่วนสงขลา ขอนแก่น ชลบุรี และลพบุรี มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารเท่ากันและน้อยที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.13 ลักษณะผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์

ข้อมูลพื้นฐาน	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	
1. ดำรงตำแหน่งนี้มานานเท่าไร							
- น้อยกว่า 1 ปี	5	1	1	2	2	2	13
- 1-5 ปี	16	13	10	9	6	12	66
- 6-10 ปี	7	6	6	5	7	1	32
- 10 ปีขึ้นไป	9	7	6	7	4	5	38
2. ก่อนหน้านี้เคยดำรงตำแหน่งอะไร							
- ดำรงตำแหน่งนี้มาตั้งแต่ต้น	8	2	3	7	3	1	24
- ดำรงตำแหน่งที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กอายุ 0-6 ปี	24	13	11	12	9	13	82
- ดำรงตำแหน่งที่ไม่เกี่ยวกับเด็กอายุ 0-6 ปี	5	12	9	4	7	6	43
3. สำเร็จการศึกษาระดับใด							
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	3	8	7	2	4	3	27
- ป.ตรี หรือสูงกว่าสาขาปฐมวัย	15	6	5	6	4	5	41
- ป.ตรี หรือสูงกว่าสาขาอื่นๆ	19	13	11	15	11	12	81
4. มีประสบการณ์ด้านเด็กอายุ 0-6 ปี ด้าน							
- ไม่มี	-	7	3	2	2	6	20
- สอน	18	19	7	13	5	11	73
- บริการ	17	-	3	5	6	2	33
- ดูแล	17	-	-	4	1	3	25
- วิจัย	4	-	-	1	-	-	5
- พัฒนา	6	-	-	-	-	-	6
- อบรม/ดูงาน	-	-	17	6	3	3	46

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จังหวัด						
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	รวม
5. โรงเรียนนี้ตั้งมานานกี่ปี							
- 0-5 ปี	9	-	6	2	1	6	24
- 6-10 ปี	6	11	8	6	4	3	38
- 10 ปีขึ้นไป	22	16	9	15	14	11	87
6. การขยายงานด้านต่างๆ							
- ด้านสถานที่	21	14	9	10	15	15	84
- ด้านจำนวนเด็ก	29	10	9	13	17	12	90
- ด้านจำนวนชั้นเรียน	12	8	4	17	12	-	53
- ด้านจำนวนบุคลากร	23	-	4	15	16	-	58
- ไม่มีการขยายงาน	2	8	5	1	1	1	18
- ไม่ทราบ	1	-	-	-	-	-	1

จากตารางที่ 4.13 ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะดำรงตำแหน่งมานาน 1-5 ปี ยกเว้นในจังหวัด ลพบุรี ผู้บริหารส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนาน 6-10 ปี ซึ่งก่อนหน้านี้ผู้บริหารส่วนใหญ่เคยดำรงตำแหน่งที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กอายุ 0-6 ปี โดยมีประสบการณ์ในการสอน ยกเว้นในจังหวัดขอนแก่นที่มีประสบการณ์ด้านดูงาน และจังหวัดลพบุรีที่มีประสบการณ์ด้านการบริหาร และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าสาขาอื่นๆ โดยโรงเรียนที่บริหารปัจจุบันตั้งมานานกว่า 10 ปี และมักจะขยายงานในด้านสถานที่ และจำนวนเด็ก

ตารางที่ 4.14 ระบบ กลไก และประสิทธิผล

รายการ	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	
1. นโยบายหลัก/วัตถุประสงค์							
- ส่งเสริมพัฒนาการ	20	2	8	13	-	7	50
- เตรียมความพร้อม	16	26	9	12	12	11	86
- แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง	13	10	8	9	4	7	51
- เป็นแหล่งศึกษาวิจัยแก่นักศึกษา	2	1	-	-	-	-	3
- เป็นแหล่งศึกษาดูงานบริการทางวิชาการ	2	-	-	-	-	-	2
- เป็นสวัสดิการแก่เจ้าหน้าที่	6	1	1	1	2	-	11
- ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและโภชนาการ	8	1	2	1	-	3	15
- ส่งเสริมด้านวิชาการ	4	-	9	3	1	-	17
- ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	5	1	2	2	4	-	14
- สร้างความปลอดภัยและสวัสดิภาพเด็ก	2	1	-	-	4	-	7
- ให้เด็กรู้จักดูแลตัวเองทำกิจวัตรประจำวันได้	3	3	3	1	1	-	11
- ส่งเสริมการแสดงออก	1	-	2	-	-	-	3
- ส่งเสริมการใช้เหตุผล	1	-	2	-	1	-	4
- ส่งเสริมวินัยและความสามัคคี	4	1	2	-	1	4	12
2. สถานเลี้ยงดูเด็กของท่านจัดเป็นรูปแบบ							
- สถานเลี้ยงดูเด็ก	9	-	2	2	1	1	15
- ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก	5	-	5	2	3	-	15
- ศูนย์เด็กเล็ก	3	10	2	5	2	5	27
- โรงเรียนอนุบาล	20	16	14	14	13	14	91
- อื่นๆ (ศูนย์โภชนาการ)	-	1	-	-	-	-	1
3. หลักสูตรมาจาก							
- กระทรวงศึกษา 40	2	-	3	-	-	1	6
- สปช.	6	7	7	7	6	8	41
- สช.	4	8	6	7	6	5	36
- กรมอนามัย	-	-	1	-	-	1	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

รายการ	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	
- กรมประชาสัมพันธ์	1	-	-	1	-	-	2
- สำนักงานการศึกษา กทม.	7	-	-	-	-	-	7
- กรมการศาสนา	2	3	3	2	1	-	11
- กรมพัฒนาชุมชน	-	4	2	-	1	-	7
- กระทรวงมหาดไทย	-	1	2	1	1	2	7
- กรมการฝึกหัดครู	-	3	-	2	-	-	5
- มอนเตสซอริ	1	-	-	-	1	1	3
- ประชุกต์จากทฤษฎี/ตำรา	8	-	1	1	-	1	11
- ทำเองจากประสบการณ์	6	1	2	3	3	1	16
4. การเน้น							
- ความพร้อม/พัฒนาการ	29	20	19	21	15	14	118
- วิชาการ	7	2	1	2	2	3	17
- สุขภาพ	-	1	2	-	1	1	5
- สมาริ	1	-	1	-	1	2	5
5. วิธีการรับเด็ก							
- กัดเลือก	6	3	3	9	2	6	29
- จับสลาก	6	1	2	2	2	1	14
- ไม่จำกัดจำนวน	15	13	13	9	7	10	67
- รับจำนวนจำกัด (เต็มก็ปิดรับ)	11	6	5	3	9	3	37
6. ประเภทของเด็ก							
- ทัวไป	24	20	21	15	16	19	115
- ลูกเจ้าหน้าที่	7	1	2	1	2	-	13
- เด็กในชุมชน/พื้นที่	6	3	-	7	1	1	18
- เด็กกรณีพิเศษ	2	-	-	-	-	-	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

รายการ	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	
7. การจัดการเรียนการสอน							
- Chalk and talk (วิชาการ)	6	1	6	2	2	3	20
- เด็กเป็นศูนย์กลาง	9	3	3	1	1	5	22
- กิจกรรมพัฒนาการ	11	12	10	11	8	3	55
- กิจกรรมพัฒนาการเสริมวิชาการ	10	6	4	9	7	8	44
- มอนเดสซอรี	1	-	-	-	1	1	3
8. วิธีการประเมิน/วัดผล							
- ทดสอบ	1	1	3	-	-	14	19
- แฟ้มสะสมงาน	2	-	1	-	-	3	6
- สังเกต	14	8	9	5	12	3	51
- แฟ้มสะสมงาน + ทดสอบ	3	-	-	-	-	-	3
- แฟ้มสะสมงาน + สังเกต	10	8	1	2	6	-	27
- สังเกต + ทดสอบ	3	5	7	15	1	-	31
- แฟ้มสะสมงาน + สังเกต + ทดสอบ	3	1	2	1	-	-	7
- DDST	1	-	1	-	-	-	2
9. วิธีแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาทางจิตใจ							
- ไม่ค่อยมีปัญหา	4	6	6	1	10	6	33
- ประสานงานกับผู้ปกครอง	21	10	4	11	5	14	65
- ให้ความใกล้ชิด ความอบอุ่น	9	9	11	14	4	-	47
- แก้ไขตามกรณี	3	2	1	-	-	-	6
10. การแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม							
- ไม่ค่อยมีปัญหา	2	2	6	1	9	6	26
- ประสานงานกับผู้ปกครอง	16	7	4	11	5	14	57
- เตือน สอน ชกตัวอย่างให้ดู	4	6	1	3	1	-	14
- มีกิจกรรมพิเศษเพื่อปรับพฤติกรรมเด็ก	7	4	1	-	1	-	13
- ให้ครูคอยดูแลใกล้ชิด	9	7	11	14	3	-	44

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

รายการ	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	
11. การแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อ							
- ไม่ค่อยมีปัญหา	3	8	6	1	11	6	35
- เน้น หรือ เสริมรายบุคคล ดูแลใกล้ชิด	17	8	11	14	1	-	51
- ลดเนื้อหาที่จะสอน/ค่อยๆ สอน	9	3	-	-	-	-	12
- ประสานงานกับผู้ปกครองช่วยเสริม	8	7	4	11	4	14	48
- ให้กำลังใจเด็ก	2	1	1	-	1	-	5
- บังคับ	-	-	1	-	-	-	1
- ปรึกษาแพทย์	3	-	-	-	2	-	5
12. จำนวนอุปกรณ์/สื่อ							
- ไม่ขาดแคลน	24	5	10	2	3	9	53
- ขาดแคลน/ขอทางต้นสังกัด	3	-	2	12	8	-	25
- ขาดแคลน/ทำเอง	4	4	9	15	7	8	47
- ขาดแคลน/ขอบริจาค	1	8	-	5	4	3	21
- ขาดแคลน/ขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง	5	-	3	-	5	-	13
- ขาดแคลน/ขอซื้อ/ขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น	2	19	-	-	-	-	21
13. จำนวนครู							
- พอ	24	19	15	20	11	9	98
- ไม่พอ/ขออัตราเพิ่ม	3	5	7	1	3	6	25
- ไม่พอ/ทำงานกันให้มากขึ้น	4	-	-	1	2	-	7
- ไม่พอ/ให้ผู้ปกครองจ้างเพิ่ม	2	1	1	-	-	-	4
- ไม่พอ/ขอโอนครูจากระดับอื่น	2	1	-	1	2	-	6
14. คุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็ก							
- ไม่มีปัญหา/จบปฐมวัยโดยตรงเป็นส่วนใหญ่	4	2	2	1	3	9	21
- มีปัญหา/ไม่จบโดยตรง แต่ผ่านการอบรม หรือศึกษาต่อ	33	21	18	20	14	10	116
- มีปัญหา/มีการนิเทศกันภายใน	5	-	-	4	2	1	12

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

รายการ	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	
15. การแก้ปัญหาการบริหารจัดการ							
- ไม่มีปัญหา	3	-	10	4	3	11	31
- ผู้บริหารตัดสินใจ	5	8	1	7	5	-	26
- มีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง/สายงาน	22	17	6	9	9	-	63
- ให้คืนสังกัด/คณะกรรมการบริหารตัดสินใจ	7	12	6	3	2	9	39
16. การประสานงานกับผู้ปกครอง							
- พுகุยเป็นการส่วนตัว (ตอนรับส่ง/โทรศัพท์)	34	17	15	11	12	12	101
- ประชุม	15	27	12	2	5	8	69
- ร่วมกิจกรรม (วันแม่/วันเด็ก)	9	20	6	9	4	7	55
- ให้ความรู้เรื่องเด็กกับผู้ปกครอง	5	-	-	-	-	-	5
- ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเรื่องแนวการสอน	2	-	-	-	-	1	3
- เป็นอาสาสมัคร/มีส่วนในการเรียนการสอน	13	-	3	5	2	-	23
- เชื้อมบ้าน	2	-	2	-	3	-	7
- จดหมาย/ประกาศ	12	14	8	10	12	-	56
17. การประสานงานกับชุมชน							
- ไม่ได้ประสาน	21	7	10	10	17	18	83
- ช่วยเหลือในกิจกรรมซึ่งกันและกัน	4	20	11	6	-	2	43
- กรรมการชุมชนมีส่วนในการบริหาร/กิจกรรม	3	-	2	2	2	-	9
- ให้ความรู้กับชุมชน	4	-	-	-	-	-	4
18. การใช้ทรัพยากร/ภูมิปัญญาท้องถิ่น							
- ไม่ได้ใช้	27	18	13	14	17	8	97
- พาไปเที่ยวสถานที่ในท้องถิ่น	5	2	2	6	2	4	21
- ใช้สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นสื่อการสอน	2	-	8	1	-	4	15
- เชิญบุคคลในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร	2	5	1	1	3	4	16
- ร่วมงาน/ประเพณีท้องถิ่น	2	2	2	1	-	-	7

จากตารางที่ 4.14 สรุปได้ว่า นโยบาย/วัตถุประสงค์ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ ส่วนใหญ่ คือ การเตรียมความพร้อม แบ่งเบาภาระผู้ปกครองและส่งเสริมพัฒนาการ โดยจังหวัดเชียงใหม่, ขอนแก่น, ลพบุรี และชลบุรี จะเน้นการเตรียมความพร้อม สำหรับกรุงเทพมหานคร และสงขลา จะเน้นส่งเสริมและพัฒนาการเป็นหลัก รูปแบบส่วนใหญ่ของสถานเลี้ยงเด็กจะเป็นโรงเรียนอนุบาล ที่ใช้หลักสูตรมาจาก สปช. หรือ สช. วิธีรับเด็กส่วนใหญ่จะรับโดยไม่จำกัดจำนวน ยกเว้นในจังหวัดลพบุรีที่รับจำกัดจำนวน ยกเว้นในจังหวัดชลบุรีที่เน้นกิจกรรมพัฒนาการเสริมวิชาการ ในด้านการวัด-ประเมินผล ในแต่ละโรงเรียนจะมี วิธีวัดที่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่จะใช้การสังเกต ยกเว้นในจังหวัดสงขลาที่ใช้วิธีการสังเกตและการทดสอบ และในจังหวัดชลบุรีที่ใช้การทดสอบ นอกจากนี้ การแก้ปัญหาทางจิตใจของเด็ก พบว่า มักใช้วิธีประสานกับผู้ปกครองหรือให้ความใกล้ชิด ยกเว้นในจังหวัดลพบุรีที่ไม่ค่อยมีปัญหา ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมส่วนใหญ่จะประสานกับผู้ปกครอง ให้ครูคอยดูแลใกล้ชิด ส่วนการแก้ปัญหาคำเรียนรู้นั้น มักจะเน้นเสริมรายบุคคล ดูแลใกล้ชิดหรือประสานงานกับผู้ปกครอง ยกเว้นในจังหวัดลพบุรีที่ไม่ค่อยมีปัญหา ในด้านอุปกรณ์ สื่อ พบว่า ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร, ขอนแก่น, ชลบุรี ไม่ค่อยขาดแคลน จังหวัดเชียงใหม่ขาดแคลน/ขอ ยืม และขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ จังหวัดสงขลาขาดแคลนอุปกรณ์ ส่วนจังหวัดชลบุรีขาดแคลน คนและขอทางต้นสังกัด ส่วนจำนวนครูทุกจังหวัดมีเพียงพอ แต่คุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็กมีปัญหา/ไม่ได้จบ มาโดยตรง แต่ผ่านการอบรมหรือศึกษาต่อ

ในการแก้ปัญหาคำเรียนรู้นั้น ในจังหวัดขอนแก่น และชลบุรี พบว่า ไม่ค่อยมีปัญหา ส่วน จังหวัดกรุงเทพมหานคร, เชียงใหม่, ขอนแก่น และลพบุรี จะมีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง/สายงาน ส่วนการ ประสานงานกับผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่มีการพูดคุยเป็นการส่วนตัวกับผู้ปกครอง ยกเว้นจังหวัด เชียงใหม่ที่มักใช้การประชุม นอกจากนี้การประสานงานกับชุมชน พบว่า จังหวัดเชียงใหม่ และขอนแก่นจะมี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนจังหวัดกรุงเทพมหานคร, สงขลา, ชลบุรี และลพบุรี มักจะไม่มี การประสานงาน อีกทั้งยังไม่มีการใช้ทรัพยากร/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกสังกัด

สรุปลักษณะผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ ส่วนใหญ่ ได้แก่ ดำรงตำแหน่งนี้มานาน ระหว่าง 1-5 ปี มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์ด้านการสอนเด็กมาบ้าง สรุปผลวิเคราะห์คือ

- (1) นโยบายหลักคือ เตรียมความพร้อม
- (2) ใช้หลักสูตรจากหน่วยงานการศึกษาของรัฐ/เอกชน
- (3) วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เน้นที่พัฒนาการและวัดผลโดยการสังเกต
- (4) เด็กส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา
- (5) ถ้าเด็กมีปัญหา แก้ไขโดยประสานงานกับผู้ปกครอง
- (6) โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพครู/บุคลากร
- (7) มักไม่ประสานงานกับชุมชน หรือไม่ค่อยได้ใช้ทรัพยากรของชุมชน

4.3 ผลวิเคราะห์ข้อมูลครู/ผู้ดูแลเด็ก

ครูในโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์พัฒนาเด็ก ให้ข้อมูลในตารางที่ 4.15-4.16 ส่วนผลวิเคราะห์อยู่ในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.15 จำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กผู้ให้ข้อมูล

จังหวัด	จำนวน (คน)
กรุงเทพมหานคร	175
เชียงใหม่	146
สงขลา	103
ขอนแก่น	98
ชลบุรี	73
ลพบุรี	201
รวม	796

จากตารางที่ 4.15 จำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 796 คน โดยแบ่งออกเป็น 6 จังหวัด คือ ลพบุรี, กรุงเทพมหานคร, เชียงใหม่, สงขลา, ขอนแก่น และชลบุรี โดยมีจำนวนครู/ผู้ดูแล และค่าผู้ให้ข้อมูล 201, 175, 146, 103, 98 และ 73 คน ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.16 จำนวนและร้อยละของครูในโรงเรียนอนุบาล/ผู้ดูแลเด็ก

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานศึกษา		
โรงเรียนอนุบาล	543	68.2
สถานเลี้ยงดูเด็ก	78	9.8
ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก	163	20.5
ไม่ตอบ	12	1.5
รวม	796	100.0
2. อายุ		
16-25 ปี	150	18.8
26-35 ปี	273	34.3
36-45 ปี	252	31.7
46-55 ปี	88	11.1
56-65 ปี	30	3.8
ไม่ตอบ	3	0.4
3. เพศ		
ชาย	13	1.6
หญิง	773	97.1
ไม่ตอบ	10	1.3
4. วุฒิต่างการศึกษา		
ประถมศึกษา	27	3.4
มัธยมต้น	63	7.9
มัธยมปลาย	180	22.6
อุดมศึกษา	505	63.4
ไม่ตอบ	21	2.6
5. การมีบุตร อายุ 0-6 ปี		
มี	249	66.3
ไม่มี	528	31.3
ไม่ตอบ	19	2.4

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
6. ระยะเวลา		
1-5 ปี	395	49.6
6-10 ปี	184	23.1
11-15 ปี	56	7.0
16-20 ปี	52	6.5
20-25 ปี	36	4.5
มากกว่า 25 ปี	53	6.7
ไม่ตอบ	20	2.5
7. ประสบการณ์		
เคยผ่านการอบรม	617	19.0
ไม่เคยผ่านการอบรม	151	77.5
ไม่ตอบ	28	3.5
8. มีความสามารถพิเศษ		
ร้องเพลงได้ถูกต้อง	643	80.9
วาดภาพง่ายๆ มีฝีมือทางศิลปะ	581	73.5
เล่นเครื่องดนตรีเป็นอย่างน้อย 1 ชิ้น	346	43.5
รำละครได้	314	39.5
แต่งนิทานได้	519	65.4
สร้างอุปกรณ์การสอนเป็น	596	75.2
เขียนปิกัดักร้อยได้	566	71.2
ปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้	653	82.1
อื่นๆ	87	11.0

จากตารางที่ 4.16 จำนวนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูในโรงเรียนอนุบาล อายุระหว่าง 26-35 ปี และ 36-45 ปี เพศหญิง วุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่มีบุตรอายุ 0-6 ปี ทำงานมานาน 1-5 ปี ไม่เคยผ่านการอบรมด้านปฐมวัย และมีความสามารถพิเศษในด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ร้องเพลงได้ถูกต้อง เกินร้อยละ 80 มีความสามารถพิเศษด้านสร้างอุปกรณ์การสอน วาดภาพง่ายๆ มีฝีมือทางศิลปะและเขียนปิกัดักร้อย ร้อยละ 75.2, 71.2 และ 73.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 ลักษณะของครู/ผู้ดูแลเด็ก (มาตรฐานค่า 5 ช่วง)

ลักษณะ	ความถี่	ค่าเฉลี่ย	SD
1. บุคลิกภาพ	766	3.85	.50
1.1 แต่งกายสะอาดเรียบร้อย	793	3.94	.70
1.2 กริยามารยาทเรียบร้อย	792	3.67	.68
1.3 วาจาสุภาพอ่อนหวาน	791	3.63	.67
1.4 มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	793	3.99	.66
1.5 หน้าตาเข้มแข็งมีโครงสร้างเรียว	792	3.97	.69
1.6 มีอารมณ์ขัน	793	3.78	.73
1.7 แคล่วคล่องว่องไว	784	3.79	.71
1.8 มีความอดทนและใจเย็น	795	3.79	.69
1.9 ขยันเป็นแบบอย่างที่ดี	793	3.83	.66
1.10 สุขภาพกายและจิตดี	792	3.99	.67
2. การเตรียมตัวเพื่อการสอน			
2.1 จัดทำแผนการสอน	776	3.70	.98
2.2 ผลิตสื่อการสอน	775	3.55	.86
2.3 จัดทำแบบฝึกหัด	771	3.49	.96
2.4 จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	782	3.82	.80
2.5 รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม	785	3.81	.74
3. วิธีสอน			
3.1 ตั้งปัญหาเพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์	783	3.76	.72
3.2 แต่งนิทานและเล่นนิทานประกอบ	785	3.71	.81
3.3 เข้าใจจังหวะดนตรี เสียงดนตรี และร้องเพลง	789	3.76	.78
3.4 ใช้ภาษาที่ถูกต้อง	788	3.87	.70
3.5 คิดเกมประกอบการสอน	779	3.50	.76
3.6 แก้ปัญหาเฉพาะหน้า	783	3.79	.74
3.7 จัดกิจกรรมการสอนตามความพร้อม	781	3.80	.74
3.8 สอนอย่างมีขั้นตอนตามที่วางแผน	781	3.72	.85
3.9 มีการประเมินผลการสอน	773	3.51	.92
3.10 สอนได้อย่างสนุกสนาน	770	3.76	.71
3.11 มีวิธีการในการคุมเด็กให้มีวินัย รู้จักกาลเทศะ	786	3.78	.69

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ลักษณะ	ความถี่	ค่าเฉลี่ย	SD
4. มนุษยสัมพันธ์			
4.1 สนับสนุนเป็นกันเองกับเด็ก	790	4.30	.60
4.2 รักเด็กโดยเท่าเทียมกัน	790	4.28	.61
4.3 สนใจปัญหาของเด็กและให้ความช่วยเหลือ	789	4.21	.62
4.4 ปรับตัวเข้ากับครูใหญ่ เพื่อนร่วมงาน คนงาน	789	4.04	.66
4.5 ไม่เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน	779	4.22	.74
4.6 ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ	783	4.30	.59
4.7 ให้ความเป็นกันเองกับผู้ปกครอง	789	4.23	.68
4.8 ขอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	790	4.24	.61
4.9 มองคนในแง่ดี และรู้จักให้อภัย	786	4.19	.64
4.10 ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับผู้ปกครองแก้ปัญหาเด็ก	786	4.23	.66
4.11 มีความสุภาพ อ่อนน้อม และพูดจาไพเราะ	790	3.96	.69
4.12 มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตน	790	4.12	.64
4.13 สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกต่อหน้าผู้อื่นเสมอ	788	3.95	.69
4.14 มีความกล้าแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์	786	3.83	.74
4.15 ขอมรับความเปลี่ยนแปลงด้วยใจเปิดกว้าง	747	4.05	.67
5. กิจกรรม			
5.1 จัดทำหลักสูตร	724	2.74	.9
5.2 ทำแผนการสอน	747	3.22	.88
5.3 เตรียมกิจกรรม	754	3.42	.69
5.4 เตรียมอุปกรณ์ ของเล่น	759	3.49	.59
5.5 จัดประวัติเด็ก	750	3.28	.79
5.6 จัดให้มีการตรวจสุขภาพ	750	3.39	.72
5.7 สังเกตพฤติกรรมเด็ก	767	3.69	.51
5.8 บันทึก/จัดรายงานเด็กแต่ละคน	750	3.21	.83
5.9 จัดห้อง/สถานที่ให้สะอาด สวยงาม	764	3.61	.52
5.10 ฝึกวินัยให้เด็ก	761	3.68	.49
5.11 เตรียมอาหารว่าง/อาหารกลางวัน	756	3.45	.75
5.12 ดูแลให้เด็กนอน	764	3.71	.56
5.13 ดูแลให้เด็กช่วยตัวเองในการไปห้องน้ำ แต่งตัว เก็บที่นอน	768	3.74	.52
5.14 พบปะพูดคุยกับผู้ปกครอง	766	3.49	.58
5.15 ฝึกความพร้อมให้กับเด็กเพื่อให้พัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา	771	3.75	.46

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ลักษณะ	ความถี่	ค่าเฉลี่ย	SD
6. ความมุงหวัง			
6.1 บุคลากรไม่พอเพียงกับจำนวนเด็ก	762	2.55	1.11
6.2 บุคลากรมีความสามารถต่ำ	760	2.18	.94
6.3 เงินและงบประมาณน้อย	760	2.61	1.07
6.4 อาคารสถานที่คับแคบไม่เหมาะสม	765	2.45	1.13
6.5 ผู้บริหารมีทักษะการบริหารงานน้อย	746	1.99	1.03
6.6 ผู้บริหารไม่สนับสนุนงาน	750	1.91	.99
6.7 สนามเด็กเล่นไม่เหมาะสม	760	2.45	1.11
6.8 ผู้ปกครองไม่ร่วมมือกับโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	756	2.25	.94
6.9 สถานที่ตั้งของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีสิ่งรบกวนด้านสภาวะเกี่ยวกับมลพิษ	760	2.08	1.01
6.10 อาหารและนมไม่เพียงพอและเหมาะสมกับเด็ก	759	1.80	.97

จากตารางที่ 4.17 สรุปได้ว่า ลักษณะของครู/ผู้ดูแลเด็กในด้านบุคลิกภาพ การเตรียมตัวเพื่อการสอน วิธีสอน มนุษยสัมพันธ์ และกิจกรรมที่จัดอยู่ในระดับค่อนข้างดีมาก โดยเฉพาะในด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมาก แต่กิจกรรมจัดทำหลักสูตร พบว่า ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาของในโรงเรียนพบว่า อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะในอาหารและนมไม่เพียงพอและเหมาะสมกับเด็ก, ผู้บริหารมีทักษะการบริหารงานน้อย และผู้บริหารไม่สนับสนุนงาน พบว่าอยู่ในระดับน้อย

สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลครู/ผู้ดูแลเด็ก

ข้อมูลส่วนใหญ่มาจากครูในโรงเรียนอนุบาล อายุของผู้ให้ข้อมูลโดยส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 26-45 ปี เป็นเพศหญิง วุฒิการศึกษาอุดมศึกษา และมีบุตรอายุ 0-6 ปี ระยะเวลาทำงานนาน 1-10 ปี ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย มีความสามารถพิเศษหลายอย่าง

ลักษณะของครูผู้ให้ข้อมูลที่เด่นมาก ได้แก่ เรื่องมนุษยสัมพันธ์ รองลงมาคือ บุคลิกภาพที่ดี เตรียมการสอน และมีวิธีสอนที่เป็นระบบ

ปัญหาที่พบคือ ความขาดแคลนด้านครู คุณภาพบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารและจากผู้ปกครอง

4.4 ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้ปกครอง

ผู้ปกครองของนักเรียนอนุบาล/เด็กในสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ให้ข้อมูลในตารางที่ 4.18 ส่วนผลวิเคราะห์อยู่ในตารางที่ 4.19 ดังนี้

ตารางที่ 4.18 จำนวนผู้ปกครองที่ให้ข้อมูล

จังหวัด	จำนวน (คน)
กรุงเทพมหานคร	486
เชียงใหม่	390
สงขลา	276
ขอนแก่น	262
ชลบุรี	196
ลพบุรี	463
รวม	2,073

จากตารางที่ 4.18 จำนวนผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 2,073 คน โดยแบ่งออกเป็น 6 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร, ลพบุรี, เชียงใหม่, สงขลา, ขอนแก่น และชลบุรี โดยมีจำนวนผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูล 486, 463, 390, 276, 262 และ 196 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ปกครองเด็ก

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานศึกษา		
โรงเรียนอนุบาล	1,440	69.5
สถานเลี้ยงดูเด็ก	85	4.1
ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก	548	26.4
รวม	2,073	100.0
2. ความคาดหวัง		
อ่าน เขียนได้ คิดเลขได้	61	2.9
พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา	1,309	63.1
ทั้งสองข้อ	406	19.6
ไม่ตอบ	297	14.3

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
3. สุขภาพของเด็ก		
เป็นปัญหาน้อยมาก	969	46.7
เป็นปัญหาน้อย	614	29.6
เป็นปัญหาปานกลาง	404	19.5
เป็นปัญหามาก	40	1.9
ไม่ตอบ	46	2.2
4. รับประทานอาหาร		
เป็นปัญหาน้อยมาก	791	38.2
เป็นปัญหาน้อย	633	30.5
เป็นปัญหาปานกลาง	513	24.7
เป็นปัญหามาก	108	5.2
ไม่ตอบ	28	1.4
5. การนอน		
เป็นปัญหาเล็กน้อยมาก	951	45.9
เป็นปัญหาน้อย	627	30.2
เป็นปัญหาปานกลาง	378	18.2
เป็นปัญหามาก	67	3.2
ไม่ตอบ	50	2.4
6. การเล่น		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,072	51.7
เป็นปัญหาน้อย	598	28.8
เป็นปัญหาปานกลาง	320	15.4
เป็นปัญหามาก	46	2.2
ไม่ตอบ	37	1.8
7. การพูด		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,125	54.3
เป็นปัญหาน้อย	527	25.4
เป็นปัญหาปานกลาง	301	14.5
เป็นปัญหามาก	57	2.7
ไม่ตอบ	63	3.0

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
8. การเข้าสังคม		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,085	52.3
เป็นปัญหาน้อย	561	27.1
เป็นปัญหาปานกลาง	350	16.9
เป็นปัญหามาก	19	.9
ไม่ตอบ	58	2.8
9. อารมณ์		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,294	62.4
เป็นปัญหาน้อย	311	15.0
เป็นปัญหาปานกลาง	279	13.5
เป็นปัญหามาก	50	2.4
ไม่ตอบ	139	6.7
10. การเจริญเติบโต		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,163	56.1
เป็นปัญหาน้อย	485	23.4
เป็นปัญหาปานกลาง	272	13.1
เป็นปัญหามาก	56	2.7
ไม่ตอบ	97	4.7
11. การไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,316	63.5
เป็นปัญหาน้อย	456	22.5
เป็นปัญหาปานกลาง	173	8.3
เป็นปัญหามาก	23	1.1
ไม่ตอบ	95	4.6
12. การเชื่อฟังผู้ใหญ่		
เป็นปัญหาน้อยมาก	804	38.8
เป็นปัญหาน้อย	587	28.3
เป็นปัญหาปานกลาง	533	25.7
เป็นปัญหามาก	66	3.2
ไม่ตอบ	83	4.0

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
13. ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เน้นที่		
การอ่าน เขียน คิดเลข มากเกินไป	379	18.3
อยู่ในห้องเรียนมากเกินไป	489	23.6
ให้เด็กเล่น ทำกิจกรรมมากเกินไป	476	23.0
อยู่กลางแจ้งมากเกินไป	34	1.6
ไม่ตอบ	695	33.5
14. ความเอาใจใส่ของครู/ผู้บริหาร		
น้อย ไม่ค่อยใส่ใจ	6	.3
น้อย แต่ใส่ใจพอควร	40	1.9
ดีพอควรทั้ง 2 เรื่อง	418	20.2
ดีและเอาใจใส่ดี	940	45.3
ดีมากและสม่ำเสมอ	611	29.5
ไม่ตอบ	58	2.8
15. ผู้บริหาร		
ไม่เป็นระบบเลย	12	.6
เป็นปัญหาปานกลาง บริหารเป็นระบบบ้าง	414	20.0
บริหารโดยอิงตนเอง	67	3.2
มีระบบบริหารที่ดี	1,433	69.1
ไม่ตอบ	147	7.1
16. การศึกษาอบรมเด็กใน ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์		
ไม่ดีเลย	6	.3
ดีน้อย	21	1.0
ดีปานกลาง	794	38.3
ดีมาก	1,185	57.2
ไม่ตอบ	67	3.2
17. การส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี้อีก (ในอนาคต)		
ไม่เลย	28	1.4
ยังไม่แน่ใจ	248	12.0
ค่อนข้างแน่ใจ	416	20.1
แน่นอน	1,304	62.9
ไม่ตอบ	77	3.7

จากตารางที่ 4.19 สรุปได้ว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองเด็กอนุบาล โดยมีความคาดหวังให้ บุตรหลานของตนได้รับพัฒนาการทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยสุขภาพของเด็ก, การ รับประทานอาหาร, การนอน, การเล่น, การพูด, การเข้าสังคม, อารมณ์, การเจริญเติบโต, การไปโรงเรียน/ สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์, การเรียน, ผู้ใหญ่ของเด็กมีปัญหาไม่มากนัก ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าครู/ผู้บริหารเอา ใจใส่ดี ผู้บริหารมีระบบงานที่ดี มีการอบรมเด็กค้ำกลาง และแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนอีก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ผลวิเคราะห์ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชน 19 แห่ง

5.1 รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่อยู่ในข่ายที่ศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 149 แห่ง ใน 6 จังหวัด ได้เลือกโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่ผู้บริหารให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากจังหวัดใหญ่และเล็กอย่างละ 1 จังหวัด (ได้ กทม. และ ลพบุรี) และเป็นโรงเรียนภาครัฐ 5 แห่ง ภาคเอกชน 5 แห่ง สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กภาครัฐ 5 แห่ง และ เอกชน 4 แห่ง รวม 19 แห่ง เพื่อวิเคราะห์ในเรื่อง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพของแต่ละแห่ง รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กอยู่ในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก

จังหวัด	โรงเรียน		สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน
กทม.	1. ร.ร.อนุบาลพิบูลเวศม์ 2. ร.ร.ตรีศเทพ 3. ร.ร.อนุบาลคหกรรม- ศาสตร์ ม.เกษตร- ศาสตร์	1. ร.ร.อนุบาลหูน้อย 2. อนุบาลสว่างจิต	1. ศูนย์ร่วมเกล้า 2. ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ วัดธรรมมงคล 3. สถานรับเลี้ยงและ พัฒนาเด็กปั้นเกล้า กองทัพเรือ	1. บ้านแฟมมีลีเคย์แคร์ 2. ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข
ลพบุรี	1. ร.ร.อนุบาลลพบุรี 2. ร.ร.พิบูลย์สงคราม	1. ร.ร.อนุบาลบรรจ- รัตน์ 2. ร.ร.จารีกล้อมวิทยา 3. ร.ร.อนุบาลคำจร- วิทย์	1. ศูนย์อบรมเด็ก สงครามพิเศษ 2. บ้านเด็กโคกลำพาน	1. บ้านเด็ก 2. เข็มศิระเนอสเซอร์รี่
รวม	5	5	5	4

5.2 การรวบรวมข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ได้รวบรวมข้อมูลเจาะลึก โดยวิธี

- ก) สังเกตสภาพทางกายภาพ สนามเด็กเล่น ห้องเรียน อาคาร และกิจกรรมต่างๆ ที่ทำในและนอกห้อง
- ข) สัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กด้วยแบบสัมภาษณ์
- ค) รวบรวมข้อมูลด้านการเงิน จำนวนคน วัสดุ อุปกรณ์
- ง) สอบถามครู และผู้ปกครองด้วยแบบสอบถาม

ข้อมูลที่ได้จาก 19 แห่ง มาจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 5.2 จำนวนผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	จังหวัด		รวม
	กทม.	ลพบุรี	
1. ผู้บริหาร	10	9	19
2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก	147	48	195
3. ผู้ปกครอง	475	367	842
รวม	779	424	1,056

ตารางที่ 5.3 ข้อมูลที่ได้รับจากเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย	ข้อมูลที่ได้
1. แบบสังเกตและคัดลอกข้อมูลพื้นฐาน	แผนผัง โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ที่ตั้ง อาคาร สถานที่ บริเวณสนามเด็กเล่น กิจกรรมที่ทำตั้งแต่เช้าถึงเย็น ทั้งในและนอกห้อง ข้อมูลด้านการเงิน (รายรับ-จ่าย)
2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ
3. แบบสอบถามครู/ผู้ดูแลเด็ก	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ
4. แบบสอบถามผู้ปกครอง	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ รายจ่ายต่อคนต่อปี

5.3 ตัวบ่งชี้ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ

จากนิยามของคำว่า ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ในบทที่ 1 ได้นำมาขยายความถึงตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตารางที่ 5.4 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ

คำ	ความหมาย	ดัชนี	แหล่งข้อมูล
ระบบ	ระบบบริหารจัดการในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ที่เชื่อมโยงปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีระบบบริหารงานที่ดี 2. มีปรัชญา แนวคิด ที่มุ่งพัฒนาเด็ก 	<p>แบบสอบถามครู/ผู้ดูแลเด็ก</p> <p>ตอนที่ 1 ข้อ 5</p> <p>ตอนที่ 3 ข้อ 2.1</p>
กลไก	กลไกในการบริหารจัดการที่ผลักดันให้ระบบดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งได้แก่ การเตรียมความพร้อมให้เด็กทุกด้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก 2. มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ 3. มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ 4. มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา 5. มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา 6. ผู้บริหารใช้เวลามาดูแลเด็ก 7. ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก 8. ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน 9. ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน 10. ผู้บริหารรับทราบหน้าที่ของตน 11. ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบหน้าที่ของตน 12. มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ 	<p>แบบสอบถามครู/ผู้ดูแลเด็ก</p> <p>ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยทั้ง 15 ข้อ</p> <p>ตอนที่ 3 ข้อ 1.1</p> <p>ตอนที่ 3 ข้อ 2.2</p> <p>ตอนที่ 3 ข้อ 2.7</p> <p>ตอนที่ 3 ข้อ 2.8</p> <p>ตอนที่ 3 ข้อ 2.3</p> <p>ตอนที่ 3 ข้อ 2.4</p> <p>ตอนที่ 3 ข้อ 2.5</p> <p>ตอนที่ 3 ข้อ 2.6</p> <p>ตอนที่ 4 ข้อ 1.1</p> <p>ตอนที่ 4 ข้อ 1.2 และ 1.3</p> <p>ตอนที่ 4 ข้อ 1.10, 1.11, 1.12 และ 1.13</p>

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

คำ	ความหมาย	ดัชนี	แหล่งข้อมูล
ประสิทธิผล	การแสดงให้เห็นว่าโรงเรียน/สถาน เลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์บรรลุมรดกประสงค์ ที่ตั้งไว้	13. มีส่วน ที่ล้างมือ ล้างหน้า ที่สะอาดและเหมาะสม 14. ภายในห้องมีการจัดมุมตาม ความสนใจของเด็ก 1. ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตร- หลานมาเรียนที่นี่ 2. ครูเอาใจใส่ดี 3. ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถาน เลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบบริหาร งานที่ดี 4. ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถาน เลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้ การอบรมที่ดี 5. ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมา เรียนที่นี่ 6. ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี 7. ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดู เด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การ อบรมที่ดี	ตอนที่ 4 ข้อ 1.14, 1.15 และ 1.16 ตอนที่ 4 ข้อ 1.17 แบบสอบถามผู้ปกครอง ข้อ 7 ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 6 แบบสอบถามครู/ผู้ดูแลเด็ก ตอนที่ 1 ข้อ 7 ตอนที่ 1 ข้อ 4 ตอนที่ 1 ข้อ 6
ประสิทธิภาพ	ค่าที่แสดงว่า 1 บาท จะได้ผล ร้อยละเท่าไร	$\frac{\text{ค่าเฉลี่ยร้อยละของประสิทธิผล}}{\text{ค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อปี}}$ - ค่าประสิทธิผลในที่นี้ได้จากดัชนี 7 ตัวข้างบนเฉลี่ย - ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีได้จาก (1) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3 ปี ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์เด็กต่อหัว (2) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3 ปี ของผู้ปกครองที่จ่ายให้โรงเรียน/ สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	X 100

5.4 ผลวิเคราะห์เป็นรายโรง/แห่ง

5.4.1 โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ เป็นโรงเรียนรัฐบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รับนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับนักเรียนอนุบาล รับนักเรียนอายุ 4-6 ปี โรงเรียนเปิดดำเนินการมาเป็นเวลา 46 ปี สถานที่ตั้ง เลขที่ 259/444 ซอยพิบูลเวศม์ ถนนสุขุมวิท 71 แขวงพระโขนงเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110

โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ เป็นโรงเรียนต้นแบบอนุบาล 1 ใน 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (ส.ป. กทม.) มีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบนิเทศโรงเรียนอีก 7 โรง รวมทั้งเป็นแหล่งวิทยากร/เป็นโรงเรียนแกนนำ ที่ให้โอกาสแก่สถานี่ราชการ และเอกชนมาศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ

(2) ตารางกิจกรรมประจำวัน ระดับอนุบาลปีที่ 1-2

07.30 – 08.00 น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบสุขภาพ บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ
08.00 – 08.15 น.	เคารพธงชาติ และสวดมนต์
08.15 – 08.30 น.	สนทนา ข่าว และเหตุการณ์
08.30 – 08.50 น.	การเคลื่อนไหวและจังหวะ
08.50 – 09.10 น.	กิจกรรมในวงกลม
09.10 – 09.45 น.	เล่นกลางแจ้ง
09.45 – 10.00 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.00 – 11.00 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
11.00 – 12.00 น.	พักรับประทานอาหาร
12.00 – 14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00 – 14.15 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.15 – 14.30 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14.30 – 14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50 – 14.50 น.	สรุป เตรียมตัวกลับบ้าน

(3) ตารางกิจกรรมทางกาย ระดับอนุบาลปีที่ 1-2

วัน เวลา	กิจกรรม	ช่วงเวลา						
		8.20- 8.40	8.40- 9.00	9.00- 9.20	9.20- 9.40	9.40- 10.00	10.00- 10.20	14.15- 14.35
จันทร์	ห้องยิมฯ	อ.2/8	อ.2/7	อ.1/1	อ.1/2	อ.1/3	อ.2/6	อ.1/4
	สนามเด็กเล่น	8.20- 8-50	8.50- 9.20	9.20- 9.50	9.50- 10.20	10.20- 10.50		
	- สนาม 1	อ.1/5	อ.1/6	อ.1/7	อ.1/8			
	- สนาม 2	อ.2/5	อ.2/4	อ.2/3	อ.2/2	อ.2/1		
อังคาร	ห้องยิมฯ	อ.2/5	อ.1/5	อ.2/4	อ.1/6	อ.2/3	อ.1/7	อ.2/2
	สนามเด็กเล่น	8.20- 8-50	8.50- 9.20	9.20- 9.50	9.50- 10.20	10.20- 10.50		
	- สนาม 1	อ.1/4	อ.1/3	อ.1/2	อ.1/1	อ.1/8		
	- สนาม 2	อ.2/8	อ.2/7	อ.2/6	อ.2/1			
พุธ	ห้องยิมฯ	อ.1/8	อ.2/1	อ.1/1	อ.2/8	อ.1/2	อ.2/7	อ.1/3
	สนามเด็กเล่น	8.20- 8-50	8.50- 9.20	9.20- 9.50	9.50- 10.20	10.20- 10.50		
	- สนาม 1	อ.1/7	อ.1/6	อ.1/5	อ.1/4			
	- สนาม 2	อ.2/2	อ.2/3	อ.2/4	อ.2/5	อ.2/6		
พฤหัสบดี	ห้องยิมฯ	อ.2/6	อ.1/4	อ.2/5	อ.1/5	อ.2/4	อ.1/6	อ.2/3
	สนามเด็กเล่น	8.20- 8-50	8.50- 9.20	9.20- 9.50	9.50- 10.20	10.20- 10.50		
	- สนาม 1	อ.1/8	อ.1/7	อ.1/3	อ.1/2	อ.1/1		
	- สนาม 2	อ.2/1	อ.2/2	อ.2/7	อ.2/8			
ศุกร์	ห้องยิมฯ	อ.1/7	อ.2/2	อ.1/8	อ.2/1			
	สนามเด็กเล่น	8.20- 8-50	8.50- 9.20	9.20- 9.50	9.50- 10.20	10.20- 10.50		
	- สนาม 1	อ.1/1	อ.1/2	อ.1/5	อ.1/4	อ.1/3	อ.1/6	
	- สนาม 2	อ.2/8	อ.2/3	อ.2/7	อ.2/4	อ.2/6	อ.2/5	

หมายเหตุ

1. ห้องยิมฯ ห้องละ 2 ครั้ง/สัปดาห์ ครั้งละ 20 นาที
2. สนามเด็กเล่น ห้องละ 3 ครั้ง/สัปดาห์ ครั้งละ 30 นาที

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ครูจะรอรับเด็กในห้องเรียนของตนเอง พร้อมกับการเตรียมการสอน และทำงานของครู เมื่อผู้ปกครองพาเด็กมาจะเข้าไปส่งที่หน้าห้องเรียนเด็กจะเข้าไปสวัสดีคุณครู และครูจะพูดคุยกับผู้ปกครอง เด็กบางคนมีพี่ที่อยู่โรงเรียนเดียวกันจะเดินมาส่งน้องที่หน้าห้อง เด็กๆ ส่วนใหญ่จะเล่นของเล่นอยู่ภายในห้องเรียน มีบางคนที่ออกไปเล่นหน้าห้องเรียน ครูจะพยายามเรียกให้เข้ามาเล่นในห้องเรียน และบางคนจะนั่งอยู่กับผู้ปกครองที่รอส่งเด็กจนกระทั่งเด็กเข้าแถว

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

กิจกรรมในวงกลม (กลุ่มใหญ่) เรื่องที่อยู่อาศัยของแมงมุม เป็นเรื่องสืบเนื่องจากการทำ WEB ในเรื่องที่ได้กสนใจ ครูจะพูดคุยกับเด็กและให้เด็กคิดว่าแมงมุมจะสร้างใยอย่างไร แล้วเล่านิทานเรื่องแมงมุม 3 ตัว จากนั้นให้เด็กมาช่วยกันสร้างใยแมงมุม มีเด็กที่เล่น และพูดคุยกัน ครูก็พยายามดึงความสนใจให้เด็กเข้ามาสู่บทเรียน

กิจกรรมกลุ่มย่อย ให้เด็กเข้ากลุ่มของตนเองโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 พิมพ์เชือกด้วยสีน้ำ กลุ่มที่ 2 วาดสีเทียนตามจินตนาการ กลุ่มที่ 3 วาดสีเทียนตามจินตนาการ กลุ่มที่ 4 ปั้นรูปภาพตามจำนวนตัวเลข เด็กทุกคนจะทำงานในกลุ่มของตนเอง บางคนทำไปด้วยคุยไปด้วย ครูจะเดินดูและหยิบอุปกรณ์ที่ขาดให้เด็ก ตอบคำถามของเด็ก เมื่อครูดูความเรียบร้อยเสร็จจะนั่งรอรับงานที่เด็กทำเสร็จแล้วมาส่ง และเขียนตามคำพูดเด็กว่าเด็กวาดรูปอะไรมาให้ดู โดยก่อนที่เด็กจะนำงานมาส่ง เด็กจะบอกลักษณะของตนเองลงในกระดาษผลงาน เมื่อครูตรวจเสร็จเด็กจะนำงานของตนเองไปเก็บไว้ที่กล่องผลงาน

กิจกรรมเล่นตามมุม หลังจากที่ได้ทำงานกลุ่มย่อยเสร็จ เด็กจะเข้าไปเล่นของเล่นที่มุมต่างๆ ภายในห้อง โดยเด็กเลือกเล่นได้อย่างอิสระ ครูจะคอยดูแลให้เด็กเล่นอย่างปลอดภัย เด็กก็จะเล่นกันเองอย่างสนุกสนาน เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารครูจะให้เด็กเก็บของเล่นให้เสร็จก่อนไปล้างมือเตรียมตัวทานข้าว

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

- ครูจะพาเด็กไปเล่นที่สนามหลังห้องเรียนในช่วงเวลาตามตารางที่โรงเรียนกำหนดไว้ โดยครูจะคอยดูแลความปลอดภัยให้เด็ก
- กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ ครูจะพาเด็กไปที่สนามเตรียมอุปกรณ์ เช่น ริบบิ้น แล้วเคาะจังหวะ และเคลื่อนไหวตามคำสั่งของครู

- กิจกรรมที่ห้องยิม ในห้องยิมจะมีอุปกรณ์ต่างๆ เช่น แป้นบาสขนาด เล็ก ลูกบอล ราวโหน บาร์เดี่ยว เบ็ดหมุน เบาะ ให้เด็กได้ออกกำลัง ภายกับเครื่องเล่นต่างๆ โดยครูเป็นผู้ดูแลความปลอดภัย และบอกวิธี การให้เด็กเล่นอย่างถูกวิธี เด็กจะเล่นโยนลูกบอลเข้าแป้นบาส เบ็ด หมุน และใช้อุปกรณ์ต่างๆ ได้อย่างอิสระ มีเด็กที่ทะเลาะกันบ้าง และ ใช้อุปกรณ์ไม่ถูกวิธี ครูก็จะเข้าไปไกล่เกลี่ย และแนะวิธีเล่น

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

การเตรียม พี่เลี้ยงจะจัดอาหารไว้ให้เด็กเป็นถาดหลังห้องเรียน เมื่อ เด็กล้างมือเสร็จจะเดินมากดน้ำใส่แก้วของตนเองมาไว้ที่โต๊ะ เมื่อเด็กทำครบทุกคนแล้ว ก็ให้ยกถาดหลุม และปิ่นโตอาหารอิสลามมาวางไว้ที่โต๊ะของตนเอง แล้วนั่งคอยเพื่อนจนกว่าจะครบหมด เมื่อครบหมดทุกคน แล้ว ครูจะให้เด็กท่องกลอน “ข้าวทุกจาน” และอาหารที่รับประทานวันนี้

การรับประทานอาหาร เด็กจะรับประทานอาหารด้วยตนเองได้ ครูจะคอยเตือน ไม่ให้เด็กพูดคุยกัน และห่มเมื่อเด็กทานข้าวได้เยอะ เมื่อเด็กเริ่มหมดครูจะนำอาหารมาเติมให้เด็กคนที่ยกมือ ขอบเติม เด็กคนไหนที่ทานอิ่มแล้วจะนำผ้ากันเปื้อนไปเก็บ ถาดอาหารไปเทเศษอาหารทิ้ง และวางถาดหลุม ในอ่างที่พี่เลี้ยงเตรียมไว้ให้หน้าห้อง จากนั้นเด็กจะหยิบของเล่นในตะกร้ามาเล่นหน้าห้องเรียนรอเพื่อนให้ ทานให้เสร็จหมด

(4.5) การนอน

การเตรียม หลังจากทานอาหารเสร็จแล้ว ครูและเด็กจะช่วยกันเก็บ โต๊ะแล้วปูเสื่อน้ำมัน จากนั้นครูให้เด็กเข้าแถวเพื่อรับที่นอนและหมอนของตนเอง ให้เด็กไปปูที่นอนของตน เองทีละคน แล้วรอเพื่อนจนกว่าจะปูเสร็จ เมื่อเด็กใกล้จะเสร็จทุกคน

การนอน ครูให้เด็กร้องเพลงกระซิบด้วยกันทั้งห้อง จากนั้นให้เด็ก พนมมือสวดมนต์ แล้วครูให้เด็กนอน โดยบอกเด็กๆว่าจะเล่นเกมซ่อนตาดำ ครูจะดูและให้รางวัลถ้าใคร ชนะ เมื่อเด็กนอนลงเด็กจะหลับตา บางคนก็หลับไปเลย บางคนที่ยังไม่หลับครูก็จะเตือนเด็กให้นอนให้หลับ เมื่อเด็กหลับกันเกือบหมด ครูจะนำถาดอาหารของตนเองมารับประทาน พร้อมกับคอยดูแลเด็กนอนเมื่อเด็กตื่น จึงคอยให้เด็กล้างหน้าแปรงฟัน

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

การเลิกเรียน เมื่อเด็กล้างหน้าแปรงฟันเสร็จ ครูจะให้เด็กมานั่งรวมกัน แล้วสรุปในสิ่งที่เรียนมาในวันนี้ แล้วเตรียมข้าวของให้พร้อมที่จะกลับบ้าน โดยให้นักเรียนที่เป็นตัวแทนมา ช่วยแจกบัตรรับเด็ก จากนั้นครูจะให้เด็กเล่นของเล่นรอผู้ปกครองได้

การกลับบ้าน ผู้ปกครองจะรับนักเรียนอยู่ที่หน้าห้องเรียนเมื่อถึงเวลาจะไปที่หน้าห้องเรียน ครูจะรอรับบัตรของนักเรียนอยู่หน้าห้อง และเรียกเด็กให้กลับบ้านเมื่อผู้ปกครองมารับ เด็กจะเอาบัตรใส่กล่อง และสวัสดีคุณครู แล้วเดินกลับบ้านพร้อมผู้ปกครอง

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนและหมู่บ้าน การคมนาคมสะดวก มีประตูและรั้วรอบขอบชิด ความปลอดภัยสูง มีอาคารหลายหลัง และสนามสำหรับเล่นกีฬา บริเวณภายในมีต้นไม้ให้ความร่มรื่น และมีสวนหย่อม ผู้ปกครองสามารถเข้ามารับและส่งเด็กภายในโรงเรียนได้

ห้องเรียนอนุบาลจะอยู่บริเวณชั้น 1 ของอาคารด้านหน้าที่อยู่ตรงข้ามกัน 2 หลัง ภายในห้องจะจัดพื้นที่ไว้เป็นมุมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรม เช่น มุมเครื่องเล่น สัมผัส มุมบ้าน มุมบล็อก มุมหนังสือ เป็นต้น เด็กๆ จะสามารถเล่นของเล่นและใช้อุปกรณ์ต่างๆ ได้ภายในเวลาที่กำหนดหรือช่วงเวลาว่างอื่นๆ โดยเด็กสามารถเลือกเล่นและเก็บกันเอง ภายในห้องจะต้องเคลื่อนย้ายโต๊ะและจัดอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละประเภท เช่น กิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมกลุ่มย่อย การรับประทานอาหาร และการนอน โดยครู พี่เลี้ยง และเด็กช่วยกันจัด ในห้องเรียนทุกห้องจะมีห้องน้ำให้เด็กได้ใช้ เนื่องจากเด็กมีจำนวนมากครูจะให้เข้าแถวรอคิวกัน มีที่เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็กอยู่ในห้อง นอกจากนั้นยังมีห้องยิม 1 ห้อง สำหรับให้เด็กแต่ละห้องเข้ามาหมุนเวียนกันออกกำลังกายและทำกิจกรรมต่างๆ และมีสนามเด็กเล่นหลังห้องเรียนให้เด็กแต่ละห้องหมุนเวียนกันมาใช้เช่นกัน โดยจะจัดตารางไว้เนื่องจากเด็กมีจำนวนมาก

(5.2) สื่อ

จะมีหลากหลายเพื่อสนองกิจกรรมทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และกิจกรรมตามมุม โดยมีทั้งสื่อตามธรรมชาติ สื่อที่ได้จากการจัดซื้อตามเงินงบประมาณ และสื่อที่จัดทำเพิ่มเติมภายในโรงเรียน

(5.3) การวัดและประเมินผล

ประเมินตามข้อกำหนดของกรมวิชาการ

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

(6.1) มีหนังสือสารสัมพันธ์ของระดับชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ส่งถึงผู้ปกครอง เดือนละ 2 ฉบับ และมีส่วนที่ผู้ปกครองต้องตอบส่งคืนครูประจำชั้น

(6.2) เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ และเชิญเป็นวิทยากรในการเข้าค่ายกลางวัน

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 18 คน จาก 30 คน
ผู้ปกครอง 92 คน จาก 540 คน สรุปได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.5 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.68
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	77.78
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	77.78
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	72.22
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	94.44
	2.10 ผู้บริหารรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	94.44
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.79
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.24
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	94.57
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.72
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.59
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.33
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.59

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4. ประสิทธิภาพ	4.1 ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียน	6,825 บาท
	4.2 ประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็นค่าร้อยละ	89.98
	4.3 ประสิทธิภาพ 1 บาท ต่อร้อยละ	1.32
	4.4 ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของผู้ปกครอง	1,200 บาท
	4.5 ประสิทธิภาพ 1 บาท ต่อร้อยละ	7.50

ตารางที่ 5.5 สรุปได้ว่า โรงเรียนมีระบบ กลไก ที่ดี มีประสิทธิผลเฉลี่ยร้อยละ 89.98 และมี ประสิทธิภาพ 1 บาท ต่อ 1.32% ถึง 7.50%

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.2 โรงเรียนตรีทศเทพ

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนตรีทศเทพ ตั้งอยู่เลขที่ 165 ถนนประชาธิปไตย แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนวัดตรีทศเทพได้เปิดทำการสอน เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2476 ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนประชาบาลบ้านพานถม 1 (วัดตรีทศเทพ) โดยอาศัยศาลาวัดชั้นเดียว สอนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1 ถึงชั้นประถมปีที่ 4 ต่อมาปี 2477 ทางราชการได้จัดสรรสร้างอาคารเรียนถาวรปี 2506 เปิดเรียนเป็นสองผลัดเพิ่มชั้น ป.5, ป.6, ป.7 และ ปี 2512 รั้วอาคารไม้สร้างตึก 7 ชั้น 9 ห้องเรียน ปี 2514 ต่อเติมอาคารเพิ่มอีก 2 ห้องเรียน จนถึงปัจจุบันนี้

อาคารเรียนอาคารประกอบ

มีอาคารตึก 3 ชั้น 1 หลัง กว้าง 8.50 เมตร ยาว 43.25 เมตร

อาคารประกอบ

บ้านพักภารโรง ขนาดกว้าง 6.20 เมตร ยาว 8.50 เมตร โรงกิจกรรม ขนาดกว้าง 6.20 เมตร ยาว 12 เมตร ส้วม 8 ที่นั่ง ที่ปีสสาวะชาย 2 ที่

สนามกว้าง 10.30 เมตร ยาว 37.50 เมตร เทปูนตลอด สวนหย่อม กว้าง 8 เมตร ยาว 10.30 เมตร เริ่มปรับปรุงตั้งแต่ พ.ศ. 2519 จนถึงปัจจุบัน สิ้นเงินงบประมาณ 80,000 บาท

บุคลากร

- ครู อาจารย์	16	คน
- ภารโรง	2	คน
- เจ้าหน้าที่ธุรการชั้น 2	1	คน
- นักเรียนชาย	135	คน
- นักเรียนหญิง	115	คน

สิ่งที่โรงเรียนภาคภูมิใจ

- ได้รับรางวัลจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในโครงการส่งเสริมความสามารถทางวิชาการ
- ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณในการเป็นเป็นอันดับที่ 2 ของกรุงเทพมหานคร
- ได้รับรางวัลกีฬาตะแบกแชมป์ 1 ของกีฬาทุกประเภท สำนักงานเขตพระนคร
- ได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันคัดคมนักเรียนประเภทชาย และประเภทหญิง จากสำนักงานเขตพระนคร
- ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดวาดภาพประเภทนักเรียนประถมศึกษา

- ได้รับโล่เกียรติคุณให้แก่โรงเรียนวัดศรีทศเทพในฐานะที่จัดกิจกรรมรำลึกถึงพระคุณแม่ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมประทับใจ
- ได้รับโล่ที่ประกาศเกียรติคุณให้แก่โรงเรียนวัดศรีทศเทพ ในการร่วมโครงการศึกษาปัญหาสารตะกั่วในบรรยากาศกับสถานะสุขภาพอนามัยของเด็กนักเรียน

(2) **ปรัชญา**

นักเรียนวัดศรีทศเทพ เป็นคนเก่ง คนดี คนมีประโยชน์

(3) **ผังการบริหาร**

(4) **การประชาสัมพันธ์โรงเรียน**

- ประชุมผู้ปกครอง เทอมละ 1 ครั้ง
- แผ่นพับสำหรับแจกผู้ปกครองเพื่อแนะนำโรงเรียน เทอมละ 1 ครั้ง
- มีกรรมการการศึกษาาร่วมประชุมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน
- จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อชุมชนตามแผนงานของกรุงเทพมหานคร
- มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญกำลังดำเนินการทำ Website ของโรงเรียนให้

(5) **ตารางกิจกรรมประจำวัน**

เวลา	กิจกรรม
08.00-08.15 น.	รับเด็ก
08.15-08.45 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.45-09.00 น.	ตรวจสอบสุขภาพ ไปห้องน้ำ
09.00-10.20 น.	กิจกรรมกลุ่มใหญ่

เวลา	กิจกรรม
10.20-10.30 น.	พัก (คิมนม ของว่าง)
10.30-11.30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30-12.00 น.	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00-14.00 น.	นอน
14.00-14.30 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.30-15.00 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน
15.00 น.	กลับบ้าน

(6) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(6.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองจะพาเด็กเดินเข้าประตูมาส่งที่ห้องเรียน ครูรอรับเด็กในห้องเรียนพร้อมไปกับการเตรียมการสอน รับสมุดการบ้านเด็ก เมื่อผู้ปกครองพาเด็กมาในห้องจะให้เด็กสวัสดีครู ครูจะทักทายแล้วให้เด็กนำการบ้านมาส่ง เอานมมาวางไว้ที่ชั้น และนำกระเป๋าวางไว้หน้าห้องในช่องเก็บกระเป๋าของตนเอง จากนั้นเด็กจะเล่นอยู่ในห้องเรียน มีบางคนเล่นเครื่องเล่นที่สนาม บางคนนั่งกับผู้ปกครองที่รอส่งจนกระทั่งเด็กเข้าแถว สำหรับเด็กที่มาสายผู้ปกครองจะพามาส่งที่แถว และถ้าสายกว่านั้นจะพามาส่งที่ห้องเรียน ครูที่เลี้ยงจะเดินมารับแล้วให้เด็กวางกระเป๋าให้เรียบร้อย แล้วเข้าไปเรียนร่วมกับเพื่อน

(6.2) การเรียนการสอนในห้อง

เริ่มด้วยการสนทนา ทักทาย และแบ่งกลุ่มเด็ก เด็กจะนั่งเรียนกันเป็นกลุ่ม จากนั้นครูจะนำร้องเพลงประกอบท่าทางการเคลื่อนไหวไปรอบๆ ห้อง เด็กทำตามที่ครูบอก บางคนที่ไม่ทำครูจะเตือนและดูให้ทำตาม บางคนก็ทำตามด้วยความสนุกสนาน

จากนั้นเป็นการดูวิดีโอ เพลง ABC และเพลงโคเรมี ครูจะเคาะจังหวะและบอกให้เด็กร้องตามวิดีโอ เด็กส่วนใหญ่ร้องไม่ได้ บางคนนั่งเฉยๆ บางคนปรบมือ ครูเปลี่ยนเป็นวิดีโอ นับเลข เด็กบางคนเริ่มคุยกัน ครูจะเตือนให้ดู ให้นับเลข และร้องตามวิดีโอ เด็กส่วนใหญ่จะทำตาม ร้องได้ และนับนิ้วมือไปด้วย

เมื่อดูวิดีโอเสร็จ ครูจัดโต๊ะให้เด็กนั่งเป็นแถวตามกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม ใ้ที่เลี้ยงแจกหนังสืออ่าน ก-ช และสระ เด็กเปิดตาม และอ่านตามที่ครูบอกได้โดยใช้นิ้วลากตามตัวอักษร และพูดตามที่ครูบอก พี่เลี้ยงจะคอยเดินดู ช่วยเด็กที่ทำไม่ได้ จากนั้นครูจะแจกสมุดแบบฝึกหัดเซาว์ปัญญา ให้เด็กเปิดตามและดูตามรูปในแต่ละข้อที่ครูเขียนไว้บนกระดาน ให้เด็กวงกลมรูปที่ใหญ่ที่สุด เล็กที่สุด รูปที่ไม่เหมือนรูปอื่น เด็กบางคนจะทำได้เอง บางคนจะคุยเพื่อน ครูและพี่เลี้ยงจะเดินดู และบอกเมื่อเด็กทำไม่ได้และคอยเตือนไม่ให้เด็กพูดคุยกัน เมื่อมีเด็กเริ่มคุยกันเป็นระยะ ครูสั่งการบ้านเด็กโดยอธิบายว่าจะต้องทำอย่างไร และให้เด็กลองทำโดยใช้นิ้วลากไม่ใช่ดินสอ จากนั้นสั่งงานให้เด็กระบายสี พี่เลี้ยงจะเดินแจกสีให้เด็กเป็นกลุ่ม เด็กที่ทำงานเสร็จนำไปส่งครู ครูจะตรวจและให้ดาว จากนั้นเด็กจะให้พี่เลี้ยงหยิบของเล่นบน

ชั้นให้เด็กลงมาเล่น เด็กจะเล่นกันเอง ครูและพี่เลี้ยงจะตรวจงาน เมื่อถึงเวลาก่อนรับประทานอาหารจะให้เด็กนำของเล่นมาเก็บ และพี่เลี้ยงจะช่วยเก็บให้บางส่วน

(6.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ช่วงเข้าก่อนเข้าแถว เด็กบางคนเล่นเครื่องเล่นที่สนาม และหน้าห้องอย่างอิสระ โดยครูรับเด็กและเตรียมการสอนที่ห้องเรียน

ช่วงก่อนรับประทานอาหาร ครูให้เด็กทั้งหมดมาที่สนาม เด็กบางคนเล่นเครื่องเล่นสนาม บางคนวิ่งเล่นกับเพื่อน ส่วนครูนั่งดูเด็กที่สนาม และเตือนให้เด็กเล่นกันดีๆ

หลังรับประทานอาหาร เมื่อเด็กทานข้าวเสร็จ เด็กบางคนจะเล่นเครื่องเล่น บางคนจะเล่นกับเพื่อน ส่วนครูจะรับประทานอาหารที่ห้องพักครู และเมื่อถึงเวลานอนพี่เลี้ยงจะเรียกเด็กเข้ามาในห้องเรียน

(6.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

การเตรียม พี่เลี้ยงจะเป็นผู้เตรียมถาดหลุมใส่อาหาร ช้อนส้อม และแก้วน้ำ วางไว้ให้เด็กบนโต๊ะ เมื่อถึงเวลาเด็กจะมานั่งที่โต๊ะอาหาร พี่เลี้ยงกล่าวนำให้เด็กท่องกลอน-ข้าวทุกจาน และบอกเด็กให้พูดตามว่าวันนี้ทาน ผักชีอู๊ว มันต้มน้ำตาล เมื่อเด็กพูดตามเสร็จก็ลงมือรับประทานอาหาร

การรับประทานอาหาร เด็กจะใช้ช้อนส้อมตักอาหารรับประทานด้วยตนเอง พี่เลี้ยงบอกให้เด็กทานผัก ทานผักชีอู๊วให้หมด ตลอดเวลาที่เด็กรับประทาน เตือนไม่ให้เด็กพูดคุยกัน เด็กบางคนจะคุยกับเพื่อน บางคนทานช้าพี่เลี้ยงจะเข้าไปช่วยตักและป้อน คนไหนที่ทานเร็วพี่เลี้ยงเติมให้อีก ถ้าเด็กต้องการ เมื่อเด็กเริ่มอิ่มพี่เลี้ยงบอกให้เอาช้อนส้อม และแก้วน้ำไปวางในกระป๋องที่เตรียมไว้ เด็กทานไม่หมดก็ลูกไปได้ ไม่ต้องทานให้หมดก็ได้ เมื่อเด็กลุกจากที่ไป พี่เลี้ยงและคนงานก็จะเก็บถาดหลุมโดยพิเศษอาหารที่เหลือใส่กระป๋องไว้

ครูจะรับประทานอาหารกลางวันในห้องพักครู และเตรียมสอนตอนบ่ายในระดับชั้นประถมศึกษา จึงไม่ได้มาดูแลเด็กทานอาหาร และนอน ให้พี่เลี้ยงดูแลแทน

(6.5) การนอน

การเตรียม พี่เลี้ยงจะเตรียมเบาะนอนและหมอนวางไว้ให้ในช่วงเวลาที่เด็กไปเล่นสนามก่อนทานอาหารกลางวัน เมื่อถึงเวลานอนพี่เลี้ยงจะเรียกเด็กให้ไปล้างหน้าแปรงฟันก่อน จากนั้นเรียกให้เด็กเข้าไปที่ละคนแล้วให้เด็กนอนลงบนที่นอนที่เตรียมไว้

การนอน เมื่อเด็กทุกคนนอนลงแล้ว พี่เลี้ยงจะบอกให้เด็กหลับตาและนอนได้แล้ว เด็กส่วนใหญ่ยังไม่หลับพลิกตัวไปมา เล่นนิ้ว เล่นกับเพื่อน บางคนนอนหลับเลย พี่เลี้ยงจะคอยดูเป็นระยะให้นอน เด็กจะทยอยหลับ บางคนที่นอนอยากพี่เลี้ยงจะเข้าไปกล่อม และเตือนให้เด็กที่ยังไม่หลับให้หลับเป็นระยะๆ

(6.6) การเลิกเรียน และการกลับบ้าน

การเลิกเรียน ขณะที่ใกล้เวลาเลิกที่เลี้ยงจะนำขบวนมมาวางเรียงไว้หน้าห้อง เมื่อได้เวลาตื่นนอน พี่เลี้ยงและเด็กช่วยกันเก็บหมอนและที่นอน พี่เลี้ยงให้เด็กไปเข้าห้องน้ำล้างหน้า แล้วมาหิวหมาป่าที่พี่เลี้ยง จากนั้นให้เด็กนั่งเป็นกลุ่ม พี่เลี้ยงเตือนเด็กให้ทำการบ้าน และนำมาส่งในวันพรุ่งนี้ จากนั้นเปิดวิดีโอให้เด็กดู

การกลับบ้าน ผู้ปกครองจะมาที่ห้องเรียน โพล์หน้าให้พี่เลี้ยงเห็นที่กระจก พี่เลี้ยงจะเรียกเด็กที่ผู้ปกครองมารับทีละคนให้ออกมานอกห้อง เด็กจะหยิบของ หยิบรองเท้ามาใส่ แล้วเดินกลับบ้านกับผู้ปกครอง เด็กที่ผู้ปกครองยังไม่มารับจะนั่งทำการบ้าน โดยมีพี่เลี้ยงช่วยสอน บางคนก็ดูวิดีโอ รอจนกว่าผู้ปกครองจะมารับ

(7) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(7.1) สภาพแวดล้อม

โรงเรียนตรีศเทพเป็นโรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ในบริเวณด้านหน้าวัดตรีศเทพติดถนน นักเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชนบริเวณนั้น ชุมชนใกล้ๆ โรงเรียนเป็นตึกแถวค้าขายและมีชุมชนแออัด ผู้ปกครองฐานะไม่ค่อยดี ที่โรงเรียนมีอาคารเรียนเป็นตึก 3 ชั้น 1 หลัง และอาคารไม้ใช้สำหรับเป็นโรงอาหาร และมีห้องน้ำอยู่ด้านหลัง มีสนามเอนกประสงค์ใช้สำหรับการเล่นกีฬา การออกกำลังกาย และการเข้าแถวซึ่งมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียน ที่สนามจะมีสวนหย่อมอยู่ด้านข้าง และมีของเล่นป็นป้ายสำหรับเด็กอนุบาล 2-3 อย่าง วางไว้ สำหรับชั้นอนุบาลจะอยู่ชั้น 1 ของอาคารเรียน และที่ชั้น 1 จะมีห้องครูใหญ่ ห้องพักครู และห้องโสตฯ ส่วนชั้นอื่นๆ จะเป็นห้องเรียนของเด็กในระดับประถมศึกษา เด็กๆ ส่วนใหญ่จะเล่นอยู่ที่สนามและหน้าห้องเรียนในเวลาเช้าและพักกลางวัน ผู้ปกครองเข้ามาส่งและรอรับเด็กภายในบริเวณโรงเรียนได้

ห้องเรียนของเด็กอนุบาลติดเครื่องปรับอากาศและมีประตูปิดมิดชิด ภายในห้องจะมีสื่ออุปกรณ์การเรียนวางไว้ที่ชั้น เช่น เครื่องเล่นสัมผัส ของเล่นของเด็ก หนังสือนิทาน หนังสือแบบฝึกของเด็ก เครื่องเขียน โดยครูเป็นผู้จัดให้เด็กได้ใช้ในแต่ละช่วงกิจกรรม กระดาน white board ที่ครูใช้ในการสอนเด็ก มีวิดีโอ โทรทัศน์ และวิดีโอเทป เช่น การสอนตัวอักษรภาษาอังกฤษ การนับเลข ไว้ใช้ในบางช่วงของกิจกรรม ห้องเรียนจะต้องจัดโต๊ะจัดที่นอนและเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ต่างๆ ตามลักษณะของกิจกรรม โดยครูพี่เลี้ยงห้องละ 2 คน และเด็กจะช่วยกัน ซึ่งแต่ละห้องจะมีเด็กจำนวนมากและคับแคบ ที่หน้าห้องจะมีชั้นวางของใช้ส่วนตัวของเด็ก

(7.2) สื่อ
มีทั้งวัสดุอุปกรณ์ สื่อโสต เอกสาร ตามวัตถุประสงค์ในการสอนของทาง
โรงเรียน

(7.3) การวัดและประเมินผล
ใช้วิธีการในการสังเกต ดูจากผลงาน การพูดคุย ไม่มีการสอน

(7.4) การติดต่อกับผู้ปกครอง
การติดต่อมีทั้งการปฐมนิเทศ การพูดคุยกับผู้ปกครองในตอนเช้าและเย็น
เมื่อผู้ปกครองมารับ-ส่งนักเรียน การที่เข้ามาเป็นกรรมการศึกษาของผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน นอก
จากนี้ทางโรงเรียนยังใช้ทรัพยากรบุคคลในชุมชนคือ พระสงฆ์จากวัดศรีเทพเองและจากวัดอื่นมาสอน
จริยธรรมทุกเดือน

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 2 คน จาก 6 คน ผู้ปกครอง 31 คน
จาก 90 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.6 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของโรงเรียนศรีเทพ

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.10
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00

ตารางที่ 5.6 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
3. ประสิทธิภาพ	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย 50.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 0.00
	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.33
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5) 3.93
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย 80.65
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.50
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.50
4. ประสิทธิภาพ	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.00
	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	8,982 บาท
	4.2 ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง	300 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	81.0
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 1 บาทต่อร้อยละ	0.90
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	27.02

ตารางที่ 5.6 สรุปได้ว่า

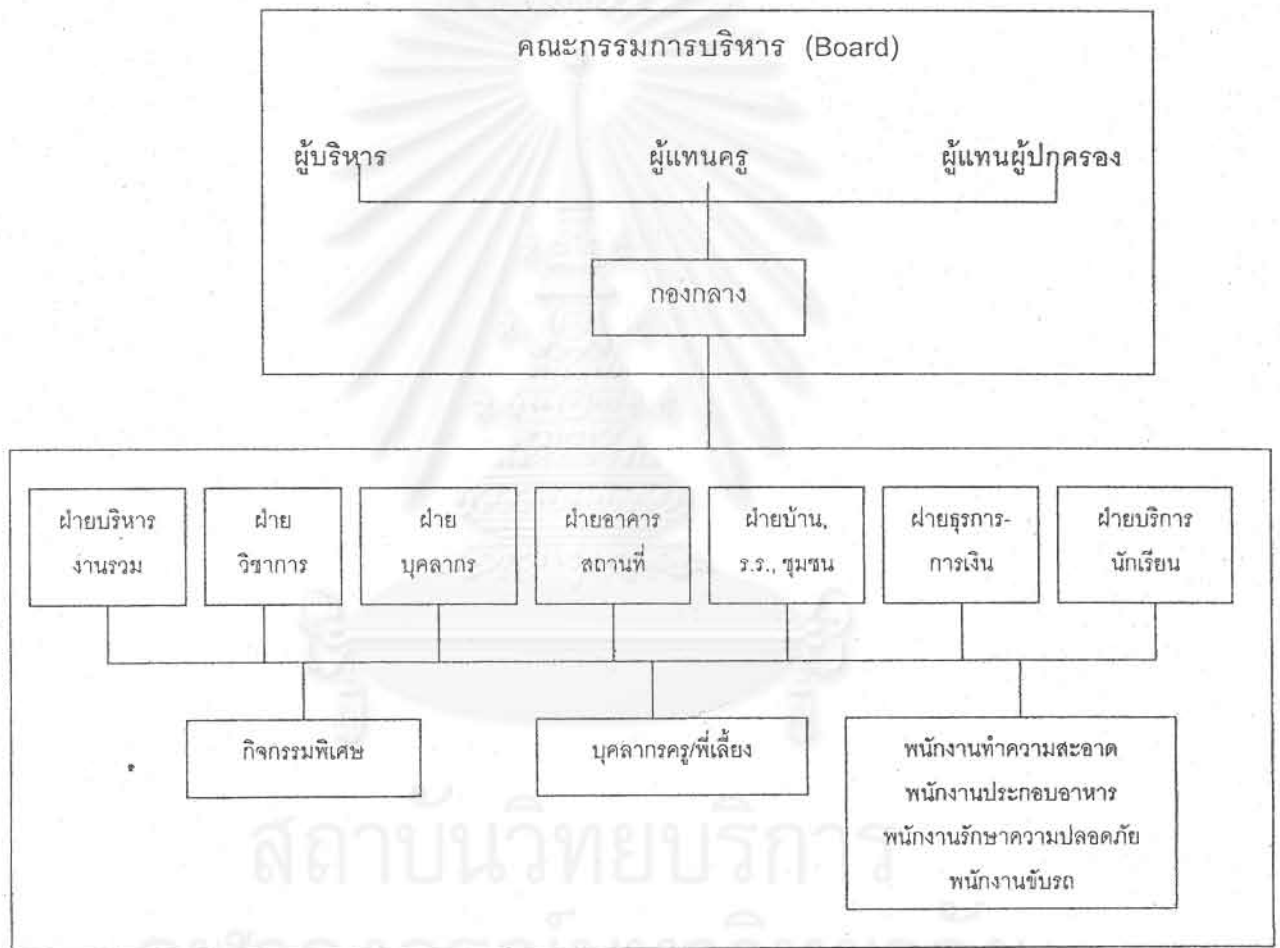
- (1) โรงเรียนมีระบบที่ดีมาก
- (2) โรงเรียนมีกลไกที่ดี ยกเว้นเรื่องการประชุมกับผู้ปกครอง ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก และให้เวลากับครู/ผู้ดูแลเด็ก การรับรู้บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ครู โรงเรียน ขาดสถานที่ที่ปลอดภัย สนามเด็กเล่น เครื่องเล่น ส้วม ที่ล้างมือล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม
- (3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงทุกด้าน
- (4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพโดยอ่านข้อมูลจากค่าใช้จ่ายของโรงเรียน 1 บาท : 0.90% และอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง 1 : 27.02%

5.4.3 โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนอนุบาลหนูน้อยเป็นโรงเรียนเอกชน ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2523 รับนักเรียนวัย 2-6 ปี และจัดกลุ่มเด็กโดยการแบ่งตามระดับอายุ โดยมีสถานที่ตั้งเลขที่ 89 สุขุมวิท 89/1 บางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร 10250

(2) การบริหารงาน

(3) การจัดการศึกษา

ปรัชญา

รู้จักตนเอง เรียนรู้โลกรอบตัว มีจริยธรรม นำความสามารถ สู่ความสุข

เป้าหมาย

การจัดการอนุบาลศึกษาให้ถูกทิศทาง มีความเหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล และมีการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่ง

ภารกิจ/หน้าที่ของการศึกษาที่แท้ 2 ประการ

1. ถ่ายทอดความรู้ วิชาการ วิชาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตและการทำงาน
2. ฝึกฝนพัฒนาเด็กให้พัฒนาตนสู่มนุษย์ที่สมบูรณ์

ภาพรวมการจัดการศึกษาหนูน้อย 3 ส่วน

- 1 เริ่มต้นที่ตัวเด็ก พัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผู้สภาพชีวิตที่ดีงามยิ่งขึ้นไป
ครบพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือ
  - ก. พฤติกรรม
  - ข. จิตใจ
  - ค. ปัญญา
- 2 การพัฒนาแบบองค์รวมขององค์ประกอบทั้งหมดของระบบชีวิตโดยครบถ้วน
โดยบูรณาการอย่างสมดุล เรียนเข้าถึงความจริงของความสัมพันธ์ เพื่อการ
ดำรงอยู่ด้วยดีของมนุษย์ 4 องค์ประกอบ คือ
  - ก. มนุษย์ ในฐานะที่เป็นชีวิต ทั้งกายและใจ และในฐานะที่เป็นบุคคลมี
ส่วนร่วมอยู่ในสังคมและธรรมชาติแวดล้อม
  - ข. สังคม ผู้คน วัฒนธรรม ค่านิยมที่แวดล้อม
  - ค. ธรรมชาติ ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ที่เรียกระบบนิเวศ
  - ง. เทคโนโลยี เป็นสิ่งแวดลอมใหม่ที่เปลี่ยนแปลงความเป็นไปในโลก

ได้จัดการศึกษาในรูปแบบเนื้อหาการเรียนรู้อย่างครบถ้วน 6 คอร์ส ตลอดปีดังนี้

คอร์สที่ 1	ตัวเรา รู้จักตนเอง
คอร์สที่ 2	เพื่อนที่รัก ผู้คนในครอบครัว ชุมชนใกล้ตัว
คอร์สที่ 3	วิถีชีวิตของเด็กไทย วัฒนธรรมไทยและโลก
คอร์สที่ 4	อนุรักษ์ธรรมชาติกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
คอร์สที่ 5	รู้จัก รู้ทำ สร้างสรรค์ เทคโนโลยี
คอร์สที่ 6	หนูทำได้ นำเสนอความสามารถของตนเอง

3. การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการและการพัฒนาทักษะความสามารถในการ
ทำงาน เพื่อการดำรงชีพ เป็นกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาแบบบูรณาการ
นำสู่ความสามารถหรือปัญญาที่หลากหลาย แยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
  - ก. กลุ่มทักษะความสามารถทางวิชาการ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
  - ข. กลุ่มความสามารถอื่นๆ เช่น ดนตรี ร่างกาย มนุษยสัมพันธ์

(4) กิจกรรมประจำวัน

เป้าหมายของการกำหนดกิจกรรมประจำวัน

การกำหนดกิจกรรมประจำวันเป็นการฝึกทักษะของเด็กในแต่ละช่วงของวัน ให้เกิดพฤติกรรมความเคยชินที่ดี อย่างมีคุณค่า และเพื่อปรับเปลี่ยน พัฒนา ส่งเสริมความสามารถอย่างมีระบบให้เหมาะสมกับวัยทั้งทางด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาของเด็ก

ตารางกิจกรรมประจำวัน

เวลา	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	บันทึกการสังเกต	
			งานเพื่อพัฒนาชีวิต พฤติกรรม จิตใจ ปัญญา	กิจกรรม การเรียนการสอน
7.30 น. รับเด็กเข้า ก่อนเข้าห้อง	<ol style="list-style-type: none"> เพื่อสร้างวัฒนธรรมความเป็นไทย ในหนูน้อย โดยการทักทาย แสดง ความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบของใช้ ของตนเอง เด็กได้เล่นและฝึกให้ดูแลจัดเก็บ ทำความสะอาดของเล่น ของใช้ ส่วนตัว ของส่วนรวม ของ ร.ร. ของห้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูกับครูสวัสดิ์คั่นเป็นแบบ ให้กับเด็ก - ครู ผู้ปกครอง เด็ก สวัสดิ์ ทักทาย - สักรว ดูแล ร่างกาย และ จิตใจ (อารมณ์และความรู้สึก ของเด็ก) - เด็กใส่ป้ายชื่อ/ลงชื่อมา ร.ร. - จัดเก็บแยกแยะของใช้ของ ตนเอง - ดูแลแก้วน้ำ แปรงสีฟัน และ รองเท้าของตนเอง - เล่นอิสระและเก็บของเล่นใน สนามทราย - เล่นอิสระ เก็บของเล่นใน ห้องเรียน 		
8.30 น. กิจกรรม เข้าแถว	<ol style="list-style-type: none"> ฝึกวินัยและความรู้สึกให้เกิด จิตสำนึกรักความเป็นไทย รู้จัก กาลเทศะ ฝึกและสร้างกำลังกาย กล้ามเนื้อ โยเย่/เล็ก ฝึกประสาทสัมผัส ทิศทาง พื้นที่ ฝึกและสร้างกำลังจิต ความสงบ สมานธิ 	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าแถว - ร้องเพลงชาติ - สวดมนต์ - สงบนิ่ง - ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงหุ่น และดูหุ่น (วันพุธ) - เคลื่อนไหวเพื่อกระตุ้นสมอง Infinity Walk/Brain Gym - กายบริหาร เกมส์ - Sensory Motoric Course 		

เวลา	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	บันทึกการสังเกต	
			งานเพื่อพัฒนาชีวิต พฤติกรรม จิตใจ ปัญญา	กิจกรรม การเรียนการสอน
		<ul style="list-style-type: none"> - ร้องเพลง เดินระบำ/เคลื่อนไหว ประกอบเพลง จังหวะ (Music Appreciation) - นั่งฟังเพลงบรรเลง - นวดคลายเครียด - กิจกรรมเคลื่อนไหวช้าๆ และ รู้ว่าขณะนี้เรากำลังทำอะไร - Imagery Guidance - นั่งสมาธิและเดินจงกรม โดยมีเสียงนำ 		
9.00 น. กิจกรรมรวม กลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย (กลุ่มใหญ่ ไม่ควรเกิน 20 นาที)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปฐมนิเทศพฤติกรรมความเคยชินที่ดี การกิน การอยู่ การนอน เกิดวินัย วัฒนธรรมที่ดี รู้จักกาลเทศะ ฝึกบุคลิกภาพและมารยาทในการแสดงออก สร้างความภาคภูมิใจในตนเอง และการชื่นชมผู้อื่น 2. เพื่อให้แนวคิด เนื้อหา เรื่องใหม่ สร้างข้อตกลงร่วมกัน ทบทวนประเมินความรู้ ประสบการณ์เดิม 3. ฝึกทักษะเพื่อการเรียน (Learning Skill) คณิตศาสตร์ อนุกรม จัดจำพวก แยกแยะ ฝึกทักษะทางวิทยาศาสตร์ ภาษา และเชาวน์ปัญญา 4. ฝึกประสาทสัมผัสทั้ง 5 เรียนรู้ อย่างมีขั้นตอนด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 5. ฝึกความจำ การสังเกต การคิด การแก้ปัญหา พิจารณา เลือกวิเคราะห์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ฟังนิทาน เทป โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน (ครูเลือกสรรมาเสนอ) - วางแผนประจำวัน / ทำ Project / หน่วย - Instructional Game - กิจกรรมเคลื่อนไหว - กิจกรรมคนพิเศษ - พูดคุยถึงข่าวสาร เรื่องราวในหมู่บ้าน / ในบ้าน / ระหว่างบ้าน-ร.ร.-ชุมชน - ระดมสมอง Round table / Pair share - ครูให้ข้อมูลเด็กโดยรวม - ใช้กระบวนการเรียนรู้ 8 ขั้น - ใช้กระบวนการต่างๆ Whole Language, Matal Program สำรวจ สารคดี ทดลอง บันทึก สรุป อภิปราย จำแนกแยกแยะ จัดหมวดหมู่ ทัศนศึกษา ประกอบอาหาร บทบาทสมมติ ละคร การนำจินตนาการ พบปะ พูดคุยสัมภาษณ์ผู้มาให้ความรู้ เล่าประสบการณ์ 		

เวลา	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	บันทึกการสังเกต	
			งานเพื่อพัฒนาชีวิต พฤติกรรม จิตใจ ปัญญา	กิจกรรม การเรียนการสอน
10.45 น. กิจกรรม รายบุคคล	1. คอบสนองเด็กเป็นรายบุคคล 2. เด็กได้เรียนรู้ผ่านการคิดค้นของคน เอง ภายใต้ศักติภพของกลุ่ม	- กิจกรรมในมุมเสรีที่สัมพันธ์ กับหน่วยตามความถนัด ความสนใจ - มุมการเรียนรู้ทั่วไป		
11.15 น. กิจกรรม สรุป เก็บงาน	1. ฝึกทักษะของชีวิตในการดูแล เก็บที่อยู่ที่ทำกิจกรรมให้สะอาด เรียบร้อย 2. ฝึกบอกความคิดของตนเอง ฝึกรับ ฟังและยอมรับความคิดผู้อื่น รู้จัก ประนีประนอม การชื่นชมผู้อื่น 3. กล้าแสดงออก/การนำเสนอ	- ทำความสะอาด เก็บของ เข้าที่ - สรุปงาน นำเสนอ วิเคราะห์ วางแผน - Clean up Recal		
กลางแจ้ง	1. ฝึกการเล่นให้ถูกต้องตามกติกา 2. การใช้เครื่องเล่นอย่างถูกวิธี 3. ฝึกการดูแลรักษาของส่วนรวม 4. รู้ความสามารถของตนเอง 5. ฝึกการระมัดระวังตนเอง	- เล่นอิสระ - เล่น การละเล่นของเด็กไทย พลละ Sensory motoric course		
รับประทานอาหาร	1. ฝึกมารยาท ความสะอาดน้ำดู 2. ฝึกการรับประทานอาหารที่มี ประโยชน์ (ชีวจิต) และพอเพียง 3. ฝึกการทำความสะอาด 4. ระลึกถึงผู้จัดให้เรามีอาหาร รับประทานอาหาร 5. การเอื้อเฟื้อ การรอคอย	- รับประทานอาหาร - จัดโต๊ะอาหาร - เก็บโต๊ะ เก็บภาชนะในที่ ที่จัดแยกไว้ - โหมทนาผู้ที่จัดให้เรามีอาหาร		
กิจกรรม เชื่อมรอยต่อ ระหว่าง กิจกรรม	1. คลายเครียด สนุกสนาน เพิ่มพลัง	- ถ่ายพลัง - ชัม ทิวเราะ - กิจกรรมคลายเครียด เช่น โยนโบหน้า		
สัญญาณเพลง เวลา เปลี่ยน กิจกรรม	1. ฝึกสติ	- เปิดเพลง ทำท่าช้าๆ หรือ สงบนิ่ง		
ชำระร่างกาย ให้สะอาด	1. ฝึกการประหยัด การใช้ให้คุ้มค่า ไม่เสียเปล่า 2. ฝึกการดูแลสุขภาพอนามัย	- อาบน้ำ แปรงฟัน - ครูดูแลและสำรวจร่างกาย เด็ก		

เวลา	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	บันทึกการสังเกต	
			งานเพื่อพัฒนาชีวิต พฤติกรรม จิตใจ ปัญญา	กิจกรรม การเรียนการสอน
นอน กลางวัน	1. ผ่อนคลาย 2. พักผ่อน	- กิจกรรมคลายเครียด - เปิดเพลง กล่อมนอน - นอนพักผ่อน		
ตื่นนอน เตรียมตัว กลับบ้าน	1. ฝึกดูแลความเรียบร้อย (ศรียะจรค ปลายเท้า) ของตนเอง 2. ดูแลของใช้ส่วนตัว ส่วนรวม 3. รู้จักเลือกทำกิจกรรมตามความ สนใจ 4. ฝึกการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	- แต่งตัว - เก็บที่นอน - เข้ามุมเสรี เช่น อ่านหนังสือ เล่นสไลด์		
ก่อน กลับบ้าน	1. ทบทวนเนื้อหา กิจกรรม 2. ทบทวนการปฏิบัติตนและเตรียม พัฒนาคน 3. อธิบายเพื่อนและครู	- Imagery Guidance - กิจกรรมคลายเครียด - สนทนา อภิปราย สรุป - กล่าวอำลาเพื่อน สวัสดี คุณครู		

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียน

(5.1) สภาพแวดล้อม

เน้นการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้ใกล้ชิดธรรมชาติ รู้จักนำวัสดุเหลือใช้
มาประยุกต์และตกแต่งห้องเรียน

- เป็นธรรมชาติ
- ใช้ผ้าประดับในห้อง โดยใช้สีธรรมชาติ (Earth Tone)
- ตกแต่ง Display ให้กลมกลืนกับเนื้อหาที่เรียน (แนวตั้ง/แนวนอน)
- อุปกรณ์ ผลผลิตจากธรรมชาติ
- นำต้นไม้มาประดับบริเวณ โรงเรียน

(5.2) สื่อ

แบ่งออกเป็นหมวด (1 อย่าง มีความสำคัญเทียบเท่าครู 1 คน)

- ก. หนังสือ/ห้องสมุด/ศูนย์ความรู้
- 1) นิทานในห้องเรียน
  - 2) หนังสือที่ครูใช้กับเด็ก
  - 3) แบบฝึกหัด
  - 4) หนังสือที่ครูจะใช้หาความรู้พัฒนาตนเองด้านวิชาการ

- ข. โสต-ทัศนูปกรณ์ เทป วีดิโอ
- ค. เกมการศึกษา
- 1) เด็กเล่นได้เอง Free Play
  - 2) ครูสอน Constructive Play
- ง. ประกอบอาหาร (Cooking)
- 1) เครื่องมือ อุปกรณ์
  - 2) เครื่องปรุง
  - 3) วัตถุดิบ
    - อาหารประจำวัน รับจากครัว
    - เด็กนำมาจากบ้านบางส่วน
- จ. เครื่องเล่นกลางแจ้ง-ทะเล
- 1) สื่อกีฬา
  - 2) สื่อเกมการละเล่น
  - 3) สื่อสนามอิสระ
  - 4) มุมเสรีกลางแจ้ง
    - การแสดง เวที
    - มุมจราจร รถ
  - 5) มุมช่างไม้ เช่น ก้อน เลื่อย
  - 6) มุมเกษตร
- ฉ. คนตรี-เครื่องดนตรี เทป อุปกรณ์ เคลื่อนไหว จังหวะ
- ช. คลังมหาสมบัติของเด็ก-เศษวัสดุ
- ซ. สื่อมุมเสรีในห้อง
- 1) มุมครัว โต๊ะอาหาร
  - 2) มุมทำงาน
  - 3) มุมช่างต่างๆ และมุมเสริมสวย-ตัดเย็บ
  - 4) มุมวิทยาศาสตร์ ตู้ปลา เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์
- ฅ. ศิลปะ
- 1) งาน 2 มิติ เช่น วาดภาพ
  - 2) งาน 3 มิติ เช่น ปั้นดิน ประดิษฐ์เศษวัสดุ
- ฉ. สื่อประกอบการเรียนการสอนรายคอร์ส
- 1) แหล่งให้ความรู้ สอนและเรียนรู้เอง บอร์ด แผนภูมิ บทความ
  - 2) แสดงผลงานเด็ก ทุกวัน ทุกสัปดาห์
  - 3) มุมหนังสือ

(5.3) การวัดและประเมินผล

1. วัดผลตามแนวนโยบายของโรงเรียน คือ คุณที่พฤติกรรม จิตใจ ปัญญา คุณตามระดับการพัฒนาที่ก้าวหน้า รวดเร็ว สม่าเสมอ และความสามารถของเด็กตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจพิเศษ ประเภทต่างๆ
2. ส่งให้ผู้ปกครองทุกคอร์ส 1, 2, 4, 5
3. คอร์สที่ 3 และ 6 เชิญผู้ปกครองเข้ามาชมนิทรรศการ
4. ผลงานของเด็กในรูปแบบต่างๆ

(5.4) การเก็บผลงาน

1. ครูเลือก
2. เด็กเลือก บอกความคิดเห็น เก็บผลงานใส่แฟ้ม นำเสนอต่อผู้ปกครอง

(5.5) รูปแบบในการนำเสนอผลงาน

1. นิทรรศการ
2. รายงานพร้อมประเมินผล เก็บที่แฟ้มสะสมผลงาน
3. การแสดงออกของเด็ก
4. ผลงานในห้อง
5. ประชุมผู้ปกครอง

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

1. โดยติดต่อทางแฟ้มงานของเด็ก ที่ครูส่งให้ผู้ปกครองทุกวันศุกร์ และส่งกลับมาทุกวันจันทร์ ในแฟ้มงานจะมีใบตอบรับการแสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมลูกหรือผลงานต่างๆ
2. การประชุมผู้ปกครอง
  - 2.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบาย 1 ครั้ง
    - กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้ปกครองควรทราบ
    - ข้อข้องใจจากผู้ปกครองและปัญหาที่ต้องแก้ไข
  - 2.2 การพูดคุยกับครูประจำชั้น เกี่ยวกับพัฒนาการของลูก 2 ครั้ง
  - 2.3 การอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้ปกครองนำไปใช้กับลูกที่บ้าน 2 ครั้ง
3. จุลสาร แจ้งข่าวสารจากโรงเรียนสู่บ้าน (2 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง)

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 15 คน จาก 26 คน ผู้ปกครอง 49 คน จาก 270 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.7 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของโรงเรียนอนุบาลหุ่นน้อย

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	86.67
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.61
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	93.33
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	86.67
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	93.33
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	73.33
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	86.67
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	93.33
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.63
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.30
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	97.96
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.65
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.85
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.77
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.93

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4. ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	32,941 บาท
	4.2 ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	18,500 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	93.53
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 1 บาทต่อร้อยละ	0.28
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	0.50

ตารางที่ 5.7 สรุปได้ว่า

- (1) โรงเรียนมีระบบที่ดี
- (2) โรงเรียนมีกลไกที่ดี ยกเว้นเรื่องผู้บริหารให้เวลามากดูแลเด็ก
- (3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
- (4) ประสิทธิภาพ 1 : 0.28% บาท/คน/ปี โดยอิงข้อมูลจากค่าใช้จ่ายของโรงเรียน กับ 1 : 0.50% โดยอิงข้อมูลจากค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองระบุนำให้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

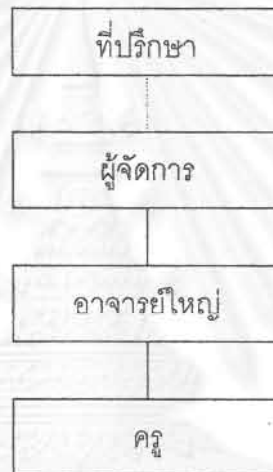

5.4.4 โรงเรียนอนุบาลวรรณสว่างจิต

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนอนุบาลวรรณสว่างจิต เป็นโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตั้งมาเป็นเวลา 13 ปี รับเด็กตั้งแต่อายุ 2-6 ปี ด้วยความคิดที่ว่า “ความสุขของเด็กคือความคิดของเรา ความคิดของเด็กคือความสุขของเรา” ต้องการที่จะเป็นสถาบันคุณภาพ ที่พัฒนาเด็กอย่างถูกวิธี สถานที่ตั้งเลขที่ 45/285 สุดจิตต์นิเวศน์ ถนนพระราม 2 แขวงสามตำบล เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 10150

(2) การบริหารงาน

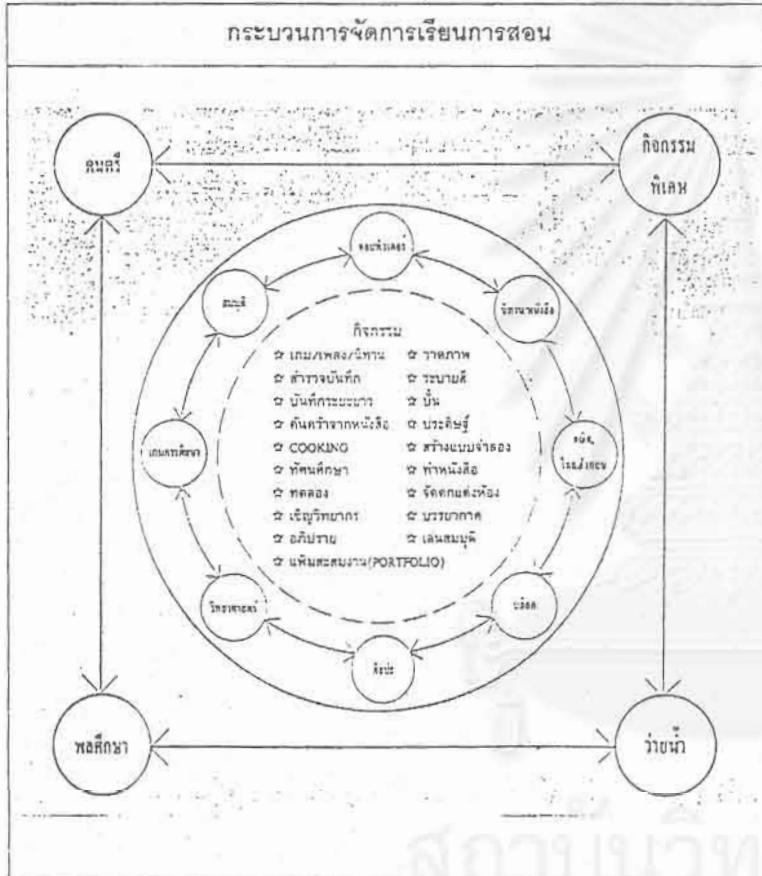
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

IN PUT

PROCESS

OUT PUT

สภาพแวดล้อม
ที่เกื้อหนุนการเรียนรู้
หลักสูตร
บุคลากรที่มีคุณภาพ

**คุณลักษณะของนักเรียนที่จบการศึกษาจาก
อนุบาลวรรณสว่างจิต**

สติปัญญา	ร่างกาย	สังคม	อารมณ์จิตใจ
<ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะในการสังเกต เปรียบเทียบ - จำแนก ค้นหา รวบรวม - คิดหาเหตุผล - แก้ปัญหา - สร้างสรรค์และจินตนาการ - ทักษะทางคณิตศาสตร์ - ทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียน - ทักษะในการสื่อสาร - ความหมาย - มีนิสัยสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีสุขภาพแข็งแรง - เดินไต่ตามวัย - กล้ามเนื้อเล็ก - ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้มือและสายตา - ประสาทสัมผัส - ประสาทสัมพันธ์ - มีทักษะการใช้มือ - ทำกิจกรรม ศิลปะ และเขียนตัวอักษรได้ - กล้ามเนื้อใหญ่ - ทรงตัวได้ดี - กล้ามเนื้อใหญ่แข็งแรง คล่องแคล่ว - มีทักษะพื้นฐานทางพลศึกษาและว่ายน้ำ - มีทักษะทางดนตรี - เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ - ของร่างกายตามจังหวะเพลงได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักตนเองและช่วยเหลือตนเอง - ได้ - มีระเบียบวินัย - ทำงานและเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ดี - ปฏิบัติตนตามมารยาทและประเพณีไทยได้ - เหมาะสมกับวัย - อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) - มั่นใจในตนเอง - กล้าพูด กล้าแสดงออก มีเหตุผล - แจ่มใส ร่าเริง - มีความดี - มีความซื่อสัตย์และจริยธรรม - กระตือรือร้นในการเรียนรู้

(3) การจัดการศึกษา

ทางโรงเรียนได้นำเสนอกรอบแนวคิดในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

(4) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

ทางโรงเรียนมุ่งหวังให้เด็กได้เจริญเติบโตในทุกๆ ด้านพร้อมกันไป คือ

<u>ร่างกาย</u>	แข็งแรง คล่องแคล่ว สุขภาพสมบูรณ์
<u>อารมณ์</u>	แจ่มใส เบิกบาน มองโลกในแง่ดี เห็นคุณค่าในตนเอง
<u>จิตใจ</u>	มีคุณธรรม เอื้ออารีผู้อื่น เป็นที่ยอมรับเข้าได้กับสังคมรอบข้าง
<u>สติปัญญา</u>	คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดเป็น แก้ปัญหาที่เข้ามาในชีวิตได้
<u>หลักสูตร</u>	ทางโรงเรียนใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน และใช้แนวคิด Project approach เน้นการใช้ความคิด การ แก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการ

(5) กิจวัตรประจำวันกิจวัตรประจำวัน

8.30 น.	เข้าแถว เคารพธงชาติ กายบริหาร
9.00 น.	เข้าห้องเรียน บางวันจะมีกิจกรรมเดินชมธรรมชาติรอบโรงเรียนก่อน
9.30 น.	ดื่มนม และแยกย้ายไปทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ดนตรี วาดน้ำ เข้าเรียน ในมุมประสบการณ์ตามตารางเรียน
11.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.00 น.	นอน
14.00 น.	ทบทวนสิ่งที่ทำในแต่ละวัน นิทาน รับประทานอาหารว่าง กลับบ้าน

(6) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน(6.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ครูเวรจะยืนรอรับเด็กที่ประตูด้านใน ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะขับรถมาที่ประตูทางเข้า แล้วมาจอดที่ประตูด้านใน ครูเวรจะออกไปเปิดประตูแล้วสวัสดีผู้ปกครอง เด็กสวัสดีครูแล้วลงจากรถเดินเข้าประตูไป จากนั้นเด็กจะเขียนชื่อของตนเองในใบรายชื่อที่ครูติดไว้ที่บอร์ด แล้วเดินไปที่ห้องเรียนของตนเองเพื่อเก็บกระเป๋า โดยมีครูประจำชั้นรออยู่ที่ห้อง เมื่อเด็กเก็บของเสร็จเด็กจะเดินมาเล่นที่สนามทราย สนามเด็กเล่น ผู้ปกครองบางคนที่มีเวลาจะเดินเข้าไปส่งเด็กด้วยตนเอง และรออยู่นจนกระทั่งเข้าแถว

(6.2) การเรียนการสอนในห้อง

กิจกรรมวงกลม (กลุ่มใหญ่) ครูสอนเรื่องการปลูกถั่วงอก โดยการสาธิตวิธีการปลูกให้เด็กดูเปิดโอกาสให้เด็กถามคำตอบ เมื่อครูสาธิตเสร็จครูให้เด็กปลูกถั่วงอกของแต่ละคน โดยมีครูและพี่เลี้ยงช่วยเด็กๆ ทำ

กิจกรรมกลุ่มย่อย ครูสอนเรื่องตัวเลขและตัวอักษร พร้อมกับการอธิบายกิจกรรมศิลปะ หลังจากนั้นครูและเด็กช่วยกันจัดโต๊ะเป็นกลุ่มย่อยเพื่อทำงานแต่ละอย่างที่ครูกำหนดให้ กลุ่มละ 1 งาน เด็กคนไหนที่ยังไม่มีที่นั่งก็จะไปเล่นที่มุมของเล่น มุมบ้าน มุมหนังสือ เด็กๆ จะสลับเปลี่ยนกันทำกิจกรรมต่างๆ ในมุมและงานที่ครูให้ทำ พี่เลี้ยงจะคอยอธิบายงานให้เด็กที่ยังทำไม่ได้ และหยิบอุปกรณ์ที่ต้องการให้ ส่วนครูจะนั่งรอให้เด็กมาส่งงานที่โต๊ะ เมื่อหมดเวลาครูจะบอกให้เด็กเตรียมตัวเก็บของ เด็กๆ จะช่วยกันเก็บของให้เข้าที่ และช่วยครูเก็บโต๊ะเพื่อปูที่นอน และไปทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อ

กิจกรรมดนตรี คุณครูจะพาเด็กไปที่ห้องดนตรีที่มีครูดนตรีมาสอน ครูดนตรีจะเล่นเปียโน เพื่อใช้เพลงเป็นสื่อในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ให้เด็กทำท่าประกอบเพลง ให้เด็กเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลง ให้เด็กร้องโน้ต ซึ่งเด็กๆ ทุกคนจะเปลี่ยนกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว และร่วมกิจกรรมกับครูอย่างสนุกสนาน หลังจากเรียนดนตรีเสร็จคุณครูดนตรีจะเล่นนิทานให้เด็กฟัง เด็กจะฟังอย่างสนใจ สำหรับครูประจำชั้นจะอยู่ที่ห้องดนตรีด้วย โดยนั่งสังเกตเด็กๆ อยู่ที่มุมห้อง

(6.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ เด็กจะเล่นที่สนามทรายหน้าโรงเรียน โดยจะไปหยิบขวดพลาสติก กระบอกพลาสติกที่ใส่ตะกร้าวางไว้ให้มาเล่นทราย มีบางส่วนเล่นเครื่องเล่นสนาม บางส่วนไปให้อาหารไก่ และกระต่าย โดยเด็กๆ จะเค็ดใบไม้ผักบุงที่ปลูกไว้แถวทรงสัตว์เลี้ยงไปให้ที่ทรง จะมีครูคอยดูแลความปลอดภัยและพูดคุยกับเด็กที่สนาม โรงเรียนจะเปิดเพลงบรรเลงเสียงธรรมชาติตลอดเวลาจนกระทั่งถึงเวลาเข้าแถว ครูจะเปิดเพลงให้เด็กช่วยกันเก็บของเล่น

พักเที่ยงหลังรับประทานอาหาร นักเรียนจะเล่นและทำกิจกรรมเช่นเดียวกับช่วงเช้า เมื่อถึงเวลาครูจะเรียกให้ไปล้างหน้าแปรงฟัน เปลี่ยนเสื้อผ้า

กิจกรรมพิเศษวันไหว้ครู เด็กแต่ละห้องจะเดินเป็นแถวมานั่งในที่ๆ ครูจัดไว้ให้ เมื่อเริ่มพิธีจะมีการสวดมนต์ สวดบทไหว้ครู ส่วนใหญ่เด็กจะสวดได้ หลังจากนั้นเด็กจะนำดอกไม้ของตนเองเดินเรียงกันเป็นแถวไปให้กับคุณครูที่นั่งอยู่หน้าเวที แล้วมานั่งที่ เด็กจะเล่นคุยกันบ้าง คุณครูก็ให้เด็กร้องเพลง เล่นเกม เพื่อดึงความสนใจเด็กก่อนที่จะให้ผู้อำนวยการกล่าวให้โอวาทแก่เด็กๆ ซึ่งเด็กส่วนใหญ่จะฟังและตอบคำถามผู้อำนวยการ

กิจกรรมว่ายน้ำ จะมีครูมาสอนว่ายน้ำให้เด็กทุกอาทิตย์

(6.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูจะพานักเรียนเดินแถวออกมาจากห้อง ที่โต๊ะอาหารจะมีอาหารและภาชนะเตรียมไว้สำหรับแต่ละห้อง นักเรียนนำแก้วน้ำของตนเองที่ถือมาด้วยไปคนน้ำมาวางที่โต๊ะ คนไหนเสร็จก่อนจะมารับถาดอาหารจากครูแล้วไปนั่งที่ของตนเอง เมื่อทำครบทุกคนแล้ว ครูจะให้พนมมือท่องกลอน “ข้าวทุกจาน” และกล่าวชื่ออาหารที่รับประทานวันนี้ จากนั้นเด็กจะลงมือรับประทานอาหารด้วยตนเอง จากนั้นครูจะนำอาหารที่ครวมานั่งรับประทานพร้อมกับเด็กเลย โดยครูจะดูแลคอยเติมอาหารเด็กไปด้วย เมื่อครูทานอิ่มจะเข้าไปช่วยเด็กที่รับประทานอาหารช้า เมื่อเด็กอิ่มจะนำภาชนะและอาหารที่เหลือไปเททิ้งที่ๆเตรียมไว้ให้ แล้ววางแก้ว ถาดหลุมช้อนในกะละมังที่เตรียมไว้ จากนั้นไปล้างมือที่ก๊อกน้ำที่อยู่ใกล้ๆ แล้วเดินไปเล่นที่สนามเด็กเล่น ให้อาหารสัตว์หรือเล่นกับเพื่อนตามอัธยาศัย รอเวลาอันกลางวัน

(6.5) การนอน

ครูกับเด็กจะช่วยกันปูที่นอนก่อนที่จะไปรับประทานอาหาร

เมื่อเด็กรับประทานอาหารเสร็จก็จะมาล้างหน้าแปรงฟัน เปลี่ยนชุดนอน และคิมนมที่เด็กเตรียมมาจากบ้าน แล้วจึงไปนั่งที่ที่นอนของตนเองเพื่อเตรียมตัวสวดมนต์ เมื่อเด็กมานั่งที่ของตนเองกันครบหมด ครูจึงนำเด็กสวดมนต์และแผ่เมตตา เด็กส่วนใหญ่สวดมนต์และแผ่เมตตาได้ จากนั้นเด็กจะล้มตัวลงนอน ครูเปิดเทปเพลงบรรเลงซึ่งเป็นเทปที่ได้จากการวิจัยของคุณหมอนางหนึ่งว่าเด็กจะทำให้คลื่นสมองของเด็กสงบและหลับง่าย ครูและพี่เลี้ยงจะเข้ากล่อมเด็กบางคน เมื่อเวลาผ่านไป 5 นาทีเด็กส่วนใหญ่จะหลับ คุณครูจึงเดินไปทำงานของตนที่โต๊ะ

สำหรับเด็กบางคนที่ไม่หลับ และตื่นก่อนเวลา ครูจะเรียกให้มาทำงานที่ยังทำไม่สำเร็จ หรือทำการบ้าน

(6.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เมื่อนักเรียนเปลี่ยนเสื้อผ้าจากชุดนอนเป็นชุดนักเรียน และล้างหน้าหิวมเสร็จแล้ว ครูจะเรียกนักเรียนมานั่งรวมกันเพื่อฟังนิทานทบทวนบทเรียน และการบ้านที่จะส่งครูในวันรุ่งขึ้น หลังจากนั้นครูก็ให้นักเรียนไปหยิบกระเป๋าพร้อมกับของใช้ส่วนตัวมาและไ้ที่นั่งเป็นแถว และเมื่อทุกคนพร้อมแล้ว นักเรียนก็กล่าวสวัสดิ์คุณครู แล้วเดินเป็นแถวออกมารอที่สนามหน้าโรงเรียน เด็กๆ จะนำกระเป๋าไปแขวนที่รั้วหน้าโรงเรียน แล้วเล่นที่สนามรอผู้ปกครองมารับกลับบ้าน ส่วนเด็กที่กลับรถของโรงเรียนก็จะเดินมาขึ้นรถโรงเรียน โดยมีครูที่นั่งประจำรถคอยเช็คจำนวนนักเรียนประจำรถ และบอกให้ครูเวรเช็คชื่อเด็กกลับที่บอร์ดหน้าโรงเรียน

สำหรับเด็กที่ผู้ปกครองมารับเอง เมื่อเด็กเห็นรถของผู้ปกครองก็จะเดินมาเช็คชื่อที่บอร์ดแล้วเดินมาขึ้นรถ สวัสดิ์คุณครูขึ้นรถไป ครูเวรจะเป็นผู้ปิดประตูรถไฟ

ที่สนามจะมีครูคอยดูแลความปลอดภัยขณะที่เด็กกำลังเล่นรอผู้ปกครองอยู่

(7) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(7.1) สภาพแวดล้อม

โรงเรียนได้เตรียมสถานที่ที่ปลอดภัย ร่มรื่น และกว้างขวางเพียงพอ ในเนื้อที่ 4 ไร่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน บริเวณโรงเรียนจัดให้ออกาสเด็กในการสำรวจธรรมชาติ ความสำเร็จเปลี่ยนแปลงของต้นไม้ใบหญ้า นก ผีเสื้อ ทักทาย เจ้ากระต่าย เต่า ปลา เป็ด ไก่ และเพื่อนๆ บริเวณที่เล่น ที่ทำกิจกรรม มีเพียงพอกับจำนวนเด็ก

(7.2) สื่อ

โรงเรียนจัดสื่อไว้ให้นักเรียนอย่างหลากหลายในมุมประสบการณ์ต่างๆ ในห้องเรียน เช่น มุมบทบาทสมมติ มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมศิลปะ มุมประดิษฐ์ มุมวิชาการ มุมวิทยาศาสตร์ มุมเกมการศึกษา มุมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ และจัดสื่อให้เด็กได้ทำงานสัมพันธ์กับแนวคิด Project approach สื่ออุปกรณ์ต่างๆ มีเพียงพอ ไม่ขาดแคลน

(7.3) การจัดและประเมินผล

- 1) ครูจะสังเกตเด็กในห้อง และบันทึกทุกวัน
- 2) ใช้ Portfolio
- 3) มีการทดสอบโดยใช้ข้อเขียนและการพูดคุย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กรายบุคคล แต่ไม่ใช่ตรวจชิ้นในการประเมินเด็ก

(8) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) มีข่าวสารถึงผู้ปกครอง จุลสาร พูดคุยกับผู้ปกครอง ก่อนสมัครเรียนประชุมอย่างน้อยปีละครั้ง และผู้ปกครองเข้าร่วมงานของโรงเรียน (ลอยกระทง ปิดภาคเรียน)
- 2) ผู้ปกครองมาเป็นอาสาสมัคร วิทยากร หรืออาสาสมัครที่เสียเวลาเด็กๆ ไปทัศนศึกษา
- 3) ให้เด็กๆ ได้ร่วมประเพณีของท้องถิ่น เช่น งานแห่เทียนพรรษา ให้เด็กๆ ช่วยกันหล่อเทียน ผู้ปกครองช่วยทำบุญ

(9) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 12 คน จาก 12 คน ผู้ปกครอง 69 คน จาก 102 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.8 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลวรรณสว่างจิต

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	91.67
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.15
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	58.33
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	91.67
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	2.10 ผู้บริหารรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.23
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	3.94
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	82.61
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.67
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.82
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.75

ตารางที่ 5.8 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	26,530 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	9,544 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	87.24
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 1 บาทต่อร้อยละ	0.33
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	0.92

ตารางที่ 5.8 สรุปได้ว่า

- (1) โรงเรียนมีระบบที่ดี
- (2) โรงเรียนมีกลไกที่ดี ยกเว้นการประชุมกับผู้ปกครอง
- (3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
- (4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 1 : 0.33% บาท ต่อคนต่อปี โดยอิงข้อมูลจากโรงเรียน และ 1 : 0.92% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.5 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวัดธรรมมงคล

(1) ความเป็นมา

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวัดธรรมมงคล เป็นสถานที่ดูแลเด็ก ในสังกัดของ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการมาเป็นเวลา 28 ปี เริ่มเปิดศูนย์ครั้งแรก พ.ศ. 2514 โดยใช้ อาคารชั่วคราวเป็นที่ตั้งของศูนย์ ปี พ.ศ. 2538 ได้อาคารถาวรหลังใหม่ มีพระเนตรคอยสอนเด็ก ทางวัดจึงได้ โอนศูนย์ให้ขึ้นกับกรมศาสนา ดูแลเด็กวัย 4-6 ปี โดยมีการจัดชั้นเรียนระดับชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ด้วย สถานที่ตั้งเลขที่ 132 ปุณณวิถี 20 ถนนสุขุมวิท 101 บางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร 10260

(2) การบริหารงาน

การดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ มีผู้บริหารศูนย์และรองผู้บริหารศูนย์
ดูแลจัดการ

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

ตามข้อกำหนดและระเบียบกรมการศาสนา มี 9 ข้อ คือ

- 1) เพื่อเป็นการวางรากฐานการศึกษาของเด็กก่อนเกณฑ์ ให้มีพื้นฐานความรู้เพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไปด้วยดี
- 2) เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของไทยให้แก่เด็ก
- 3) เพื่อเป็นการปลูกฝังธรรมะให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัย
- 4) เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้าน โดยอาศัยเด็กเป็นสื่อสัมพันธ์
- 5) เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง รู้จักออกกำลังกายและพักผ่อน ที่ถูกต้อง ตลอดจนการป้องกันโรคภัยที่มาเบียดเบียน
- 6) เพื่อให้สามารถช่วยตัวเองได้ และสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองได้
- 7) เพื่อส่งเสริมให้รู้จักการสังเกตและมีไหวพริบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งที่ดีงาม
- 8) เพื่อส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม
- 9) เพื่อเป็นการสนองนโยบายของคณะสงฆ์และกระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์แห่งนี้ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. แบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการเลี้ยงดู
2. พัฒนาเด็กในชุมชน
3. พัฒนาเด็กด้วยโอกาส

(3.2) หลักสูตร

ประยุกต์จากหลักสูตรของโรงเรียนมนตเสรี (เนอสเซอรี่) กับหลักสูตรของโรงเรียนและของกรมการศาสนา เน้นการเรียน

การจัดการเรียนการสอน เน้นการเรียนมีกิจกรรมประกอบบ้าง เช่น

อนุบาล 1 เรียนนับนิ้ว ก-ฮ สระ เขียนตัวเลข

อนุบาล 2 เรียนบวกลบเลข ประสมคำ ภาษาอังกฤษ

เด็กมีการบ้านทุกวัน

(4) กิจวัตรประจำวัน

ตัวอย่างกิจกรรมประจำวันสำหรับศูนย์ของวัด เช่น

08.30 น.	ต้อนรับเด็ก
08.30-08.45 น.	พัฒนาสิ่งแวดล้อม
08.45-09.00 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
09.00-09.10 น.	กิจกรรมยามเช้า
09.10-10.10 น.	กิจกรรมเสรี
10.10-10.30 น.	อาหารว่าง
10.30-10.45 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.45-11.15 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.15-11.30 น.	กิจกรรมผ่อนคลาย
11.30-12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.00-14.00 น.	สวดมนต์ ทำจิตใจให้สงบ นอนหรือพักผ่อน
14.00 น. เป็นต้นไป	กิจกรรมอิสระ

(5) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(5.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

มีครู 2 คนเฝ้าอยู่ที่ประตูใหญ่ ผู้ปกครองบางส่วนจะส่งเด็กที่หน้าประตูให้เด็กเดินเอากระเป๋าไปเก็บที่ห้องเอง บางส่วนก็มาส่งเด็กถึงห้องเรียน ส่วนครูบางคนก็นั่งอยู่ที่ห้องคอยรับเด็ก บางส่วนก็อยู่ในสนาม

การรับเด็ก ครูทุกห้องไม่ได้เช็คชื่อเมื่อเด็กมาถึง มีการพูดคุยกับผู้ปกครองบ้าง เมื่อเข้าแถวแล้วเข้าห้องเรียนเรียบร้อยแล้วจึงเช็ครายชื่อเด็ก

(5.2) การเรียนการสอนในห้อง

การเรียนการสอนของแต่ละห้องไม่เหมือนกัน เนื่องจากครูเป็นผู้กำหนดเองแต่ละอยู่ในแนวเดียวกันคือ แบบบรรยาย

- ห้องที่เรียนเลข ครูจะให้คัดเลข บวก-ลบเลข 2 หลัก โดยเขียนโจทย์ขึ้นกระดานให้เด็กลอกโจทย์ มีบางห้องเด็กไม่สนใจทำ ครูจึงทำโทษโดยและตักเตือน แล้วก็สอนให้คิดตามดั่งๆ ทั้งห้อง
- ห้องที่เรียนภาษาไทย และภาษาอังกฤษ การสอนจะให้เด็กคัดลายมือบ้าง คัดตามรอยประบ้าง
- ห้องที่เรียนศิลปะ ครูมีภาพมาให้เด็กระบายสี สำหรับครูนั่งตรวจการบ้านเด็กในขณะที่เด็กระบายสีภาพ
- มีเพียง 1 ห้องเท่านั้นที่ให้เด็กปั้นดินน้ำมัน ร้องเพลง ทำกิจกรรมนันทนาการ และมีการนำกล่องกระดาษมาประดิษฐ์เป็นงานศิลปะ
- การจัดห้องเรียน เป็นแบบให้เด็กนั่งเรียนประจำโต๊ะของตัวเอง ไม่มีมุมสร้างสรรค์ต่างๆ สำหรับเด็ก

(5.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

เมื่อเด็กทำงาน หรือแบบฝึกหัดที่ครูให้เสร็จแล้วก็จะออกนอกห้อง ลงมาเล่นในสนามเด็กเล่นได้ โดยครูเองยังอยู่ในห้องเรียนกับเด็กที่ยังทำงานไม่เสร็จ หรือเมื่อเด็กทำงานเสร็จทุกคนแล้ว ครูจะจัดอาหารกลางวันให้เด็ก ส่วนใหญ่ไม่ได้ลงสนามกับเด็กด้วย

มีเพียง 1 ห้องเท่านั้น คือ ห้องที่ทำกิจกรรมนันทนาการ ครูจะให้เด็กทั้งหมดลงมาที่สนาม แล้วครูก็จะคอยดูแลการเล่นของเด็กด้วย แต่จะเล่นจนถึง 11.00 น. จึงหยุดเพื่อรับประทานอาหารกลางวัน

(5.4) การรับประทานอาหาร

ครูจะเป็นคนที่จัดเรียงถาดอาหารให้เด็กนั่งรับประทานในห้องเรียน กับข้าวของวันนี้คือ ต้มข่าไก่ ผลไม้แคงโม ก่อนรับประทานให้เด็กล้างมือ เมื่อเด็กรับประทานเสร็จแล้วจะเอาถาดไปวางที่ห้องครัว เด็กส่วนใหญ่มีข้าวเหลือ จากนั้นเด็กจะเล่นในสนามอีกครั้ง จนถึงเวลาตอน 12.00 น.

ครูไม่ได้รับประทานอาหารพร้อมกับเด็ก

(5.5) การนอน

เด็กจะนอนในห้องเรียน ครูจะจัดโต๊ะ เก้าอี้หลบเข้าอีกข้าง เหลือที่ตรงกลางห้องเป็นที่นอนเด็ก เด็กๆ จะนำที่นอนของตนเองมาวางเรียงกันแล้วก็นอน ส่วนใหญ่ครูจะดูแลให้เด็กนอน ถ้าไม่่วงก็ให้นอนเฉยๆ ไม่ให้ออกไปนอกห้อง ตัวครูเองบางคนก็นอนกับเด็กด้วย บางคนก็ทำงานของตนเอง บางคนก็นั่งเฝ้าเด็กให้หลับ

- มี 1 ห้องที่ครูจะเฝ้าไม่ให้เด็กกวนเพื่อนที่หลับไปแล้ว ส่วนอีก 1 ห้อง จะมีการเล่นิทานให้เด็กฟังก่อนนอน เด็กจะนอนจนถึงประมาณ 14.00 น. จึงตื่นมาตีมนม
- เด็กๆ นอนในชุดที่ใส่มาไม่มีการเปลี่ยนชุดนอน

(5.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กที่นี่จะแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกกลับบ้านกับรถรับส่ง อีกส่วนผู้ปกครองมารับ

- ส่วนที่กลับบ้านกับรถรับส่ง จะแบ่งเป็น 4 เส้นทาง ครูจะเช็คชื่อเด็กให้ตรงกับเส้นทางรถ จัดเด็กขึ้นรถ จะมีครูเวรติดรถคันละ 1 คน เด็กกลุ่มนี้จะกลับก่อน
- ส่วนเด็กที่ผู้ปกครองมารับ จะให้เด็กรออยู่ในห้องเรียน เมื่อถึงเวลา 15.00 น. จึงเปิดประตูให้ผู้ปกครองมารับถึงห้องเรียน โดยมีครูคอยส่งเด็กให้กับผู้ปกครองทีละคน

(6) การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(6.1) สภาพแวดล้อม

อาคารเรียนเป็นตึก 4 ชั้น สำหรับเป็นห้องเรียนของชั้นอนุบาล 1 และ 2 มีห้องครัว ห้องธุรการ สนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นสำหรับเด็ก สนามหญ้า

(6.2) สื่อ

สื่อที่ได้ในการเรียนการสอนและของเล่น จะได้รับการสนับสนุนจากเขตและผู้มีจิตศรัทธา แต่ยังคงไม่เพียงพอกับความต้องการ

(6.3) การวัดและประเมินผล

มีการสอบข้อเขียนตอนปลายภาค

(7) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) ปฐมนิเทศ ปีละ 2 ครั้ง
- 2) พுகคุยกับผู้ปกครองขณะมารับ-ส่งเด็ก
- 3) มีกรรมการชุมชนและผู้ปกครองเป็นอาสาสมัครดูแลเด็ก
- 4) ให้เด็กได้มีโอกาสร่วมพิธีทางศาสนาต่างๆ ของทางวัด

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 25 คน จาก 27 คน ผู้ปกครอง 31 คน จาก 428 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.9 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวัดธรรมมงคล

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	52.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	32.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.11
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	32.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	52.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	52.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	52.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	36.00
	2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	48.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	44.00
	2.13 มีสิ่งแวดล้อม ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	76.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	36.00

ตารางที่ 5.9 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองพอใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.28
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5) 3.86
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย 80.65
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.46
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 2.84
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 2.68
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.37
4. ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากศูนย์ ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	2,449 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	257 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	78.37
	4.4 ประสิทธิภาพของศูนย์ 1 บาทต่อร้อยละ	3.2
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	30.49

ตารางที่ 5.9 สรุปได้ว่า

- (1) ศูนย์ขาดระบบ
- (2) ศูนย์ขาดกลไกดำเนินงาน
- (3) ศูนย์ขาดความมั่นใจจากครู
- (4) ประสิทธิภาพมีค่า 1 : 3.2 บาท/คน/ปี โดยอิงข้อมูลจากโรงเรียน และ 1 : 30.49 บาท/คน/ปี โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

5.4.6 ศูนย์เด็กชุมชนพื้นนครรเมถลั้ระยะ 1 (โชน 7)

(1) ความเปนมา

ศูนย์เด็กชุมชนพื้นนครรเมถลั้ระยะ 1 (โชน 7) เป็ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง เป็คบริการให้การดูแลเด็กมาเป็นเวลา 12 ปี โดยรับเด็กตั้งแต่ 2-6 ปี

(2) การบริหารงาน

การบริหารงานด้วยรูปแบบของคณะกรรมการชุมชน และมีหัวหน้าศูนย์บริหารและดูแล

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) ส่งเสริมการเรียนการสอน
- 2) แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง
- 3) ดูแลสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก

หลักสูตร จัดทำหลักสูตรเอง โดยประยุกต์จากการไปดูงาน เน้นการเรียน การกีฬา มารยาท จริยธรรม

(3.2) กิจวัตรประจำวัน

08.45-09.00 น.	เข้าแถว สวดมนต์
09.00-09.30 น.	สนทนากับเด็ก ตรวจสอบสุขภาพ
09.30-10.00 น.	อาหารว่าง
10.00-11.00 น.	เข้าห้องเรียน
11.00-11.30 น.	เล่นกลางแจ้ง การเคลื่อนไหวเข้าจังหวะ
11.30-12.30 น.	พัก รับประทานอาหาร
12.30-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.30-15.00 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า อาหารว่าง
15.00-16.00 น.	สรุปผลการเรียน

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองจะพาเด็กมาส่งที่ประตูชั้นใน บางคนมีการพูดคุยกับผู้บริหาร ศูนย์ หรือครูประจำชั้น ให้เด็กเอากระเป๋าไปวางในห้องเรียนเอง ไม่มีการเช็คชื่อ จากนั้นผู้ปกครองบางคนจะฝากค่าขนมเด็กไว้กับครูซึ่งก็จะจดไว้ในสมุด และแจกให้เด็กตอนอาหารกลางวัน มีการเข้าแถวเคารพธงชาติตอน 9.00 น. แล้วจากนั้นแยกย้ายเข้าห้องเรียน

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ชั้นเรียนแบ่งเป็น เด็กเล็ก อนุบาล 1, 2 และ 3

- การสอนชั้นเด็กเล็ก จะเป็นกิจกรรมเข้าจังหวะให้เด็กได้เดิน ใต้ร้องเพลง สอนนับเลขปากเปล่า สอนท่องพยัญชนะแบบปากเปล่า สามารถดึงความสนใจเด็กได้ดีพอสมควร
- การสอนชั้นอนุบาลทั้ง 1, 2 และ 3 จะเป็นแบบบรรยาย โดยครูจะเขียนกระดานให้เด็กอ่าน แล้วให้คัดลายมือ คัดตามรอยประ ครูที่นี้จะไม่บังคับเด็กมากนัก ถ้าเด็กไม่สนใจ ไม่คัดลายมือ หรือเดินออกจากห้อง ครูจะไม่ว่าอะไร ไม่ดุ ไม่ตี
- การจัดห้องจะเป็นแบบห้องเรียน ไม่มีมุมสร้างสรรค์สำหรับเด็ก มีแต่โต๊ะเก้าอี้กับกระดาน เด็กจะเรียนถึงประมาณ 10.30 น.

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

สนามเด็กเล่นที่นี้จะมีเป็นลานปูนหน้าอาคารเรียน และพื้นที่เอนกประสงค์ ในบริเวณด้านล่างของอาคาร ไม่มีเครื่องเล่นสำหรับเด็ก เด็กส่วนใหญ่จะวิ่งเล่นกัน วิ่งขึ้นลงบันได โดยตัวครูเองก็สอนอยู่ที่ห้อง ไม่ได้ลงมาดูแลข้างล่าง

- ไม่มีกิจกรรมกลุ่มนอกห้องเรียน เด็กจะจับกลุ่มเล่นกันเอง ของเล่นจำพวกบล็อกลูกในตู้ใส่กุญแจ เวลาประมาณ 10.30 น. เด็กส่วนใหญ่จะทำงานที่ครูให้เสร็จแล้ว ลงมาวิ่งเล่น ตัวครูจะเตรียมจัดอาหารกลางวันให้เด็กประมาณ 11.00 น.

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

เด็กจะรับประทานอาหารบริเวณลานเอนกประสงค์ โดยทั้งครูและเด็กจะช่วยกันนำถาดอาหารมาเรียงบนพื้น เด็กๆ จะนั่งรับประทานอาหารที่พื้นโดยครูคอยดูแลและไม่รับประทานอาหารพร้อมเด็ก อาหารของวันนี้คือ แกงจืดฟัก และเงาะ เมื่อเด็กรับประทานอาหารเสร็จแล้วจะนำถาดไปวางในครัว ส่วนครูจะทำความสะอาดบริเวณลาน เพื่อใช้เป็นพื้นที่นอนสำหรับเด็กต่อไป ส่วนเด็กๆ จะวิ่งเล่น จนถึงเวลานอน 12.00 น.

(4.5) การนอน

ก่อนนอนเด็กจะมีการอาบน้ำเปลี่ยนชุดนอน จากนั้นจะไปหีบหมอนของตนมาวางเรียงที่ลานเพื่อนอน ครูจะให้เด็กนอนทุกคน คนที่ไม่ยอมนอนจะมีพี่เลี้ยงที่เป็นลูกจ้างชั่วคราวนั่งดูแลจนเด็กหลับ เด็กจะนอนจนถึงประมาณ 14.00 น. จึงทยอยตื่นขึ้นมากินนม

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

ผู้ปกครองจะค่อยๆ ทอยมารับเด็ก โดยเด็กนั่งรวมกันอยู่ที่ลานรอ ผู้ปกครองมารับ ซึ่งผู้ปกครองจะมีการพูดคุยกับครูบ้างเล็กน้อย ไม่มีการเช็คชื่อเด็กก่อนกลับ

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

ศูนย์พัฒนาเด็กर्मเกล้าตั้งอยู่ที่กลางชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า หมู่บ้านนี้มีสภาพค่อนข้างโทรมสภาพคล้ายชุมชนแออัด ผู้ปกครองของเด็กส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางถึงยากจน อาคารของศูนย์แห่งนี้มี 1 หลัง 2 ชั้น ครึ่งตึกครึ่งไม้ ชั้นล่างเป็นโถงโล่ง เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ใช้ในการจัดกิจกรรม การเล่น การรับประทานอาหารและการนอน ชั้นบนเป็นห้องเรียน โดยจะจัดเป็นโต๊ะเรียนหันเข้าหากระดานดำที่ครูจะเป็นผู้สอน อุปกรณ์และของเล่นสำหรับเด็กจะเก็บไว้ในตู้ ไม่ได้นำออกมาไว้ให้เด็กได้ใช้เอง มีสนามให้เด็กได้วิ่งเล่นแต่ไม่มีเครื่องเล่นสนาม เด็กๆ จะวิ่งเล่นกันที่สนาม และโถงชั้นล่าง เมื่อเลิกเรียนก็จะมาคอยให้ผู้ปกครองมารับที่ชั้นล่างเช่นกัน

(5.2) สื่อ

ได้รับสื่อจากทางเขต และเก็บเงินจากผู้ปกครองไปซื้อเพื่อนำไปใช้ในการทำกิจกรรม ทางศูนย์ขาดแคลนในเรื่องอุปกรณ์

(5.3) การวัดและประเมินผล

ใช้วิธีการสังเกต ดูผลงานและการบ้าน

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) พูดคุยกับผู้ปกครองขณะที่มารับ-ส่งเด็ก
- 2) ผู้ปกครองร่วมกิจกรรม/งานของศูนย์ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันแม่

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 5 คน จาก 7 คน ผู้ปกครอง 42 คน จาก 139 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.10 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์เด็กพื้นนคร่อมเกล้า ระยะ 1 (โซน 7)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.27
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	20.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.69
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.22
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	90.48
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.32
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.40

ตารางที่ 5.10 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากศูนย์ ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	3,308 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	2,100 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	87.16
	4.4 ประสิทธิภาพของศูนย์ 1 บาทต่อร้อยละ	2.63
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	4.15

ตารางที่ 5.10 สรุปได้ว่า

- (1) ศูนย์มีระบบบริหารที่ดี แต่ขาดปรัชญา แนวคิด
- (2) ศูนย์มีกลไกน้อย
- (3) ผู้ปกครองและครูมั่นใจว่าจะส่งบุตรหลานมาเรียน
- (4) ศูนย์มีประสิทธิภาพ 1 : 2.63% โดยอิงข้อมูลจากศูนย์ และ 1 : 4.15% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.7 สถานเลี้ยงดูเด็กบ้านแสนสุขแฟมมิลีเคร์

(1) ความเป็นมา

บ้านแสนสุขแฟมมิลีเคร์ เป็นสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 1 ปี 6 เดือน ถึง 3 ปี 6 เดือน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ ตั้งมาเป็นเวลา 7 ปี สถานที่ตั้งเลขที่ 55/5 ซอยสุขาภิบาล ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220

(2) การบริหารงาน

เจ้าของเป็นผู้ดูแลการดำเนินการทุกอย่าง เนื่องจากมีบุคลากรไม่มากนัก

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) ดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้สมบูรณ์ทั้ง 4 ด้าน
- 2) ส่งเสริมให้เด็กรู้จักดูแลตัวเอง และทำกิจวัตรประจำวันเองได้ เน้นบรรยากาศที่อบอุ่นแบบครอบครัว

(3.2) หลักสูตร

ศึกษาจากหนังสือ ทฤษฎีพัฒนาความคิด และแนวการจัดการศึกษา เด็กเล็กที่เน้นพัฒนาการทุกด้าน

(4) กิจวัตรประจำวัน

ให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและกิจกรรมศิลปะ

(5) สังเกตกิจกรรม และพฤติกรรมของครูและนักเรียน

(5.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองพานักเรียนเข้ามาส่งที่ห้อง เมื่อคุณครูเห็นจะเดินออกไปรับที่หน้าประตูด้านใน เด็กบางคนจะร้องไห้ บางคนจะให้ผู้ปกครองอยู่ด้วยสักพัก เมื่อเด็กเล่นเพลินๆ เด็กก็จะไม่ร้อง ส่วนบางคนให้ผู้ปกครองรับไป ครูก็จะรับมาจากผู้ปกครอง โดยอุ้ม และปลอบโยนสักพักเด็กก็จะไม่ร้องให้ ผู้ปกครองส่วนมากจะจอดรถไว้ตรงถนนหน้าประตูด้านนอก

(5.2) การเรียนการสอนในห้อง

- ก่อนเริ่มกิจกรรมครูจะให้เด็กร้องเพลงชาติ สวดมนต์ในห้องเรียน เด็กส่วนใหญ่จะร้องคลอตามเพลงชาติ มีคนหรือสองคนเดินไปมา ครูอีกท่านจะช่วยจับให้เด็กอยู่ในแถว

- ครูจัดกิจกรรมพิมพ์ภาพแครอท และระบายสีเลข 1 เตรียมไว้สำหรับเด็ก โดยเตรียมกระดาษที่เขียนชื่อเด็กแต่ละคนไว้มาให้เด็กดู ครูสอนวิธีการทำให้เห็นให้เด็กบางคนลองทำเอง บางคนที่จับแครอทที่พิมพ์ไม่ถนัดครูจะช่วยทำให้ สำหรับการระบายสีเลข 1 ครูจะทำให้เด็กดูและสอนให้เด็กรู้ว่าคือเลข 1 และให้นับภาพหนูนที่มีอยู่ 1 ตัวว่า หนึ่ง จากนั้นเด็กลงมือทำ ส่วนใหญ่จะใช้สีลากไปมาในเลข 1 มีบางคนที่คัดเล่นด้านหลัง
- กิจกรรมเล่น เมื่อเด็กทำกิจกรรมพิมพ์ภาพแครอท และระบายสีเลข 1 เสร็จแล้ว ครูจะให้เด็กเลือกหยิบของเล่นมาเล่น เด็กจะเลือกเล่นรถเป็นส่วนใหญ่ ครูก็จะชวนเด็กคุย และเล่นด้วยกัน มีเด็กที่แย่งของเล่นกัน ตีกัน ครูจะไกล่เกลี่ยชักชวนให้เล่นอย่างอื่น และบอกให้เด็กเล่นให้ถูกวิธีเพื่อความปลอดภัย และให้ช่วยกันเก็บเมื่อถึงเวลาไปเล่นสนาม
- การอ่านหนังสือ และท่องคำคล้องจอง ครูหยิบหนังสือคำคล้องจองมาอ่านให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กท่องตาม เด็กบางคนที่ไม่เดินไปมา ครูอีกคนก็จะเรียก และพามาฟังครูอ่านหนังสือ

(5.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ครูให้เด็กเดินไปที่สนามด้วยกันทั้งหมด ให้เด็กเลือกเล่นเครื่องเล่น หรือนั่งชิงช้าได้ตามสบาย เด็กบางคนจะไปเอารถสามล้อมาถีบ ครูจะไปช่วยเด็กนำออกมาที่สนามหญ้า และสนามปูนให้เด็กถีบเล่น เด็กก็เปลี่ยนเครื่องเล่น วิ่งเล่นกัน ส่วนครูจะช่วยระมัดระวังความปลอดภัยให้เด็ก เมื่อหมดเวลาครูเรียกเด็กๆ เข้าไปในบ้าน

(5.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ก่อนทานอาหาร ครูจะให้เด็กล้างมือก่อนทุกคน

- พี่เลี้ยงจะเตรียมถาดอาหารวางไว้ให้เด็กบนโต๊ะ พร้อมกับน้ำ และผ้าเช็ดหน้าเช็ดสิ่งที่เปื้อนของเด็กแต่ละคน เมื่อเด็กๆ มาถึงจะนั่งเข้าที่ แล้วครูจะนำให้เด็กท่องกลอน “ขอบคุณ” พร้อมกับกล่าวว่า วันนี้รับประทานอะไร เด็กบางคนก็พูดตาม บางคนก็เล่นไม่พูด อาหารวันนี้คือเกี้ยวน้ำ ผลไม้คือชมพู
- ในการทานอาหาร เด็กจะใช้ช้อนส้อมด้รับประทานเอง สอนให้จะหกเลอะเพราะเด็กยังจับช้อนส้อมไม่ค่อยถนัด ครูจะช่วยเด็กบางคนตัดอาหารเมื่อเด็กทานหมดจะทานเพิ่มอีกครูจะตัดให้ เมื่อเด็กทานเกี้ยวอ่อม

ครูจะแจกชมพูให้เด็กรับประทาน เด็กจะทานโดยใช้ส้อมจิ้ม บางคนใช้มือ เมื่อเด็กจิ้ม ครูจะให้เข้าไปเตรียมตัวอาบน้ำอุ่น บางคนที่ทานไม่หมด ครูก็ไม่ได้บอกให้ทานให้หมด เหลือไว้ได้ เมื่อเด็กทานเสร็จหมดที่เลี้ยงจะเป็นคนเก็บภาชนะและเศษอาหารทิ้ง

(5.5) การสอน

- ครูอาบน้ำ และเปลี่ยนเสื้อผ้าให้เด็กก่อนที่เด็กจะนอน
- ครูปูที่นอนเตรียมไว้ให้สำหรับเด็กแต่ละคน
- เมื่อเด็กอาบน้ำเสร็จครูจะเตรียมนอนและแจกนมให้เด็กแต่ละคน
- เมื่อเด็กได้นมแล้วจะนอนดูขบวนม บางคนที่นอนได้เองก็จะหลับ โดยครูไม่ต้องกล่อม เด็กบางคนที่นอนยากครูจะเข้าไปกล่อมจนกว่าเด็กจะหลับ
- เมื่อเด็กทยอยหลับกันหมด ครูจะนำบันทึกพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนมานั่งเขียน เพื่อให้กับผู้ปกครองในตอนเย็น
- เมื่อเด็กตื่นนอนแล้ว โดยทยอยกันตื่น ครูจะพาไปอาบน้ำเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวแล้วให้เล่นของเล่น

(5.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

- เด็กจะเล่นของเล่น อ่านหนังสือกับครูหรือผู้ปกครองมารับ
- ครูปูที่นอนเตรียมไว้ให้สำหรับเด็กแต่ละคน
- เมื่อเด็กอาบน้ำเสร็จครูจะเตรียมนมและแจกนมให้เด็กแต่ละคน
- เมื่อเด็กได้นมแล้วจะนอนดูขบวนม บางคนที่นอนได้เองก็จะหลับ โดยครูไม่ต้องกล่อม เด็กบางคนที่นอนยากครูจะเข้าไปกล่อมจนกว่าเด็กจะหลับ
- เมื่อเด็กทยอยหลับกันหมด ครูจะนำบันทึกพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนมานั่งเขียนเพื่อให้กับผู้ปกครองในตอนเย็น
- เมื่อเด็กตื่นนอนแล้ว โดยทยอยกันตื่น ครูจะพาไปอาบน้ำเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว แล้วให้เล่นของเล่น

(5.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

- เด็กจะเล่นของเล่น อ่านหนังสือกับครูหรือผู้ปกครองมารับ
- ผู้ปกครองจะเข้ามารับเด็กข้างใน และนำข้าวของเครื่องใช้ของเด็กที่ครูเตรียมไว้ให้กลับบ้าน บางคนจะนั่งเล่นกับเด็ก และพูดคุยกับครูสักพักก่อนกลับบ้าน

(6) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(6.1) สภาพแวดล้อม

สถานเลี้ยงดูเด็ก ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านที่ได้จัดบรรยากาศที่เหมาะสมกับวัยเด็ก มีห้องนอนประสงค์สำหรับเลี้ยงและจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก มีห้องนอนแยกเฉพาะ มีบริเวณที่เป็นสนามหญ้า และมีเครื่องเล่นสนาม

(6.2) สื่อ

จัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กและเพียงพอ มีการใช้วัสดุตามฤดูกาลมาทำสื่อการสอน เช่น ช่วงไหนมีใบไม้ร่วงมาๆ ก็ให้เด็กเก็บมาทำสื่อ นอกจากนี้มีการเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กในการทัศนศึกษาสถานที่ใกล้เคียง เช่น ซาฟารีเวิลด์ เพื่อรู้จักสัตว์

(6.3) การวัดและประเมินผล

ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมทุกด้านทุกวัน มีการบันทึกพัฒนาการ และส่งให้ผู้ปกครองทราบ

(7) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) คุยกับผู้ปกครองทุกเช้า-เย็น ขณะมารับ-ส่งเด็ก
- 2) มีผู้ปกครองมาเป็นอาสาสมัครดูแลเด็กในบางครั้ง

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 2 คน จาก 3 คน ผู้ปกครอง 5 คน จาก 10 คน สรุปได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.11 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็กบ้านแสนสุขแฟมมีเลียแคร์

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปีภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีตัวม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองพอใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.40
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.40
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.40
	3.5 ครูแม่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50

ตารางที่ 5.11 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	7,722 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	3,833 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	92.21
	4.4 ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก 1 บาทต่อร้อยละ	1.17
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	2.36

ตารางที่ 5.11 สรุปได้ว่า

- (1) สถานเลี้ยงดูเด็กมีระบบบริหารที่ดี
- (2) สถานเลี้ยงดูเด็กขาดแคลนในบางเรื่อง
- (3) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ
- (4) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ 1 : 1.17% โดยอิงข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก และ 1 : 2.36% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.8 ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข

(1) ความเป็นมา

ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข เป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตคันนายาว ตั้งขึ้นมาเป็นเวลา 7 ปี เพื่อดูแลเด็กอายุ 2 ปี 6 เดือน ถึง 6 ปี อยู่ในซอยวิมานสุข ถนนเสรีไทย เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร 10230

(2) การบริหารงาน

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร คือ สถานที่รับเลี้ยงและดูแลเด็กในชุมชนที่เกิดจากความคิดริเริ่มของประชาชนในชุมชน โดยมีการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการซึ่งเป็นประชาชนในชุมชน ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการชุมชน มีประธานชุมชน ช่วยดูแลบริหารจัดการดำเนินงานของคณะกรรมการ

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก และลดอัตราทุพโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน
- 2) เพื่อแบ่งเบาภาระบิดามารดา หรือผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ขณะออกไปประกอบอาชีพ และช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสให้มีโอกาสเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียน
- 3) เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกระบวนการพัฒนาชุมชน

(3.2) หลักสูตร

ทางศูนย์จะจัดหลักสูตรเอง เป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมและมีกิจกรรม

สอนอ่าน-เขียนบ้าง

(3.3) กิจวัตรประจำวัน

กิจกรรมประจำวัน	(สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม)
07.30-08.30 น.	รับเด็ก
08.30-08.45 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.45-09.00 น.	ตรวจสอบสุขภาพ
09.00-09.20 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ
09.20-10.20 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสรี

10.20-10.30 น.	พัก (อาหารว่าง)
10.30-10.45 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.45-11.30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30-12.00 น.	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.20 น.	ตื่นนอน/เก็บที่นอน/ล้างหน้าและทำความสะอาดร่างกาย
14.20-14.30 น.	พัก (อาหารว่าง)
14.30-14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50-15.30 น.	สรุปบททวน สนทนา เตรียมกลับบ้าน

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองจะพามาส่งถึงหน้าประตูศูนย์ ให้เด็กเข้ามาข้างใน ครูจะยืนอยู่บริเวณประตูคอยรับเด็กจะเฝ้าไม่ให้เด็กออกไปข้างนอก ครูจะคอยดูไม่ให้เด็กออกช่องรับเด็กจากผู้ปกครองตอนเช้าเท่านั้น เพราะเด็กจะร้องตามผู้ปกครอง หลังจากนั้นเด็กวิ่งออกไปนอกศูนย์ครูไม่ได้ติดตามทันที เพราะเด็กทุกคนเป็นคนในชุมชน ชาวบ้านรอบๆ บริเวณศูนย์คอยสอดส่องดูแลอยู่ ไม่มีการเช็คชื่อ ไม่มีสมุดรายชื่อเด็ก

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ช่วงเช้าจะปล่อยให้เด็กเล่นอย่างอิสระ จนถึงประมาณ 10.00 น. หรือจนเด็กมาครบจะให้เด็กนั่งคัดลายมือ หลังจากทำงานในสมุดเสร็จก็จะปล่อยให้เด็กทำกิจกรรมอิสระ

อุปกรณ์การทำกิจกรรมก็จะเป็นดินน้ำมัน บล็อกต่อ ครูจะให้เด็กเล่นกันเอง ช่วงก่อนพักกินข้าวเป็นกิจกรรมนันทนาการ เช่น มอญซ่อนผ้า แต่จากการสังเกต ครูยังไม่สามารถชักจูงเด็กให้สนใจกิจกรรมเท่าที่ควร

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ที่นี่ไม่มีบริเวณให้เป็นสนามเด็กเล่นโดยเฉพาะ การทำกิจกรรมนอกห้องเรียนจะทำกันบริเวณที่ใช้เป็นที่เรียน กิจกรรมที่ทำก็เป็นการเล่นเป็นกลุ่มมีมอญซ่อนผ้า จากการสังเกต ครูยังไม่สามารถชักจูงความสนใจของเด็กที่มีต่อกิจกรรมได้เท่าที่ควร

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูที่นี้จะเป็นคนทำอาหารกลางวันให้เด็ก โดยเริ่มทำอาหารตั้งแต่ช่วง 10.00 น. ซึ่งทำให้เหลือครูดูแลเด็กเพียง 1 คน เมื่อเตรียมอาหารพร้อมแล้ว ได้แก่ แกงจืดไก่ ไข่เจียว มะละกอ ครูให้เด็กนั่งประจำที่

ห้องบทยาคก่อนรับประทานอาหารพร้อมๆ กัน เมื่อทานเสร็จเด็กๆ จะนำถาดอาหารไปวางในที่จัดเตรียมไว้ แล้วให้เด็กค้มนม จากนั้นก็ให้เด็กนอน

(4.5) การนอน

บริเวณที่ใช้นอนก็จะเป็นบริเวณเดียวกับที่ใช้เป็นห้องเรียน และใช้ทำกิจกรรม โดยจะให้เด็กเอาหมอนมาวางในที่ของตน ครูจะนั่งดูแลให้เด็กนอนทุกคน ครูนอนกับเด็กด้วย

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กบางส่วนจะมีผู้ปกครองมารับ บางส่วนกลับบ้านเอง โดยครูให้เดินเป็นแถวหน้าประตู สวดมนต์ แล้วให้เด็กแยกย้ายกลับบ้าน เพราะส่วนใหญ่เป็นคนที่ในชุมชน มีบ้านอยู่ใกล้กับศูนย์

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

เป็นห้องรวม มีบริเวณห้องเรียน บริเวณทำกิจกรรม และใช้ให้การสอน ที่ทำงาน และมีส่วนที่เป็นห้องน้ำ

(5.2) สื่อ

สื่อ มีทั้งที่จัดซื้อและครูผลิตเอง ให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน มีความขาดแคลนอุปกรณ์อยู่บ้าง

(5.3) การวัดและประเมินผล

ใช้วิธีการสอบและดูจากผลงานของเด็ก

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

พูดคุยกับผู้ปกครองโดยตรง และให้ชุมชนช่วยสอดส่องดูแลเด็กให้ด้วย

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 2 คน จาก 2 คน ผู้ปกครอง 22 คน

จาก 31 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.12 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.79
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปีภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.45
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.05
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	18.18
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	2.95
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	2.50
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้ การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00

5.4.9 สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กองทัพอเรือ เฉลิมพระเกียรติ ปีกาญจนานิกษก พ.ศ. 2539

(1) ความเป็นมา

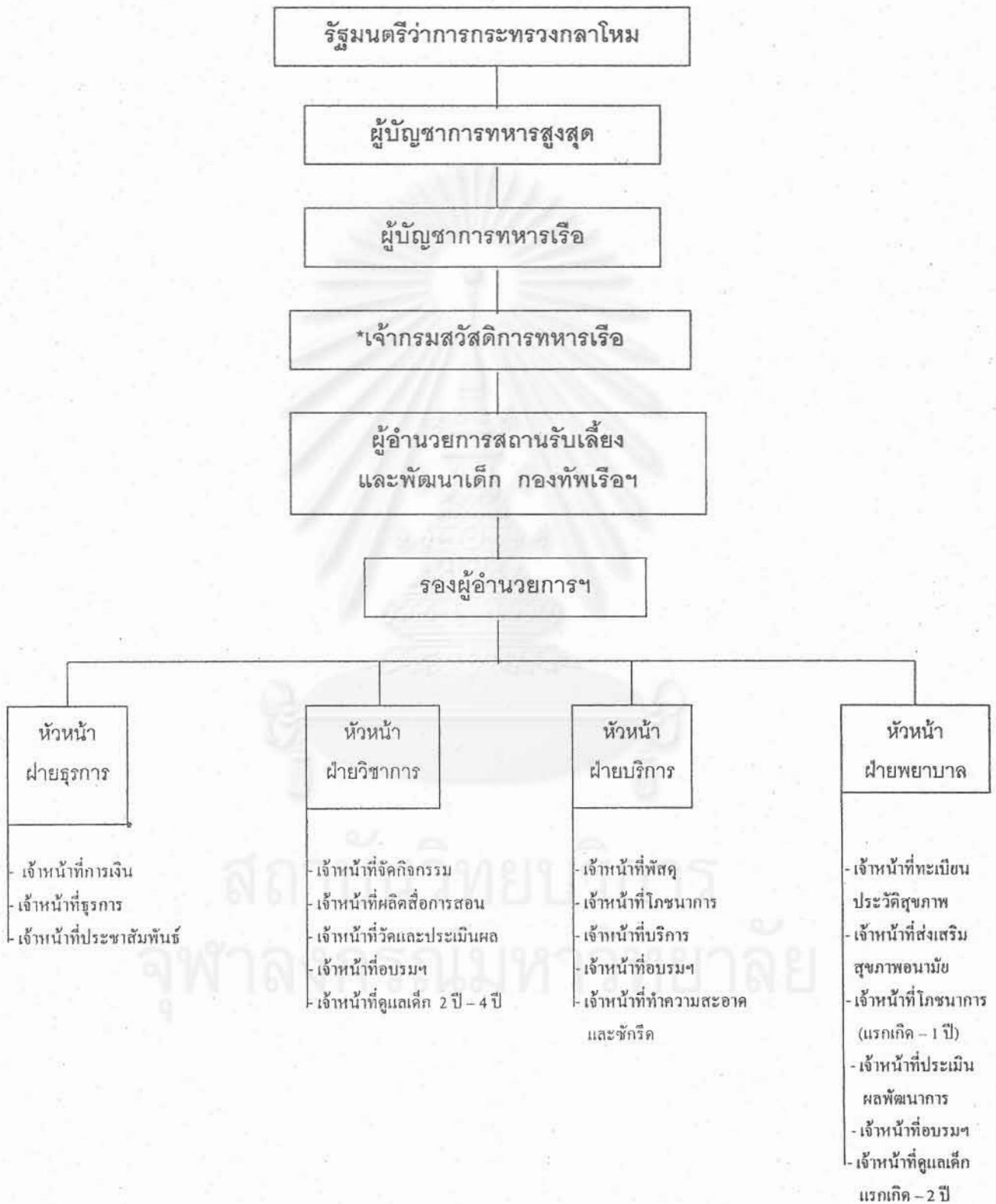
สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กองทัพอเรือ จัดตั้งขึ้นมาเนื่องด้วยสมาคมภริยาทหารเรือเล็งเห็นความจำเป็นในการช่วยแบ่งเบาภาระของข้าราชการทหารเรือ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่อาศัยหรือปฏิบัติราชการในเขตรชนบุรี ใหมีสถานที่รับเลี้ยงเด็กในช่วงที่บิดา-มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จึงร่วมกับกองทัพอเรือจัดหาสถานที่ในบริเวณโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า ตั้งสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยรับเด็กตั้งแต่แรกเกิด-4 ปี ที่เน้นเด็กปกติ ไม่ต้องมีการเลี้ยงดูเป็นพิเศษ นอกจากข้าราชการกองทัพอเรือแล้วยังขยายขอบเขตรับบุตรของบุคคลทั่วไปด้วย สถานที่ตั้งคือ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า ถนนตากสิน แขวงบুদ্ধโล เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

(2) การบริหารงาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

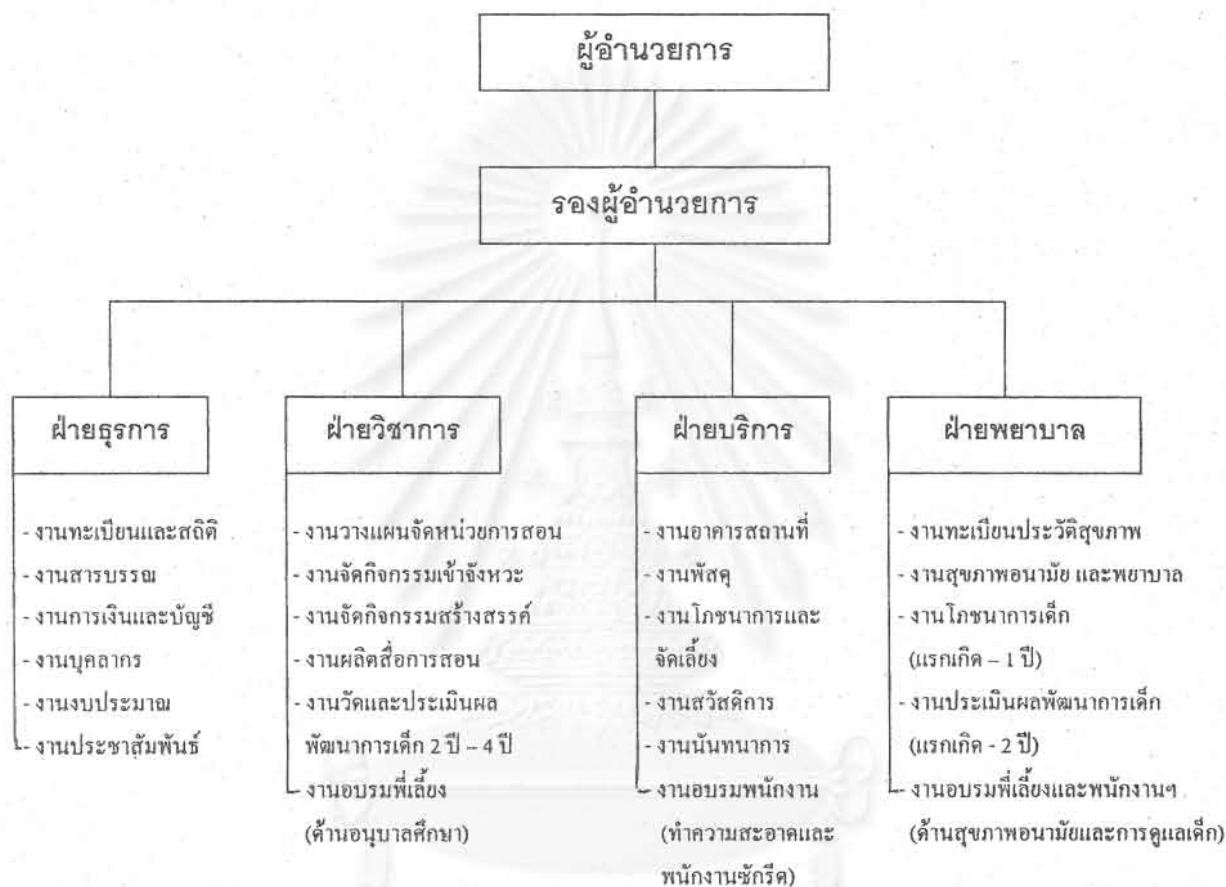
แผนภูมิการจัดโครงสร้างการบริหารบุคลากร

สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กองทัพอากาศ เฉลิมพระเกียรติ ปีกาญจนภิเษก พ.ศ. 2539

* ผู้บัญชาการทหารเรือแต่งตั้งให้เป็นประธานกรรมการอำนวยการศูนย์ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน

แผนภูมิการจัดโครงสร้าง การบริหารงานของสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กองทัพอเรือ
เฉลิมพระเกียรติ ปีกาญจนาภิเษก พ.ศ. 2539

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3) วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กองทัพอากาศ

- 1) ช่วยเหลือข้าราชการ ทร. ในการดูแลเด็กช่วงที่บิดา-มารดาไปทำงานนอกบ้าน
- 2) ช่วยแบ่งเบาภาระข้าราชการหน่วยอื่นและบุคคลภายนอก ในทำนองเดียวกัน ถ้ายังมีที่พอจะรับได้ แต่คิดอัตราค่าเลี้ยงดูสูงกว่าข้าราชการ และรับในอัตราส่วนไม่เกิน 20%
- 3) ส่งเสริมให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาให้สมกับวัย
- 4) เป็นศูนย์ตัวอย่างที่ใช้เป็นที่ฝึกของบุคลากรจากศูนย์อื่นของ ทร.
- 5) ใช้เป็นสถานที่ฝึกหัดของนักเรียนที่เข้าฝึกใน โครงการอบรมที่เลี้ยงเด็กและคนชราของสมาคม หรืออาจเป็นที่ฝึกดูแลเด็กปกติของนักเรียนพยาบาล โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า

(4) การจัดการศึกษา

(4.1) แนวคิดในการจัดการศึกษา

จัดการเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก โดยมุ่งหวังให้เด็กได้รับการเลี้ยงดู และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กได้มีการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย

(4.2) กิจวัตรประจำวัน

การจัดกิจกรรมประจำวัน

06.30-09.00 น.	รับเด็ก
09.00-09.15 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์ ภายหลังบริหาร
09.15-09.30 น.	กิจกรรมเสรี และเล่นตามมุม
09.30-09.45 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นผู้นำ ผู้ตาม คิดทำทาง ฝึกการแสดงออก
09.45-10.00 น.	กิจกรรมวงกลม ฝึกความจำ สภาพแวดล้อม ธรรมชาติ
10.00-10.10 น.	ดื่มนม
10.10-10.45 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์ ตามความสนใจ ศิลปะประดิษฐ์
10.45-11.00 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ การทำงานประสานสัมพันธ์กันของอวัยวะต่างๆ ตอบสนองธรรมชาติของเด็ก ร่างกายแข็งแรง อารมณ์ จิตใจ เบิกบาน แจ่มใส

11.00-11.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
11.30-12.00 น.	ทำความสะอาดปากและฟัน
12.00-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.15 น.	เก็บที่นอน
14.15-14.30 น.	อาหารว่าง
14.30-15.00 น.	เกมการศึกษา รู้จักคิด พัฒนาสติปัญญา สังเกต จดจำอย่างมีเหตุผล
15.00-15.30 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน

(5) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(5.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

จะมีครูเวรและพี่เลี้ยงเด็กในแต่ละห้องรอรับเด็กที่หน้าประตูด้านใน ผู้ปกครองจะพาเด็กมาส่งให้กับพี่เลี้ยงในแต่ละชั้น บางคนก็เดินเข้าไปส่งเอง เด็กสวัสดีครู ผู้ปกครองและครูพูดคุยและทักทายกัน พี่เลี้ยงแต่ละห้องจะรับของจากผู้ปกครองและพาเด็กไปที่ห้องเรียน เมื่อส่งเสร็จผู้ปกครองจะไปเซ็นชื่อส่งเด็ก

(5.2) การเรียนการสอนในห้อง

กิจกรรมวงกลม ครูสอนเรื่องผักชนิดต่างๆ ที่ผู้ปกครองนำมาให้มาทักทายเด็กว่าเป็นอะไร โดยครูจะบรรยายลักษณะ เมื่อเด็กตอบไม่ได้ครูจึงเฉลย จากนั้นครูแนะนำให้เด็กรู้จักชื่อผักชนิดต่างๆ ให้เด็กตอบคำถามโดยการสังเกตเปรียบเทียบ ครูเรียกเด็กที่มีรูปร่างแตกต่างกันแล้วให้เด็กช่วยกันตอบว่า ใครโตกว่า แล้วทำไมถึงตัวโต ทำไมถึงตัวเล็ก แล้วครูก็สอนประโยชน์ของผัก ในช่วงที่เด็กเริ่มไม่สนใจ ครูจะดึงความสนใจเด็กโดยการร้องเพลงและเล่นเกม เด็กๆ ที่เรียนจะนั่งเป็นวงกลมใหญ่ โดยมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มคอยดูแลเด็กให้สนใจสิ่งที่ครูสอน

กิจกรรมกลุ่มย่อย ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมฝึกกล้ามเนื้อย่อย ครูจะให้พี่เลี้ยงนำอุปกรณ์ไปให้เด็กได้ทำกิจกรรมประจำกลุ่มของตน เช่น การกรอกก้อนกรวดใส่ขวด การป้อนทราย การใช้สีเทียน พี่เลี้ยงจะเป็นผู้ช่วยเหลือ แนะนำ หยิบอุปกรณ์ให้ เด็กๆ ก็ทำกันบ้าง เล่นกันบ้างอย่างสนุกสนาน

กิจกรรมห้องมุมประสบการณ์ ในห้องมีมุมบ้าน มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมเครื่องเล่นสัมผัส มุมวิทยาศาสตร์ ครูและพี่เลี้ยงประจำกลุ่มจะพาเด็กมาเล่นในห้อง โดยจะเป็นผู้จัดอุปกรณ์ให้เด็ก และคอยเล่นกับเด็ก บางคนก็จะเล่นนิทานให้เด็กฟัง เด็กก็เล่นอุปกรณ์ เล่นกับพี่เลี้ยง และเพื่อนอย่างสนุกสนาน เมื่อมีเด็กที่แย่งของกัน พี่เลี้ยงจะช่วยแก้ปัญหาให้

ห้องทารก จะมีที่เตียงและพยาบาลคอยดูแล ให้อุปกรณ์ต่างๆ กับเด็ก ให้เด็กได้เคลื่อนไหว พุดคุย คอยดูแลป้อนน้ำ ป้อนนม ป้อนอาหาร เปลี่ยนเสื้อผ้าและกล่อมให้นอน

(5.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ครูจัดให้เด็กเล่นเกม กรอกน้ำใส่ขวด เด็กๆ ให้ความร่วมมือและร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน โดยที่เตียงประจำกลุ่มเป็นผู้ช่วยเหลือ ให้เด็กๆ หัดเดินบนราวทรงตัวเดี่ยวๆ โดยเข้าแถวเดินกันทุกคน บางกลุ่มจะเล่นเครื่องเล่นสนาม

ในช่วงเข้าก่อนเข้าแถวและช่วงเย็นก่อนกลับบ้านเด็กๆ จะวิ่งเล่นและเล่นเครื่องเล่นสนามกันอย่างอิสระ โดยมีครูและที่เตียงดูแลความปลอดภัย

(5.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ที่เตียงจะเตรียมอาหารให้เด็กรับประทานโดยใส่ถาดอาหารไว้ ครูจะพาเด็กเดินเป็นแถวมานั่งรับประทานอาหาร เมื่อเด็กนั่งเรียบร้อยครูจะนำให้เด็กกล่าวบทกลอน และกล่าวตามว่าอาหารวันนี้มีอะไร เด็กๆ เริ่มรับประทานอาหารโดยการใช้ช้อนส้อม บางคนจะรับประทานได้เอง คนไหนที่ทานไม่ได้เนื่องจากเด็กยังเล็ก ครูและที่เตียงจะช่วยเหลือ ช่วยป้อน คอยบอกกล่าวและชักชวนให้เด็กรับประทานอาหาร เมื่อทานอาหารอิ่มจะแจกขนมให้เด็ก เมื่อเด็กอิ่มที่เตียงเก็บถาดอาหาร ชามและแก้วไปไว้ในครัว แล้วพาเด็กไปอาบน้ำ

(5.5) การนอน

เด็กๆ ทุกคนจะอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้ากันก่อนที่จะนอน สำหรับที่นอนที่เตียงจะจัดไว้ให้เด็กพร้อมกับนมของเด็กแต่ละคน เมื่อเด็กอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าเสร็จก็จะไหว้พระก่อนนอน จากนั้นเด็กจะนอนดูคนม คนไหนที่หลับยากที่เตียงจะกล่อม ครูจะคอยบอกกล่าวให้เด็กๆ หลับ

(5.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เมื่อเด็กตื่นนอนครูจะให้เปลี่ยนเสื้อผ้าหลังจากเสร็จแล้ว ครูจะเล่นนิทาน เล่นเกมและทำกิจกรรมเข้าจังหวะ เด็กๆ ร่วมกิจกรรมด้วยดี เมื่อได้เวลาเลิกเรียนผู้ปกครองจะมารับ มีครูเวรคอยประกาศเรียกชื่อและที่เตียงเดินมาส่งเด็กและนำกระเป๋าของเด็กมาให้ผู้ปกครอง

(6) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(6.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในห้องเรียนเหมาะสำหรับการดูแลเด็กในแต่ละช่วงอายุ การจัดแบ่งห้องเรียนจะแยกเข้ากลุ่มอายุตั้งแต่แรกเกิด - 4 ปี โดยจะมีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเลี้ยงดูและจัดการศึกษาให้แต่ละช่วงอายุ มีห้องกิจกรรมใช้ร่วมกัน อาคารเรียนเป็นรูปสี่เหลี่ยมห้องเรียนทุกห้องเปิดห้องเรียนแล้วตรงเข้าสู่สนามเด็กเล่นได้เลย ทุกห้องจะมองเห็นสนามเด็กเล่น สนามเด็ก

เล่นเป็นสนามหญ้าขนาดใหญ่เพียงพอกับจำนวนเด็ก และมีแสงสว่างเข้ามาตรงกลางบริเวณที่ไม่มีหลังคา
เครื่องเล่น มีทั้งทำจากไม้และพลาสติก มุ่งเน้นพัฒนาทักษะกลไก

(6.2) การจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก มุ่งให้เด็กได้เรียนผ่านการกระทำ สิ่งที่เด็กจะ
กระทำจะได้จากสิ่งที่ครูและผู้ดูแลเด็กได้เตรียมไว้ในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ไม่ได้จัดเป็นรายวิชา
เนื้อหาจะมีลักษณะจัดเป็นหน่วยการสอน โดยจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และสิ่งแวดล้อมรอบตัว
เด็ก วิธีการสอนจะเป็นรูปของกิจกรรม เกม การเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและสนุกสนาน อัน
จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดี ขั้นตอนการทำกิจกรรมอาจจะเรียงลำดับตามความสนใจของเด็ก รูปแบบของก
ิจกรรมต่างๆ เช่น

กิจกรรมในวงกลมหรือกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมสร้าง
สรรค์เล่นตามมุม กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เกมการศึกษา

ตัวอย่างกิจกรรมกลางแจ้ง จะเป็นการเล่นกับเครื่องเล่นสนาม เล่นเกมที่มี
กติกา กิจกรรมพลศึกษา การเล่นอิสระ เล่นน้ำ เล่นทราย เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน รถจักรยาน ฯลฯ

การจัดกิจกรรมดำเนินการไปตามเอกสารที่จัดทำขึ้น คือ กิจกรรมการเรียน
การสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

(6.3) สื่อ-อุปกรณ์

มีหลากหลายทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยมีทั้งสื่อจากธรรมชาติ
และสื่อสำเร็จรูปที่มีการจัดทำไว้จำหน่าย

(6.4) การวัดและประเมินผล

ในการดำเนินการจะมีข้อกำหนดและแนวทางในการประเมินผลเด็กด้วย
วิธีการสังเกต

(7) การติดต่อกับผู้ปกครอง

มีเอกสารส่งข้อมูลข่าวสารถึงผู้ปกครอง และมีข่าวที่น่าสนใจคิดไว้ที่บอร์ดบริเวณ
ทางเข้ามาในอาคารเรียน และจากการสนทนาของผู้ปกครองกับบุคลากรภายในโรงเรียน

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 48 คน จาก 51 คน ผู้ปกครอง 69 คน
จาก 184 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.13 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กองทัพอเรือ
เฉลิมพระเกียรติ ปีกาญจนภิเษก พ.ศ. 2539

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	85.42 ✓
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	68.75
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.24
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	89.58 ✓
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	79.17
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	22.92
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	20.83
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	54.17
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.42
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	41.67
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	56.25
	2.10 ผู้บริหารรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	70.83
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	68.75
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	77.08
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	85.42 ✓
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	68.75
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.56
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.12
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	92.75 ✓
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.68
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.60
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.42
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้ การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.68

ตารางที่ 5.13 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	9,246 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	2,733 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	89.09
	4.4 ประสิทธิภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก 1 บาทต่อร้อยละ	0.96
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	3.26

ตารางที่ 5.13 สรุปได้ว่า

- (1) สถานเลี้ยงดูเด็กมีระบบ
- (2) สถานเลี้ยงดูเด็กมีกลไกบ้าง
- (3) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ
- (4) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ 1 : 0.96% โดยอิงข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก และ 1 : 3.26% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

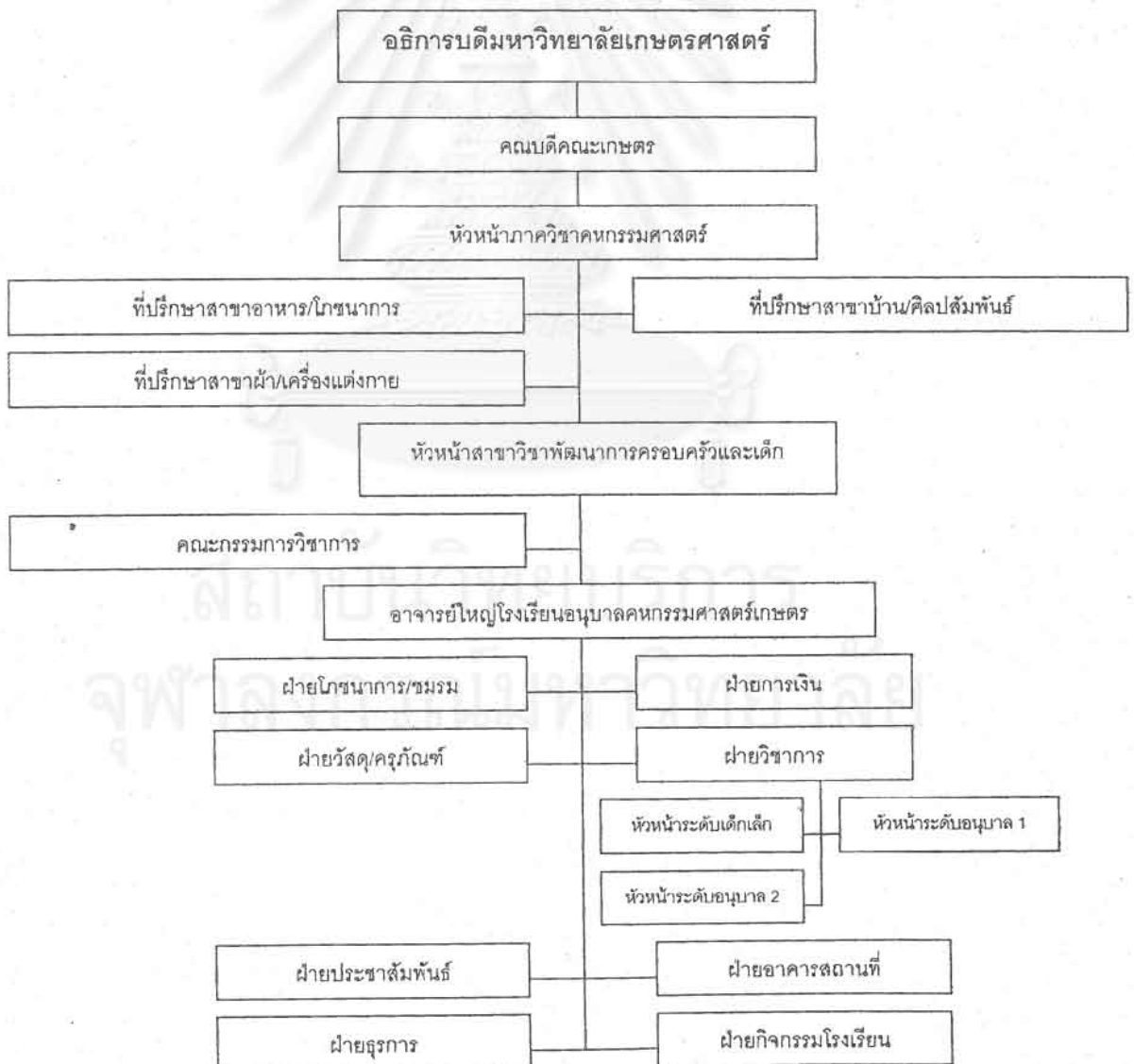
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.10 โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตรศาสตร์ อยู่ในความดูแลของภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2513 เพื่อเป็นหน่วยปฏิบัติการสำหรับนิสิตปริญญาตรีของสาขาวิชาพัฒนาการครอบครัวและเด็ก ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ใช้ในการสังเกตและศึกษาพฤติกรรมของเด็กก่อนวัยเรียน ต่อมาได้จัดเป็นสวัสดิการให้บริการการอบรมดูแลและให้การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่บุตรของอาจารย์ ข้าราชการ และลูกจ้างประจำของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถานที่ตั้งอยู่บริเวณภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

(2) การบริหารงาน

(3) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและดำเนินการของโรงเรียน

- 1) เป็นหน่วยปฏิบัติการการเรียนการสอนระดับเด็กก่อนวัยเรียน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีและปริญญาโทของภาควิชาคหกรรมศาสตร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 2) ให้บริการด้านการอบรมเลี้ยงดูและจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนซึ่งเป็นบุตรของอาจารย์ ข้าราชการ และลูกจ้างประจำของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และบุคคลทั่วไป
- 3) เพื่อเป็นหน่วยงานในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนอายุระหว่าง 2 ½ ปี – 6 ½ ปี ให้ได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถ โดยวิธีการที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ ซึ่งมุ่งเน้นให้เด็กมีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ เป็นคนดี มีความสุข สามารถปรับตัวและแก้ปัญหาได้ตามวัย มีทักษะและความพร้อมพื้นฐานเพื่อเตรียมตัวในการศึกษาต่อไป
- 4) เป็นแหล่งศึกษาและผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียน

(4) การจัดการศึกษา

(4.1) ปรัชญา

พัฒนาการดี มีความพร้อม อยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างมีความสุข

การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และมีพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาบุคลิกภาพ

จุดประสงค์ในการพัฒนาเด็ก โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตรมีจุดประสงค์ในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้

- มีสุขภาพกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ และสุขภาพจิตแจ่มใส
- พัฒนาเด็กในองค์รวมให้มีพัฒนาการที่ดีในทุกด้าน
- มีความมั่นใจ และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
- มีความสุขกับการเรียนรู้ในปัจจุบัน มีความพร้อมและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ในอนาคต
- คิดเป็น ทำเป็น ริเริ่ม สร้างสรรค์ สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง
- มีความสุภาพต่อบุคคล ชื่นชมในศิลปะดนตรี และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

- มีส่วนร่วม มีวินัยในตนเอง และสามารถเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม
- มีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือ รักษาสิทธิ์ และให้เกียรติผู้อื่น

(4.2) กิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมประจำวันเตรียมอนุบาล

07.30-08.30 น.	มาโรงเรียน
08.30-08.50 น.	เคารพธงชาติ/ออกกำลังกายตามเพลง
08.50-09.00 น.	คิมนม
09.00-10.30 น.	กิจกรรมการเรียนรู้ (เข้ากลุ่ม)
10.30-11.00 น.	แบ่งหน้าที่ช่วยกันทำงาน
11.00-11.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
11.30-12.00 น.	แปรงฟันเปลี่ยนเสื้อผ้า
12.00-14.00 น.	ฟังนิทาน นอนพักผ่อนกลางวัน
14.00-15.00 น.	เปลี่ยนเสื้อผ้า/ฝึกกล้ามเนื้อมือ
15.00-15.30 น.	คิมนม/รับประทานอาหารว่าง/ช่วยกันเก็บของ
15.30 น.	กลับบ้าน

(5) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(5.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

จะมีครูเวรรอรับเด็กอยู่ที่หน้าประตู ผู้ปกครองบางส่วนจะส่งเด็กที่หน้าประตู ให้เด็กเดินเอากระเป๋าไปเก็บที่ห้องเอง บางส่วนก็มาส่งเด็กถึงห้องเรียน เมื่อส่งเสร็จจะเช็คชื่อว่ามีมาส่ง ส่วนครูบางคนก็นั่งอยู่ที่ห้องคอยรับเด็ก บางส่วนก็อยู่ในสนาม เด็กจะวิ่งเล่นกันอยู่ที่สนาม ครูมีการพูดคุยกับผู้ปกครองบ้าง

(5.2) การเรียนการสอนในห้อง

การเรียนการสอนของแต่ละห้องไม่เหมือนกัน จะแบ่งเป็นระดับชั้นและวิชาที่เรียน

เด็กอนุบาล 1 ทำกิจกรรมร้องเพลงและเล่นเกมกับครู

เด็กในชั้นอื่นๆ จะมีกิจกรรมแตกต่างกัน ห้องที่เรียนภาษาไทย เด็กจะเรียนโดยการที่ครูแนะนำให้รู้จักตัวอักษร ให้สังเกต เปรียบเทียบตัวอักษรที่คล้ายกัน ต่างกัน 3 ตัวอักษร เด็กตอบคำถามครูเป็นระยะ จากนั้นครูอธิบายงานให้เด็กเขียนตัวอักษรตามแบบ จากนั้นเด็กแยกย้ายกันไปเขียนตามที่ครูจัดที่นั่งไว้ เด็กบางคนเขียนได้เร็ว บางคนเขียนได้ช้า

ห้องที่เรียนเลข ครูจะสอนเรื่องจำนวน ให้เด็กทำแบบฝึกหัดระบายสีจำนวน กับภาพ เด็กก็นั่งกระจายกันทำงาน มีเล่นกันบ้าง

ห้องที่เรียนศิลปะ ครูจะเตรียมกิจกรรมให้เด็กได้เลือกทำ มีวาดรูประบายสี และพิมพ์ภาพ ครูจะคอยเดินดูและแจกอุปกรณ์ ช่วยเหลือเด็กที่ต้องการอะไรเพิ่ม เมื่อเด็กทำเสร็จจะนำมาส่งครู และไปวาดรูปเล่น

กิจกรรมเกมการเล่นใช้ข้อสงสัยปกป้อง ครูจะจัดแบ่งเด็กเป็นทีมให้แข่งกัน และมีผู้เชียร์ เด็กจะเล่นและเชียร์กันอย่างสนุกสนาน ครูจะคอยดูแลเด็กให้เล่นอยู่ในกติกา

ห้อง Play center ห้องนี้จะจัดไว้เป็นมุมต่างๆ เช่น มุมบ้าน มุมบทบาทสมมติ มุมบล็อก เด็กๆ ที่เข้ามาเล่นจะเลือกเล่นมุมใดก็ได้ เด็กๆ เล่นด้วยกันอย่างสนุกสนาน มีที่เก๋ๆ กัน ครูก็จะเรียกมาตัดเตือน และครูคอยเดินดูดูแลให้เด็กเล่นกันให้ปลอดภัย

(5.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ครูจะจัดกิจกรรมพลศึกษาให้กับเด็กโดยการให้เด็กออกกายบริหารตามแบบของครูให้เด็กเล่นเกม เด็กๆ ให้ความร่วมมือและร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน เมื่อเสร็จแล้วครูให้เด็กวิ่งเล่นและเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างอิสระ ครูก็จะคอยเดินดูให้เด็กระมัดระวังในการเล่น

ในช่วงเช้าก่อนเข้าแถวและช่วงเย็นก่อนกลับบ้าน เด็กๆ จะวิ่งเล่นและเล่นเครื่องเล่นสนามกันอย่างอิสระ โดยมีครูดูแลความปลอดภัย

(5.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูพี่เลี้ยงจะเตรียมอาหารให้เด็กรับประทานโดยใส่ถาดอาหารไว้ ครูจะพาเด็กเดินเป็นแถวมานั่งรับประทานอาหาร เมื่อเด็กนั่งเรียบร้อยครูจะนำให้เด็กกล่าวบทกลอนเกี่ยวกับประโยชน์ของอาหารและผู้มีพระคุณให้เด็กกล่าวคำขอบคุณ และกล่าวตามว่าอาหารวันนี้มีอะไร เด็กๆ เริ่มรับประทานอาหารโดยใช้ช้อนส้อม ครูจะคอยบอกกล่าวไม่ให้เด็กพูด และรับประทานอาหารให้หมดเพราะมีประโยชน์ เมื่อทานอาหารอิ่มเด็กจะทานส้ม เมื่อเด็กอิ่มจะเดินเอาเศษอาหารที่เหลือไปทิ้งและถาดอาหารไปเก็บในที่ที่แม่บ้านเตรียมไว้ให้แต่ละชั้น

(5.5) การนอน

เด็กจะนอนในห้องเรียน ครูจะจัดโต๊ะ เก้าอี้หลบเข้าอีกข้าง เหลือที่ตรงกลางห้องเป็นที่นอนเด็ก และเตรียมที่นอนไว้ เมื่อรับประทานอาหารเสร็จเด็กจะล้างหน้าแปรงฟันเปลี่ยนเสื้อผ้า จากนั้นจะไปที่ที่นอนของตนเอง ครูจะนำเด็กไหว้พระสวดมนต์ จากนั้นให้เด็กนอน ครูจะคอยเตือนให้เด็กหลับและกล่อมบางคน เด็กคนไหนที่ไม่หลับจริงๆ ครูจะบอกให้นอนเฉยๆ

(5.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เมื่อเด็กตื่นนอนครูจะให้เปลี่ยนเสื้อผ้า เมื่อเสร็จแล้วให้เด็กรับประทานนม จากนั้นครูทบทวนโดยการถามคำถามว่าเรียนอะไร มีการบ้านอะไร จากนั้นให้เด็กท่องกลอนต่างๆ เมื่อได้เวลาเลิกเรียน จะให้เด็กไปคอยผู้ปกครองที่สนาม เด็กๆ ก็จะเล่นกันโดยมีครูเป็นผู้ดูแล เมื่อผู้ปกครองมารับ ครูประกาศเรียกเด็กหรือให้ผู้ปกครองเข้าไปรับเอง

(6) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

เพื่อให้เด็กได้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในห้องเรียน โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการปรับตัวในการมาโรงเรียนสำหรับเด็กเตรียมอนุบาล เพื่อให้เด็กสร้างความคุ้นเคย สร้างความไว้วางใจครูและบุคลากรในโรงเรียน ได้สำรวจสถานที่ต่างๆ ในโรงเรียนร่วมกับผู้ปกครอง ได้รู้จักครูและทำความคุ้นเคยกับเพื่อน เรียนรู้ที่จะปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมใหม่และพัฒนาการยอมรับร่วมมือในการทำกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียน เป็นการจัด

กิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็กที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้โดยการลงมือทำ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสำรวจ การค้นคว้า การทดลอง การคิด การใช้จินตนาการ จากการเล่น การทำงาน ศิลปะและกิจกรรมหลากหลายเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ และรายบุคคล โดยครูเป็นผู้กระตุ้น ให้กำลังใจ สนับสนุน ส่งเสริม และแนะแนวเด็ก กิจกรรมที่จัดแบ่งเป็น 4 กลุ่ม และมีห้องหรือมุมกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- กิจกรรมด้านภาษา ได้แก่ ห้องภาษามหาสนุก ห้องสมุด บทบาทสมมุติ นิทานสร้างสรรค์
- กิจกรรมด้านคณิต ได้แก่ ห้องคณิตคิดสนุก ตัวต่อสร้างสรรค์ ศูนย์การเรียนรู้
- กิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ได้แก่ กิจกรรมเรียนรู้โลกกว้าง ช่วยกันทำงาน คูแลต้นไม้หรือสัตว์ มุมทราย มุมน้ำ
- กิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย ได้แก่ กิจกรรมกลางแจ้ง การเคลื่อนไหวและดนตรี ศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้เป็นการจัดกิจกรรมกลุ่มละ 15 คน ที่เด็กแต่ละกลุ่มจะหมุนเวียนกันทำ

เวียนกันทำ

- กิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่จัดสำหรับเด็กเล็ก ได้แก่
  - กิจกรรมทางการใช้ภาษา/ห้องสมุด
  - กิจกรรมกลางแจ้ง
  - กิจกรรมเคลื่อนไหว
  - กิจกรรมกล่อมเนื้อมือ/ประสาทสัมผัส
  - การเล่นน้ำ/ทราย

- กิจกรรม โสต
- กิจกรรมทางคณิต/การจำแนก
- กิจกรรมการคิด
- กิจกรรมศิลปะการเล่นเสรี

การวัดและประเมินผล มีการบันทึกพัฒนาการทักษะและความพร้อม ส่งรายงาน

ถึงผู้ปกครอง

(7) การติดต่อกับผู้ปกครอง

มีเอกสารจากทางโรงเรียนถึงผู้ปกครอง ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการเรียน พัฒนาการเด็ก การขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง

จัดตั้งชมรมครูและผู้ปกครอง ชมรมครูและผู้ปกครอง โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตรจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อเป็นศูนย์กลางการประสานงานระหว่างครูและผู้ปกครองในการร่วมมือช่วยเหลือกันในการพัฒนาเด็ก
- 2) เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน
- 3) เพื่อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ ที่จำเป็นในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก

จัดให้มีการให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครอง และการให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลเด็ก การจัดการศึกษา และเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 18 คน จาก 21 คน ผู้ปกครอง 65 คน จาก 270 คน สรุปได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.14 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	22.22
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	2.73
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	77.78
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	38.89
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	11.11
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	22.22
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	22.22
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	44.44
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	55.56
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.11
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	38.89
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.33
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.17
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.54
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.42
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	2.17
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.39
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.11

ตารางที่ 5.14 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัวปี	9,889 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัวปี	7,633 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	75.78
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 1 บาทต่อร้อยละ	0.69
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	0.90

ตารางที่ 5.14 สรุปได้ว่า

- 1) โรงเรียนมีระบบบ้าง
- 2) โรงเรียนขาดกลไกบางอย่าง
- 3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพไม่สูงนัก
- 4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 1 : 0.69% โดยอิงข้อมูลจากโรงเรียน และ 1 : 0.90% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.11 โรงเรียนอนุบาลพบุรี

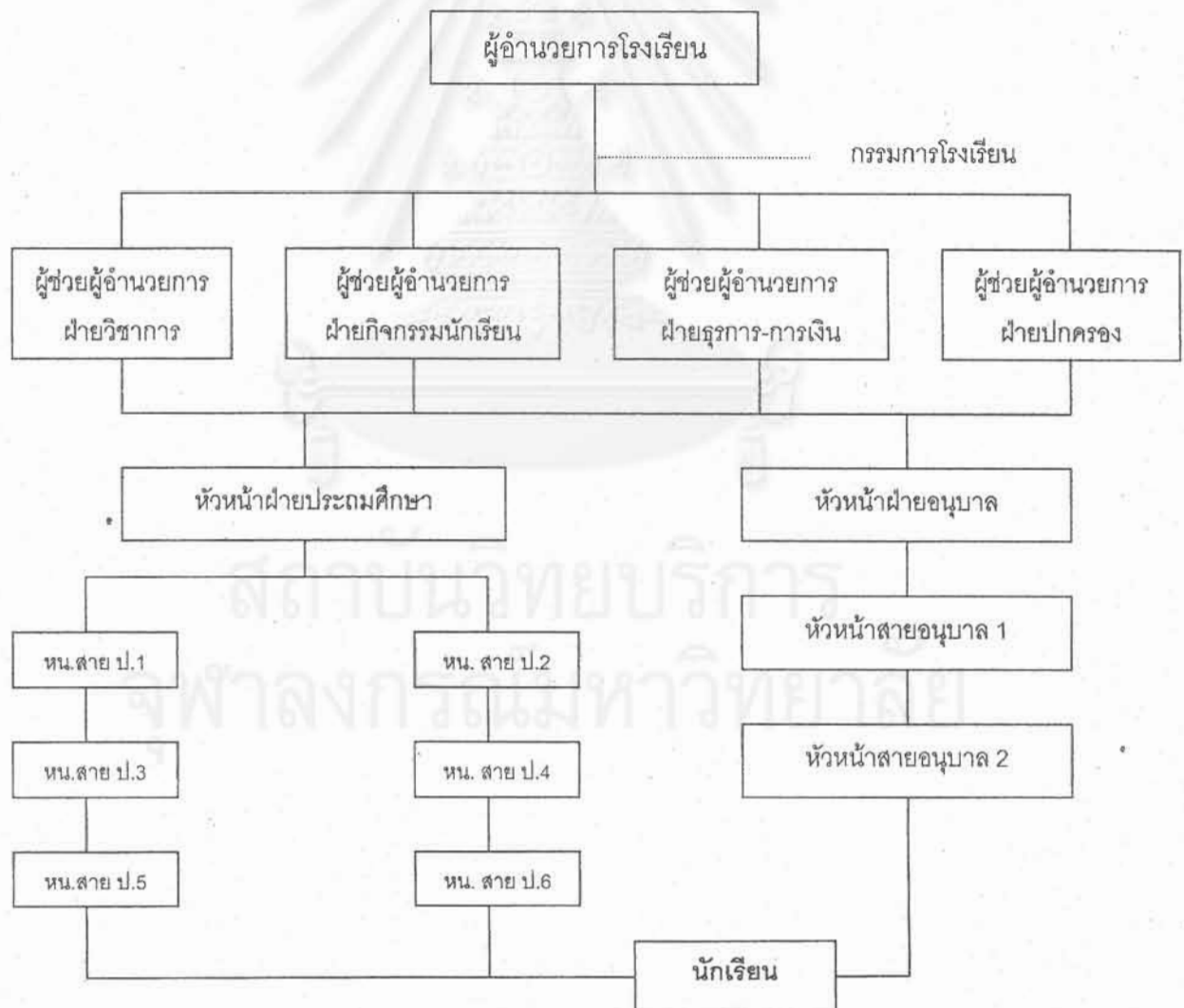
(1) ความเป็นมา

โรงเรียนอนุบาลพบุรี เป็นโรงเรียนรัฐบาล ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดดำเนินการมาเป็นเวลา 36 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 มีนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับระดับชั้นอนุบาลรับนักเรียนอายุ 4-6 ปี สถานที่ตั้ง ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมืองพบุรี จังหวัดลพบุรี

คำขวัญของโรงเรียน คือ “เรียนดี กีฬาเด่น เน้นคุณธรรม

สีประจำโรงเรียน คือ ฟ้ายาว

(2) แผนผังการบริหาร

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

“เพียบพร้อมคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ”

เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐาน และเพื่อเตรียมความพร้อมในทุกด้านของเด็ก รวมทั้งมุ่งพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล

(3.2) หลักสูตร

ทางโรงเรียนใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

(3.3) กิจกรรมประจำวัน

จัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน โดยชั้นอนุบาล 1 เป็นการเตรียมความพร้อม ผักสีละมือน

ตารางกิจกรรมประจำวัน

08.30-08.45 น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบสุขภาพ บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ
08.45-09.00 น.	เคารพธงชาติและสวดมนต์
09.00-09.10 น.	สนทนา ข่าว และเหตุการณ์
09.10-09.30 น.	การเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.30-10.30 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
10.30-10.40 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.40-11.00 น.	กิจกรรมในวงกลม
11.00-11.30 น.	เล่นกลางแจ้ง
11.30-12.30 น.	พักรับประทานอาหาร
12.30-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20-14.30 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14.30-14.45 น.	เกมการศึกษา
14.45-15.00 น.	สรุป

หมายเหตุ

หากมีเหตุการณ์อื่นใดที่เด็กสนใจเกิดขึ้น ครูอาจนำมาสอนได้ทันที หรือหากครูประสงค์จะพาเด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่ก็อาจจัดกิจกรรมประจำในช่วงเวลานั้นแล้วพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ได้

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

เด็กส่วนมากเดินทางมาโรงเรียนด้วยรถของหน่วยงานทหาร และบางคนผู้ปกครองมาส่งที่ห้อง ครูมีโอกาสได้พูดคุยกับผู้ปกครอง จากนั้นเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์และทำกิจกรรมหน้าเสาธงอื่นๆ พร้อมกับนักเรียนชั้นประถม แล้วแยกแถวกลับมาที่อาคารเรียนอนุบาล ครูพาไปล้างมือและเข้าห้องน้ำ จากนั้นบางห้องกลับไปทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะในห้องเรียน บางห้องทำที่กลางสนาม แล้วกลับเข้าไปในห้องเพื่อเรียกชื่อเด็กที่มาโรงเรียนวันนี้

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ทุกเย็นวันศุกร์ ครูจะคุยกับนักเรียนถึงเรื่องที่นักเรียนสนใจและอยากรู้ แล้วครูเตรียมการสอนตามความสนใจของเด็กในวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งทุกวันของการจัดกิจกรรมวงกลม ครูจะเขียนใบเมฆมูม (web) เกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนอยากรู้จนครบทั้งสัปดาห์ เมื่อทำกิจกรรมวงกลมเสร็จแล้ว ครูแจกงานให้เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยให้เด็กทั้งห้องทำกิจกรรมเดียวกันหมด นั่งทำที่โต๊ะเก้าอี้ที่จัดวางอยู่หน้าห้องเรียน ส่วนมากครูจะเตรียมกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เด็กได้ทำวันละ 2-3 กิจกรรม แต่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเวลาที่เหมาะสม บางห้องเรียนคืบนมก่อนทำกิจกรรมสร้างสรรค์ บางห้องคืบนมทีหลัง เมื่อเด็กทำงานเสร็จแล้ว จะนำผลงานไปใส่ไว้ในกล่องเก็บผลงานประจำตัวของตัวเอง

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

สนามเด็กเล่นอยู่ในบริเวณใกล้ห้องเรียนอนุบาล 1 และโรงเรียนมีสนามหญ้าขนาดใหญ่อยู่กลางโรงเรียน หน้าอาคารเรียนอนุบาลมีส่วนหย่อม มีองค์พระอยู่หน้าอาคารอนุบาล (เพราะอยู่ตรงทางเข้าของโรงเรียน) มีต้นไม้ใหญ่ที่ให้ความร่มรื่นน้อยไป ทำให้อากาศร้อนมาก

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูให้เด็กเดินมารับถาดอาหารจากครูและไปนั่งที่โต๊ะญี่ปุ่นที่ละกลุ่ม (บางห้องรับประทานในห้องเรียน) บางห้องรับถาดอาหารเดินมานั่งที่โต๊ะหน้าห้องเรียน ครูแนะนำรายการอาหารของวันนี้ว่ามีอะไรบ้าง และให้เด็กพูดตามครู ท่องคำคล้องจอง เมื่อรับประทานอาหารหมดแล้ว เด็กนำถาดอาหารมาเกาะเศษอาหารออกใส่กะละมังหน้าห้องเรียน แยกช้อนส้อมใส่ตะกร้าเล็ก หยิบแก้วน้ำมาตักน้ำจากถึงน้ำหน้าห้อง แล้วหยิบขันและแปรงสีฟัน ใส่รองเท้าลงไปแปรงฟัน เข้าห้องน้ำ ระหว่างที่เด็กลงไปแปรงฟัน พี่เลี้ยงเข้ามาทำความสะอาดห้องเรียน

(4.5) การนอน

นักเรียนหยิบหมอนและผ้า นำไปปูนอน การนอนแยกแถวเป็นแถวๆ เมื่อเด็กปูที่นอนครบทุกคนแล้ว ครูให้นั่งคุกเข่า สวดมนต์ นั่งสมาธิและรอนครูอนุญาตให้นอน จากนั้นครูป้อนยาให้เด็กที่กำลังป่วย

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กตื่นนอนไปล้างหน้า รับประทานอาหารเช้า ครูพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนอยากรู้ในวันต่อไป ว่านักเรียนมีความสนใจอย่างไรบ้าง เพื่อครูจะได้มีเวลาในการเตรียมกิจกรรมวันรุ่งขึ้น จากนั้นทำกิจกรรมเกมการศึกษา และส่งเด็กกลับบ้าน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน มีพื้นที่กว้างขวาง อาคารเรียนตั้งอยู่รอบๆ ด้านของโรงเรียน โดยมีสนามหญ้าขนาดใหญ่อยู่กลางซึ่งใช้เป็นบริเวณในการทำกิจกรรมหน้าเสาธงด้วย ไม่ค่อยมีต้นไม้ใหญ่ที่ให้ความร่มรื่น แต่มีไม้ประดับที่ตกแต่งให้สวยงาม สนามเด็กเล่นตั้งอยู่บริเวณใกล้อาคารอนุบาล มีห้องน้ำสำหรับเด็กอนุบาลอยู่หลังอาคารเรียน

สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน อยู่ติดถนนสายหลักที่มีการจราจรหนาแน่น รอบๆ บริเวณโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางราชการ เช่น หน่วยทหาร สถานีราชภัฏ

(5.2) สื่อ

ใช้สื่อทั้งจากทรัพยากรรอบตัว และสื่อจัดซื้อตามการสนับสนุนของงบประมาณ และการสนับสนุนของกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครอง

(5.3) การวัดและประเมินผล

ดำเนินการตามแบบประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และเริ่มจัดทำเพิ่มสะสมงาน

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

ทางโรงเรียนใช้จดหมายข่าว สื่อสารจากการมารับ-ส่งนักเรียน และการเชิญมาเป็นวิทยากร หรือเข้ามาให้บริการ เช่น ฝึกวัดชี้นโพลีโอ

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 13 คน จาก 14 คน ผู้ปกครอง 90 คน จาก 491 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.15 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลลพบุรี

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	76.92
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	69.23
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.57
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.54
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	30.77
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	92.31
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.54
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	76.92
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.68
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.32
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.44
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.64
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.38
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.85

ตารางที่ 5.15 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	3,975 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี (ไม่มี)	-
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	90.66
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 1 บาทต่อร้อยละ	2.28
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ (ไม่มี)	-

ตารางที่ 5.15 สรุปได้ว่า

- 1) โรงเรียนมีระบบ
- 2) โรงเรียนมีกลไก ยกเว้นการคัดเลือกครูที่มีคุณภาพ
- 3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
- 4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 1 : 2.28% โดยอิงข้อมูลจากโรงเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.12 โรงเรียนพิบูลสงครามที่ 1

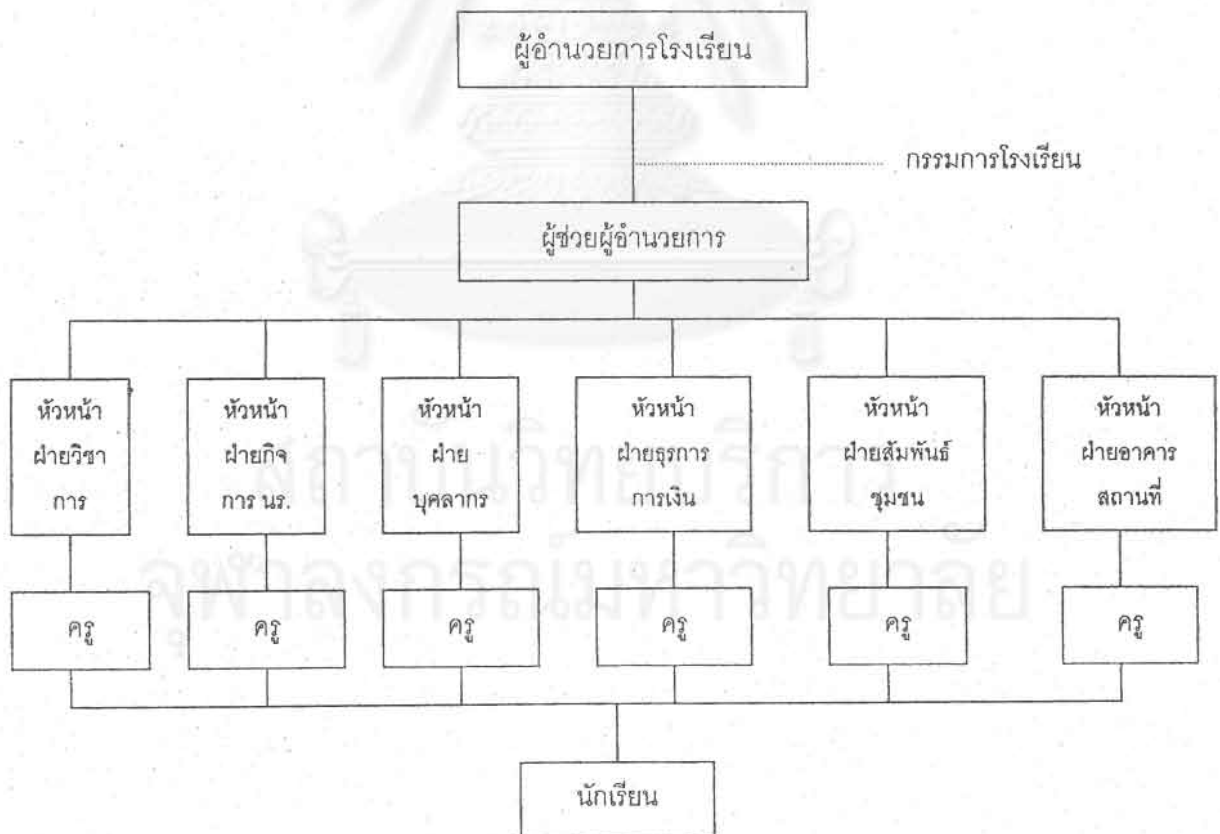
(1) ความเป็นมา

โรงเรียนพิบูลสงครามที่ 1 แต่เดิมใช้ศาลาวัดเขาแก้วเป็นอาคารเรียน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2497 จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีความประสงค์ให้กรมประชาสัมพันธ์จัดสรรที่ดิน 50 ไร่ เพื่อใช้เป็นที่ตั้งโรงเรียน และโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ให้ความอุปถัมภ์เรื่องวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน ปี พ.ศ. 2526 กรมประชาสัมพันธ์จัดสรรที่ดินเพิ่มเป็น 51 ไร่ 2 งาน เพื่อทำสนามฟุตบอล โดยมี นายสุนทร กุศลสุข ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ในขณะนั้น ปี พ.ศ. 2540 กองพลรบพิเศษที่ 1 เรือเพื่อทำถนนเข้าโรงเรียนและสนามฟุตบอล ตลอดจนดูแลความสะอาดและตัดหญ้า ปัจจุบัน นางอนงค์ นนทวงศ์ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน มีครูจำนวน 21 คน นักเรียน 355 คน และนักการภารโรง 1 คน

คำขวัญประจำโรงเรียน คือ ริเริ่ม รอบรู้ กตัญญู สามัคคี มีวินัย

สีประจำโรงเรียน คือ ขาว-เขียว

(2) แผนผังการบริหาร

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

เพื่อให้เด็กได้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเข้ามาเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อ

(3.2) หลักสูตร

ใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ วิธีการจัดการจัดการเรียนการสอน จะจัดตามตารางการวัดประสพการณ์ โดยให้เด็กได้เรียนรู้โดยการเล่น

(3.3) กิจวัตรประจำวัน

จัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสพการณ์ของ สปช.

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองมาส่งเด็กที่ห้องเรียนครูทำความสะอาดห้องเรียน จากนั้นพาเด็กไปเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ แล้วเดินแถวกลับไปห้องเรียน

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ลักษณะการจัดกิจกรรมไม่เห็นเด่นชัด เป็นขั้นตอนตามแผนการจัดประสพการณ์ ครูจัดกิจกรรม เช่น บางห้องให้เด็กเล่นของเล่น วิ่งเล่นไปมา บางห้องให้ทำแบบฝึกหัดโยงเส้นที่ทำไว้เป็นชุดๆ บางห้องให้เด็กนั่งคุยกันเพื่อรอครูเตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมเป่าสี มีการเรียกชื่อเด็กที่มาโรงเรียน และทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เมื่อจบการทำกิจกรรมดังกล่าว ครูจะให้เด็กวิ่งเล่นไปมา ปั่นดินน้ำมัน หรือให้นั่งคุยกันอยู่ที่โต๊ะ

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

สนามเด็กเล่นอยู่ไม่ไกลจากห้องเรียน อยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ที่มีความร่มรื่นเป็นอย่างมาก เครื่องเล่นสนามอยู่ในสภาพที่พอใช้งานได้แต่ไม่ได้ทำสีอย่างสวยงาม หน้าอาคารเรียนเป็นถนนกรวด ด้านข้างของอาคารเป็นห้องน้ำ

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

แม่ครัวยกหม้อบรรจุอาหารมาวางไว้ที่หน้าห้อง ครูแต่ละห้องเรียนออกมาตักอาหารและให้เด็กนำถ้วยอาหารมาวางไว้ที่โต๊ะเรียน เด็กที่มาถึงโต๊ะแล้วสามารถรับประทานอาหารได้เลย ครูตามมาดูแลให้เด็กรับประทานอาหารให้หมด จากนั้นครูแจกขนมให้เด็ก (เวเฟอร์ เยลลี่) เมื่อเด็กรับประทานอาหารหมดแล้ว ครูให้นำเศษอาหารไปเททิ้งใส่กาละมัง เด็ก อ.1 และ อ.2 (4-5 ขวบ) หักล้างถ้วยอาหารเอง จากนั้นครูให้เด็กรับประทานอาหารขนมและวิ่งเล่นที่สนามเด็กเล่น

(4.5) การนอน

นักเรียนคนที่เข้าห้องน้ำเสร็จแล้ว มาหยิบหมอนที่ชั้นเก็บหมอนมาวางนอน โดยนอนเป็นแถวๆ เมื่อเด็กนอนครบทุกคน ครูนำสวคมนตรีและอนุญาตให้นอน

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กตื่นนอน ครูให้เด็กไปล้างหน้า กลับมาเข้าแถวเพื่อรับนมกล่องจากครู เมื่อคัมหมนมหมดแล้ว ครูให้นั่งเล่นของเล่นเพื่อรอเวลาที่ผู้ปกครองมารับเด็กกลับบ้าน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน มีพื้นที่กว้างขวาง ห้องเรียนอนุบาลอยู่อาคารเดียวกับชั้นเรียนประถมเป็นอาคารเรียนไม้ชั้นเดียว ยกพื้นมีบันไดประมาณ 2-3 ชั้น มีสนามเด็กเล่นที่ร่มรื่นมาก ห้องน้ำอยู่ด้านข้างของอาคารเรียน

(5.2) สื่อ

ทางโรงเรียนเลือกสรรสื่อมาใช้ในการสอนนักเรียนให้สัมพันธ์กับแนวการจัดการประสบการณ์ให้แก่เด็ก โดยใช้เงินที่ได้รับการจัดสรรมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และให้ครูจัดทำสื่อเอง

(5.3) การวัดและประเมินผล

สังเกตจากการทำกิจกรรม และการแสดงออกของเด็ก

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

ปฐมนิเทศช่วงเปิดเทอม และให้ครูไปเยี่ยมบ้าน

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 2 คน จาก 3 คน ผู้ปกครอง 49 คน จาก 88 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.16 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนพิบูลสงเคราะห์ 1

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.77
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.26
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	3.94
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	79.59
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.44
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00

ตารางที่ 5.16 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	3,304 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี (ไม่มี)	-
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	82.27
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 1 บาทต่อร้อยละ	2.49
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ (ไม่มี)	-

ตารางที่ 5.16 สรุปได้ว่า

1. โรงเรียนมีระบบ แต่ขาดปรัชญา แนวคิด
2. โรงเรียนมีกลไกบ้าง
3. โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
4. โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 1 : 2.49%

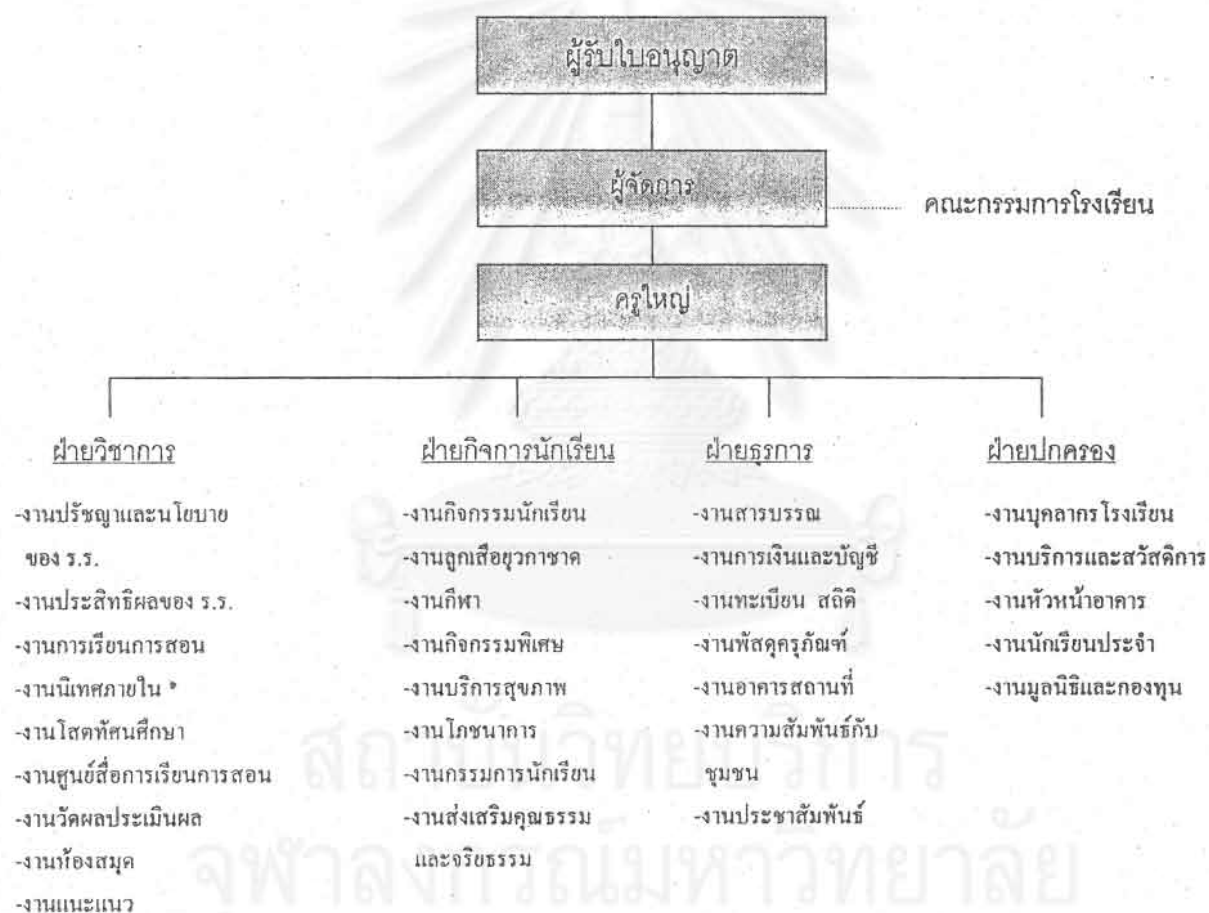
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.13 โรงเรียนบรรจจรัตน์

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนบรรจจรัตน์ เป็นโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2507 เริ่มมีระดับอนุบาล 1-2 ต่อมาได้เปลี่ยนกิจการเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับระดับอนุบาลรับนักเรียนอายุ 3-6 ปี สถานที่ตั้ง เลขที่ 77 ซอยเอกทศ ถนนนารายณ์มหาราช อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000

(2) แผนผังการบริหาร

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ
- 2) พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับอนุบาล มุ่งเตรียมความพร้อมผ่านการเล่น

ทางโรงเรียนได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ปีการศึกษา 2540-42 ดังนี้

โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต นักเรียนและบุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นเลิศทางวิชาการ ภายใต้อากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเต็มศักยภาพ

แนวทางในการพัฒนาโรงเรียน ครอบคลุม 5 ประเด็น คือ

1. พัฒนานักเรียนและบุคลากรให้มีคุณธรรม จริยธรรม เน้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. พัฒนานักเรียนและบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถเต็มศักยภาพ และมีประสบการณ์ที่ทันสมัย
3. พัฒนาอาคารสถานที่และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
4. พัฒนาความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่นกับโรงเรียนในการบริหารโรงเรียน และการจัดกิจกรรมนักเรียน
5. พัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน ให้ทันกับการพัฒนาข่าวสาร ข้อมูลในยุคโลกาภิวัตน์

(3.2) หลักสูตร

ใช้หลักสูตรของคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เน้นการเตรียมความพร้อมวิธีการในการจัดการเรียนการสอน ในแต่ละระดับชั้นเน้นดังนี้

อนุบาล 1	จัดให้เตรียมความพร้อม โดยเน้นกิจกรรมสร้างสรรค์
อนุบาล 2	เตรียมความพร้อมและกิจกรรมเสริมทักษะ 20%
อนุบาล 3	เตรียมความพร้อมและกิจกรรมเสริมทักษะ 40%

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองจะมาส่งเด็กที่ห้องเรียนตอนเช้า ครูแนะนำให้เด็กสวัสดีครูและผู้ปกครอง และพูดคุยกับผู้ปกครอง จากนั้นเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ และทำกิจกรรมหน้าเสาธงอื่นๆ แล้วกลับเข้าไปในห้องเพื่อเรียกชื่อเด็กที่มาโรงเรียนวันนี้

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

วันจันทร์-วันพฤหัสบดี จัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และวันศุกร์ จัดกิจกรรมเสริมนันทนาการ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน และเป็น การรวมกิจกรรมเคลื่อนไหวและกลางแจ้งไว้ในกิจกรรมเสริมนี้ เมื่อครูเรียกชื่อเด็กแล้ว สนทนาพูดคุยกับเด็ก สักครู แล้วต่อแถวเดินไปหอประชุม นักเรียนอนุบาลทั้ง 3 ชั้น (อ.1-อ.3) ฟังครูให้ความรู้เรื่องต่างๆ และ ร้องเพลงเกี่ยวกับคุณธรรม จากนั้นครูที่รับผิดชอบจัดกิจกรรมในสัปดาห์นี้เล่านิทานประกอบการเชิดหุ่น ดัด นมและเดินแถวกลับห้องเรียน เมื่อถึงห้องเรียนครูพูดคุยสรุปถึงกิจกรรมที่ทำมา และสิ่งที่เรียนมาตั้งแต่วัน จันทร์ เลือกลงงานเข้าแฟ้มสะสมงาน และทำงานที่เด็กยังไม่ครบ

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

สนามเด็กเล่นแยกเป็นสัดส่วนอย่างเป็นระเบียบ มีความสวยงามสะอาด อยู่ในบริเวณที่ไม่ไกลจากห้องเรียนเด็กจนเกินไป มีบ่อทรายขนาดใหญ่ไว้สำหรับเล่นทราย นอกจาก สนามเด็กเล่น โรงเรียนยังมีสนามหญ้าและสวนหย่อมที่จัดไว้อย่างสวยงามอยู่ทั่วบริเวณโรงเรียน โดยภาพ รวมเป็นโรงเรียนที่สวยงามและสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยมาก

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูให้เด็กใส่ผ้ากันเปื้อนด้วยตัวเอง จากนั้นมานั่งรอ ขณะที่รอครูจัดห้อง เรียน ครูให้เด็กท่องคำคล้องจอง นักเรียนที่รับผิดชอบเป็นเวรช่วยครู (ประมาณ 5 คน) ถูกขืนมารับถาด อาหารของเพื่อนๆ จากครูไปวางไว้ที่โต๊ะ และครูให้นักเรียนไปนั่งที่โต๊ะทีละกลุ่ม ท่องคำคล้องจอง ครูให้ เด็กสังเกตลักษณะของอาหารและรับประทานอาหาร เมื่อรับประทานอาหารหมดแล้ว เด็กนำถาดอาหารมาคืน แยก ซ้อนส้อมใส่ตะกร้า และช่วยกันเก็บเก้าอี้ซ้อนกันไปที่เก็บที่ หยิบแปรงสีฟันให้ครูบีบยาสีฟันให้แล้วเข้าห้องน้ำ ไปแปรงฟัน

(4.5) การนอน

นักเรียนคนที่แปรงฟันเสร็จแล้วมานั่งรอครู เมื่อครูหยิบผ้าฉวมและเรียกชื่อ เด็กเจ้าของผ้าฉวม ให้นำไปปูนอน เมื่อปูผ้าแล้วเด็กเดินไปหยิบหมอนที่ล็อกเกอร์ของตนเองมาปู การนอน แยกแถวชาย-หญิง เมื่อเด็กปูที่นอนครบทุกคนแล้ว ครูให้นั่งคุกเข่า สวดมนต์ และนอน

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กตื่นนอนแล้ว ครูให้เด็กล้างหน้า รับประทานอาหารว่างแล้วมานั่งรวม เป็นแถว จากนั้นครูแจกงานให้เด็กทำ ก่อนกลับบ้านครูพูดคุยเกี่ยวกับจดหมายข่าวที่แจกกลับบ้าน เมื่อมี ผู้ปกครองมารับเด็กกลับ ครูให้ลงชื่อรับเด็กก่อนกลับ เด็กบางคนกลับรถโรงเรียน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

บริเวณโรงเรียนสะอาด มีระเบียบ และมีการจัดอาคาร สนามเป็นสัดส่วน มีสนามใหญ่ และบริเวณสนามเด็กเล่นแยกกระจายไปตามอาคาร สถานที่เรียนของนักเรียนอนุบาลส่วนหนึ่งเป็นบ้าน ห้องเรียนละ 1 หลัง ภายในบ้านมีสถานที่เพียงพอสำหรับเด็กทำกิจกรรมต่างๆ จัดวางอุปกรณ์ไว้ในชั้นวางที่มีขนาดเด็ก มีห้องน้ำห้องส้วมอยู่ภายในบ้าน และมีอาคารเรียนอีกส่วนหนึ่งสำหรับนักเรียนอนุบาล และนักเรียนในระดับประถมศึกษา การจัดระบบต่างๆ ในโรงเรียนมีความชัดเจน เดินเข้าไปในโรงเรียนบรรยากาศชวนให้กระตือรือร้น อยากรเรียน

(5.2) สื่อ

มีหลากหลายทั้งที่จัดซื้อและจัดทำ โรงเรียนมีห้องศูนย์สื่อ โรงเรียนมีงบประมาณเพียงพอในการสนับสนุนการจัดสื่อเพื่อการเรียนการสอน

(5.3) การวัดและประเมินผล

สังเกตจากผลงานเด็ก และเพิ่มสะสมผลงานของเด็ก

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) มีจดหมายและข่าวสารเดือนละ 2 ฉบับ และหนังสือพิมพ์ภาคเรียนละ 2 ฉบับ
- 2) เชิญตัวแทนผู้ปกครองมาเป็นคณะกรรมการโรงเรียน และเป็นวิทยากรให้แก่ครู
- 3) ปี 2542 ได้จัดกิจกรรมวันเปิดบ้านอนุบาล (Open house) เป็นการจดนิทรรศการ โดยนำผลงานของนักเรียนและภาพกิจกรรมมาจัดแสดงให้ผู้ปกครองได้ชม และมีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก โดยลูกมาชมผลงาน จัดให้มีกิจกรรมศิลปะสัมพันธ์ ให้พ่อแม่ลูกทำงานร่วมกันจนสำเร็จ ช่วยสร้างสายใยของครอบครัว โดยโรงเรียนเป็นสื่อและมีการพบปะแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมของลูกระหว่างอยู่บ้านกับโรงเรียน

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 16 คน จาก 68 คน ผู้ปกครอง 88 คน จาก 595 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.17 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนบรรจงรัตน์

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.76
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	93.75
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	62.50
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.6 ผู้บริหาร ให้ความสำคัญดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	37.50
	2.7 ผู้บริหาร ให้ความสำคัญครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	43.75
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	81.25
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	93.75
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.76
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.20
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	95.45
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.78
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.69
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.69
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.94

ตารางที่ 5.17 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	30,050 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี (ไม่มี)	-
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	92.99
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 1 บาทต่อร้อยละ	0.31
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ (ไม่มี)	-

ตารางที่ 5.17 สรุปได้ว่า

- 1) โรงเรียนมีระบบดี
- 2) โรงเรียนมีกลไกที่ดี
- 3) โรงเรียนมีประสิทธิผล
- 4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 1 : 0.31%

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.14 โรงเรียนจารีกล้อมวิทยา

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนจารีกล้อมวิทยา เป็นโรงเรียนเอกชนในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2528 มีนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับระดับชั้นอนุบาลรับนักเรียนอายุ 3-6 ปี สถานที่ตั้ง เลขที่ 201 หมู่ 8 ถนนพหลโยธิน ตำบลโคกสำโรง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 15120

(2) แผนผังการบริหาร

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้มากกว่ามุ่งการเรียนการสอนให้กับนักเรียน

ปรัชญาของโรงเรียน คือ รู้หน้าที่ มีวินัย ใฝ่วิชา

(3.2) หลักสูตร

ใช้หลักสูตรของคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยการจัดการเรียนการสอนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เล่นปนเรียน จัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับเด็ก มีกิจกรรมอ่านเขียนแทรกลงไปบ้าง เช่น อนุบาล 1 จำพยัญชนะ และอนุบาล 3 มีพื้นฐานสามารถอ่านหนังสือได้

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ครูมารับเด็กห้องเรียนเช้า ผู้ปกครองมาส่งนักเรียนที่ห้องเรียน บางคนมารดโรงเรียน เมื่อถึงเวลาครูพานักเรียนเคารพธงชาติ สวดมนต์ และไปออกกำลังกายหน้า Playland

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

เมื่อเข้าแถวเคารพธงชาติสวดมนต์แล้ว ครูพาเด็กไปทำกิจกรรมกายบริหาร บริเวณหน้าห้อง Playland แล้วพาเด็กมาที่ห้อง ครูจะให้เด็กทำสมุดแบบฝึกหัดตามตารางวิชาตามที่จัดไว้ เช่น กิจกรรมเสริมทักษะ คณิตศาสตร์ เสริมภาษาไทย สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ฯลฯ ตามแต่ละตารางที่จัดไว้ เมื่อทำแบบฝึกหัดเสร็จแล้ว ครูให้เด็กค้มนม แล้วทำแบบฝึกหัดวิชาต่อไปตามตาราง บางห้องทำกิจกรรมพลศึกษาควบคู่กัน บางห้องทำแบบฝึกหัดเสร็จแล้ว ครูให้เล่นของเล่น และวิ่งไปมาอยู่ในห้อง

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

มีสนามหญ้าและสวนหย่อมอยู่หน้าห้องเรียน สนามเด็กเล่นตั้งอยู่กลางแจ้ง ซึ่งครูบอกว่าไม่ค่อยพาเด็กไปเล่นเพราะร้อน มักจะพาออกมานอกห้อง และให้อยู่ในร่มและใต้ต้นไม้ มีบ่อทรายขนาดใหญ่อยู่หลังอาคารเรียน

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

แม่ครัวจะเข็นรถบรรจุอาหารมาตักให้ในแต่ละห้องของชั้น อ.1-อ.2 ส่วนชั้น อ. 3 ครูจะต้องตักอาหารให้เด็กเอง บางห้องครูจะให้เด็กมาต่อแถวเพื่อรับถาดอาหาร บางห้องครูให้เด็กนั่งรอที่โต๊ะ แล้วครูเป็นผู้รับถาดอาหารเดินไปวางให้ที่โต๊ะ เมื่อได้รับถาดอาหารแล้ว ครูให้เด็กรับประทานอาหารได้เลย เมื่อเรียบร้อยแล้ว เด็กๆ เดินมาพิเศษอาหารใส่กะละมังและแยกช้อนส้อม บางห้องให้เด็กหยิบ

แปร่งสีพื้นมารับยาสีพื้นจากครู ครูทำความสะอาดห้องกวาดและบางห้องถูพื้นด้วย จากนั้นครูให้เด็กหยิบหมอนและผ้าปูที่นอนมาปูที่พื้น

(4.5) การนอน

ครูให้เด็กหยิบผ้าปูของตนเองจากลิ้นชักเกอร์เก็บของมาปูนอนที่พื้น สำหรับเด็กบางคนที่ไม่มีผ้าปูที่นอนมา ครูให้เด็กนอนกับเพื่อน จากนั้นครูให้เด็กมารับนมกับครู โดยครูเทนมกล่อง (ที่เด็กนำมาเอง) ใส่ขวดให้เด็ก สอนให้เด็กนำกล่องนมไปทิ้งถึงขยะ เด็กแต่ละคนนอนดูคนนมจนกระทั่งหลับ

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เมื่อเด็กตื่นนอน ครูให้เด็กเก็บผ้าปูที่นอนและหมอนต่อแถวเพื่อไปล้างหน้า และรับประทานอาหารเช้า เช่น ข้าวโพคเปี้ยก ตะโก้แห้ว เฉาก ฯลฯ บางห้องให้เด็กทำสมุดแบบฝึกหัดต่อ บางห้องให้เล่นของเล่น รอผู้ปกครองมารับกลับบ้าน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน อาคารเรียนทั้งหมดเป็นตัวแอล โดยพื้นที่ที่เหลือเป็นสนามหญ้าขนาดใหญ่ และมีสนามเด็กเล่นอยู่มุมหนึ่งของสนามซึ่งไม่มีหลังคาหรือต้นไม้ให้ร่มเงา อาคารอนุบาลแยกออกมา ชั้นล่างมีห้องน้ำภายในห้องเรียน ชั้นบนลงมาใช้ห้องน้ำที่อยู่หลังอาคาร สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน อยู่ติดถนนใกล้บริเวณสี่แยก ใกล้ๆ โรงเรียนเป็นตลาดสดและร้านค้า

(5.2) สื่อ

มีสื่อใช้สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดให้แก่เด็ก โดยโรงเรียนจัดทำศูนย์สื่อ และครูจัดทำสื่อเพิ่มเติม มีศูนย์ Playland สำหรับเด็กอนุบาล

(5.3) การวัดและประเมินผล

สังเกตเด็กและดูการทำแบบฝึกหัดของเด็ก บันทึกพัฒนาการของเด็กลงในแบบบันทึกพัฒนาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

มีข่าวสารส่งถึงผู้ปกครองสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และมีบันทึกพฤติกรรมส่งผู้ปกครองเดือนละ 1 ครั้ง

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 5 คน จาก 6 คน ผู้ปกครอง 36 คน จาก 156 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.18 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนจารีก้อมวิทยา

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.76
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	20.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ตั่งหน้ำที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	20.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	2.78
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	3.67
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่า โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	69.44
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่า โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.26
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.60
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.60
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.60

ตารางที่ 5.18 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	10,446 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี (ไม่มี)	-
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	80.55
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 1 บาทต่อร้อยละ	0.86
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ (ไม่มี)	-

ตารางที่ 5.18 สรุปได้ว่า

- 1) โรงเรียนมีระบบ แต่ขาดปรัชญาและแนวคิด
- 2) โรงเรียนมีกลไกบ้าง
- 3) โรงเรียนมีประสิทธิผล
- 4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 1 : 0.86%

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.15 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคกลำพาน

(1) ความเป็นมา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคกลำพาน เป็นศูนย์พัฒนาเด็กของรัฐ สังกัดกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ตั้งขึ้นตามความต้องการของชุมชนในการที่จะมีสถานที่เลี้ยงดูเด็กในท้องถิ่น ตั้งมาเป็นเวลา 6 ปี ดูแลเด็กวัย 2 1/2- 4 ปี สถานที่ตั้ง หมู่ 3 ตำบลโคกลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000

(2) การบริหาร

ศูนย์พัฒนาเด็กดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งจากผู้ปกครองเด็กและราษฎรในเขตบริการ โดยทำหน้าที่ในการบริหารงานของศูนย์ ตลอดจนควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามโครงการพัฒนาเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ โดยได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการพัฒนาเด็ก คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน และคณะกรรมการสภาตำบล สำหรับการดูแลเด็กได้มีการว่าจ้างคนในชุมชนมาทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลเด็ก

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระการเลี้ยงดูให้แก่ผู้ปกครอง
- 2) เพื่อฝึกเด็กให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความพร้อมพอที่จะศึกษาต่อไป

จุดมุ่งหวังอีกส่วนหนึ่งของประธานศูนย์ คือ ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้ และอบรมปลูกฝังนิสัยให้อยู่กับเพื่อนได้ ช่วยเหลือตนเองได้

(3.2) กิจกรรมประจำวัน

การจัดการเรียนการสอนประจำวัน จะเป็นการเล่นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน คือ กลางแจ้ง เรียนหนังสือ และมีสมุดแบบฝึกหัด

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองพานักเรียนมาส่งแต่เช้า ประมาณ 07.00 น. ผู้ดูแลเด็กมารับเด็กจากผู้ปกครองตั้งแต่เวลาประมาณ 07.05 น. ผู้ปกครองจะค่อยๆ ทอยมาส่ง เวลาประมาณ 8.00 น. จึงจะครบครูจัดเด็กเข้าแถวเคารพธงชาติ โดยครูนำร้องเพลงชาติ สวดมนต์ กล่าวคำปฏิญาณ และทำกายบริหารเล็กน้อย

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ครูให้เด็กทำงานเขียน โดยให้เด็กนำสมุดมาจากบ้าน ครูจะป้อนตัวอักษร ก-ช ที่มีรูปภาพให้เด็กเขียนตามรอยประ แล้วระบายสี บางคนก็เป็นตัวเลข-จำนวน แต่คนที่ทำเสร็จแล้วนำมาส่งที่ครู แล้ววิ่งเล่นในห้อง ครูจึงให้เด็กมานั่งรวมกันหน้าโทรทัศน์ดูรายการโทรทัศน์เป็นการดูน พอจบเรื่องปิดโทรทัศน์ ร้องเพลงประกอบต่างๆ ครูป้อนภาพดอกไม้ให้เด็กระบายสี เป็นกลุ่มๆ ละ 10 คนต่อสี 1 กล่อง ไม่มีภาชนะใส่สีเขียน จึงจัดกระจายอยู่บนพื้น

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

มีกระดานลื่น อุโมงค์ ม้าหมุน ชิงช้า ม้าโยก ช่วงฤดูฝนเด็กจะไม่สามารถเล่นในสถานเด็กเล่นได้ เพราะฝนตก และหญ้าขึ้นรกมาก ผู้ดูแลเด็กเกรงว่าเด็กจะเกิดอันตราย บริเวณรอบนอกห้องเรียนเป็นต้นไม้และหญ้าสูง

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

เวลาประมาณ 10.00 น. มีอาหารจากแม่ครัวในหมู่บ้านมาส่ง ครูตักอาหารใส่ถาดหุ้มให้เด็กทีละคน อาหารกลางวันเป็นต้มยำไก่ เด็กทานข้าวบนพื้นในห้องเรียน และสูนย์น้ำดื่มมาใส่กะละมัง และมีแก้ววางอยู่ 3-4 ใบ ให้เด็กดื่มน้ำเอง ผู้ดูแลเด็ก 2 คน เก็บถ้วยจานใส่กะละมังใหญ่ และทำความสะอาดพื้นห้อง โดยการกวาดพื้น และถูพื้น ผู้ดูแลเด็กอีกคน (คนที่ 3) คอยดูแลเด็กขณะเล่นข้างนอกห้อง ผู้ดูแลเด็กนำขนมออกมาขายให้กับเด็กรับประทานหลังทานอาหารกลางวัน

(4.5) การนอน

เวลาประมาณ 11.45 น. ครูให้เด็กล้างมือ จากน้ำในกะละมังที่ครูเตรียมมาเช็ดมือ แล้วเดินเข้าไปหยิบหมอนมานอนตามอรัยาศัย เป็นแถวบ้างไม่เป็นแถวบ้าง นอนกับพื้นไม่ใช่เบาะต่างๆ ที่ก็มีอยู่ในชั้น

จากนั้น ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ล้างจาน 1 คน ดูแลเด็กนอน และอีก 1 คน กวาดพื้นนอกห้อง

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

ประมาณ 15.00 น. เด็กตื่นนอน ล้างหน้า สวดมนต์ ผู้ดูแลเด็กแจกนม มีผู้ปกครองมารับ ผู้ดูแลเด็กส่งเด็กทุกคนจนครบหมดทุกคน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในศูนย์เป็นห้องโถงขนาดใหญ่ เป็นส่วนที่เด็กทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งรับประทานอาหารและนอนพักผ่อน มีห้องน้ำและห้องครัวแยกออกมาเป็นส่วนเล็กๆ ด้านข้าง และมีสนามเด็กเล่นอยู่ด้านหลังของอาคาร

สภาพแวดล้อมภายนอกศูนย์ มีสถานีอนามัย วัด หมู่บ้าน และโรงเรียนอยู่รอบๆ

(5.2) สื่อ

ข้อมูลจากประธานศูนย์ ของเล่นต่างๆ ของเด็กได้มาจากการบริจาคบางส่วน

(5.3) การวัดและประเมินผล

ประเมินพัฒนาการเด็ก โดยเจ้าหน้าที่อนามัย มีการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง

เดือนละ 1 ครั้ง

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) พุดคุยกับผู้ปกครองในช่วงเวลามารับ-ส่งเด็ก
- 2) ผู้ดูแลเด็กฝากจดหมายให้เด็กนำไปมอบให้ผู้ปกครอง

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 3 คน จาก 3 คน ผู้ปกครอง 34 คน จาก 48 คน สรุปได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.19 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโลกคำพาน

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.33
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.33
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67
	2.6 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.33
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.33
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.33
	2.10 ผู้บริหารรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ด้่างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.58
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	3.84
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	38.24
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.15
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.67
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.33

ตารางที่ 5.19 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากศูนย์ ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	1,036 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	480 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	79.76
	4.4 ประสิทธิภาพของศูนย์ 1 บาทต่อร้อยละ	7.7
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	16.61

ตารางที่ 5.19 สรุปได้ว่า

- 1) ศูนย์มีระบบบ้าง
- 2) ศูนย์มีกลไกบ้าง
- 3) ศูนย์มีประสิทธิผล
- 4) ศูนย์มีประสิทธิภาพ 1 : 7.7% โดยอิงข้อมูลจากศูนย์ และ 1 : 16.61% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.16 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนศูนย์สงครามพิเศษ

(1) ความเป็นมา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนศูนย์สงครามพิเศษ เป็นสถานเลี้ยงเด็กของรัฐ อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์สงครามพิเศษ ตั้งมาเป็นเวลา 14 ปี เพื่อดูแลเด็ก 1-3 ปี มีสถานที่ตั้งที่ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

(2) การบริหาร

การบริหารงานตามโครงสร้างที่กำหนดของศูนย์สงครามพิเศษ โดยมีนายทหารมาทำหน้าที่ในการบริหารงาน และใช้แม่บ้านของกองพันปฏิบัติการจิตวิทยาเป็นผู้ดำเนินงาน

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) แบ่งเบาภาระของข้าราชการหน่วยบัญชาการศูนย์สงครามพิเศษ
- 2) เลี้ยงดูเด็กให้ถูกต้องตามหลักสุขอนามัย
- 3) ส่งเสริมพัฒนาการให้มีความพร้อมก่อนเข้าโรงเรียน

(3.2) กิจวัตรประจำวัน

กิจกรรมประจำวัน ได้กำหนดรายการไว้คือ รับประทานอาหารเช้า เคารพธงชาติ ทำกิจกรรม เช่น ฟังนิทาน คุกกี้ทัศน หรือกิจกรรมดนตรีประกอบจังหวะ รับประทานอาหารกลางวัน อาบน้ำ และนอนพักผ่อน

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองมาส่งเด็ก ผู้ดูแลเด็กออกไปรับเด็กมาและพาเด็กไปเข้าห้องน้ำ บางคนนอนดูคนม และวิ่งเล่นอิสระอยู่ในห้องกิจกรรม เปิดโทรทัศน์ให้เด็กดู ระหว่างที่ผู้ดูแลเด็กเปลี่ยนเสื้อผ้าให้เด็ก และสวมผ้ากันเปื้อนให้

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ผู้ดูแลเด็กเปิดโทรทัศน์เกี่ยวกับชีวิตสัตว์ให้เด็กดู ระหว่างนั้นเตรียมนม และป้อนข้าวให้กับเด็กบางคน จากนั้นผู้ดูแลเด็กคนหนึ่งเล่านิทานให้เด็กคนที่สนใจฟัง และคนที่ร้องไห้ผู้ดูแลเด็กที่เหลือจะเข้าไปดูแล

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

บริเวณนอกรั้วโรงเรียนเป็นสวนหย่อมร่มรื่น มีเก้าอี้โยกอยู่หน้าศูนย์ ด้านหลังเป็นบริเวณสำหรับตากผ้า ด้านข้างของศูนย์เป็นสนามหญ้า

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

แยกส่วนพื้นที่ในการรับประทานอาหารกลางวันออกมาอย่างเป็นสัดส่วน โดยใช้พื้นที่ระหว่างห้องครัวกับห้องกิจกรรมใหญ่ มีเก้าอี้ โต๊ะ ที่ขนาดเหมาะสมกับเด็ก ผู้ดูแลเด็กที่รับผิดชอบด้านอาหารจะนำอาหารกลางวันมาจัดวางไว้เพื่อให้เด็กมารับประทาน เมื่อกล่าวคำขอบคุณแล้วจึงรับประทานได้ เด็กคนที่เล็กมากผู้ดูแลเด็กจะช่วยป้อนอาหารให้

(4.5) การนอน

ห้องนอนแยกออกอย่างเป็นสัดส่วน เป็นห้องปรับอากาศ โดยครูจะแยกเด็กที่ไม่สบายออกมานอนนอกห้องปรับอากาศ มีที่นอนและหมอนของเด็กแต่ละคน เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ ผู้ดูแลเด็กจะพาเด็กไปอาบน้ำ แต่งตัว และดูนมที่ที่นอนของตนเอง

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เมื่อเด็กตื่นนอน ล้างหน้า แต่งตัวแล้ว รับประทานอาหารว่าง จากนั้นเล่นของเล่นเพื่อรอผู้ปกครองมารับกลับบ้าน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในศูนย์ เป็นอาคารขนาดใหญ่ ภายในแบ่งเป็นห้องโถงไว้สำหรับดูวิดีโอทัศน์ และทำกิจกรรมกลุ่ม ห้องนอนเด็กทารกและเด็กเล็ก รวมทั้งด้านหลังเป็นห้องน้ำและห้องครัว สภาพแวดล้อมภายนอกศูนย์ ตั้งอยู่ในหน่วยงานทหาร ภายนอกศูนย์มีสนามหญ้าและถนนเล็กๆสำหรับผู้ปกครองที่มาส่งเด็ก

(5.2) สื่อ

จัดให้ตามสภาพของการจัดกิจกรรมและความจำเป็น สื่อที่ได้มาจะเป็นการแจ้งให้ผู้บริหารจัดการใช้งบประมาณซื้อให้

(5.3) การวัดและประเมินผล

เนื่องจากเป็นเด็กวัย 1-3 ปี จึงใช้แพทย์จากกองพยาบาลมาตรวจสุขภาพของเด็กทุกเดือน เพื่อจะได้ทราบพัฒนาการของเด็ก

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

พูดคุยกับผู้ปกครอง ในช่วงเวลารับ-ส่งเด็ก

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 4 คน จาก 9 คน ผู้ปกครอง 31 คน จาก 42 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.20 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนศูนย์ สงครามพิเศษ

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.33
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	25.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.13 มีสิ่งแวดล้อม ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.13
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	90.32
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.25
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00

ตารางที่ 5.20 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากศูนย์ ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	6,430 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	7,200 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	82.95
	4.4 ประสิทธิภาพของศูนย์ 1 บาทต่อร้อยละ	1.24
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	1.11

ตารางที่ 5.20 สรุปได้ว่า

- 1) ศูนย์มีระบบ ปรัชญา และแนวคิดบ้าง
- 2) ศูนย์มีกลไกบ้าง
- 3) ศูนย์มีประสิทธิผล
- 4) ศูนย์มีประสิทธิภาพ 1 : 1.24% โดยอิงข้อมูลจากศูนย์ และ 1 : 1.11% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.17 สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเด็ก

(1) ความเป็นมา

สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเด็ก เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยเปิดรับเลี้ยงเด็กอายุ 2 ปี 6 เดือน ถึง 3 ปี และขยายการรับอายุน้อยลงมาตามลำดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ได้เปิดรับเลี้ยงเด็กอายุตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 3 ปี สถานที่ตั้งเลขที่ 234/190 ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000

(2) การบริหารงาน

มีผู้รับใบอนุญาตดูแลการดำเนินงาน ร่วมกับผู้ดูแลเด็ก

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

เพื่อเลี้ยงดูเด็กด้วยความเอาใจใส่อย่างเต็มที่ ให้ผู้ปกครองเห็นถึงความเอาใจใส่เหมือนเลี้ยงดูลูกด้วยตนเอง โดยมุ่งหวังให้

เด็กทารก มีสุขภาพแข็งแรง เจริญเติบโตตามวัย

เด็กวัยเตาะแตะ สามารถใส่รองเท้า เสื้อผ้า ทำความสะอาดตนเองได้ เลี้ยงน้องได้ เช่น ใกวแปล หยิบขวดนม

ไม่เน้นการอ่านเขียน มุ่งเน้นให้เด็กมีความพร้อม กล้าแสดงออก

(3.2) หลักสูตร

ใช้แนวการสอนแบบมอนเตสซอรี เรียนรู้โดยผ่านการเล่น

(3.2) กิจกรรมประจำวัน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็ก เช่น วันจันทร์ คุกกี้ทำขนม วันอังคาร ฟังนิทาน วันพุธ ดนตรี วันพฤหัสบดี ทำศิลปะ วันศุกร์ กิจกรรมกลางแจ้ง เล่นเกม

ทุกวันจะให้เล่นไม้บล็อก ระบายสี บทบาทสมมุติ โดยให้เด็กเลือกเล่นอย่างอิสระ

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ครูจะคอยดูรถที่มาจอดและเดินไปรับเด็กและกระเป๋า พาเด็กมาที่ห้องเรียน ดูแลให้เด็กๆ เล่นเครื่องสนามและสนามต่างๆ เมื่อถึงเวลาครูดึงกล่องเป็นจังหวะเป็นการรวมแถว เด็กเตรียมอนุบาลจะมาเข้าแถวที่หน้าห้องเรียนของคน เคารพธงชาติ สวดมนต์ และทำกายบริหาร โดยมีพี่อนุบาลมาทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ส่วนเด็กเล็กคนที่ไม่หลับจะออกมาเดินไปมาในบริเวณนั้น

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

สถานรับเลี้ยงเด็กนี้ จะแบ่งเป็น 2 ห้อง คือ ห้องเด็กเล็ก และห้องเตรียมอนุบาล และเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ร่วมกับชั้นเรียนอนุบาล บทบาทของครูและเด็กห้องเตรียมอนุบาลจะมีลักษณะเหมือนชั้นเรียนอนุบาล ครู (ผู้ดูแลเด็ก) เมื่อพาเด็กกลับถึงห้องแล้ว ครูจะสอนเรื่องการทำความเคารพ การขานชื่อเด็กคนที่มา โรงเรียน คุณภาพประกอบคำศัพท์ abc, ก-ฮ และเรื่องราวที่ใกล้ตัวเด็ก เช่น ภาพผลไม้ชนิดต่างๆ ฯลฯ จากนั้นทำกิจกรรมปั้นดินน้ำมันและเล่นอิสระ ระหว่างที่ครูเก็บกวาดทำความสะอาดห้องเพื่อเตรียมปูที่นอน ครูเล่านิทาน

ห้องเด็กเล็ก ครูจะดูแลทำความสะอาดร่างกายให้กับเด็กที่ตื่นนอน จากนั้นครูพาเด็กๆ มานั่งเล่นที่เบาะใหญ่กลางห้อง ครูมีสมุดภาพที่มีภาพสัตว์ต่างๆ ให้เด็กคนที่กำลังหัดพูดดู คนอื่นครูให้เล่นของเล่น และคอยดูแล เมื่อมีเด็กปัสสาวะ ครูจะพาไปนั่งกระโถนที่หน้าห้องน้ำ

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

มีสนามหญ้ากว้างอยู่หน้าอาคารเรียน และมีเครื่องเล่นสนามตั้งอยู่ได้ร่มไม้ ในบริเวณด้านหนึ่งของสนามที่อยู่หน้าอาคารเรียน มีบ้านเรือนไทยที่ทำจากไม้ มีลักษณะโปร่งๆ เด็กๆ ชอบไปนั่งเล่น มีอากาศถ่ายเทเย็นสบาย

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ห้องเด็กเล็ก เวลาประมาณ 10.15 น. ครูพาเด็กนอนดูคนมที่เปลของตนเอง สำหรับเด็กที่เพิ่งจะตื่นนอน ครูจะให้เล่นของเล่น ห้องเตรียมอนุบาล จะมีครูผู้ช่วยยกภาชนะและหม้ออาหารมาตักอาหารเตรียมวางไว้ที่บริเวณรับประทานอาหารหน้าห้องเรียน ไม่ต้องเดินไปรับประทานที่ห้องอาหาร เมื่อพร้อมแล้วครูพาเด็กออกมา และคอยดูแลให้เด็กรับประทานอาหารเป็นรายบุคคล โดยเตรียมอาหารสำหรับเด็กที่นับถือศาสนาอิสลามด้วย เด็กคนที่รับประทานอาหารหมดแล้ว จะเดินไปเข้าห้องน้ำและหยิบขวดนมไปนอนที่เบาะของตนเอง

(4.5) การนอน

ห้องเด็กเล็กนอนเปลของตนเอง ห้องเตรียมอนุบาลเด็กนอนตามที่นอนของตนเอง โดยมีผ้าปูที่นอนและหมอนของตนเอง ก้นที่ดูคนหมกขูดแล้ว จะนำขูดมาวางในตะกร้าที่ครูเตรียมไว้ จากนั้นครูป้อนยาให้เด็กที่ไม่สบาย

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กตื่นนอน ครูพาเด็กไปล้างหน้า อาบน้ำ และแต่งตัว ห้องเตรียมอนุบาลห้องคำคล้องจอง ฟังนิทาน และเล่นสนาม จากนั้นเมื่อมีผู้ปกครองมารับ ครูจะพาเด็กไปส่งที่หน้าโรงเรียน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายใน เป็นห้องที่อยู่อาคารเดียวกับชั้นอนุบาล แบ่งเป็นห้องทารกและห้องเด็กเล็ก ภายในห้องทารกมีชั้นเก็บของ เตียงนอน และเบาะขนาดใหญ่ ห้องเด็กเล็กมีเบาะที่นอนสำหรับเด็กแต่ละคน มีห้องน้ำอยู่ติดกับห้อง มีสนามเด็กเล่นร่วมกับนักเรียนอนุบาล และมีแปลงผักสภาพแวดล้อมภายนอก อยู่ในหมู่บ้านจัดสรร มีทางเข้า-ออกที่สะดวก ไม่มีรถวิ่งพลุกพล่านมากนัก

(5.2) สื่อ

ได้รับจากกรมประชาสัมพันธ์ที่ให้อุปกรณ์ ข้าวสาร น้ำตาลทราย ของเล่น และตุ๊กตา อุปกรณ์บางอย่างผู้ปกครองจัดหาเอง ทางโรงเรียนจัดสื่อไว้ให้สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดให้แก่เด็ก

(5.3) การวัดและประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมของเด็ก

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) พูดคุยกับผู้ปกครองในช่วงเวลาที่มารับ-ส่งนักเรียน
- 2) จัดการประชุมพิเศษ
- 3) ส่งจดหมายข่าวสารถึงผู้ปกครอง

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 4 คน จาก 4 คน ผู้ปกครอง 24 คน จาก 30 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.21 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเด็ก

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.21
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	3.78
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.42
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.75
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.75

ตารางที่ 5.21 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	5,189 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	8,400 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	84.48
	4.4 ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก 1 บาทต่อร้อยละ	1.63
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	1.01

ตารางที่ 5.21 สรุปได้ว่า

- 1) สถานเลี้ยงดูเด็กมีระบบที่ดี
- 2) สถานเลี้ยงดูเด็กมีกลไกที่ดี
- 3) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ
- 4) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ 1 : 1.63% โดยอิงข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก และ 1 : 1.01% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.18 สถานรับเลี้ยงเด็กเย็นศิริระเนอสเซอร์

(1) ความเป็นมา

สถานรับเลี้ยงเด็กเย็นศิริระเนอสเซอร์ เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ระยะแรกที่ตั้งรับเด็กอายุ 3 ปี ต่อมาได้ขยายรับเด็กอายุ 2-6 ปี สถานรับเลี้ยงเด็กดำเนินการมาเป็นเวลา 10 ปี สถานที่ตั้งเลขที่ 44/2 ตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอลพบุรี จังหวัดลพบุรี 15000

(2) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(2.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

มีครูเวรยืนคอยรับเด็กอยู่ที่หน้าอาคารเรียน เมื่อผู้ปกครองมาส่งครูจะให้เด็กทำความสะอาดและส่งเด็กไปที่ห้องเรียน เมื่อถึงเวลาครูพาเด็กมาเข้าแถวที่สนามหน้าอาคาร เคารพธงชาติ สวดมนต์ และเดินแถวกลับมาที่ห้อง

(2.2) การเรียนการสอนในห้อง

เนื่องจากเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ในบริเวณโรงเรียนอนุบาล บทบาทของครูและเด็กจะมีลักษณะเหมือนชั้นเรียนอนุบาล ครู (ผู้ดูแลเด็ก) เมื่อพาเด็กกลับถึงห้องแล้ว จะทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ร้องเพลงและทำท่าประกอบเพลง จากนั้นพาเด็กเดินแถวไปห้องน้ำ กลับมาฟังนิทานท่อง ก-ฮ ตามที่ครูอ่านให้ฟัง จากนั้นจึงนอนคั่นนมที่ตนเองเตรียมมาจากบ้าน เสร็จแล้วร้องเพลง ครูแจกของเล่น เก็บของเล่นแจกตุ๊กตา โดยมากเด็กจะวิ่งไปมาในห้อง เมื่อใกล้เวลารับประทานอาหารกลางวัน ครูนำเด็กฯ ท่อง a b c , ก ข ค ฯลฯ ตามแผนภาพที่คิดไว้

(2.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

มีเครื่องเล่นสนามตั้งอยู่ที่มุมหนึ่งของสนาม มีจำนวนไม่มากนัก ส่วนมากจะเป็นเครื่องเล่นที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นอนุบาลมากกว่า เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีสนามที่คับแคบ มีสนามหน้าอาคาร

(2.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูกางโต๊ะญี่ปุ่นออก ให้เด็กมานั่งในแต่ละด้าน แล้วครูไปยกหม้อบรรจุอาหาร ขนมและถาดอาหารเด็กมาไว้ที่ห้อง ครูตักอาหารและนำถาดอาหารมาวางไว้ที่โต๊ะ จากนั้นครูแนะนำรายการอาหารแล้วอนุญาตให้เด็กรับประทานอาหารได้เลย ครูตามมาดูแลให้เด็กรับประทานอาหารให้หมด ป้อนอาหารให้เด็กที่ไม่รับประทาน หรือเติมอาหารสำหรับคนที่ต้องการเพิ่ม เมื่อเด็กรับประทานอาหารหมดแล้ว ครูเทเศษอาหารใส่กะละมัง เด็กฯ หยิบแก้วน้ำดื่มแล้วมานั่งฟังผนังรอเพื่อนรับประทานอาหารให้หมดและรอครูทำความสะอาดห้องเรียน และครูต่อแถวพาเด็กไปเข้าห้องน้ำ

(2.5) การนอน

เมื่อกลับมาถึงห้อง ครูให้เด็กรออยู่ที่ผนังระหว่างที่ครูหยิบที่นอนและหมอนออกมา บางคนเดินไปหยิบหมอนเอง จากนั้นครูเตรียมนมให้เด็กแต่ละคน คนที่ได้รับขวดนมแล้วนอนดูนมเลย มีบางคนที่ถูกขี้มาพนมมือ ท้องค้ำค้ำของงอกับครูก่อนจะนอน

(2.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กตื่นนอน ครูพาเด็กไปล้างหน้า กลับมารับประทานอาหารว่าง และนั่งเล่นของเล่นเพื่อรอเวลาที่ผู้ปกครองมารับเด็กกลับบ้าน

(3) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(3.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายใน เป็นห้องที่อยู่อาคารเดียวกับห้องเรียนอนุบาล มีขนาดเล็กเพราะมีเด็กจำนวนน้อย มีชั้นสำหรับเก็บของเล่นและที่นอนของเด็กแต่ละคน ใช้ห้องน้ำและสนามเด็กเล่นร่วมกับนักเรียนอนุบาล สภาพแวดล้อมภายนอก อยู่ในตลาด มีถนนขนาดเล็กผ่านหน้าโรงเรียน รอบๆโรงเรียนเป็นบ้าน

(4) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 1 คน จาก 1 คน ผู้ปกครอง 15 คน จาก 17 คน สรุปได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.22 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานรับเลี้ยงเด็กเย็นติระเนอเซอร์

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.07
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.47
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00

ตารางที่ 5.22 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	21,435 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	5,000 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	86.63
	4.4 ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก 1 บาทต่อร้อยละ	0.40
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	1.73

ตารางที่ 5.22 สรุปได้ว่า

- 1) สถานเลี้ยงดูเด็กมีระบบ แต่ขาดปรัชญา และแนวคิด
- 2) สถานเลี้ยงดูเด็กขาดกลไกบางอย่าง
- 3) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ
- 4) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ 1 : 0.40% โดยอิงข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก และ 1 : 1.73% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4.19 โรงเรียนกำจรวิทย์

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนกำจรวิทย์เป็นโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2501 สถานที่ตั้ง เลขที่ 1700 ถนนพระราม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ได้รับอนุญาตให้เปิดทำการสอนระดับอนุบาล ซึ่งเป็นโรงเรียนอนุบาลเอกชนแห่งแรกในจังหวัดลพบุรี โดยมี นางบานเย็น บัวจำ เป็นผู้รับใบอนุญาต มีร้อยตรี(หญิง) บุปผา บัวจำ เป็นผู้จัดการ และนางสาวสุจิตรา วิมลสรกิจ เป็นครูใหญ่ มีนักเรียนจำนวน 37 คน

- ในปี 2507 - ได้รับอนุญาตให้ย้ายโรงเรียนไปตั้ง ณ เลขที่ 162/1 ถนนนารายณ์มหาราช อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี มีเนื้อที่ 1 ไร่ 2 งาน 3 ตารางวา
- ได้รับอนุญาตโอนกิจการให้ ร้อยเอกหญิงมาลี เพชรบุตร เป็นผู้รับใบอนุญาต และผู้จัดการมี นางสาวหยุด เสนจันทรดีไชย เป็นครูใหญ่
- ปี 2512 - ได้รับอนุญาตแต่งตั้ง นางสาวสำเร็จ ปานคำ เป็นครูใหญ่
- ปี 2532 - ได้รับอนุญาตแต่งตั้ง นางสาวกอกแก้ว เพชรบุตร เป็นผู้จัดการ
- ปี 2533 - โรงเรียนได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่
- โรงเรียนได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นโรงเรียนเอกชนดีเด่น ระดับประถมศึกษา (ภาคกลาง)
- ปี 2534 - โรงเรียนได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นโรงเรียนเอกชนดีเด่น ระดับประถมศึกษา
- โรงเรียนได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถานศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาได้ดีเด่น

ปัจจุบัน โรงเรียนกำจรวิทย์มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 6 ไร่ 2 งาน 29 ตารางวา ประกอบด้วยอาคารเรียน จำนวน 8 หลัง มีพื้นเอก (พิเศษ) หญิง มาลี เพชรบุตร เป็นผู้รับใบอนุญาต โดยมีนางสาวกอกแก้ว เพชรบุตร เป็นผู้จัดการ นางสาวสำเร็จ ปานคำ เป็นครูใหญ่ นางพิมพ์มาลี คำจำ เป็นผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ และนางสาวทรงกลด เพชรบุตร เป็นผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายบริการ จำนวนครู 98 คน ผู้ช่วยครู 14 คน นักเรียน 2,181 คน นักการภารโรง 22 คน มีห้องเรียนจำนวน 32 ห้อง ห้องประกอบการสอน 20 ห้อง

สีประจำโรงเรียน คือ สีน้ำเงิน-ชมพู
 ดอกไม้ประจำโรงเรียน คือ ดอกบัว
 ต้นไม้ประจำโรงเรียน คือ ต้นไผ่
 สัตว์นำโชคประจำโรงเรียน คือ ผึ้ง

(2) สภาพทั่วไป

- เนื้อที่ 6 ไร่ 2 งาน 29 ตารางวา
- อาคารเรียนและอาคารประกอบ 9 หลัง
  - อาคารเรียนหลังแรก ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2507 มีสภาพเป็นอาคารชั้นเดียว จำนวน 6 ห้องเรียน ปัจจุบันรื้อถอนออกหมดแล้ว
  - อาคารหลังที่ 2 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2504 มีสภาพเป็นอาคาร 2 ชั้น จำนวน 8 ห้องเรียน ปัจจุบันรื้อถอนออกหมดแล้ว
  - อาคารหลังที่ 3 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2515 เป็นตึก 3 ชั้น จำนวน 12 ห้องเรียน
  - อาคารหลังที่ 4 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2521 เป็นอาคาร 2 ชั้น ครึ่งตึกครึ่งไม้ จำนวน 8 ห้องเรียน ยวบเหลือ 3 ห้องเรียนในปี พ.ศ. 2535
  - อาคารหลังที่ 5 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2523 เป็นตึก 2 ชั้น จำนวน 10 ห้องเรียน
  - อาคารหลังที่ 6 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2524 เป็นตึก 2 ชั้น จำนวน 12 ห้องเรียน
  - อาคารหลังที่ 7 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2528 เป็นตึก 2 ชั้น จำนวน 16 ห้องเรียน
  - อาคารหลังที่ 8 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2531 เป็นตึก 2 ชั้น จำนวน 2 ห้องเรียน
  - อาคารหลังที่ 9 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2535 เป็นตึก 3 ชั้น จำนวน 7 ห้องเรียน
  - อาคารหลังที่ 10 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2539 เป็นตึก 3 ชั้น ประกอบด้วย ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ ห้องธุรการ และห้องประชุม
    - ห้องผู้บริหาร ห้องธุรการ อยู่ตึกแก้วชั้นล่าง
    - ห้องศูนย์สื่อการเรียนการสอน อยู่อาคาร 6 ชั้นล่าง
    - ห้องสมุด อยู่อาคาร 6 ชั้นล่าง
    - โรงอาหาร อยู่อาคาร 4 ชั้นล่าง
    - ห้องดนตรี อยู่อาคาร 5 ชั้นล่าง

- ห้องจริยศึกษา	อยู่อาคาร 4 ชั้นบน
- ห้องศิลปะ	อยู่อาคาร 5 ชั้นล่าง
- ห้องการงานพื้นฐานอาชีพ	อยู่อาคาร 9 ชั้นล่าง
- ห้องนาฏศิลป์ 2 ห้อง	อยู่ตึกแก้ว ชั้น 3, อาคาร 5 ชั้นล่าง
- ห้องพยาบาล	อยู่อาคาร 5 ชั้นล่าง
- ห้องลูกเสือ	อยู่อาคาร 4 ชั้นล่าง
- ห้องคอมพิวเตอร์ 2 ห้อง	อยู่ตึกแก้ว ชั้น 3
- ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์	อยู่อาคาร 5 ชั้นล่าง
- ศูนย์เสริมพัฒนาการ 2 ห้อง	อยู่อาคารอนุบาล
- ห้องแนะแนว	อยู่อาคาร 4 ชั้นบน
- ห้องปฏิบัติการทางภาษา	อยู่อาคาร 8 ชั้นบน
- ห้องประกอบการสอน 20 ห้อง	
- จำนวนนักเรียน 2, 181 คน ห้องเรียนระดับอนุบาล 16 ห้อง ระดับประถมศึกษา 36 ห้อง รวม 52 ห้องเรียน	

(3) ปรัชญาของโรงเรียน

ระดับอนุบาล “เด็กดี มีมารยาท ฉลาด แข็งแรง”

ระดับประถมศึกษา “เรียนดี ประพฤติดี มีระเบียบวินัย”

(4) ความภาคภูมิใจ

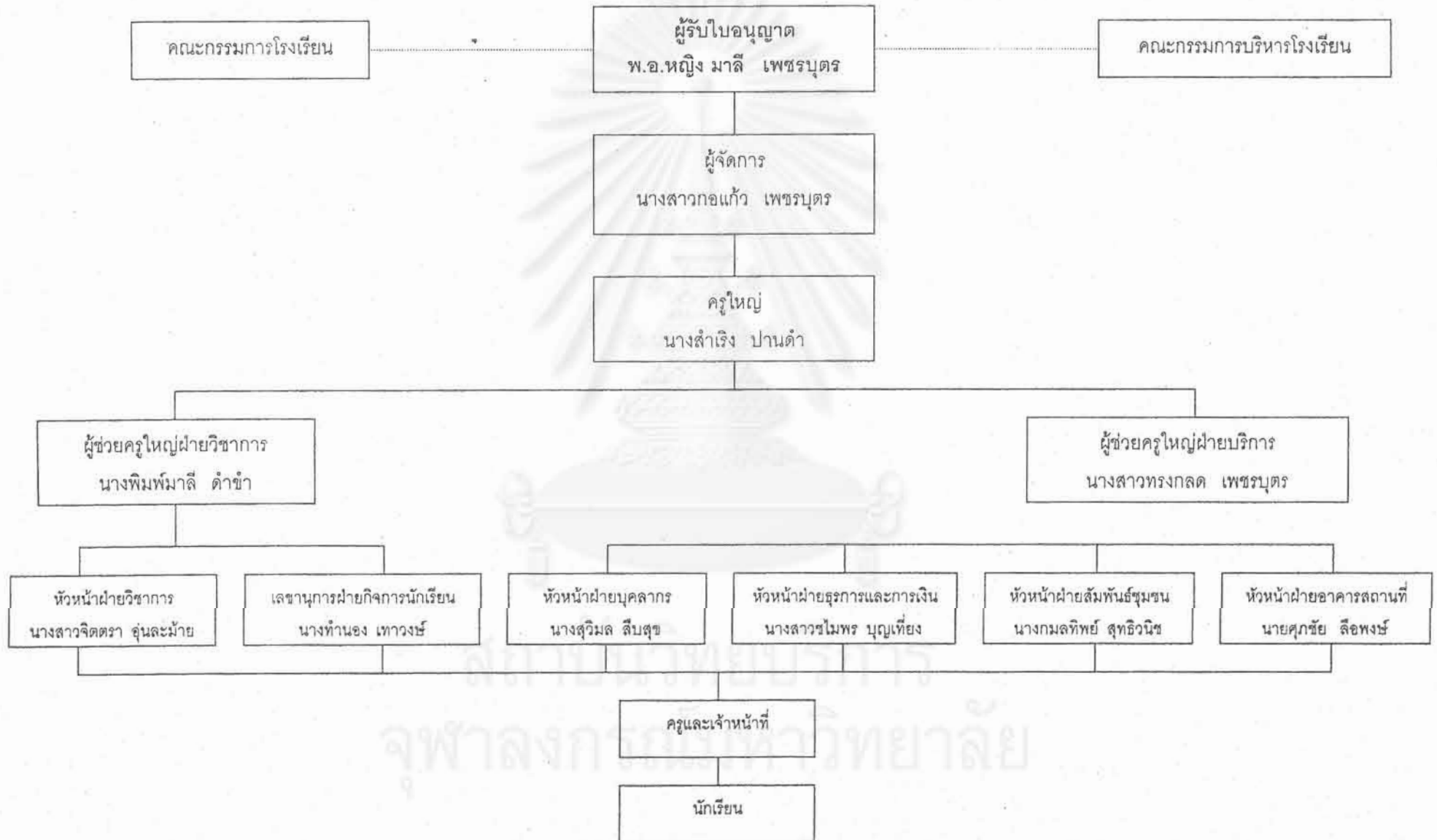
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานใบเกียรติบัตรแก่ พันเอกหญิง มาลี เพชรบุตร์ ผู้แทนโรงเรียนกำจรวิชัย ฅนศาลาศิวาลัย เนื่องในโอกาสได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2533 เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พุทธศักราช 2534
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้มอบใบเกียรติคุณบัตรและมอบโล่โรงเรียนเอกชนดีเด่น ระดับประถมศึกษาภาคกลาง แก่ พันเอกหญิง มาลี เพชรบุตร์ ผู้รับใบอนุญาต ณ หอประชุมคุรุสภา กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 19 ธันวาคม พุทธศักราช 2533
- กระทรวงศึกษาธิการ มอบโล่เกียรติคุณ โรงเรียนดีเด่น ในวันประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2534

- ประชานกรรมการสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยประจำจังหวัดลพบุรี มอบโล่ การจัดกิจกรรมวันแม่ดีเด่น 3 ปีซ้อน คือ ปีพุทธศักราช 2533, 2534 และ 2535
- กระทรวงศึกษาธิการมอบเกียรติบัตร เนื่องจากเป็นสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาดีเด่น ประจำปีพุทธศักราช 2534 เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2535
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ พระบาทสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดี ชั้นที่ 1 แก่อาจารย์ก่อแก้ว เพชรบุตร ผู้จัดการโรงเรียนกำจรวิทย์ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พุทธศักราช 2534
- ปีการศึกษา 2539 ได้รับรางวัลชนะเลิศ กิจกรรมรณรงค์และเผยแพร่ ประชาธิปไตยในโรงเรียน จากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี
- ปีการศึกษา 2539 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด จากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี

(5) แผนภูมิโครงสร้างการบริหาร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิโครงสร้างการบริหาร

(6) กิจกรรมประจำวัน

ตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน

08.00-08.30 น.	เข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ และทำกายบริหาร
08.30-08.50 น.	สนทนาพูดคุยกับเด็ก
08.50-09.10 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.10-09.30 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
09.30-09.40 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
09.40-10.30 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
10.30-11.00 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.00-12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.00-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20-14.30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.30-15.00 น.	สรุป

(7) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน อาคารเรียนอนุบาลแยกออกมาอยู่ต่างหากเป็นอาคารสองชั้น มีห้องน้ำในห้องเรียน และมีห้องน้ำรวม สนามเด็กเล่นอยู่หน้าอาคารเรียนมีพื้นที่ไม่มากนัก พื้นที่ที่เหลือเป็นอาคารสำหรับชั้นเรียนประถมและสระว่ายน้ำ มีลานกว้างสำหรับทำกิจกรรมกลางแจ้ง สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน อยู่ติดถนนสายหลักและริมคลองชลประทาน รอบๆ โรงเรียนเป็นหน่วยงานราชการ ร้านค้า และหมู่บ้านจัดสรร

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 13 คน จาก 28 คน ผู้ปกครอง 85 คน จาก 547 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.23 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนกาญจนาภิเษก

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	92.31
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.67
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	69.23
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	53.85
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.6 ผู้บริหารให้เวลาภาคครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีสิ่งแวดล้อมที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	92.31
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองพอใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.38
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.07
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.24
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.60
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.31
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้ การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.85

ตารางที่ 5.23 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	8,475 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	13,500 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	89.16
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 1 บาทต่อร้อยละ	1.05
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	0.66

ตารางที่ 5.23 สรุปได้ว่า

- 1) โรงเรียนมีระบบดี
- 2) โรงเรียนมีกลไกดี
- 3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
- 4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 1 : 1.05% โดยอิงข้อมูลจากโรงเรียน และ 1 : 0.66% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

เปรียบเทียบผลวิเคราะห์ 19 แห่ง

6.1 แนวทางการเปรียบเทียบ

เพื่อให้เห็นภาพความแตกต่างในเรื่อง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของภาครัฐกับเอกชน 19 แห่ง จึงจะนำเสนอโดยแยกเป็น 10 ตาราง และมีการวิเคราะห์ดังนี้

1. ระบบ ใช้การหาค่าเฉลี่ยร้อยละจากตัวบ่งชี้ 2 ตัว
2. กลไก ใช้การแปลงค่ามาตรฐานค่า 4 ช่วง ไปเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ จากตัวบ่งชี้ 14 ตัว
3. ประสิทธิภาพ ใช้การแปลงค่ามาตรฐานค่า 4,5 ช่วง ไปเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ จากตัวบ่งชี้ 7 ตัว
4. ประสิทธิภาพ ใช้ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี ที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กระบุ กับที่ผู้ปกครองระบุว่าจ่ายให้โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ แล้วนำมาคำนวณหาค่าประสิทธิภาพ

$$\text{ประสิทธิภาพ} = \frac{\text{ค่าร้อยละเฉลี่ยของประสิทธิภาพ}}{\text{ค่าใช้จ่าย / หัว / ปี}} \times 100$$

6.2 โรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.1 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ			เอกชน	
		อนุบาลพิบูลเวศม์	ตรีศกเทพ	อนุบาลกทกรรมฯ	อนุบาลหนูน้อย	อนุบาลวรรณสว่างจิต
1. ระบบ						
1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89	100.00	22.22	86.67	83.33
1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33	100.00	50.00	100.00	91.67
	ร้อยละเฉลี่ย	88.61	100.00	36.11	93.33	87.50
2. กลไก						
2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.68	3.10	2.73	3.61	3.15
2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	77.78	100.00	77.78	93.33	100.00
2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89	50.00	38.89	80.00	83.33
2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67	50.00	83.33	86.67	58.33
2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33	100.00	88.89	93.33	91.67
2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	77.78	50.00	11.11	60.00	75.00
2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67	50.00	22.22	73.33	83.33
2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	72.22	50.00	22.22	86.67	75.00
2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	94.44	100.00	33.33	100.00	83.33
2.10 ผู้บริหารรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	94.44	50.00	44.44	100.00	83.33
2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	50.00	88.89	100.00	100.00
2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89	0.00	55.56	93.33	100.00

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ			เอกชน	
		อนุบาลทิบุลเวทม์	ตรีทศเทพ	อนุบาลคหกรรมฯ	อนุบาลหุ้ญ้อย	อนุบาลวรรณสว่างจิต
2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89	50.00	61.11	100.00	100.00
2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	0.00	38.89	100.00	100.00
	ร้อยละเฉลี่ย	84.61	53.84	51.28	80.05	87.18
3. ประสิทธิภาพ						
3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.79	3.33	3.33	3.63	3.23
3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.24	3.93	4.17	4.30	3.94
3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	94.57	80.65	61.54	97.96	82.61
3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.72	3.50	3.42	3.65	3.50
3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.59	3.50	2.17	3.85	3.67
3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.33	3.00	3.39	3.77	3.82
3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.59	3.00	3.11	3.93	3.75
	ร้อยละเฉลี่ย	89.98	81.07	75.78	93.53	87.24

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ			เอกชน	
		อนุบาลพิบูลเวศม์	ตรีศกเทพ	อนุบาลทหกรรมฯ	อนุบาลหนูน้อย	อนุบาลวรรณสว่างจิต
4. ประสิทธิภาพ						
4.1 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของโรงเรียน	บาท	6,825	8,982	9,889	32,941	26,530
4.2 ประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็นค่าร้อยละ	ร้อยละ	89.89	81.07	75.78	93.53	87.24
4.3 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 1 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 1.32	1 : 0.90	1 : 0.69	1 : 0.28	1 : 0.33
4.4 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของผู้ปกครองที่จ่ายโรงเรียน	บาท	1,200	300	7,633	18,500	9,544
4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อค่าร้อยละ	สัดส่วน	1 : 7.50	1 : 27.02	1 : 0.90	1 : 0.50	1 : 0.92

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.1 สรุปผลการเปรียบเทียบได้ดังนี้

(1) ระบบ

โรงเรียนของรัฐโดยเฉลี่ยมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 36.11 ถึง 88.61 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่า 87.50 ถึง 93.33

(2) กลไก

โดยเฉลี่ยค่าร้อยละ พบว่า โรงเรียนของรัฐมีค่าตั้งแต่ 51.28 ถึง 84.61 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่าตั้งแต่ 80.05 ถึง 87.18

(3) ประสิทธิภาพ

จากการแปลงการประมาณค่าเป็นค่าร้อยละ ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละระหว่าง 75.78 ถึง 89.98 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่าตั้งแต่ 87.24 ถึง 93.53

(4) ประสิทธิภาพ

(4.1) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนของรัฐ มีค่าระหว่าง 6,825 บาท ถึง 9,889 บาท ของโรงเรียนเอกชน มีค่าตั้งแต่ 26,530 บาท ถึง 32,941 บาท

(4.2) ประสิทธิภาพ 1 หน่วย ประสิทธิภาพต่อค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนของรัฐ มีค่า 1 บาท : ร้อยละ 44.09 จนถึง 1 บาท : ร้อยละ 110.77 ส่วนของเอกชน มีค่า 1 บาท : ร้อยละ 0.28 ถึง 0.33

(4.3) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีจากผู้ปกครองที่จ่ายให้โรงเรียน มีค่า 300 ถึง 76.33 บาท ของโรงเรียนของรัฐ ส่วนของโรงเรียนเอกชน มีค่า 9,544 บาท ถึง 18,500 บาท

(4.4) ประสิทธิภาพ 1 หน่วยประสิทธิภาพต่อค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนของรัฐ มีค่า 1 บาท : ร้อยละ 13.33 ถึง 1 บาท : ร้อยละ 111.22 ส่วนของโรงเรียนเอกชน มีค่า 1 บาท : ร้อยละ 108.33 ถึง 1 บาท : ร้อยละ 200.08

6.3 โรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.2 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ		เอกชน		
		อนุบาลลพบุรี	พิบูลสงคราม	บรรจงรัตน์	จารึกล้อมวิทยา	ท่ากรวิทย์
1. ระบบ						
1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	76.92	100.00	100.00	60.00	100.00
1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	69.23	0.00	100.00	40.00	92.31
	ร้อยละเฉลี่ย	73.07	50.00	100.00	50.00	96.15
2. กลไก						
2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.57	3.77	3.76	3.76	3.67
2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	100.00	100.00	60.00	100.00
2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.54	50.00	93.75	60.00	69.23
2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	30.77	0.00	62.50	20.00	53.85
2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	50.00	100.00	80.00	84.62
2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62	100.00	37.50	0.00	100.00
2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	92.31	50.00	43.75	40.00	100.00
2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.54	50.00	50.00	0.00	100.00
2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62	50.00	100.00	60.00	100.00
2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62	50.00	81.25	40.00	100.00
2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	96.92	50.00	100.00	40.00	100.00
2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62	100.00	93.75	60.00	100.00

ตารางที่ 6.2 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ		เอกชน		
		อนุบาลทพบุรี	พิบูลสงคราม	บรรจงรัตน์	จารึกล้อมวิทยา	กำจรวิทย์
2.13 มีส่วน ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62	50.00	100.00	40.00	92.31
2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	100.00	100.00	20.00	100.00
	ร้อยละเฉลี่ย	84.47	61.53	81.73	40.00	92.30
3. ประสิทธิภาพ						
3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.68	3.26	3.76	2.78	3.38
3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.32	3.94	4.20	3.67	4.07
3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.44	79.59	95.45	69.44	88.24
3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.64	3.44	3.78	3.26	3.60
3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00	4.00	3.69	3.60	4.00
3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.38	3.00	3.69	3.60	3.31
3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.85	3.00	3.94	3.60	3.85
	เฉลี่ยร้อยละ	90.66	82.27	92.97	89.49	89.16

ตารางที่ 6.2 (ต่อ)

ค่า/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ		เอกชน		
		อนุบาลทบุรี	พิบูลสงคราม	บรรจงรัตน์	จารีกล่อมวิทยา	กำจรวิทย์
4. ประสิทธิภาพ						
4.1 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของโรงเรียน	บาท	3,975	3,304	30,050	10,446	8,475
4.2 ประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็นค่าร้อยละ	ร้อยละ	90.66	82.27	92.99	80.55	89.16
4.3 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 1 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 2.28	1 : 2.49	1 : 0.31	1 : 0.86	1 : 1.05
4.4 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของผู้ปกครองที่จ่ายโรงเรียน	บาท	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	13,500
4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	1 : 0.66

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.2 สรุปผลการเปรียบเทียบได้ดังนี้

(1) ระบบ

โรงเรียนของรัฐมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 50.00 ถึง 73.07 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 50.00 ถึง 100.00

(2) กลไก

โรงเรียนของรัฐมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 61.53 ถึง 84.47 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 40.00 ถึง 92.30

(3) ประสิทธิภาพ

โรงเรียนของรัฐมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 82.27 ถึง 90.65 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 89.16 ถึง 92.99

(4) ประสิทธิภาพ

(4.1) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนของรัฐ มีค่าตั้งแต่ 3,304 บาท ถึง 3,975 บาท ส่วนของโรงเรียนเอกชน มีค่าตั้งแต่ 8,475 บาท ถึง 30,052 บาท

(4.2) ประสิทธิภาพของโรงเรียนของรัฐ เมื่อพิจารณารายจ่ายของโรงเรียน มีค่า 1 บาท : ร้อยละ 2.28 ถึง 1 บาท : ร้อยละ 2.49 ในขณะที่โรงเรียนเอกชน มีค่า 1 บาท : ร้อยละ 0.31 ถึง 1 บาท : ร้อยละ 1.05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.4 สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.3 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก				
		รัฐ			เอกชน	
		ศูนย์ร่วมเกล้า	ศูนย์เด็กวัดธรรมมงคล	กองทัพเรือ	บ้านแสนสุขแฟมมิลีแคร์	ชุมชนวิมานสุข
1. ระบบ						
1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00	52.00	85.42	100.00	0.00
1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00	32.00	68.75	100.00	100.00
	ร้อยละเฉลี่ย	60.00	42.00	77.08	100.00	50.00
2. กลไก						
2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.27	3.11	3.24	3.50	3.79
	ร้อยละที่เห็นด้วย	81.75	77.25	81.00	87.50	94.75
2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00	40.00	89.58	50.00	100.00
2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00	32.00	79.17	100.00	50.00
2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00	52.00	22.92	0.00	0.00
2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00	88.00	20.83	0.00	0.00
2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00	40.00	54.17	100.00	50.00
2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00	52.00	60.42	100.00	50.00
2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00	52.00	41.67	100.00	0.00
2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00	36.00	56.25	100.00	0.00
2.10 ผู้บริหารรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	48.00	70.83	100.00	50.00
2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00	60.00	68.75	100.00	50.00

ตารางที่ 6.3 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก				
		รัฐ			เอกชน	
		ศูนย์ร่วมเกล้า	ศูนย์เด็กวัดธรรมมงคล	กองทัพเรือ	บ้านแสนสุขแฟมมิลีแคร์	ชุมชนวิมานสุข
2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00	44.00	77.08	100.00	50.00
2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	20.00	76.00	85.42	100.00	50.00
2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00	36.00	68.75	100.00	0.00
	ร้อยละเฉลี่ย	54.41	52.41	67.48	81.25	38.91
3. ประสิทธิภาพ						
3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.69	3.28	3.56	3.40	3.45
3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.22	3.86	4.12	4.40	4.05
3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	90.48	80.65	92.75	100.00	18.18
3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.32	3.46	3.68	3.40	2.95
3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00	2.84	3.60	4.00	2.50
3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00	2.68	3.42	4.00	3.00
3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.40	3.37	3.68	3.50	3.00
	ร้อยละเฉลี่ย	87.16	78.37	89.09	92.21	67.38

ตารางที่ 6.3 (ต่อ)

ค่า/ตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก				
		รัฐ			เอกชน	
		ศูนย์ร่มเกล้า	ศูนย์เด็กวัดธรรมมงคล	กองทัพเรือ	บ้านแสนสุขเฟรมมิถิ์แคร์	ชุมชนวิมานสุข
4. ประสิทธิภาพ						
4.1 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	บาท	3,308	2,449	9,246	7,722	2,865
4.2 ประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็นค่าร้อยละ	ร้อยละ	87.16	78.37	89.09	90.43	67.38
4.3 ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ 1 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 2.63	1 : 3.2	1 : 0.96	1 : 1.17	1 : 2.35
4.4 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของผู้ปกครองที่จ่ายโรงเรียน	บาท	2,100	257	2,733	3,833	2,600
4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 4.15	1 : 30.49	1 : 3.26	1 : 2.36	1 : 2.59

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.3 สรุปผลการเปรียบเทียบได้ดังนี้

(1) ระบบ

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.00 ถึง 77.08 ในขณะที่ของเอกชน มีค่าร้อยละ 50.00 ถึง 100.00

(2) กลไก

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าร้อยละ 52.41 ถึง 67.48 ในขณะที่ของเอกชน มีค่าร้อยละ 38.91 ถึง 81.25

(3) ประสิทธิภาพ

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 78.37 ถึง 89.09 ในขณะที่ของเอกชน มีค่าร้อยละ 67.38 ถึง 90.43

(4) ประสิทธิภาพ

- (4.1) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่า 2,449 บาท ถึง 9,246 บาท ในขณะที่ของเอกชน มีค่า 2,865 บาท ถึง 7,752 บาท
- (4.2) ประสิทธิภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่า 1 บาท : ร้อยละ 0.96 ถึง 1 บาท : ร้อยละ 3.2 ในขณะที่ของเอกชน มีค่า 1 บาท : ร้อยละ 1.17 ถึง 1 บาท : ร้อยละ 2.35
- (4.3) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของผู้ปกครองจ่ายให้สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ เป็นเงิน 257 บาท ถึง 2,733 บาท ในขณะที่จ่ายให้สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชน เป็นเงิน 2,600 บาท ถึง 3,833 บาท
- (4.4) ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่า 1 บาท : ร้อยละ 3.26 ถึง 1 บาท : ร้อยละ 30.49 ส่วนของเอกชน มีค่า 1 บาท : ร้อยละ 2.36 ถึง 1 บาท : ร้อยละ 2.59

6.5 สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.4 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก			
		รัฐ		เอกชน	
		ศูนย์เด็กสงเคราะห์พิเศษ	ศูนย์เด็กโลกคำพาน	บ้านเด็ก	เอ็นทีระเนอสาเซอร์
1. ระบบ					
1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00	33.33	100.00	100.00
1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	33.33	75.00	0.00
	ร้อยละเฉลี่ย	62.50	33.33	87.50	50.00
2. กลไก					
2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.33	3.50	3.50	3.53
	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.25	87.50	87.50	90.75
2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	25.00	100.00	100.00	100.00
2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	100.00	100.00	0.00
2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	66.67	75.00	0.00
2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	66.67	75.00	100.00
2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	33.33	50.00	100.00
2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00	33.33	75.00	100.00
2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	66.67	75.00	0.00
2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	33.33	100.00	100.00
2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	100.00	100.00	100.00
2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00	66.67	100.00	100.00

ตารางที่ 6.4 (ต่อ)

คำตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก			
		รัฐ		เอกชน	
		ศูนย์เด็กสงเคราะห์พิเศษ	ศูนย์เด็กโศกหล้าพาน	บ้านเด็ก	เอ็นทีระนองเซอร์
2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่ เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00	100.00	100.00	100.00
2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างน้ำที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	100.00	50.00	100.00
2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	100.00	75.00	100.00
	ร้อยละเฉลี่ย	55.94	75.37	74.11	77.91
3. ประสิทธิภาพ					
3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53	3.58	3.21	3.53
3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.13	3.84	3.78	4.07
3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบ บริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	90.32	38.24	75.00	100.00
3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่ง ให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53	3.15	3.42	3.47
3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.25	4.00	3.75	4.00
3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00	3.67	3.50	3.00
3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก ศูนย์เป็นแหล่งให้ การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00	3.33	3.75	3.00
	ร้อยละเฉลี่ย	82.95	79.76	84.48	86.63

ตารางที่ 6.4 (ต่อ)

คำตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก			
		รัฐ		เอกชน	
		ศูนย์เด็กสงครามพิเศษ	ศูนย์เด็กโกลด้าพาน	บ้านเด็ก	เย็นศิระเนอสเซอร์
4. ประสิทธิภาพ					
4.1 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	บาท	6,430	1,036	5,189	21,435
4.2 ประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็นค่าร้อยละ	ร้อยละ	82.95	79.76	84.48	86.63
4.3 ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ 1 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 1.24	1 : 7.7	1 : 1.63	1 : 0.40
4.4 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของผู้ปกครอง	บาท	7,200	480	8,400	5,000
4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 1 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 1.11	1 : 16.61	1 : 1.01	1 : 1.73

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.4 สรุปผลการเปรียบเทียบได้ดังนี้

(1) ระบบ

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าร้อยละตั้งแต่ 33.33 ถึง 62.50 ในขณะที่ของเอกชน มีค่าร้อยละ 50.00 ถึง 87.5

(2) กลไก

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าร้อยละ 55.94 ถึง 75.37 ส่วนของเอกชน มีค่า 74.11 ถึง 77.91

(3) ประสิทธิภาพ

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าร้อยละ 79.76 ถึง 82.95 ในขณะที่ของเอกชน มีค่า ตั้งแต่ 84.48 ถึง 86.63

(4) ประสิทธิภาพ

(4.1) ค่าใช้จ่าย/หัวปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1,036 บาท ถึง 6,430 บาท และมีประสิทธิภาพ 1 บาท : ร้อยละ 1.24 ถึง 1 บาท : ร้อยละ 7.7 ส่วนค่าใช้จ่าย/หัวปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชน มีค่าเฉลี่ย 5,189 บาท ถึง 21,435 บาท

(4.2) ค่าใช้จ่าย/หัวปีของผู้ปกครองของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าเฉลี่ย 480 บาท ถึง 7,200 บาท และมีประสิทธิภาพ 1 บาท : ร้อยละ 1.11 ถึง 1 บาท : ร้อยละ 16.66 ส่วนค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จ่ายสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชน เฉลี่ย 5,000 บาท ถึง 8,400 บาท และมีประสิทธิภาพ 1 บาท : ร้อยละ 1.01 ถึง 1 บาท : ร้อยละ 1.73

6.6 ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของกรุงเทพมหานครกับ
จังหวัดลพบุรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.5 เปรียบเทียบค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของกรุงเทพมหานครกับจังหวัดลพบุรี

ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	กรุงเทพมหานคร		จังหวัดลพบุรี		รวม 2 จังหวัด	
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาล	8,565.3	29,735.5	3,639.5	16,323.6	6,595	21,688.4
2. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	5,001	5,293.5	3,733	13,312	14,288	9,302.7
เฉลี่ย	6,783.2	17,514.5	3,686.2	15,119	5,544.4	16,183.6

ตารางที่ 6.5 สรุปได้ว่า โดยเฉลี่ยค่าใช้จ่ายต่อหัวของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ เฉลี่ย 5,544.4 และของเอกชน 16,183.6 บาท โดยที่โรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กในกรุงเทพมหานครมีค่าสูงกว่าในจังหวัดลพบุรี

6.7 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/
ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดลพบุรี

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.6 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับของเอกชนในกรุงเทพมหานครและ
จังหวัดลพบุรี

รายการ	เปรียบเทียบ								
	ระบบ		กลไก		ประสิทธิภาพ		ประสิทธิภาพ		
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	
1. โรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร	(จำนวนโรง)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)
	ร้อยละ	74.91	90.42	63.24	83.62	82.28	90.38	(บาท : ร้อยละ) 1 : 0.97	(บาท : ร้อยละ) 1 : 0.30
2. โรงเรียนอนุบาลในจังหวัดลพบุรี	(จำนวนโรง)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)
	ร้อยละ	61.54	82.05	73.0	71.34	86.46	90.54	(บาท : ร้อยละ) 1 : 2.38	(บาท : ร้อยละ) 1 : 0.74
3. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กในกรุงเทพมหานคร	(จำนวนโรง)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)
	ร้อยละ	59.69	75.0	58.10	60.08	83.21	79.79	(บาท : ร้อยละ) 1 : 2.26	(บาท : ร้อยละ) 1 : 1.76
4. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กในจังหวัดลพบุรี	(จำนวนโรง)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)
	ร้อยละ	47.91	68.75	65.65	77.01	81.35	85.55	(บาท : ร้อยละ) 1 : 4.47	(บาท : ร้อยละ) 1 : 1.01
เฉลี่ย		62.27	79.39	64.10	72.83	83.21	87.01	1 : 2.44	1:0.93

ตารางที่ 6.6 สรุปได้ว่า

1. โรงเรียนอนุบาลของรัฐ
  - 1.1 ในกรุงเทพมหานครมีระบบดีกว่าในจังหวัดลพบุรี
  - 1.2 ในกรุงเทพมหานครมีกลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพดี้อยกว่าในจังหวัดลพบุรี
2. โรงเรียนอนุบาลของเอกชน
  - 2.1 ในกรุงเทพมหานครมีระบบ และกลไกดีกว่าในจังหวัดลพบุรี
  - 2.2 ในกรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพดี้อยกว่าในจังหวัดลพบุรี
3. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ
  - 3.1 ในกรุงเทพมหานครมีระบบ และประสิทธิภาพดีกว่าในจังหวัดลพบุรี
  - 3.2 ในกรุงเทพมหานครมีกลไก และประสิทธิภาพน้อยกว่าในจังหวัดลพบุรี
4. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชน
  - 4.1 ในกรุงเทพมหานครมีระบบ และประสิทธิภาพดีกว่าในจังหวัดลพบุรี
  - 4.2 ในกรุงเทพมหานครมีกลไก และประสิทธิภาพดี้อยกว่าในจังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 6.7 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชน และสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชน

รายการ	การเปรียบเทียบค่าร้อยละ							
	ระบบ		กลไก		ประสิทธิภาพ		ประสิทธิภาพ	
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาล	69.56	85.40	67.15	76.25	83.95	90.47	(บาท : ร้อยละ) 1 : 1.73	(บาท : ร้อยละ) 1 : 0.56
2. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	54.98	71.87	61.12	68.54	82.47	82.67	1 : 3.14	1 : 1.39
เฉลี่ย	62.27	79.39	64.10	72.83	83.21	87.01	1 : 2.44	1 : 0.93

ตารางที่ 6.7 สรุปได้ว่า ทั้งโรงเรียนอนุบาลและสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชนมี ระบบ กลไก และประสิทธิภาพสูงกว่าของรัฐ แต่ประสิทธิภาพต่ำกว่าของรัฐ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.8 เปรียบเทียบระบบ กลไก และประสิทธิผลเป็นรายโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก

โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	ค่าร้อยละ		
	ระบบ	กลไก	ประสิทธิผล
1. โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์	88.61	84.61	89.98
2. โรงเรียนตรีศกเทพ	100.00	53.84	81.07
3. โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย	93.33	80.05	93.53
4. โรงเรียนอนุบาลวรรณสว่างจิต	87.50	87.18	87.24
5. ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวัดธรรมมงคล	42.00	52.41	78.37
6. ศูนย์เด็กชุมชนพื้นนครรมเกล้าระยะ 1 (โซน 7)	60.00	54.41	87.16
7. สถานเลี้ยงดูเด็กบ้านแสนสุขแฟมมีทีเคย์แคร์	100.00	81.25	92.21
8. ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข	50.00	38.91	67.38
9. โรงเรียนอนุบาลลพบุรี	73.07	84.47	90.66
10. โรงเรียนพิบูลสงเคราะห์ 1	50.00	61.53	82.27
11. โรงเรียนบรรจจรัตน์	100.00	81.73	92.97
12. โรงเรียนจารึกล้อมวิทยา	50.00	40.00	89.49
13. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนสงครามพิเศษ	62.50	55.44	82.95
14. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคกลำพาน	33.33	75.37	79.76
15. สถานเลี้ยงเด็กบ้านเด็ก	87.50	74.11	84.48
16. สถานรับเลี้ยงเด็กเข็นศิระเนอสเซอร์รี่	50.00	77.91	86.63
17. สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กองทัพอากาศ เรือ เฉลิมพระเกียรติ ปีกาญจนาภิเษก พ.ศ. 2539	77.08	67.48	89.09
18. โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร	36.11	51.28	75.78
19. โรงเรียนกำจรวิทย์	96.15	92.30	89.16

ตารางที่ 6.8 สรุปได้ว่า โรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ที่มีค่าร้อยละสูงเกิน 60 ทั้งในเรื่องระบบ กลไก และประสิทธิผล มี 9 แห่ง จาก 19 แห่ง เป็นของรัฐ 3 แห่ง และเอกชน 6 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร 5 แห่ง และจังหวัดลพบุรี 4 แห่ง

ตารางที่ 6.9 สรุปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดลพบุรี
ที่มีค่าระบบ กลไก และประสิทธิผล เกินร้อยละ 60

	รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร	1 (3)	2 (2)
2. โรงเรียนอนุบาลในจังหวัดลพบุรี	1 (2)	2 (3)
3. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กในกรุงเทพมหานคร	1 (3)	1 (2)
4. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กในจังหวัดลพบุรี	0 (2)	1 (2)
รวม	3 (10)	6 (9)

ตารางที่ 6.9 สรุปได้ว่า โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่มีระบบ กลไก และประสิทธิผล ของรัฐ
3 แห่ง จาก 10 แห่ง และของเอกชน 6 แห่ง จาก 9 แห่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.10 เปรียบเทียบประสิทธิภาพเป็นรายโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก

โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	ประสิทธิภาพ 1 บาทต่อร้อยละ
1. โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์	1.32
2. โรงเรียนตรีศกเทพ	0.90
3. โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย	0.28
4. โรงเรียนอนุบาลวรรณสว่างจิต	0.33
5. ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวัดธรรมมงคล	3.20
6. ศูนย์เด็กชุมชนพื้นนครรมเกล้าระยะ 1 (โซน 7)	2.63
7. สถานเลี้ยงดูเด็กบ้านแสนสุขแฟมมีตี้เคย์แคร์	1.17
8. ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข	2.35
9. โรงเรียนอนุบาลลพบุรี	2.28
10. โรงเรียนพิบูลสงเคราะห์ 1	2.49
11. โรงเรียนบรรจงรัตน์	0.31
12. โรงเรียนจารึกล้อมวิทยา	0.86
13. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนสงครามพิเศษ	1.24
14. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้าน โกลล่าพาน	7.7
15. สถานเลี้ยงดูเด็กบ้านเด็ก	1.63
16. สถานรับเลี้ยงเด็กเย็นศิระเนอเสเซอร์รี่	0.40
17. สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กองทัพเรือ เฉลิมพระเกียรติ ปีกาญจนาภิเษก พ.ศ. 2539	0.96
18. โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร	0.69
19. โรงเรียนกำจรวิทย์	1.05

ตารางที่ 6.10 สรุปได้ว่า โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ที่มีค่าเกินร้อยละ 1 มี 11 แห่ง มี 1 แห่ง
ที่มีค่าสูงสุดคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้าน โกลล่าพาน

บทที่ 7

สรุป อภิปราย และเสนอแนะ

7.1 สรุปผลวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่เกี่ยวกับ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ สรุปได้คือ

7.1.1 ในภาพรวม

ผลวิเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก จำนวน 149 แห่งทั่วประเทศ พบว่า มีนโยบายและวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก ในจังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น ลพบุรี และชลบุรี จะเน้นที่การเตรียมความพร้อม ส่วนที่ กรุงเทพมหานครและสงขลา จะเน้นที่การส่งเสริมพัฒนาการเป็นหลัก ในการจัดการเรียนการสอน ถ้าเป็นโรงเรียนอนุบาลจะอิงหลักสูตรของ สปช. หรือ สช. ใช้การรับเข้าไม่จำกัดจำนวน ยกเว้นที่จังหวัดลพบุรี การวัดประเมินผลใช้การสังเกตเป็นหลัก ใช้การแก้ปัญหาเด็กโดยอาศัยความร่วมมือกับผู้ปกครอง การขาดแคลนสื่ออุปกรณ์ พบว่ามีน้อย ยกเว้นจังหวัดสงขลา ในด้านจำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กมีจำนวนเพียงพอ แต่ขาดด้านคุณภาพคน ซึ่งมีจำนวนหนึ่งไม่ได้จบมาโดยตรงและยังคงมีปัญหาเรื่องการประสานกับชุมชน

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากครู/ผู้ดูแลเด็ก พบว่า ครู/ผู้ดูแลเด็กมีลักษณะเด่นคือมีมนุษยสัมพันธ์ มีการเตรียมสอนและมีการสอนที่เป็นระบบ สิ่งที่เป็นปัญหาคือ จำนวนและคุณภาพคน งบประมาณ และการสนับสนุนจากผู้บริหารและผู้ปกครอง

7.1.2 ในภาพย่อย 19 แห่ง สรุปได้ว่า

- 1) เป็น โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่มีระบบดี มีกลไกดำเนินงานจนบรรลุผล จำนวน 9 แห่ง ใน 19 แห่ง ซึ่งเป็นของรัฐ 3 แห่ง ใน 10 แห่ง และของเอกชน 6 แห่ง ใน 9 แห่ง อยู่ในกรุงเทพมหานครที่เป็นของรัฐ 2 แห่ง ใน 6 แห่ง ของเอกชน 3 แห่ง ใน 4 แห่ง และอยู่ในจังหวัดลพบุรีที่เป็นของรัฐ 1 แห่ง ใน 4 แห่ง และของเอกชน 3 แห่ง ใน 5 แห่ง

- 2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่มีค่าประสิทธิภาพสูงเกินร้อยละ 1 มี 11 แห่ง เป็นของรัฐ 7 แห่ง จาก 10 แห่ง และเป็นของเอกชน 4 แห่ง จาก 9 แห่ง ซึ่งทั้ง 11 แห่งนี้ เป็นของรัฐที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง ใน 6 แห่ง และเป็นของเอกชน 2 แห่ง ใน 4 แห่ง เป็นของรัฐที่อยู่ในจังหวัดลพบุรี 4 แห่งทั้งหมด และเป็นของเอกชน 2 แห่ง ใน 5 แห่ง
- 3) โรงเรียนอนุบาลของรัฐที่มีทั้งระบบดี และมีกลไกดำเนินงานจนบรรลุผล และมีประสิทธิภาพเกินร้อยละ 1 มี 2 แห่ง คือ อนุบาลพิบูลเวศม์กับอนุบาลลพบุรี ที่เป็นสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐไม่มีเลย ส่วนที่เป็นโรงเรียนอนุบาลของเอกชน มี 1 แห่ง คือ โรงเรียนคำจรวิชย์ และเป็นสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชนมี 2 แห่ง คือ สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเด็กกับสถานเลี้ยงดูเด็กบ้านแสนสุขแฟมมีลีย์เคอร์

7.2 อภิปรายผล

จากสมมุติฐานการวิจัย 2 ข้อ ซึ่งได้แก่

- (1) โรงเรียนอนุบาลทั้งของรัฐและเอกชน น่าจะมีระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพสูงกว่าของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก และ
- (2) โรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ น่าจะมีระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพสูงกว่าของเอกชน

ผลการวิจัยนี้ได้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ มีโรงเรียนอนุบาลที่มีระบบดี มีกลไกดำเนินงานดี มีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิภาพ จำนวน 3 แห่ง จาก 10 แห่ง และเป็นสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก 2 แห่ง จาก 9 แห่ง ซึ่งเทียบเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน และเมื่อพิจารณาค่าร้อยละเฉลี่ยพบว่า โรงเรียนอนุบาลมีค่าร้อยละของระบบที่ดี กลไกที่ดี และประสิทธิภาพสูงกว่าสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก แต่สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กมีประสิทธิภาพสูงกว่าโรงเรียนอนุบาล ทั้งนี้เป็นเพราะ

โรงเรียนและสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่เลือกมาศึกษามีความแตกต่างกันเองทั้งในด้านขนาดและความพร้อม อีกทั้งค่าใช้จ่าย/หัวของโรงเรียนเอกชน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเอกชนส่วนใหญ่มีค่าสูงกว่าของรัฐ เมื่อนำมาใส่สูตรคำนวณค่าร้อยละของประสิทธิภาพต่อ 1 บาท จึงทำให้ได้ค่าที่ไม่สอดคล้องกับระบบ กลไก และประสิทธิภาพ

การที่โรงเรียนอนุบาลมีระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพสูงกว่าสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเกือบทุกเรื่อง เป็นเพราะโรงเรียนอนุบาลของรัฐและเอกชน มีกรอบการดำเนินงานที่เป็นระบบ ส่วนของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กยังไม่เป็นระบบเท่า ส่วนใหญ่มุ่งที่การแบ่งเบาภาระผู้ปกครองมากกว่าการพัฒนาเด็กในทูลค่าน

โรงเรียนอนุบาลและสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ ต่างอิงระบบราชการที่มีกรอบแนวทางดำเนินงานเหมือนกันทั้งประเทศ จึงทำให้เกิดระบบ กลไก และประสิทธิภาพไปในแนวทางเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะประสิทธิภาพ พบว่า โรงเรียนอนุบาลของเอกชนมีค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของเด็กสูงกว่าของรัฐ ส่วนสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กมีค่าต่ำกว่าเมื่อนำมาเฉลี่ยโดยคำนวณประสิทธิผลร่วมกับค่าใช้จ่าย จึงทำให้เห็นภาพว่า ใน 1 บาท จะเป็นค่าประสิทธิภาพร้อยละเท่าไร

การที่สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชนมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าของรัฐ เป็นเพราะสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐบางแห่งไม่ได้คำนึงถึงเงินเดือนข้าราชการที่สูงมาก และเป็นเงินที่รัฐจ่ายให้สถานศึกษานั้นๆ เป็นประจำ ในขณะที่ของเอกชนจำเป็นต้องคำนึงถึงเงินเดือนของครู/ ผู้ดูแลเด็กว่าต้องไม่สูงมาก มิฉะนั้นจะอยู่ไม่ได้ จึงทำให้เห็นภาพว่าค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐสูงกว่าของเอกชนมากกว่า

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ พบว่า ทุกแห่งมีระบบงานชัดเจน มีสายบังคับการชัดเจน มีกลไกดำเนินงานชัดเจน จึงทำให้เกิดผลได้ ในขณะที่กลุ่มโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชนมีเจ้าของกิจการที่มีความชัดเจนว่าต้องการอะไร งานจึงดำเนินไปอย่างได้ผลเช่นกัน แม้ว่าจะระบบจะไม่ชัดเจน แต่กลไกชัดเจน จึงก่อให้เกิดประสิทธิผล

เมื่อพิจารณาปรัชญาและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ พบว่า มาจากส่วนกลางโดยอิงหลักสูตรจากส่วนกลาง จึงเกิดความชัดเจนว่าจะต้องพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน ส่วนของเอกชนแม้ว่าจะอิงหลักสูตรจากส่วนกลาง แต่ก็ต้องอิงความคิดเห็นจากผู้ปกครองด้วยจึงทำให้วัตถุประสงค์แตกต่างจากรัฐ

เมื่อพิจารณาด้านบุคลากร พบว่า โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐมีระบบการคัดเลือกบุคลากร และมีกิจกรรมพัฒนาบุคลากร เช่น มีการส่งไปอบรมส่วนของเอกชนมิได้มีระบบคัดเลือกดังกล่าวอย่างชัดเจน อีกทั้งการจ้างครู/ผู้ดูแลเด็กในราคาที่แพงยอมทำไม่ได้ เพราะจะทำให้เกิดปัญหาเรื่องเงิน จึงทำให้ได้บุคลากรที่อาจด้อยคุณภาพ

เมื่อพิจารณาถึงกลไกในการตัดสินใจ พบว่า ในระบบราชการมีลำดับขั้นสูงขึ้น ซึ่งหมายถึง ความล่าช้าในการตัดสินใจ ส่วนของเอกชนมีขั้นตอนที่สั้น และทุกอย่างอยู่ที่เจ้าของโรงเรียน ซึ่งทำให้เกิดความคล่องตัวในการจัดซื้อ จัดจ้าง หรือดำเนินงานปรับเปลี่ยนต่างๆ

เมื่อพิจารณาแยกโรงเรียนของรัฐกับเอกชนออกจากสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. โรงเรียน

1.1 ระบบ

(1) ในเรื่องของระบบการบริหารงาน โครงสร้างของการบริหารงานโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเงินโดยตรงจากรัฐบาลภายใต้ความดูแลของ สปช. กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานการศึกษาของกรุงเทพมหานครและส่วนท้องถิ่น จะมีโครงสร้างที่ชัดเจน โดยในระดับโรงเรียนมี ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้บริหารสูงสุดในโรงเรียน ควบคุมดูแลการบริหารงานภายในโรงเรียน โดยอาจมีรองหรือผู้ช่วยในระดับต่างๆ ตามความจำเป็นของงานที่จะต้องดำเนินการตามขนาดของโรงเรียน ความรับผิดชอบขอบข่ายของงานในหน้าที่จะมีการกำหนดแบ่งงาน การบริหารงานจะเป็นที่เข้าใจได้ง่ายสำหรับบุคคลโดยทั่วไป การดำเนินงาน การสั่งการ การติดตาม ประเมินผล สามารถทำได้ตามสายการบังคับบัญชา มี กฎ ระเบียบที่ต้องเคารพและปฏิบัติตาม ดังนั้น ระบบการบริหารงานของหน่วยงานโรงเรียนของรัฐจึงควรเป็นระบบที่ดี เช่น แผนผังการบริหารงานโรงเรียนวัดตรีทศเทพ และโรงเรียนอนุบาลลพบุรี

(2) ในเรื่องของปรัชญาและแนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก โรงเรียนของรัฐจะมีนโยบายทางการศึกษาให้แก่แต่ละโรงเรียนนำไปปฏิบัติ มีปรัชญากลางที่ต้องการให้แต่ละโรงเรียนนำไปเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาในแต่ละโรงเรียนโดยปรัชญาเดียวกันที่มุ่งพัฒนาเด็ก แต่รายละเอียดบางส่วนเท่านั้นที่จะแตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน หน่วยงานของรัฐมีระบบควบคุม ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินที่เป็นจักรกลของการดูแลในการดำเนินการทางการศึกษาเป็นไปตามนโยบายที่กำหนดอยู่แล้ว ในโรงเรียนที่มีตั้งแต่ักเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษา โรงเรียนที่มีความชัดเจนในการจัดการศึกษาจะกำหนดปรัชญา/วัตถุประสงค์รวมและแยกออกมาเป็นแต่ละระดับ เนื่องจากจุดเน้นจะไม่เหมือนกัน เช่น

โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จะมีปรัชญาและวัตถุประสงค์รวม คือ **“เทียบพร้อมคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ”**

ในส่วนของระดับอนุบาล จะมีวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ คือ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐาน และเพื่อเตรียมความพร้อมในทุกด้านของเด็ก รวมทั้งมุ่งพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล

1.2 กลไกและประสิทธิผล

การบริหารงานของโรงเรียนของรัฐ

ผู้บริหารทำงานตามสายงาน โรงเรียนที่อยู่ในโรงเรียนรวมกันหลายระดับชั้น ผู้บริหารระดับสูงสุดและรองลงมาของแต่ละโรงเรียน ต้องแบ่งเวลาในการดูแลการดำเนินงานหลายระดับชั้น ถ้ามีเพียงระดับเดียวจะดูแลได้ดี เวลามีเพียงพอและใกล้ชิดกับเด็ก ครู ผู้ปกครองมากกว่า

โรงเรียนของรัฐจะมีตารางประชุมของหน่วยงานระดับโรงเรียน อำเภอ จังหวัด ส่วนกลางที่มาแบ่งเวลาการดูแลภายในโรงเรียนไป ทั้งการประชุมผู้บริหาร รับนโยบายใหม่ ปรับพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นต่างๆ โรงเรียนมีหลายระดับชั้นก็จะทำให้เสียเวลาไปมาก

เมื่อเวลาน้อยการดูแลใกล้ชิดน้อย การจะมีโอกาสเห็นการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมก็จะน้อย ทำให้การส่งเสริมสนับสนุนต่างๆ ใช้เวลานานในการทำความเข้าใจ

การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม

- ก. มีหลักสูตร/แนวการจัดประสบการณ์จากกรม/กองที่สังกัดมาให้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการติดตามการทำงาน ให้โอกาสท้องถิ่นดำเนินการให้เหมาะกับท้องถิ่นได้ การวัดและประเมินผล สมุดรายงานผลมีข้อกำหนดไว้ให้ปฏิบัติ
- ข. สื่อ จัดทำเองหรือจัดสรรมาให้จากหน่วยงานต้นสังกัดตามความเหมาะสม
- ค. อาคารสถานที่ ออกแบบมาคล้ายคลึงกันเกือบทั่วประเทศ มีบางส่วนที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อสอนเด็กปฐมวัยก็จะเป็นไปตามหลักการการจัดสร้างอาคารเพื่อเด็กปฐมวัย
- ง. ผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนดีและสนใจจะให้ลูกเข้าเรียนต่อๆ ไป เนื่องด้วยการได้รับการประชาสัมพันธ์ที่ดีจากทางโรงเรียน
- จ. การให้การสนับสนุนด้านการเงิน ไม่ว่าจะในเรื่องของอุปกรณ์ การเข้าประชุมอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรจะเป็นไปตามบงจัดสรรจากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วต้องเฉลี่ยซื้อเท่าที่จำทำได้ ทำให้บางครั้งทำให้เกิดข้อจำกัดในการทำงาน และขั้นตอนในการขอจัดซื้อจัดจ้างถูกระบบราชการทำให้ล่าช้า ยกเว้นการได้มาจากการสนับสนุนจากส่วนอื่น

- ฉ. บุคลากร คัดเลือกมาให้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามอัตราที่มีกำหนดไว้ บางครั้งใช้บุคลากรไม่ตรงสาขาไปทำงาน เนื่องจากข้อจำกัดของบุคลากรและบางครั้งครู 1 คน อาจจะต้องทำงานอื่นอีกหลายอย่างนอกเหนือจากงานสอน ทำให้เวลาที่ให้กับการจัดเตรียมการสอน/ดูแลเด็กน้อยลง

การบริหารงานของโรงเรียนเอกชน

- (1) ตารางการเข้าร่วมประชุมภายใน-ภายนอกจะมีน้อยกว่าโรงเรียนของรัฐบาล เพราะจะเข้าไปเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องด้านนโยบายสำหรับโรงเรียนเอกชน และความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาโดยรวม และระดับชั้นไม่ต้องเข้าวงจรระบบของข้าราชการ
- (2) ทำให้มีเวลาที่จะบริหารงาน ดูแลให้ความช่วยเหลือหรือบุคลากรระดับต่างๆ ได้ทั่วถึง เข้าใจความเป็นมา ให้การสนับสนุนส่งเสริมได้ตรงประเด็น

การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม

- ก. การให้การสนับสนุนด้านการเงินทำได้คล่องตัวจากการตัดสินใจภายในโรงเรียนเอง เพราะการขออนุญาตเรื่องทุกอย่างจะจบที่โรงเรียน
- ข. บุคลากร พิจารณารับได้ตามความต้องการของโรงเรียน คัดเลือกได้ตามข้อตกลงภายในโรงเรียน การว่าจ้าง การพัฒนา น่าจะทำได้ดีกว่าถ้ามีเงินสนับสนุนของโรงเรียนเพียงพอ วางตัวบุคคลทำงานได้ตรงกับงาน
- ค. โรงเรียนเอกชนการบริหารงานดี สวัสดิการดี ครูจะอยู่อย่างเต็มใจ จะทำงานได้ดี อุทิศเวลาให้กับงานได้ดี
- ง. ใช้หลักสูตรที่ทำขึ้นเองหรือจากหน่วยรัฐบาลหน่วยใดก็ได้ มาเป็นแนวทางและทางโรงเรียนปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเด็กได้เอง และมีโอกาสเลือกสื่อ วิธีการวัดและประเมินผล กิจกรรมเสริมต่างๆ ได้
- จ. สื่อ จัดทำสื่อเอง มีหน่วยงานผลิตสื่อหรือจัดซื้อ โดยระดับโรงเรียนเลือกเองตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียน/การศึกษา
- ฉ. อาคารสถานที่ จัดได้ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษา โดยเป็นไปตามกำหนดของรัฐ อาคารสถานที่ที่ทำตามหลักการสร้างอาคารเพื่อการศึกษาจึงมีเรื่องอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ได้ครอบคลุม แต่ถ้าเป็นโรงเรียนเดิมปรับปรุงมาสอนเด็กปฐมวัยก็มีปัญหาในด้านอาคารสถานที่อยู่บ้าง

ข. ผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนตามคำร้องขอ และจะทราบข่าวสารจากทางโรงเรียนได้หลายรูปแบบ

2. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก

2.1 ระบบ

(1) ในเรื่องของระบบการบริหารงาน หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ เช่น กรมพัฒนาชุมชนในส่วนของศูนย์พัฒนาเด็ก จะมีคณะกรรมการในการช่วยดูแลจัดการในการดำเนินงานของศูนย์ และมีผู้ดูแลเด็กที่จ้างจากบุคคลในท้องถิ่น การจัดการดูแลให้การศึกษาเด็ก เป็นการพิจารณาจากคณะกรรมการร่วมกับผู้ดูแลเด็กแล้วนำไปปฏิบัติ ส่วนการสนับสนุนในเรื่องอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง อาคาร อุปกรณ์ สนามเด็กเล่น และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ จะเป็นการดูแลให้ความช่วยเหลือจากคณะกรรมการ ผู้ปกครอง และชุมชน จึงเป็นไปตามอัธยาของแต่ละท้องถิ่น การบริหารงานจะมีระบบจัดการที่ดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการและผู้ดูแลเด็กที่มีความรู้ในการจัดการทั้งในการบริหารและจัดการดูแลให้การศึกษา ความช่วยเหลือจากรัฐมีผ่านไปทางพัฒนาการ

(2) ในเรื่องของปรัชญาและแนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก ทางด้านสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กจุดหลักตั้งขึ้นมาเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองมากกว่าจะเน้นพัฒนาการเด็ก และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเป็นอันดับแรก จึงทำให้ปรัชญา/วัตถุประสงค์ที่กำหนดออกมาไม่ชัดเจนที่จะเป็นแนวทางในการนำไปกำหนดแนวทางปฏิบัติ ทำให้การนำไปปฏิบัติในแต่ละแห่งจะมีตั้งแต่เตรียมความพร้อมให้แก่เด็กจนถึงการให้เด็กต้องอ่าน ต้องเขียน โดยไม่ได้เป็นไปตามพัฒนาการที่เด็กจะทำได้ ซึ่งเป็นเหตุจากที่ว่าไม่มีความชัดเจนในการทำงานเพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ และวิถีทางในการพัฒนาได้ของเด็กแต่ละคน

(3) สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีหลายสังกัด เช่น กรมการศาสนา สถาบันราชภัฏ มหาวิทยาลัย กรมการพัฒนาชุมชน กรมการปกครอง กรมตำรวจ กรุงเทพมหานคร กรมอนามัย กรมการแพทย์ กรมประชาสงเคราะห์ หน่วยงานต่างๆ ในกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ แต่ละแห่งจะมีโครงสร้างการบริหารงานของตนเอง และมีวัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละแห่ง บุคลากรที่เข้ามาทำงานก็มีคุณสมบัติแตกต่างกันออกไป ระบบบริหารงาน การจัดการ และปรัชญา จะมีความชัดเจนหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความเข้าใจ ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการของคณะกรรมการที่มาเกี่ยวข้องในแต่ละจุด

ตัวอย่าง หน่วยงานในกองทัพ ศูนย์เด็กจะมีโครงสร้างการบริหารเป็น 2 ส่วน ส่วนบริหารจัดการ จะเป็นข้าราชการทหารมาดูแลเพื่อบริหารงาน ดูแลการจัดการดำเนินการ ทางงบประมาณมาสนับสนุน อำนาจความสะดวก จัดการในการพัฒนามูลากร และอื่นๆ ครูหรือผู้ดูแลเด็กในศูนย์เป็นส่วนปฏิบัติการทำหน้าที่ของตนเอง ในเรื่องการเลี้ยงดูให้การศึกษาเป็นเรื่องของวิชาการโดยตรง มีความต้องการการสนับสนุนอะไร ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ อาคาร สนาม ฯลฯ ก็ประมวลสรุปให้กับคณะกรรมการบริหารจัดการไป

ดูแลดำเนินงานให้ ทำให้การทำงานคล่องตัว แต่คุณภาพของการดูแลให้การศึกษาที่แตกต่างกันไปตามคุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็ก ในการพัฒนาความรู้ของคนให้เกิดความเข้าใจทำงานกับเด็ก-ครูด้วยกันเองได้

2.2 กลไกและประสิทธิผล

การบริหารงานของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ

เป็นไปตามข้อกำหนดของรัฐ มีคณะกรรมการดูแล การบริหารจัดการมีผู้ดูแลเด็ก/ครู แล้วแต่การเรียกชื่อดำเนินงาน บางแห่งจะมีคณะกรรมการรับผิดชอบงานต่างๆ รวมถึงการเงิน ผู้ดูแลเด็กมีหน้าที่ดำเนินการดูแลเด็ก คณะกรรมการให้การสนับสนุนตามคำร้องขอ

คุณภาพการบริหารงานจัดการขึ้นอยู่กับ (1) คุณภาพของกรรมการ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก (2) การดูแลถ้าได้ตามภูมิหลังที่มีของคณะกรรมการ และการทำไปตามหน้าที่ (3) ผู้ดูแลเด็ก/ครูจะเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น ชุมชนใกล้เคียง ค่าจ้างตามกำหนด ปกติจะต่ำกว่าเกณฑ์ตามวุฒิ เพราะหลายแห่งจะอยู่ในความดูแลของท้องถิ่น (4) การพัฒนาบุคลากร มีในระยะแรกๆ ที่ทำงานดำเนินการต่อเนื่อง ยังทำได้ยาก เพราะเรื่องของการเงินสนับสนุนไม่มี

การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม

- ก. มีข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงแนวทางในการเลี้ยงดูเด็กให้ถูกหลักวิชาการ และมีการอบรมบุคลากรให้เข้าใจวิธีการในการดูแลเด็ก โดยมีการติดตามดูแลให้คำแนะนำตามกำหนด
- ข. สื่อ ก่อนข้างจะมีจำกัดและที่ทำงานเองก็ขาดทักษะในการจัดทำเพิ่มเติม งบประมาณจัดซื้อไม่เพียงพอ
- ค. การวัด-ประเมินผลพัฒนาการของเด็กจะเป็นไปตามคำแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การบริหารงานของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชน

ดำเนินงานดูแลการบริหารงานโดยผู้บริหาร ซึ่งมักจะเป็นเจ้าของเงินที่ลงทุน การบริหารงานไม่มีขั้นตอนมากนัก เพราะจะมีขนาดใหญ่จำนวนเด็กไม่มาก

การดูแลจะใกล้ชิด ถ้าผู้บริหารประเภทเจ้าของไม่ได้ดูแลดำเนินการเอง จะมีการจ้างบุคคลอื่นดูแลแทน การจัดการก็เพื่อให้การลงทุนคุ้มทุน บริการให้ดีเพื่อที่ผู้ปกครองจะได้นำเด็กมาฝากให้ดูแล

ผู้ดูแลเด็ก/ครู คัดเลือกได้ตามที่ต้องการ อัตราเงินเดือนอาจได้รับตามวุฒิ/ต่ำกว่าวุฒิ แล้วแต่ข้อตกลง

การพัฒนาบุคลากร พิจารณาดำเนินการได้ภายในสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก และสามารถทำได้บ่อยและต่อเนื่องตามแนวคิดของผู้บริหารที่จะพัฒนาบุคลากร

การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม

- ก. มีเอกสารแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ และมีการจัดการดูแลเด็กตามความรู้ความสามารถของเจ้าของ ครู พี่เลี้ยงเด็ก เช่น บ้านแสนสุขแฟมมีลีเคย์แคร์ เจ้าของจบทางด้านการศึกษาปฐมวัยโดยตรง จึงจัดการดูแลเด็กได้ถูกต้องตามหลักวิชา ทั้งให้เกิดความพึงพอใจทั้งผู้ปกครองและบุคลากร หรือบ้านเด็กของ จังหวัดลพบุรี เจ้าของและผู้บริหารเข้าใจวิธีการเลี้ยงดูเด็ก มีประสบการณ์ที่ดีทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี สร้างความพึงพอใจต่อบุคลากรและผู้ปกครอง
- ข. สื่อ มีเพียงพอกับวัตถุประสงค์ เนื่องจากใช้เงินของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่ได้จากค่าเล่าเรียน/การดูแลเด็กมาใช้จ่ายได้ โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนราชการ
- ค. การวัด-ประเมินผล เป็นความเห็นชอบของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเอง
- ง. อาคารสถานที่ จัดดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของเจ้าของ

7.3 ข้อเสนอแนะ

ผลวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชน นำไปสู่ข้อเสนอแนะดังนี้

7.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. นโยบายในการเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย (0-6 ปี) ควรจะมีความชัดเจนแต่ละหน่วยที่รับมาดำเนินการควรกำหนดปรัชญา/วัตถุประสงค์ที่เด่นชัดในเรื่องของการมุ่งพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพ เนื่องด้วยเด็กในวัยนี้เป็นช่วงที่สมองกำลังเจริญเติบโตเต็มที่ การดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก ไม่ว่าจะเป็นระบบโรงเรียนหรือสถานเลี้ยงดูเด็กจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล เด็กส่วนใหญ่กระจายไปทั่วทุกพื้นที่ในประเทศ เด็กอยู่กับท้องถิ่นเป็นจำนวนมากว่าอยู่ในกรุงเทพมหานคร ดังนั้นการให้หน่วยงานระดับท้องถิ่นจัดการดูแลและจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับเด็ก และสภาพท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เหมาะสม การประสานงานในการดูแลเด็กของหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้เด็กได้เติบโตไปพร้อมจิตและกายที่สมบูรณ์ และเกิดความคล่องตัวในการทำงาน

วิถีทางหนึ่งที่น่าจะเป็นไปได้ในการแบ่งความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ ในการดูแลเด็ก เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ให้สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กดูแลเริ่มอายุ 5-6 ปี เป็นระดับอนุบาล ผนวกอยู่กับโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อทำให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างอนุบาลศึกษาสู่ประถมศึกษา

3. ผู้บริหารหรือคณะกรรมการดูแลรับผิดชอบ เมื่อได้เข้าไปรับผิดชอบการจัดการดูแล และให้การศึกษาในระดับปฐมวัย ควรจะได้พัฒนาตนเองให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการทำงานกับเด็กในวัยนี้ เพื่อการจัดการศึกษาให้แก่เด็กจะได้ไปถูกทิศทาง มีความเข้าใจในการทำงานของครู/ผู้ดูแลเด็กในระดับนี้ การส่งเสริมสนับสนุนจะได้มีมากขึ้น และควรจะต้องจัดสรรเวลาในการให้การดูแล นิเทศ ติดตามผลการทำงาน รวมทั้งให้กำลังใจแก่ครู/ผู้ดูแลเด็ก

4. บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ในการที่จะทำงานกับเด็กในวัยนี้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องจิตวิทยาพัฒนาการ โภชนาการ สุขภาพ และความปลอดภัย เข้าใจหลักสูตร/แนวการวัดประเมินผล ฯลฯ เพื่อจะได้ทำงานกับเด็กได้ถูกหลักพัฒนาการ การเริ่มต้นคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงาน ควรจะจบทางด้านการศึกษาปฐมวัยโดยตรง แต่ในขณะที่บุคลากรด้านนี้ยังไม่เพียงพอก็ต้องเลือกผู้ที่มีประสบการณ์หรือผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะทำงานกับเด็ก แล้วมีการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความเข้าใจในการทำงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มผู้ทำงานด้วยกัน เพื่อให้บุคลากรเกิดความมั่นใจในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผล/ประสิทธิภาพต่อไป

5. หลักสูตร/ระบบการจัดประสบการณ์ ควรมีการจัดทำโดยผู้ที่มีความเข้าใจ มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาปฐมวัย และให้เป็นเพียงแนวทาง แง่คิดแก่ครู/ผู้ดูแลเด็กให้นำไปปรับใช้ให้เหมาะกับท้องถิ่นและเด็ก จุดเน้นควรจะชัดเจน มองเห็นแนวทางนำไปปฏิบัติได้ ในแง่พัฒนาการให้แก่เด็กโดยรวมทุกด้าน และเก็บตามศักยภาพข้อเท็จจริงที่ต้องยอมรับ คือ การเจริญเติบโตมาของคนไทยที่จะรอคำสั่งและทำตามไม่กล้าปฏิบัตินอกกรอบ ดังนั้นกรอบยังมีความจำเป็นเพื่อให้แนวทางในการพัฒนาไปในทางเดียวกัน มีตัวอย่างไว้ในแต่ละประเด็น แล้วให้อิสระในการคิดทำเองในสถานที่ทำงานแต่ละแห่ง โดยในการทำงานการนิเทศติดตามดูแลช่วยเหลือเป็นสิ่งจำเป็น อาจจะจัดพี่เลี้ยงที่เชี่ยวชาญแล้วให้ดูแลผู้ที่เข้ามาทำงานใหม่ เพื่อจะได้ช่วยให้การจัดการเรียนการสอน กิจกรรม การเลือกสื่อวัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผล เป็นไปในทางสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์

6. การเงิน การศึกษาในระดับนี้ทุกคนยอมรับว่ามีความสำคัญ ดังนั้นเงินที่จะให้การสนับสนุนควรมีให้เต็มที่ ในการที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อม การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด รวมถึงการดูแลเด็กใหม่เจริญเติบโตทางกายในส่วนของโภชนาการ นมและอาหารที่เพียงพอ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องรู้จักการใช้เงินให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

7. **ชุมชน/ผู้ปกครอง** ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและเข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินงานของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ไม่ว่าจะในลักษณะการเข้ามาเป็นกรรมการ เป็นวิทยากร เป็นอาสาสมัครช่วยดูแลเด็ก จะช่วยทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในการทำงานกับเด็ก และจะได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมได้ตรงประเด็น การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในชุมชน/ผู้ปกครองทราบถึงเรื่องต่างๆ ที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กทำและความร่วมมือที่ต้องการ ไม่ว่าจะในรูปแบบวารสาร วาจา เสียงตามสายในชุมชน ก็เป็นสิ่งที่กระตุ้นความสนใจทางการศึกษาได้ โดยเฉพาะมีการศึกษาลงไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น จำเป็นที่จะต้องถึงชุมชน/ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

นอกจากนี้สถานศึกษาเองควรจะมีการจัดโปรแกรมในการให้ความรู้แก่ชุมชน/ผู้ปกครองในการร่วมช่วยกันดูแลเด็กให้ถูกทิศทาง ช่วยโรงเรียนเป็นตาที่จะคอยมองเด็ก เข้าไปช่วยเหลือเด็ก แก้ไขปัญหาให้ทางโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กทราบ เพื่อความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

8. **สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กต้นแบบ** การจัดให้มีสถานประกอบการต้นแบบและโรงเรียนต้นแบบ ที่ขยายเครือข่ายออกไปทั่วทุกท้องถิ่นจะเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ส่งเสริมคุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กได้ดีขึ้น ต้นแบบของแต่ละท้องถิ่นย่อมเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของแต่ละท้องถิ่น

ความร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจัง การประสานงานที่เป็นจริงมีความต่อเนื่อง ผู้บริหาร รับผิดชอบหน้าที่ จัดการแนวความรับผิดชอบได้ครอบคลุมทุกระดับ ส่งเสริมและสนับสนุนเต็มที่ บุคลากรที่ทำงานมีความรู้ในงานที่ทำและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของประเทศไทยก้าวต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยคุณภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปสู่คุณภาพของเด็ก

9. **การทำวิจัยในชั้นเรียน** เพื่อได้แสวงหาแนวทางใหม่ๆ ในการจัดการดูแลและการศึกษาให้แก่เด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก หรือใช้ผลของงานวิจัยต่างๆ มาปรับพัฒนาแนวทางในการทำงานกับเด็กตามบริบทที่อยู่ การทำวิจัยจากฐานการทำงานจะทำให้ได้แนวทางที่ปฏิบัติได้ เนื่องจากผู้ที่ใช้หลักสูตรทำงานอยู่จะรู้ความต้องการในการปรับเปลี่ยนที่เป็นจริงมากกว่าบุคคลภายนอก

7.3.2 การนำผลวิจัยไปใช้

7.3.2.1 การเพิ่ม ระบบ กลไก และประสิทธิผลให้สูงขึ้น ทั้งในส่วนของรัฐและเอกชน เป็นเรื่องจำเป็น หลายแห่งยังมีค่าต่ำมากอยู่ ซึ่งการที่จะทำได้จะต้องมุ่งที่ลักษณะและความสามารถของผู้บริหารกับครู/ผู้ดูแลเด็กให้มีทักษะในการบริหารจัดการ มีทักษะการพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างเป็นระบบ มีการประสานความเข้าใจกับผู้ปกครอง และมีการใช้ทรัพยากรของชุมชน

7.3.2.2 ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี ในที่นี้คิดเป็นสูตรรวม โดยอิงค่าใช้จ่ายที่ทางโรงเรียนระบุ ไม่ได้คิดค่าเสื่อมสภาพ หรือค่าใช้จ่ายแฝง จึงทำให้ตัวเลขคลาดเคลื่อนได้บ้าง อย่างไรก็ตาม ผลวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพที่โรงเรียนได้รับจากการจัดการเรียนการสอนยังต่ำอยู่ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 1 บาท : ร้อยละ 80 พบว่า ทุกแห่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ดังกล่าวอยู่มาก การนำผลวิจัยไปใช้จึงควรมุ่งที่การพัฒนาระบบการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ ความคุ้มค่าและความโปร่งใสให้มาก

7.3.2.3 สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กทั้งของรัฐกับเอกชนที่มีค่าประสิทธิภาพต่ำมาก จะต้องหาทางปรับปรุงเช่นกัน

7.3.3 การนำผลวิจัยไปวิจัยต่อ

7.3.3.1 ควรศึกษาระบบ กลไก ประสิทธิผล และประสิทธิภาพ ที่ต่างจากที่ใช้ในงานวิจัยนี้และควรถ่วงน้ำหนักของดัชนีแต่ละตัวเพื่อให้ได้ค่ารวมที่แท้จริงมากขึ้น การนำวิธีทางสถิติมาใช้จะช่วยให้เห็นความชัดเจนในเรื่องนี้ได้มาก

7.3.3.2 ควรคำนวณประสิทธิภาพจากสูตรอื่น เช่น Cost-Benefit, Expense-Benefit, Expense-Effectiveness, Cost-Effectiveness แล้วเปรียบเทียบกัน โดยเฉพาะควรคิดค่าใช้จ่ายแฝงร่วมด้วย

บรรณานุกรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

1. กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2539). “นวัตกรรมการคำนวณการเรียนรู้.” วารสารสารพัฒนาหลักสูตร. ปีที่ 15, 124, (มกราคม-มีนาคม) : 2-22.
2. กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2540). “นวัตกรรมการคำนวณการเรียนรู้.” วารสารสารพัฒนาหลักสูตร. 15 (124), หน้า 2-22.
3. กองพัฒนาชุมชน, กรม. แนวทางการดำเนินงานพัฒนาเด็ก. กรุงเทพมหานคร : กองพัฒนาสตรีและเด็ก กรมพัฒนาชุมชน, ม.ป.ป.
4. กองศาสนา, กรม. ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ พ.ศ. 2537. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองศาสนาศึกษา, 2537.
5. กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2538). สรุปผลการศึกษาวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. เอกสารศูนย์พัฒนาหลักสูตร. (อค์สำเนา).
6. กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). สรุปผลการศึกษาศักยภาพของเด็กไทย ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2540). กทม. : โรงพิมพ์คุรุสภา.
7. กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). สรุปผลการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของเด็กไทย. กทม. : โรงพิมพ์คุรุสภา.
8. กองบังคับการอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน. (2540). โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ปีการศึกษา 2540. กรุงเทพมหานคร : กองบังคับการอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน.
9. การศาสนา, กรม. (2538). ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด พ.ศ. 2538. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองศาสนาศึกษา.
10. การศาสนา, กรม. รายงานการศาสนา ประจำปี 2539. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, 2540.
11. การศาสนา, กรม. (2541). สถิติข้อมูลศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ประจำปีการศึกษา 2541 (ปีงบประมาณ 2542). กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองศาสนา.

12. กาญจนา สามเตี้ย. (2539). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและการเขียนของเด็กที่สำเร็จการศึกษาชั้นอนุบาลจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
13. กิตติวดี บุญชื้อ และคณะ. (2540). การเรียนรู้อย่างมีความสุข. วารสารครุศาสตร์. 26 (1), หน้า 7-22.
14. เกศินี เกิดอนันต์. (2539). การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวที่มีผู้ปกครองคนเดียวในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
15. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2531). เอกสารประกอบเสนอแนวนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา. พฤษภาคม.
16. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2538). “สถานการจัดบริการเพื่อพัฒนาเด็กอายุ 0-6 ปี”. วิจัยสนเทศ 15. (พฤษภาคม-มิถุนายน), หน้า 13-17.
17. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2538). “การศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน” วิจัยสนเทศ 15. (พฤษภาคม-มิถุนายน), หน้า 18-21.
18. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2538). การจัดองค์กรและการบริหารการศึกษาเอกชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
19. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2540). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2540. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายสารสนเทศ กองนโยบายและแผน.
20. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2540). รายงานประจำปี 2539. กรุงเทพมหานคร : กองนโยบายและแผน.
21. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2540). รายงานประจำปี 2539. กรุงเทพมหานคร : สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
22. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). รายงานสรุปภารกิจและการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : กองนโยบายและแผน.
23. จันทน์กฤษณา สุขสวัสดิ์. (2535). ผลการใช้การฝึกสำหรับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการประสานกันของตาและมือให้กับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
24. จินตนา สุขสำราญ. (2538). การศึกษาการจัดการศึกษาในศูนย์รับเลี้ยงเด็กของชุมชนไทยมุสลิม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

25. จุฑาภรณ์ สุภิมารส. (2538). การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในสิ่งพิมพ์ภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
26. จีระพันธ์ พูลพัฒน์. (2541). “การสอนแบบมอนเตสซอรี” วารสารการศึกษาปฐมวัย 2. (มกราคม), หน้า 37-44.
27. จีระพันธ์ พูลพัฒน์. (2540). การสอนแบบมอนเตสซอรี จากทฤษฎีสู่แนวทางนำไปปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
28. ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2541). ทางสายกลางในวงการศึกษา. กุมาพันธ์, ไม่ระบุที่พิมพ์.
29. _____ . (2540). เพลิน : สมานิตที่สนุก. ธันวาคม, ไม่ระบุที่พิมพ์.
30. _____ . (2540) PLEARN. ธันวาคม, ไม่ระบุที่พิมพ์.
31. ชูลี ช่วยเอื้อ. (2532). การใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
32. ชุศรี เอมละออง. (2525). พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
33. ฉาคส์ เดอลออส และคณะ. (2540). การเรียนรู้ชุมชนวัยในตน. กรุงเทพฯ : สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
34. ฉัญญา แก้วสุวรรณ. (2524). พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
35. ทดสอบทางการศึกษา, สำนักงาน. (2539). คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา : การนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
36. _____ . (2539). ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
37. ทศนีย์ ภักธนาวิก. (2534). ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านบาตรและชุมชนโสมนัส. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวชิราวุธวิทยาลัย.
38. ทิศนา แจมมณี และคณะ. (2540). การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. วารสารครุศาสตร์, 26(1), หน้า 35-60.

39. ธิดา พิทักษ์สินสุข. (2532). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกสถานที่สำหรับนักเรียนอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
40. นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2538). “กระบวนการทศวรรษใหม่ในการพัฒนาและยุทธศาสตร์ของทศวรรษที่สองของอนุบาลชนบท (พ.ศ. 2539-2548) และแผนพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)” สารพัฒนาหลักสูตร. ปีที่ 15, 123 (ตุลาคม-ธันวาคม) : 67-73.
41. นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2539). “การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา : จุดสูงสุดของศักยภาพหรือวุฒิภาวะ” ประชาศึกษา. ปีที่ 46, 11 (สิงหาคม) : 3-10.
42. นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2540). การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคืออย่างไร. วารสารสารพัฒนาหลักสูตร. 16 (129), หน้า 35-42.
43. นกเนตร ธรรมบวร. (2540). เส้นทางสู่การพัฒนาคอร์ปรัว. กรุงเทพมหานคร : องค์การยูนิเซฟประเทศไทย, (เมษายน).
44. นภา คงเมือง. (2532). การศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
45. นวรัตน์ วัฒนะนนท์. (2526). พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างศูนย์เด็กปฐมวัยของกรมพัฒนาชุมชนกรมอนามัยและกรมการศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
46. บุญยื้อน ประกอบแสง. (2528). บทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
47. บุณยารัส อ่อนน้อมพันธุ์. (2536). บทบาทของห้องสมุดของเล่นในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีต่อความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
48. บุญบง ตันติวงศ์. การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของ Walderf ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน. เอกสารประกอบการบรรยาย วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541. คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อัคราณา).
49. ประชาสงเคราะห์, กรม. (2541). ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนชั่วคราว ประจำปีการศึกษา 2541. กรุงเทพมหานคร : กองสงเคราะห์ชาวเขา.
50. ประชาสงเคราะห์, กรม. (2540). รายงานประจำปี 2539. กรุงเทพมหานคร : กรมประชา-สงเคราะห์.
51. ประณีต อัมพรสินธุ์. (2522). วิวัฒนาการของการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

52. ปราณี สุภาพพ. (2539). การศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น สังกัดกรมพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
53. ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์. (2539). การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
54. ปิยะธิดา ขจรชัยกุล. (2536). ผลของการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่มีต่อการพัฒนาจลนวิสัยด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยอายุ 2 ถึง 3 ปี ที่มีพัฒนาการต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในชุมชนแออัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
55. ประสัทธิ ดงยิ่งศิริ. การวิเคราะห์และประเมินโครงการ. กทม. : OS Printing House 2527.
56. ม่องพรรณ เอกอาวุธ. (2524). พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
57. พงนา ภิรมย์ประเมศ. (2532). การอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
58. พจนารถ รุจิรัตน์. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับการจัดสวัสดิการเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
59. พนมพร ศิริธำพร. (2537). ผลของโครงการประสบการณ์เกี่ยวกับอาหารที่มีต่อพฤติกรรมในการรับประทานอาหารของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
60. พรหมมา ภางาม. (2522). ปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
61. พัชรี เฉลยกุล. (2535). สภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนในสถาบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
62. พันธณี เจริญสุข. (2527). ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
63. พวงรัตน์ รอดมณี. (2533). การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุขนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

64. ไพรัช สู่แสนสุข. (2535). หลักการและกระบวนการเรียนรู้และการสอนตามหลักพุทธศาสตร์ : การวิเคราะห์พระไตรปิฎก. วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
65. มงคลศรี แก้วปู่วัด. (2526). พฤติกรรมการสอนของครูอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาของเด็กนักเรียนในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
66. มานพ ดันตวิงศ์ชัย. (2540). เหตุและผลต่อการเรียนรู้. วารสารสารพัฒนาหลักสูตร, 16 (129), หน้า 53-59.
67. มีนา สุวรรณโณภาส. (2526). การนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
68. แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. (2540). แผนปฏิบัติการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม : (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
69. แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. (2541). สรุปผลการดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาปีงบประมาณ 2541. กรุงเทพมหานคร : กองสงเคราะห์ชาวเขา.
70. ลัดดา อ่อนลมุล. (2538). การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียนรู้สำหรับครูอนุบาล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
71. วิจัยทางการศึกษา, กอง. (2538). "การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า ปี (2533-2543)." วิจัยสนเทศ 15 (พฤษภาคม-มิถุนายน).
72. วัชรีย์ ร่วมคิด. (2539). พัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2411-2538. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
73. ศศิธร วิชิราภรณ์. (2537). สภาพการเตรียมเด็กวัยอนุบาลเพื่อเข้าศึกษาต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
74. ศิลป์ชัย เทศนา. (2526). ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
75. ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2540). คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา ลาดพร้าว.
76. ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2540). รายงานการศึกษาการศาสนาและการวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2539. กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม.

77. ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2540). หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร :
คุรุสภา ลาดพร้าว.
78. ศุภวาร วรสุตร์. (2538). การศึกษาการใช้บทบาทสมมติในการพัฒนาลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัย
อนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
79. ศูนย์พัฒนาหลักสูตร, กรมวิชาการ. (2538). คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถม
ศึกษา สำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและประจำมัสยิด. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ.
80. สมร ทองดี. (2537). ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 1.
นันทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
81. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล (2540). ทบทวนสถานการณ์และสังเคราะห์องค์
ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย. ตุลาคม.
82. สดพร กริธาธร. (2540). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับ
ก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
83. สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. (2541). สถิติการศึกษาปี 2540. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภา
สถาบันราชภัฏ.
84. สังคมสงเคราะห์, กอง. (2538). สำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร “การดำเนินกิจกรรมศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กที่กรุงเทพมหานครให้การสนับสนุน : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างศูนย์ที่ตั้งอยู่ในชุมชน
แออัดกับชุมชนชานเมือง” วิจัยสนเทศ 15 (พฤษภาคม-มิถุนายน), หน้า 22-26.
85. สัณหพัฒน์ อรุณธารี. (2535). สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมสร้างเสริมระเบียบวินัยเด็กปฐมวัยใน
โรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
86. สาธารณสุข, กระทรวง. (2540). กระทรวงสาธารณสุขครบรอบ 55 ปี การสถาปนากระทรวง.
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข.
87. สำลี เหมือนมงคลกุล. (2533). แนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทยในปีพุทธ
ศักราช 2544. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
88. สุชาดา วัชวุฒิ. (2539). “แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา” สารพัฒนาหลักสูตรปีที่
15. 124 (มกราคม-มีนาคม) : 37-42.
89. สุนีย์ อเนกพิพัฒน์. (2526). การศึกษาการจัดบริการสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของเอกชนใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

90. สุมาลี เรื่องศิลปกิจการ. (2536). ผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาภาษาที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กกำพร้า อายุ 3 ถึง 4 ปี ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
91. สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2533). มิตินิการเรียนรู้. สารพัฒนาหลักสูตร, 99, หน้า 9-13.
92. สุรัสวดี กองสุวรรณ. (2539). การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเลในหมู่บ้านสง่าอยู่ จังหวัดกระบี่ : การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
93. โสภิตอนงค์ บุญช่วย. (2531). สภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
94. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุนทางการศึกษา. รายงานวิจัย 2539.
95. สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. (2541). สถิติการศึกษาเทศบาลและเมืองพัทยา ประจำปีการศึกษา 2540. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
96. สำนักพัฒนาชุมชน. ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : กองแผนงานและพัฒนาชุมชน, ม.ป.ป.
97. สำนักส่งเสริมสุขภาพ. (2540). รายงานประจำปีงบประมาณ 2540. กรุงเทพมหานคร : ส่วนแผนงานและประเมินผล.
98. สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2540). “สถิติปัญญา กับสมองของมนุษย์” วารสารการวัดผลการศึกษา. ปีที่ 19 ฉบับที่ 56 กันยายน-ธันวาคม, หน้า 36-43.
99. หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2528). คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
100. อนุบาลกรแก้ว, โรงเรียน. เอกสารประกอบการเยี่ยมชมโรงเรียนอนุบาลกรแก้ว. กรุงเทพมหานคร (อัครสำเนา).
101. อนุบาลบ้านรัก, โรงเรียน. เอกสารปฐมนิเทศโรงเรียนอนุบาลบ้านรักและเนอสเซอรี่ ปีการศึกษา 2541. กรุงเทพมหานคร (อัครสำเนา).
102. อนามัย, กรม. (2538). รายงานประจำปี 2537. กรุงเทพมหานคร : กรมอนามัย.
103. อรทัย รัตนมณี. (2537). การศึกษาบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในเขตเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

104. อรพินทร์ หงวนศิริ. (2534). การจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
105. อภิชาติ มหากันธา. (2527). การนำเสนอรูปแบบโครงการของการจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัด ซอยสวนพลู กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
106. อารี สันหลวี. (2535). นวัตกรรมปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สมาคมเพื่อการศึกษา.
107. เอกสารการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องสื่อเพื่อพัฒนาเด็กไทยวัยเรียนรู้. การสัมมนาทางวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 25-28 พฤษภาคม 2538.
108. เอื้อพร โอนพรัตน์วิบูล. (2525). การเตรียมครูและการปฏิบัติงานของครูระดับปฐมวัยในประเทศไทยตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนในสาขาปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
109. อุไรวรรณ มีเพียร. (2537). การพัฒนาชุดการสอนแบบบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัยในชนบท : การศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านตลาดควาย จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือวิจัย

ระยะที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสัมภาษณ์
ผู้บริหารหน่วยงาน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....
ชื่อหน่วยงาน.....รัฐ/เอกชน.....
สังกัด.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ

1. ท่านดำรงตำแหน่งนี้มานาน .....ปี
2. ก่อนหน้านี้ ท่านดำรงตำแหน่งอะไร .....
3. ท่านสำเร็จการศึกษา/มีประสบการณ์ด้าน เด็กอายุ 0-6 ปี ในด้านใดบ้าง
.....
.....
.....
4. หน่วยงานของท่าน เน้นการดูแลเด็กอายุเท่าใด เพราะอะไร
.....
.....
.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2

ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ

1. หน่วยงานของท่านมีนโยบายเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กอะไรบ้าง (เฉพาะที่เน้น)

.....

.....

.....

2. ท่านวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับข้อ 1 อย่างไร

.....

.....

.....

3. แนวคิดของท่านในเรื่องการเลี้ยงดูเด็กมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

4. หน่วยงานของท่าน ดำเนินงานอะไรไปแล้วบ้าง และมีปัญหาใดบ้าง

การดำเนินงาน	ระดับความสำเร็จ (%)	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. นโยบาย			
2. การสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก			
3. อาคารสถานที่ (ห้องและสนามเด็ก)			
4. จำนวนและคุณภาพครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก			
5. จำนวนอุปกรณ์ของเล่น			
การผลิต การใช้ และการดูแลรักษา			

การดำเนินงาน	ระดับความสำเร็จ (%)	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
6. เงินงบประมาณ			
7. ความร่วมมือจาก หน่วยงานอื่น			
8. พัฒนาการของเด็ก			
8.1 ด้านสุขภาพอนามัย			
8.2 ด้านสติปัญญา			
8.3 ด้านร่างกาย			
8.4 ด้านอารมณ์ จิตใจ			
8.5 ด้านสังคมกับเพื่อนและ คนอื่น			
8.6 ความพร้อมที่จะเรียนต่อ ในระดับที่สูงขึ้น			

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสอบถาม

ครูในโรงเรียนอนุบาล/ผู้ดูแลเด็กในสถานเลี้ยงดูเด็ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ

1. ท่านอายุ.....ปี (ประมาณ)
2. เพศ
  - ชาย หญิง
3. วุฒิทางการศึกษา (ระบุ) .....
4. ท่านมีบุตร อายุ 0-6 ปี หรือไม่
  - มี ไม่มี
5. ท่านทำงานในหน้าที่ครูอนุบาล/ผู้ดูแลเด็กในสถานเลี้ยงดูเด็กมานาน.....ปี (ประมาณ)
6. ท่านเคยมีประสบการณ์ (ทั้งทางการศึกษาหรือรับการอบรม) ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือไม่
 วุฒิการศึกษา .....

  - เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
  - ไม่เคย

7. ความสามารถพิเศษของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - ร้องเพลงได้ถูกต้อง
  - วาดภาพง่ายๆ มีฝีมือทางศิลปะ
  - เล่นเครื่องดนตรีเป็นอย่างน้อย 1 ชิ้น
  - ไร่ละครได้
  - แต่งนิทานเองได้
  - สร้างอุปกรณ์การสอนเป็น
  - เย็บปักถักร้อยได้
  - ปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้
  - อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2

ลักษณะของท่าน

คำชี้แจงในการตอบ

โปรดประเมินตัวท่านว่ามีลักษณะต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด กา $\checkmark$ ลงในช่องที่ตรงกับตัวท่าน

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
I. บุคลิกภาพของท่าน					
1.1 แต่งกายสะอาดเรียบร้อย					
1.2 กริยามารยาทเรียบร้อย					
1.3 วาจาสุภาพอ่อนหวาน					
1.4 มีความกระตือรือร้นในการทำงาน					
1.5 หน้าตาเข้มแข็งแจ่มใส ร่าเริง					
1.6 มีอารมณ์ขัน					
1.7 แคล่วคล่องว่องไว					
1.8 มีความอดทนและใจเย็น					
1.9 ขยัน เป็นแบบอย่างของนักเรียนได้เป็นอย่างดี					
1.10 สุขภาพกายและสุขภาพจิตดี					
2. การเตรียมตัวเพื่อการสอน					
2.1 จัดทำแผนการสอนและ/หรือบันทึกการสอนทุกครั้ง					
2.2 สามารถผลิตสื่อการเรียนประกอบการสอนแต่ละเรื่องได้					
2.3 จัดทำแบบฝึกหัดเพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการประเมินผลการสอน					
2.4 จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก					
2.5 รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ					
3. วิธีสอน					
3.1 สามารถตั้งปัญหาเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์					
3.2 สามารถแตงนิทานและเล่านิทานประกอบการสอน					
3.3 สามารถเข้าใจจังหวะดนตรี เสียงดนตรี และร้องเพลงประกอบการสอนได้					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
3.4 สามารถใช้ภาษาที่ถูกต้องชัดเจนและเหมาะสมกับวัยของเด็ก					
3.5 สามารถคิดเกมประกอบการสอน					
3.6 แก้ปัญหาเฉพาะหน้าในขณะที่สอนได้					
3.7 จัดกิจกรรมการสอนตามความพร้อมของเด็ก					
3.8 สอนอย่างมีขั้นตอนตามที่วางแผนไว้					
3.9 มีการประเมินผลการสอนทุกครั้ง					
3.10 สอนได้อย่างสนุกสนาน					
3.11 มีวิธีการในการคุมเด็กให้มีวินัยในตนเองและรู้จักกาลเทศะได้					
4. มนุษยสัมพันธ์					
4.1 สนับสนุนเป็นกันเองกับเด็ก					
4.2 รักเด็กโดยเท่าเทียมกัน					
4.3 สนใจปัญหาของเด็กและให้ความช่วยเหลือ					
4.4 ปรับตัวเข้ากับครูใหญ่ เพื่อนร่วมงานและคนงานได้ดี					
4.5 ไม่เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน					
4.6 ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ					
4.7 ให้ความเป็นกันเองกับผู้ปกครองเด็กทุกคน					
4.8 ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
4.9 มองคนในแง่ดี และรู้จักให้อภัย					
4.10 ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาเด็ก					
4.11 มีความสุภาพ อ่อนน้อม และพูดจาไพเราะเสมอ					
4.12 มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตนต่อเด็กและผู้อื่น					
4.13 สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกต่อหน้าผู้อื่นได้					
4.14 มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์					
4.15 ยอมรับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ด้วยใจที่เปิดกว้าง					

ตอนที่ 3

ท่านทำกิจกรรมต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด กา $\surd$ ลงในช่องที่ตรงกับตัวท่าน

กิจกรรม	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
1. จัดทำหลักสูตร				
2. ทำแผนการสอน				
3. เตรียมกิจกรรม				
4. เตรียมอุปกรณ์ ของเล่น				
5. จัดทำประวัติเด็ก				
6. จัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพ				
7. ตั้งเขตพฤติกรรมเด็ก				
8. บันทึก/จัดทำรายงานเด็กแต่ละคน				
9. จัดห้อง/สถานที่ให้สะอาด สวยงาม				
10. ฝึกวินัยให้เด็ก				
11. เตรียมอาหารว่าง/อาหารกลางวัน				
12. ดูแลให้เด็กนอน				
13. ดูแลให้เด็กช่วยตัวเองในการไปห้องน้ำ แต่งตัว เก็บที่นอน				
14. พบปะพูดคุยกับผู้ปกครอง				
15. ฝึกความพร้อมให้กับเด็กเพื่อให้มีพัฒนาการด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา				

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4
ความมุ่งหวังของท่าน

ท่านค้นพบว่า ท่านอยากเป็นครู/ผู้ดูแลเด็กที่ดี แต่สภาพแวดล้อมทำให้ท่านไม่สามารถปฏิบัติงานได้ โปรดให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของท่านโดยกา ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่าน

ปัญหาและอุปสรรค	เป็นปัญหาระดับ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ใช่ปัญหา
1. บุคลากรไม่พอเพียงกับจำนวนเด็ก				
2. บุคลากรมีความสามารถต่ำ				
3. เงินและงบประมาณน้อย				
4. อาคารสถานที่คับแคบไม่เหมาะสม				
5. ผู้บริหารมีทักษะการบริหารงานน้อย				
6. ผู้บริหารไม่สนับสนุนงาน				
7. สนามเด็กเล่นไม่เหมาะสม				
8. ผู้ปกครองไม่ร่วมมือกับ โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก				
9. สถานที่ตั้งของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กมีสิ่งรบกวน ด้านสถานะเกี่ยวกับมลพิษ				
10. อาหารและนมไม่เพียงพอและเหมาะสมกับเด็ก				
11. อื่นๆ ระบุ.....				

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสัมภาษณ์

ผู้บริหารสถานเลี้ยงดูเด็ก/ผอ./ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....
สถานเลี้ยงดูเด็ก.....รัฐ/เอกชน.....สังกัด.....
สถานที่ตั้ง.....

ประเภท

- สถานเลี้ยงดูเด็ก อายุ.....ปี.....เดือน ถึง .....ปี.....เดือน
- ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก อายุ.....ปี.....เดือน ถึง .....ปี.....เดือน
- ศูนย์เด็กเล็ก อายุ.....ปี.....เดือน ถึง .....ปี.....เดือน
- โรงเรียนอนุบาล อายุ.....ปี.....เดือน ถึง .....ปี.....เดือน
- อื่นๆ ระบุ อายุ.....ปี.....เดือน ถึง .....ปี.....เดือน

ตอนที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ

1. ท่านดำรงตำแหน่งนี้มานาน.....ปี
2. ก่อนหน้านี้ ท่านดำรงตำแหน่งอะไร.....
3. ท่านสำเร็จการศึกษา/มีประสบการณ์ด้านเด็กอายุ 0-6 ปี ในด้านใดบ้าง
.....
.....
4. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน เน้นเด็กอายุเท่าใด
.....
5. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน ตั้งมานานกี่ปี.....
และขยายงานอย่างไรบ้าง
.....
.....
.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2

ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ

1. นโยบายหลักของสถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน ในการเลี้ยงดูเด็กมีวัตถุประสงค์ว่าอะไร
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
2. ท่านต้องการให้เด็กของท่าน ทำอะไรได้บ้าง รับผิดชอบอะไรบ้าง
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
3. สถานเลี้ยงดูเด็กของท่านจัดเป็นรูปแบบใด (เช่น เป็นศูนย์เด็ก โรงเรียนอนุบาล ศูนย์โภชนาการ ฯลฯ)
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
4. สถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน ดำเนินงานอย่างไรในเรื่องต่อไปนี้
 หลักสูตร/แนวการจัดประสบการณ์มาจากไหน เน้นอะไร
 .....
 .....
 .....
 .....

วิธีการรับเด็ก

.....

.....

.....

วิธีการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

วิธีการวัดและประเมินผลการพัฒนาเด็ก

.....

.....

.....

วิธีการแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาทางจิตใจ ทางพฤติกรรม และทางการเรียนรู้

.....

.....

.....

วิธีการแก้ปัญหาคารขาดแคลนอุปกรณ์

.....

.....

.....

วิธีการแก้ปัญหาคู่มือดูแลเด็ก/ครูอนุบาลในด้านจำนวนและคุณภาพ

.....

.....

.....

วิธีการแก้ปัญหาการบริหารจัดการ

.....

.....

.....

วิธีการประสานงานกับผู้ปกครอง/ชุมชน และการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

.....

.....

.....

5. สถานเลี้ยงดูเด็ก/โรงเรียนของท่าน มีวัตถุประสงค์ว่าอะไร และได้รับความสำเร็จในเรื่องใดมากกว่ากัน ระบุ 3 อย่างแรก

	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัดคือ	ระดับความสำเร็จ (%)
1.	.....	.....	.....
2.	.....	.....	.....
3.	.....	.....	.....

หมายเหตุ

ตัวชี้วัดในที่นี้ เช่น มีเด็กที่มีระเบียบวินัย เข้า ป.1 ในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสอบถาม

ผู้ปกครองนักเรียนอนุบาล/เด็ก

ท่านเป็นผู้ปกครองของเด็ก

- ( ) ในโรงเรียนอนุบาล ชั้น.....ชื่อ ร.ร.....
- ( ) ในสถานเลี้ยงดูเด็ก ชื่อสถานที่.....
- ( ) ในศูนย์เลี้ยงดูเด็ก ชื่อศูนย์.....

ท่านคาดหวังว่า เด็กของท่านน่าจะ

- ( ) อ่าน เขียนได้ คิดเลขได้ หรือ
- ( ) พร้อมทางร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่จะเรียนในชั้นต่อไป

คำชี้แจงในการตอบ

โปรดสังเกตลักษณะของลูกหรือเด็กในความดูแลของท่าน 1 คน อายุ 0-6 ปี ว่าหลังจากที่ไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กมาระยะเวลาหนึ่งเขามีลักษณะต่อไปนี้หรือไม่ กา ลงในช่องที่ตรงกับลักษณะดังกล่าวของเขา และกา ลงในช่องเหตุผลด้วย (กา ได้มากกว่า 1 ช่อง)

1. สุขภาพของเด็ก (กา 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหาปานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา ได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ ก. มีโรคประจำตัว ป่วยหนักบ่อยๆ
☐ ข. มีโรคประจำตัว แต่อาการไม่รุนแรง
☐ ค. เจ็บป่วยบ่อย แต่อาการไม่รุนแรง
☐ ง. เจ็บป่วยบ้างแต่ไม่บ่อยนัก
☐ จ. สุขภาพแข็งแรงดี
☐ ฉ. อื่นๆ ระบุ.....

2. การรับประทานอาหารของเด็ก (กา 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหาปานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา ได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ ก. ไม่ยอมรับประทานอาหาร ทานอาหารยาก
☐ ข. เลือกอาหารและรับประทานน้อย
☐ ค. เลือกอาหารและรับประทานได้ดี
☐ ง. ไม่เลือกอาหารและรับประทานได้ดี
☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. การนอนของเด็ก (กา $\sqrt$ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหาปานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา $\sqrt$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ก. ปัสสาวะรดที่นอนบ่อยมาก
- ข. ละเมอ ฝันร้ายบ่อยๆ
- ค. นอนดึกเสมอๆ
- ง. นอนตามเวลาปกติ แต่ต้องมีคนนอนเป็นเพื่อน
- จ. นอนตามเวลาปกติ เข้านอนเองได้
- ฉ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. การเล่นของเด็ก (กา $\sqrt$ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหาปานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา $\sqrt$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ก. ชอบเล่นสิ่งที่เป็นอันตราย แผลกฟิศดาร์
- ข. เล่นเกร่ ก้าวร้าวต่อคนอื่น
- ค. ไม่สนใจการเล่น
- ง. มีของเล่นน้อย หรือไม่มีของเล่น
- จ. เล่นตามปกติ เหมือนเด็กทั่วๆ ไป
- ฉ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. การพูดของเด็ก (กา $\sqrt$ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหาปานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา $\sqrt$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ก. พูดไม่ได้ เป็นใบ้
- ข. พูดคิดอ้อ
- ค. พูดไม่ชัด
- ง. พูดไม่ค่อยชัดเป็นบางครั้ง
- จ. พูดชัดดี ไม่มีปัญหาใดๆ
- ฉ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. การเข้าสังคมของเด็ก (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหาปานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ก. กลัวเพื่อนหรือบุคคลอื่นมาก
- ข. ขี้อาย ชอบเก็บตัว
- ค. ก้าวร้าวต่อเพื่อนเสมอๆ
- ง. มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้าน
- จ. เข้าสังคมกับเพื่อนหรือบุคคลอื่นได้ดี
- ฉ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

7. อารมณ์หวาดกลัว วิดกังวล เหม่อลอย หรือซึม (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

☐ เป็นมาก บ่อย	☐ เป็นบ้าง น้อยครั้ง
☐ เป็นบ้าง ไม่บ่อย	☐ ไม่มีอาการดังกล่าว

เหตุผล (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ก. เกิดขึ้นตลอดเวลา และอยู่ในขั้นรุนแรง
- ข. เกิดขึ้นบ่อยแต่ไม่รุนแรง
- ค. เกิดขึ้นบ้าง ไม่รุนแรง
- ง. ไม่มีอารมณ์ที่ผิดปกติ
- จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

8. การเจริญเติบโตของร่างกาย (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหาปานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ก. น้ำหนักและส่วนสูงผิดปกติจากเด็กทั่วไปมาก
- ข. ส่วนสูงปกติ แต่น้ำหนักผิดปกติจากเด็กทั่วไป
- ค. น้ำหนักปกติ แต่ส่วนสูงผิดปกติจากเด็กทั่วไป
- ง. ปกติเหมือนเด็กทั่วไป
- จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

9. การไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก (กา 1 ช่อง)

- ไม่เป็นปัญหา เป็นปัญหาน้อย
 เป็นปัญหาปานกลาง เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ก. กลัวการไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กมาก
 ข. ไม่ค่อยยอมไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กต้องมีคนไปอยู่เป็นเพื่อนที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก
 ค. ไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กสม่ำเสมอ
 ง. ยังไม่ได้เข้าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก
 จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

10. การเชื่อฟังผู้ใหญ่ (กา 1 ช่อง)

- ไม่เป็นปัญหา เป็นปัญหาน้อย
 เป็นปัญหาปานกลาง เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ก. ดื้อมาก ไม่เชื่อฟังแม้จะถูกลงโทษ
 ข. ดื้อบ้าง ต้องลงโทษจึงจะเชื่อฟัง
 ค. ดื้อ แต่ไม่ต้องลงโทษ
 ง. ส่วนใหญ่เชื่อฟังดี
 จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

11. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กแห่งนี้ มุ่งที่ (กา ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- การอ่าน เขียน คิดเลข มากเกินไป ให้เด็กเล่น ทำกิจกรรมมากเกินไป
 อยู่ในห้องเรียนมากเกินไป อยู่กลางแจ้งมากเกินไป

เหตุผล (กา ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ก. เป็นความต้องการของตนเอง
 ข. เป็นความต้องการของผู้บริหาร
 ค. เป็นความต้องการของครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก
 ง. อื่นๆ โปรดระบุ.....

12. ความรู้ความสามารถ ความเอาใจใส่ของครู/ผู้ดูแลเด็ก (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

☐ ดีมากและสม่ำเสมอ	☐ ดีและเอาใจใส่ดี
☐ ดีพอควร	☐ น้อย แต่ใส่ใจพอควร
☐ น้อย ไม่ค่อยใส่ใจ	

เหตุผล (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ ก. ครู/ผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความสามารถ	
☐ ข. ครู/ผู้ดูแลเด็กขาดความเอาใจใส่เด็ก	
☐ ค. ครู/ผู้ดูแลเด็กขาดความเอาใจใส่เด็กดี	
☐ ง. ครู/ผู้ดูแลเด็กขาดความมีคุณภาพ	
☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....	

13. ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

☐ มีระบบบริหารที่ดี	☐ บริหารโดยอิงตนเอง
☐ เป็นปัญหาปานกลาง บริหารเป็นระบบบ้าง	☐ ไม่เป็นระบบเลย

เหตุผล (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ ก. ผู้บริหารไม่ค่อยอยู่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก	
☐ ข. ผู้บริหารสนใจเด็กประมมมากกว่า	
☐ ค. ผู้บริหารไม่มีความสามารถในการบริหาร	
☐ ง. ผู้บริหารเอาใจใส่ดี	
☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....	

14. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กนี้ เป็นแหล่งให้การศึกษาบรมเด็กของท่าน

(กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

☐ ที่ดีมาก	☐ ดีปานกลาง
☐ ดีน้อย	☐ ไม่ดีเลย

เหตุผล (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ ก. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กมีระบบในการดำเนินงานที่ดี มีกลไกตรวจสอบได้	
☐ ข. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กทำงานไม่เป็นระบบ	
☐ ค. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กให้โอกาสผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วม	
☐ ง. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กไม่ยอมให้ผู้ปกครองเข้ามายุ่ง	
☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....	

15. ท่านคิดว่า ท่านจะให้บุตร/หลานของท่านคนต่อไปมาเรียนที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เลี้ยง
 เด็กแห่งนี้หรือไม่ (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

☐ แน่ใจ	☐ ค่อนข้างแน่ใจ
☐ ยังไม่แน่ใจ	☐ ไม่เลย

เหตุผล (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ ก.	โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เลี้ยงเด็กดีผู้บริหารดี
☐ ข.	โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เลี้ยงเด็กดีบุคลากรดี
☐ ค.	โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เลี้ยงเด็กมีวิธีดำเนินงานที่เป็นระบบ
☐ ง.	โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เลี้ยงเด็กขาดแคลนงบประมาณและคน
☐ จ.	อื่นๆ โปรดระบุ.....

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่องมือวิชัย

ระยะที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบรวบรวมข้อมูล/แบบสังเกต

ชื่อ โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์.....

วาดผังอาคาร สนามเด็กเล่น ประตูเข้าออก ของ โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลทั่วไป

คัดลอกข้อมูล

1. มีบุคลากรทั้งหมด รวมผู้บริหาร ..... คน แยกออกเป็น
  - 1.1 ผู้บริหาร ..... คน
  - 1.2 ครู ..... คน
  - 1.3 ผู้เลี้ยงดูเด็ก ..... คน
  - 1.4 พี่เลี้ยงเด็ก ..... คน
  - 1.5 ธุรการ ..... คน
  - 1.6 เจ้าหน้าที่อื่น ..... คน
  - 1.7 อื่นๆ ..... คน

2. จำนวนนักเรียน/เด็ก ..... คน แยกเป็น
  - 2.1 เด็กเล็ก ..... คน
  - 2.2 เด็กอนุบาล 1 ..... คน
  - 2.3 เด็กอนุบาล 2 ..... คน
  - 2.4 เด็กอนุบาล 3 ..... คน
  - 2.5 อื่นๆ ..... คน

3. ข้อมูลรายปี

	2539	2540	2541
3.1 จำนวนนักเรียนอนุบาล	.....	.....	.....
3.2 จำนวนครูอนุบาล	.....	.....	.....
3.3 จำนวนพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก	.....	.....	.....
3.4 จำนวนเงินที่ผู้ปกครองจ่าย ให้โรงเรียนต่อเด็ก 1 คน (รวมทุกอย่าง)	.....	.....	.....

4. รายรับและรายจ่าย (เฉพาะอนุบาล)

รายรับปี 2539

	ภาค 1	ภาค 2	ภาค 3	รวม
ค่าเล่าเรียน	.....	.....	.....	.....
ค่าธรรมเนียม	.....	.....	.....	.....
ค่านำรุงการศึกษา	.....	.....	.....	.....
ค่านั่งสื่อก	.....	.....	.....	.....
ค่าอุปกรณ์	.....	.....	.....	.....
ค่าอาหาร	.....	.....	.....	.....
รายรับจากรัฐ	.....	.....	.....	.....
รายรับจากเอกชน/หน่วยงาน	.....	.....	.....	.....
อื่นๆ (ระบุ)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
รวม	.....	.....	.....	.....

รายจ่ายปี 2539

	ภาค 1	ภาค 2	ภาค 3	รวม
เงินเดือนครูอนุบาล	.....	.....	.....	.....
ค่าตอบแทน	.....	.....	.....	.....
ค่าจ้างประจำ	.....	.....	.....	.....
ค่าจ้างชั่วคราว	.....	.....	.....	.....
ค่าใช้สอย	.....	.....	.....	.....
ค่าวัสดุ	.....	.....	.....	.....
ค่าสาธารณูปโภค	.....	.....	.....	.....
ค่าหนังสือ แบบเรียน	.....	.....	.....	.....
ค่าวัสดุอุปกรณ์ทั่วไป	.....	.....	.....	.....
ค่าครุภัณฑ์	.....	.....	.....	.....
ค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียน การสอน	.....	.....	.....	.....
ค่าเช่าสถานที่	.....	.....	.....	.....
อื่นๆ (ระบุ)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
รวม	.....	.....	.....	.....

5. รายรับและรายจ่าย (เฉพาะอนุบาล)

รายรับปี 2540

	ภาค 1	ภาค 2	ภาค 3	รวม
ค่าเล่าเรียน	.....	.....	.....	.....
ค่าธรรมเนียม	.....	.....	.....	.....
ค่าบำรุงการศึกษา	.....	.....	.....	.....
ค่าหนังสือ	.....	.....	.....	.....
ค่าอุปกรณ์	.....	.....	.....	.....
ค่าอาหาร	.....	.....	.....	.....
รายรับจากรัฐ	.....	.....	.....	.....
รายรับจากเอกชน/หน่วยงาน	.....	.....	.....	.....
อื่นๆ (ระบุ)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
รวม	.....	.....	.....	.....

รายจ่ายปี 2540

	ภาค 1	ภาค 2	ภาค 3	รวม
เงินเดือนครูอนุบาล	.....	.....	.....	.....
ค่าตอบแทน	.....	.....	.....	.....
ค่าจ้างประจำ	.....	.....	.....	.....
ค่าจ้างชั่วคราว	.....	.....	.....	.....
ค่าใช้สอย	.....	.....	.....	.....
ค่าวัสดุ	.....	.....	.....	.....
ค่าสาธารณูปโภค	.....	.....	.....	.....
ค่านั่งลือ แบบเรียน	.....	.....	.....	.....
ค่าวัสดุอุปกรณ์ทั่วไป	.....	.....	.....	.....
ค่าครุภัณฑ์	.....	.....	.....	.....
ค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียน การสอน	.....	.....	.....	.....
ค่าเช่าสถานที่	.....	.....	.....	.....
อื่นๆ (ระบุ)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
รวม	.....	.....	.....	.....

6. รายรับและรายจ่าย (เฉพาะอนุบาล)

รายรับปี 2541

	ภาค 1	ภาค 2	ภาค 3	รวม
ค่าเล่าเรียน	.....	.....	.....	.....
ค่าธรรมเนียม	.....	.....	.....	.....
ค่าบำรุงการศึกษา	.....	.....	.....	.....
ค่าหนังสือ	.....	.....	.....	.....
ค่าอุปกรณ์	.....	.....	.....	.....
ค่าอาหาร	.....	.....	.....	.....
รายรับจากรัฐ	.....	.....	.....	.....
รายรับจากเอกชน/หน่วยงาน	.....	.....	.....	.....
อื่นๆ (ระบุ)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
รวม	.....	.....	.....	.....

รายจ่ายปี 2541

	ภาค 1	ภาค 2	ภาค 3	รวม
เงินเดือนครุอนุบาล	.....	.....	.....	.....
ค่าตอบแทน	.....	.....	.....	.....
ค่าจ้างประจำ	.....	.....	.....	.....
ค่าจ้างชั่วคราว	.....	.....	.....	.....
ค่าใช้สอย	.....	.....	.....	.....
ค่าวัสดุ	.....	.....	.....	.....
ค่าสาธารณูปโภค	.....	.....	.....	.....
ค่านั่งสือ แบบเรียน	.....	.....	.....	.....
ค่าวัสดุอุปกรณ์ทั่วไป	.....	.....	.....	.....
ค่าครุภัณฑ์	.....	.....	.....	.....
ค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียน การสอน	.....	.....	.....	.....
ค่าเช่าสถานที่	.....	.....	.....	.....
อื่นๆ (ระบุ)	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
รวม	.....	.....	.....	.....

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสอบถาม

ผู้บริหารสถานเลี้ยงดูเด็ก/ผอ./ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่

ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....ตำแหน่ง.....
สถานเลี้ยงดูเด็ก.....รัฐ/เอกชน.....สังกัด.....
สถานที่ตั้ง.....

ประเภท (กา ลงใน)

- สถานเลี้ยงดูเด็ก อายุ.....ปี.....เดือน ถึง .....ปี.....เดือน
- ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก อายุ.....ปี.....เดือน ถึง .....ปี.....เดือน
- ศูนย์เด็กเล็ก อายุ.....ปี.....เดือน ถึง .....ปี.....เดือน
- โรงเรียนอนุบาล อายุ.....ปี.....เดือน ถึง .....ปี.....เดือน
- อื่นๆ ระบุ อายุ.....ปี.....เดือน ถึง .....ปี.....เดือน

ตอนที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ

1. ท่านดำรงตำแหน่งนี้มานาน.....ปี
2. ก่อนหน้านี้ ท่านดำรงตำแหน่งอะไร.....
3. ท่านสำเร็จการศึกษา/มีประสบการณ์ด้านเด็กอายุ 0-6 ปี ในด้านใดบ้าง
.....
.....
4. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน เน้นเด็กอายุเท่าใด
.....
5. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน ตั้งมานานกี่ปี.....
และขยายงานอย่างไรบ้าง
.....
.....
.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2

ระบบ

1. จากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงดูเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ พบว่ามีวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น

.....	1.	เตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังกม ร่างกาย กล้ามเนื้อ
.....	2.	แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง
.....	3.	พัฒนาเด็กในชุมชน
.....	4.	พัฒนาเด็กด้วยโอกาส
.....	5.	ส่งเสริมการเรียนการสอนเด็กก่อนประถมศึกษา
.....	6.	ดูแลสุขภาพเด็ก
.....	7.	ส่งเสริมความคิดให้กับเด็ก
.....	8.	ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
.....	9.	มุ่งให้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขได้
.....	10.	มุ่งให้เด็กดูแลตนเอง ทำกิจวัตรประจำวันได้
.....	11.	มุ่งให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
.....	12.	เตรียมให้เข้าเรียน ป.1
.....	13.	ให้เด็กได้มาโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ซึ่งมีคนคอยดูแลให้

โปรดจัดลำดับ 5 สิ่งแรกที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ของท่าน ให้ความสำคัญมากที่สุดเป็นลำดับ 1 ถึง 5 ใส่เลข 1 ถึง 5 ลงหน้าข้อที่เลือก

2. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ของท่าน ทำกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่ กา $\sqrt$ เฉพาะที่มี/ที่ทำบ่อยๆ/
ทำเป็นประจำ

.....	1.	มีปรัชญาแนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก
.....	2.	คัดเลือกครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก/พี่เลี้ยงที่มีคุณภาพ
.....	3.	ผู้บริหารให้เวลาในการมาดูแลเด็ก
.....	4.	ผู้บริหารให้เวลาครู/พี่เลี้ยง/ผู้เลี้ยงดูเด็ก เพื่อปรึกษาในปัญหาเกี่ยวกับเด็ก
.....	5.	ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน
.....	6.	ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน
.....	7.	ทุกภาคการศึกษา จะมีการประชุมกับผู้ปกครอง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไข
.....	8.	ก่อนเปิดภาคการศึกษา จะมีการประชุมครู/พี่เลี้ยง/ผู้เลี้ยงดูเด็กในการเตรียม งาน
.....	9.	อาหารที่เลี้ยงดูเด็กเป็นอาหารที่ถูกต้องสุขอนามัย
.....	10.	โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เน้นความปลอดภัยเด็กเป็นเรื่องสำคัญ
.....	11.	อื่นๆ (ระบุ).....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3

กลไก

1. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ของท่าน มี/ทำสิ่งต่อไปนี้หรือไม่ กา $\checkmark$ หน้าชื่อที่ทำบ่อยๆ/มีเป็นประจำ

.....	1.	มีผู้บริหารที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	2.	มีครูที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	3.	มีพี่เลี้ยงเด็กที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	4.	มีเจ้าหน้าที่การเงินที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	5.	มีคนทำความสะอาดที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	6.	มียามที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	7.	มีแม่ครัวที่ทำอาหารให้เด็ก
.....	8.	มีเจ้าหน้าที่ธุรการ
.....	9.	มีอาคารสถานที่ที่แยกฝ่ายบริหารออกจากการเรียนการสอน
.....	10.	มีสถานที่ให้เด็กนอนอย่างถูกสุขลักษณะ
.....	11.	มีสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัยและมีของเล่นที่ช่วยพัฒนาเด็ก
.....	12.	มีของเล่น สื่อการเรียน ที่ช่วยพัฒนาเด็กอย่างเพียงพอกับจำนวนเด็ก
.....	13.	มีรั้วรอบขอบชิดเพื่อความปลอดภัยของเด็ก
.....	14.	มีส้วมขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก
.....	15.	มีส้วมที่สะอาด
.....	16.	มีที่ล้างมือ ล้างหน้า ที่สะอาดและเหมาะสมกับเด็ก
.....	17.	ภายในห้องเรียนจัดเป็นมุมต่างๆ ตามความสนใจของเด็ก
.....	18.	อื่นๆ (ระบุ).....

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสอบถาม

ครูในโรงเรียนอนุบาล/ผู้ดูแลเด็กในสถานเลี้ยงเด็ก

ตอนที่ 1

1. ท่านเป็นครู/พี่เลี้ยง/ผู้เลี้ยงดูเด็ก (กา ลงใน ( ) แล้วเติมข้อความ)
  - ( ) ในโรงเรียนอนุบาลชื่อ .....
  - ( ) ในสถานเลี้ยงดูเด็กชื่อ .....
  - ( ) ในศูนย์เลี้ยงดูเด็กชื่อ .....
  - ( ) ในศูนย์เด็กเล็กชื่อ .....
2. เหตุผลที่มาทำงานที่นี่ เพราะ (กา ได้มากกว่า 1 ช่อง)
  - ( ) ใกล้บ้าน
  - ( ) เป็นโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ที่ดี
  - ( ) เงินเดือนสูง สวัสดิการดี
  - ( ) บุตร/หลานเรียนที่นี่
  - ( ) รื่องานอื่น
  - ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

3. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์แห่งนี้ มุ่งที่ (กา $\sqrt$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

( ) การอ่าน เขียน คณิตเลข มากเกินไป

( ) อยู่ในห้องเรียนมากเกินไป

( ) ให้เด็กเล่น/ทำกิจกรรมมากเกินไป

( ) อยู่กลางแจ้งมากเกินไป

( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

4. ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองเด็ก (กา $\sqrt$ 1 ช่อง)

( ) ดีมาก

( ) ดีพอควร

( ) น้อย

( ) ไม่ใส่ใจเลย

5. ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ (กา $\sqrt$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

( ) มีระบบบริหารงานที่ดี

( ) บริหารโดยอิงตนเอง

( ) เป็นปัญหา

( ) ไม่เป็นระบบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์แห่งนี้ เป็นแหล่งให้การอบรมเด็ก (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

- ( ) ดีดีมาก
- ( ) ดีปานกลาง
- ( ) ดีน้อย
- ( ) ไม่ดีเลย

เพราะ (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบในการดำเนินงานที่ดี มีกลไกตรวจสอบได้
- ( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ทำงานไม่เป็นระบบ
- ( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ให้โอกาสผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วม
- ( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ไม่ยอมให้ผู้ปกครองเข้ามายุ่ง
- ( ) อื่นๆ (ระบุ).....

7. ถ้าท่านมีบุตร/หลาน ท่านจะให้เขามาเรียนที่นี่หรือไม่ (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

- ( ) แน่นอน
- ( ) ค่อนข้างแน่อน
- ( ) ไม่แน่ใจ
- ( ) ไม่เลย

เหตุผล (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ได้ผู้บริหารดี
- ( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ได้บุคลากรดี
- ( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีวิธีดำเนินงานที่เป็นระบบ
- ( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ขาดแคลนงบประมาณและคน
- ( ) อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2

ท่านทำกิจกรรมต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด กา $\surd$ ลงในช่องที่ตรงกับตัวท่าน

กิจกรรม	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
1. จัดทำหลักสูตร				
2. ทำแผนการสอน				
3. เตรียมกิจกรรม				
4. เตรียมอุปกรณ์ ของเล่น				
5. จัดทำประวัติเด็ก				
6. จัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพ				
7. สังเกตพฤติกรรมเด็ก				
8. บันทึก/จัดทำรายงานเด็กแต่ละคน				
9. จัดห้อง/สถานที่ให้สะอาด สวยงาม				
10. ฝึกวินัยให้เด็ก				
11. เตรียมอาหารว่าง/อาหารกลางวัน				
12. ดูแลให้เด็กนอน				
13. ดูแลให้เด็กช่วยตัวเองในการไปห้องน้ำ แต่งตัว เก็บที่นอน				
14. พบปะพูดคุยกับผู้ปกครอง				
15. ฝึกความพร้อมให้กับเด็กเพื่อให้มีพัฒนาการด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา				

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3

ระบบ

1. จากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงดูเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ พบว่ามีวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น

.....	1.	เตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ
.....	2.	แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง
.....	3.	พัฒนาเด็กในชุมชน
.....	4.	พัฒนาเด็กด้วยโอกาส
.....	5.	ส่งเสริมการเรียนการสอนเด็กก่อนประถมศึกษา
.....	6.	ดูแลสุขภาพเด็ก
.....	7.	ส่งเสริมความคิดให้กับเด็ก
.....	8.	ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
.....	9.	มุ่งให้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขได้
.....	10.	มุ่งให้เด็กดูแลตนเอง ทำกิจวัตรประจำวันได้
.....	11.	มุ่งให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
.....	12.	เตรียมให้เข้าเรียน ป.1
.....	13.	ให้เด็กได้มาโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ซึ่งมีคนคอยดูแลให้

โปรดจัดลำดับ 5 สิ่งแรกที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ของท่าน ให้ความสำคัญมากที่สุดเป็นลำดับ 1 ถึง 5 ใส่เลข 1 ถึง 5 ลงหน้าข้อที่เลือก

2. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ของท่าน ทำกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่ กา เฉพาะที่มี/ที่ทำบ่อยๆ/
ทำเป็นประจำ

- ..... 1. มีปรัชญาแนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก
- ..... 2. คัดเลือกครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก/พี่เลี้ยงที่มีคุณภาพ
- ..... 3. ผู้บริหารให้เวลาในการมาดูแลเด็ก
- ..... 4. ผู้บริหารให้เวลาครู/พี่เลี้ยง/ผู้เลี้ยงดูเด็ก เพื่อปรึกษาในปัญหาเกี่ยวกับเด็ก
- ..... 5. ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน
- ..... 6. ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน
- ..... 7. ทุกภาคการศึกษา จะมีการประชุมกับผู้ปกครอง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นแล้ว
นำมาปรับปรุงแก้ไข
- ..... 8. ก่อนเปิดภาคการศึกษา จะมีการประชุมครู/พี่เลี้ยง/ผู้เลี้ยงดูเด็กในการเตรียม
งาน
- ..... 9. อาหารที่เลี้ยงดูเด็กเป็นอาหารที่ถูกสุขอนามัย
- ..... 10. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เน้นความปลอดภัยเด็กเป็นเรื่องสำคัญ
- ..... 11. อื่นๆ (ระบุ).....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4
กลไก

I. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ของท่าน มี/ทำสิ่งต่อไปนี้หรือไม่ กว √ หน้าข้อที่ทำบ่อยๆ/มีเป็นประจำ

.....	1.	มีผู้บริหารที่รับบทบาทหน้าที่ของคุณ
.....	2.	มีครูที่รับบทบาทหน้าที่ของคุณ
.....	3.	มีพี่เลี้ยงเด็กที่รับบทบาทหน้าที่ของคุณ
.....	4.	มีเจ้าหน้าที่การเงินที่รับบทบาทหน้าที่ของคุณ
.....	5.	มีคนทำความสะอาดที่รับบทบาทหน้าที่ของคุณ
.....	6.	มียามที่รับบทบาทหน้าที่ของคุณ
.....	7.	มีแม่ครัวที่ทำอาหารให้เด็ก
.....	8.	มีเจ้าหน้าที่ธุรการ
.....	9.	มีอาคารสถานที่ที่แยกฝ่ายบริหารออกจากการเรียนการสอน
.....	10.	มีสถานที่ให้เด็กนอนอย่างถูกสุขลักษณะ
.....	11.	มีสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัยและมีของเล่นที่ช่วยพัฒนาเด็ก
.....	12.	มีของเล่น สื่อการเรียน ที่ช่วยพัฒนาเด็กอย่างเพียงพอกับจำนวนเด็ก
.....	13.	มีรั้วรอบขอบชิดเพื่อความปลอดภัยของเด็ก
.....	14.	มีส้วมขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก
.....	15.	มีส้วมที่สะอาด
.....	16.	มีที่ล้างมือ ล้างหน้า ที่สะอาดและเหมาะสมกับเด็ก
.....	17.	ภายในห้องเรียนจัดเป็นมุมต่างๆ ตามความสนใจของเด็ก
.....	18.	อื่นๆ (ระบุ).....

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสอบถาม

ผู้ปกครองนักเรียนอนุบาล/เด็ก

1. ท่านเป็นผู้ปกครองของเด็ก (กา 1 ช่อง แล้วเติมข้อความ)
  - ( ) ในโรงเรียนอนุบาลชั้น.....ชื่อโรงเรียน.....
  - ( ) ในสถานเลี้ยงดูเด็ก ชื่อสถานที่.....
  - ( ) ในศูนย์เลี้ยงดูเด็ก ชื่อศูนย์.....
  - ( ) ในศูนย์เด็กเล็ก ชื่อศูนย์.....

2. เหตุผลที่ให้เด็กมาเรียนที่นี่ เพราะ (กา 1 ช่อง)
  - ( ) ใกล้บ้าน/ที่ทำงาน
  - ( ) เป็นโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ที่ดี
  - ( ) ราคาไม่แพง
  - ( ) มีผู้แนะนำ
  - ( ) บุตร/หลานคนอื่นเรียนอยู่แล้ว
  - ( ) อื่นๆ ระบุ .....

3. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กแห่งนี้ มุ่งที่ (กา $\surd$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

( ) การอ่าน เขียน คิดเลข มากเกินไป

( ) อยู่ในห้องเรียนมากเกินไป

( ) ให้เด็กเล่น ทำกิจกรรมมากเกินไป

( ) อยู่กลางแจ้งมากเกินไป

( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

4. ความรู้ความสามารถ ความเอาใจใส่ของครู/ผู้ดูแลเด็ก (กา $\surd$ 1 ช่อง)

( ) ดีมากและสม่ำเสมอ

( ) ดีและเอาใจใส่ดี

( ) ดีพอควร

( ) น้อย แต่ใส่ใจพอควร

( ) น้อย ไม่ค่อยใส่ใจ

( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

5. ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก (กา $\surd$ 1 ช่อง)

( ) มีระบบบริหารที่ดี

( ) บริหาร โดยอิงตนเอง

( ) เป็นปัญหา

( ) ไม่เป็นระบบเลย

( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

6. โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เลี้ยงเด็กนี้ เป็นแหล่งให้การศึกษาอบรมเด็กของท่าน
(กา $\sqrt{}$ 1 ช่อง)

- ( ) ที่ดีมาก
( ) ดีปานกลาง
( ) ค่อนข้างน้อย
( ) ไม่ดีเลย

เหตุผล (กา $\sqrt{}$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์มีระบบในการดำเนินงานที่ดี มีกลไกตรวจสอบได้
( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ทำงานไม่เป็นระบบ
( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ให้โอกาสผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วม
( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ไม่ยอมให้ผู้ปกครองเข้ามายุ่ง
( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

7. ท่านคิดว่า ท่านจะให้บุตร/หลานของท่านคนต่อไปมาเรียนที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เลี้ยงเด็กแห่งนี้หรือไม่ (กา $\sqrt{}$ 1 ช่อง)

- ( ) แน่ใจ ( ) ค่อนข้างแน่ใจ
( ) ยังไม่แน่ใจ ( ) ไม่เลย

เหตุผล (กา $\sqrt{}$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ได้ผู้บริหารดี
( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ได้บุคลากรดี
( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์มีวิธีดำเนินงานที่เป็นระบบ
( ) โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ขาดแคลนงบประมาณและคน
( ) อื่นๆ (ระบุ) .....